

Numele de român

CATEDRALA MÂNTUIRII NEAMULUI

Paul Magheru

La întrebarea de ce religie sunt îmi place să

Bartolomeu I, patriarhul ecumenic al Constantinopolului cu ocazia inaugurării și sfințirii picturii Catedralei Mântuirii Neamului, care depășește prin importanța și dimensiunile sale cele mai mari biserici ortodoxe din lume. Este a 11-a vizită a Sanctității Sale Bartolomeu I, patriarhul

spun că de toate. În actele de stare civilă figurez ca ortodox. În realitate eu sunt un ecumenic, universalist, îmi place să cred și să respect toate religiile lumii în măsura în care se apropie cel mai mult de voința lui Dumnezeu.

În timpul studenției mele la Universitatea din București, duminica îmi plăcea să urc pe dealul Mitropoliei, să vizitez Catedrala Patriarhală, alături de Palatul Patriarhiei, fostul sediu al Adunării Deputaților, unde la 24 ianuarie 1859, Al. I. Cuza a fost ales primul domnitor al Principatelor Unite Moldova și Țara Românească, numite apoi România. Marea Unire a celor trei provincii românești, Moldova, Țara Românească, Transilvania va fi proclamată abia după 59 de ani de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia la 1 decembrie 1918, care a devenit Ziua Națională a României.

Amintirile acestea mi-au fost provocate de recenta vizită în România a Sanctității Sale

ecumenic al Constantinopolului, în anul centenar al Patriarhiei Române. Vizita a durat cinci zile (24-28 octombrie), timp în care, Duminică 26 octombrie, cea mai lungă zi din acest an, fiindcă s-a trecut la ora de iarnă, a avut loc inaugurarea și sfințirea picturii în mozaic a Catedralei Mântuirii Neamului, în prezența a peste 10.000 de participanți. Catedrala, în stil neo-bizantin, este situată pe Calea 13 septembrie, în spatele Casei poporului, azi sediul Parlamentului României, pe dealul Arsenalului, care contribuie la vizibilitatea sa. L-am cunoscut pe patriarhul ecumenic al Constantinopolului în urmă cu 18 ani, la Patriarhia Ecumenică de la Istanbul, denumirea actuală a vechiului Constantinopol, fosta capitală a Imperiului roman de răsărit. În 2007, colegul Sotiris Fotopoulos, deputat din partea minorității grecești în Parlamentul României, ca prețuire că am învățat singur limba greacă veche și țineam un curs de Paleografie

Pictura interioară – mozaic bizantin,brâncovenesc

greacă, slavonă și româno-chirilică la Filologia din Oradea, m-a invitat la Congresul Asociației Interparlamentare a Grecilor de Pretutindeni de la Atena, unde am ținut o comunicare despre *Protocronisme europene ale culturii și literaturii grecești*. La 29 iunie, exact de Sfinții Petru și Pavel, mă găseam pe Areopag și îmbrățișam crucea de unde Sf. Pavel propovăduia creștinismul. Nu puteam să nu vizitez apoi Istanbulul, din țara de naștere a grecului Bartolomeu. Istanbul, știe toată lumea, este singurul oraș din lume construit pe două continente, Europa și

Asia, despărțite de Marea Marmara prin strâmtoarea Bosfor.

Nu puteam să nu vizitez apoi Istanbulul, din țara de naștere a grecului Bartolomeu. Istanbul, știe toată lumea, este singurul oraș din lume construit pe două continente,

Bartolomeu I este considerat succesorul Sfântului Apostol Andrei, „primul între egali” (*primus inter pares*) în raport cu conducătorii bisericilor creștine (ortodoxe, catolice, protestante). Cu cetățenie turcă, aparține minorității grecești din Turcia. Pare o ironie a istoriei ca un patriarh ecumenic

creștin să-și aibă sediul într-o țară preponderent islamistă. Trebuie să avem în vedere însă că cel care a dat numele său fostei capitale a Imperiului roman de Răsărit, actualul Istanbul, Constantin cel Mare, a fost tolerant cu creștinii și a introdus creștinismul ca religie oficială de stat.

Oaspetele Sanctității Sale Bartolomeu I, Preafericitul părinte Daniel, este doar patriarh al Bisericii ortodoxe române, în timp ce Sanctitatea Sa Bartolomeu I este patriarh ecumenic al tuturor bisericilor creștine. În această ordine de idei se cuvine să amintim de prima vizită oficială a Patriarhului Bartolomeu I din 1999 la Papa Ioan Paul al II-lea, care a marcat un moment foarte important în relația Bisericilor surori ortodoxă și catolică. Deosebirea dintre cele două catedrale este ca de la parte la întreg. Catedrala patriarhală, metropolitană din București este una locală, pe când Catedrala Mântuirii Neamului este una națională, bun al întregului popor român. Păstrez de la Sanctitatea Sa Bartolomeu I, ca plăcută amintire, o cruciuliță pe care mi-a dăruit-o cu ocazia vizitei pe care i-am făcut-o la Patriarhia ecumenică de la Istanbul, în împrejurările amintite.

Vizitatorul orașului Istanbul, pasionat de cultură, nu trebuie să omită din programul său Catedrala Sf. Sofia sau Moscheea Albastră, pentru a înțelege mai bine combinația stilurilor arhitecturale de astăzi. Prima biserică cu numele de Sfânta Sofia sau Hagia Sofia (Sfânta Înțelepciune) a fost construită de împăratul Constantin cel Mare în anul 325 după Hristos. Constantin cel Mare a fost un împărat roman între 306-337. În 330 a fondat o nouă capitală cu numele său Constantinopol (actualul Istanbul). Constantin cel Mare a pus capăt persecuțiilor creștinilor prin Edictul de la Milano din 313, iar la Primul Sinod de la Niceea din 325 a decretat creștinismul ca religie oficială a Imperiului roman. Se spune că ar fi fost botezat creștin de papa Silvestru I, cu aceeași apă în care a fost

vindecat de o boală molipsitoare. După numeroase deteriorări și incendii catedrala Sf. Sofia a fost restaurată la ordinal împăratului Iustinian (527-565), considerată a opta minune a lumii, servind drept catedrală a Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol, până în 1453, când a fost transformată în moschee de către turci.

În Orizont și stil din *Trilogia culturii* Lucian Blaga vorbește despre stilul arhitectural sofianic având în vedere Catedrala Sf. Sofia din Istanbul, comparativ cu stilul gotic. Stilul sofianic ar sugera Transcendentul, Dumnezeu care coboară spre pământ, de unde și cupola boltită, arcuită a bisericilor ortodoxe, spre deosebire de turnurile gotice, ascuțite care năzuiesc, ținesc privirea spre cer.

Denumirea de Catedrală a Mântuirii Neamului a fost foarte bine aleasă, pornind de la ineranța, infaibilitatea relatărilor biblice. Strămoșii neamului omenesc, Adam și Eva, fiindcă au încălcat porunca divină de a nu gusta din pomul interzis, și-au pierdut veșnicia, fiind obligați să-și câștige cu sudoarea frunții pâinea cea de toate zilele. În marea Sa milă și dragoste Dumnezeu a conceput un fiu, pe Iisus Hristos, pe care l-a trimis pe pământ, printre oameni, pentru ca cei care vor crede în El să poată fi mântuiți. În aramaică, vechea limbă ebraică, Dumnezeu mântuiește se spunea *Yieșua*, de unde și numele de Iisus Hristos, în respectul și credința căruia a fost construită și Catedrala Mântuirii Neamului din București.

Într-un Psalm din 1927, Tudor Arghezi, între credință și tăgadă, ne dă o lecție de larg ecumenism religios: „Port în mine semnul, ca o chezășie, Că am leacul mare-al morții tuturor.”

Prof. univ. dr. Paul Magheru,
Oradea, 27.10 2025

**DREPT-ZALMOXIANUL DONARES >
DUNĂRE DIN DACIA (AETHICUS
ISTER) – REDESCOPERITOR AL
AMERICII ȘI RECOLITOR AL
PĂMÂNTULUI ÎNTRE
ORIZONTURILE ANILOR 461 ȘI 465
D. H. (III, A)**

Ion Pachia-Tatomirescu

(7) Vechimea alfabetului fonetic în Dacia, structurarea / redactarea și circuitul în zalmoxiană decadă de aur a enciclopedicea lucrări, «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre (Aethicus Ister), din orizontul anului 466 d. H. și până dincoace de orizontul „creștinator-abreviator“ al anului 763, după care „korrektorii“ impus-au re-structurarea faimoasei cărți donaresiene „în heptadă creștină“. Un imperios studiu al înfășurării semantic-sincretice a semnului / alfabetului din spiritualul spațiu al Daciei (azi, doar al Daciei-de-România, al Daciei-de-Republica-Moldova) – de la rupestrele, ori de la ceramicele pictograme și ideograme paleolitice și neolitice „asamblate“, ori nu, „în mitotexte“, și până la simboluri / litere etc. – solicită problema pelasgo- > valahodacului alfabet fonetic de 23 de litere din Zalmoxianism (1600 î. H. – 600 / 1200 d. H.), alfabet transmis în mod incontestabil pe ultima pagină (ori, și mai exact spus, „printr-o angelică atașare ca penultimă unitate de text“ / Ut-768) rămasă, între altele, până azi, din enciclopedia lucrare scrisă în orizontul anului 466 d. H., «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), în urma diabolicea „cenzuri de creștinare de cărți“ de pe la anul 763 d. H., cenzură exercitată de un prezbiter de la o abație cu Școală de Copiști / Scribi din Freising-Bavaria, pe când în fruntea Bisericii Catolice a Romei se afla Papa Paul I (29 mai 757 – 28 iunie 767) ; este vorba despre alfabetul fonetic – infra – al

Daciei Zalmoxianismului și de „memorabilele lui nume“ puse nu întâmplător celor 23 de litere :

𐌆 / Alamon (1), 𐌇 / Becah (2), 𐌈 / Cathu (3), 𐌉 / Delfoy (4), 𐌊 / Efothu (5), 𐌋 / Fomethu (6), 𐌌 / Garfou (7), 𐌍 / Hethmu (8), 𐌎 / Iosithu (9), 𐌏 / Kaithu (10), 𐌐 / Lethfu (11), 𐌑 / Malathy (12), 𐌒 / Nabaleth (13), 𐌓 / Ozechi (14), 𐌔 / Chorizech (15), 𐌕 / Phythyrin (16), 𐌖 / Salathi (17), 𐌗 / Intalech (18), 𐌘 / Thothymos (19), 𐌙 / Azathot (20), 𐌚 / Reque (21), 𐌛 / Yrchoni (22) și 𐌜 / Zothychin (23).

Cheia sacră a numelor tuturor acestor litere se află în cea de-a 19-a,

𐌘 / Thothymos (< Totu- „tot“ / „întregul“ + -mos / moș , „moș“, „Soare-Moș“ = „Dumnezeul Daciei / Pelasgo- > Valahodacilor“),

în pelasgă > valahă rostindu-se „totymosh“ / „totu[-i]-moș“, însemnând, prin respectarea semantismului celor două elemente formante (supra) : „Totu[-i Soare-]Moș“, ceea ce, în ultimă instanță semantică, trimite la învățătura-nucleu din Zalmoxianism : Dumnezeu este Unu / Sacrul Întreg Cosmic unde, pură, sănătoasă, activ-făt-frumoasă parte (dintre toate celelalte, de la inimă / piatră și până la Stea / Lună) trebuie să se releve prin făptuire întru nemurire fiecare Pelasgo- > Valahodac (indiscutabilă sacră parte-din-Dumnezeu-Unu[l] / Cosmic-Întreg) ; acest semn / literă din alfabetul fonetic la care ajunsese Dacia Zalmoxianismului relevă adevăru-i și prin „binomul component-grafic“ : (𐌘) / „cruce“ (simbolizând de la cele rupestre încoace „Soarele / Luna și stelele cu senina boltă cerescă“, adică „viață întru Lumină / Yang“) + (𐌙) / „seceră“ („sfârșit de viață de aici“ / „moarte“) ; și cu această semantică

încărcătură de „cod al Cavalerilor Zalmoxianismului (Cogaionului / Sarmisegetusei)“, sau „codul Totu[-i]moș > Tothymos“ (la care ne-am referit și în lucrări mai vechi – cf. PTAeth-2009, 69 etc.) se prezintă și în „codificată“: Terrorem terribilem, tot terrarum trivialis torghinavi [Trim]arcem, turma tergiversantium titilat, turgentium titubata tela tandem trutinata, tritura toracem tacto mucronis (Ut-360).

Am reprodus în ediția noastră (la Ut-768), pelasgo- > valaho-dacul alfabet fonetic din 23 de litere, tipărit pentru prima oară „riguros-științific-modern“ și, până în prezent, cu o neîntrecut de mare atenție / fidelitate, în anul 1852, de Armand d’Avezac (Bagnères-de-Bigorre, 1800 – 1875, Paris), desigur, după ce, aproape un deceniu (de prin 1840), adunase și cercetase „academic-parizian“ vreo 40 de copii ale enciclopedicea lucrări, «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister)

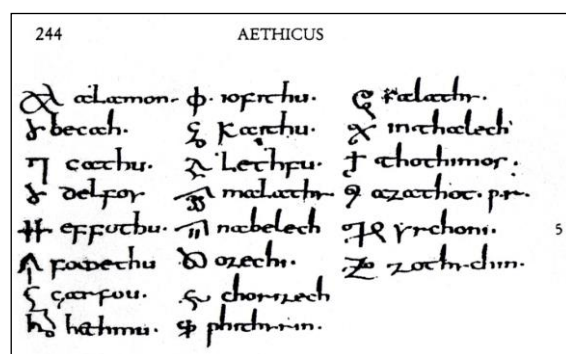
– cel născut, după cum s-a mai spus, în Istria Daciei Dunăreano-Pontice, cea din Dobrogea României de azi, pe la 21 iunie 421 d. H., și trecut la cele nemuritor-zalmoxiene, prin anul 499 d. H., tot acolo, sau, după unele ipoteze mai recente, „în apropiere, mai la sud cu vreo 87 km“, la Călați- / Calatis-Limanu –, copii „abreviate“, sau „creștinător-cenzurate“, așadar, „multiplicate“, mai întâi, grație unor școli de scribi, de abații evmezice, dintre secolele al VIII-lea și al XV-lea, sau „secolul tiparului de înzoriere spirituală a lumii“, apoi, în arhaice tiparnițe european-occidentale;

Armand d’Avezac a marcat, între nenumărate altele, și „funcția diferențiată“ dictată de poziționarea punctului pe literă, ca, de pildă, la literele Becah, Delfoy etc.

(preluate și de alfabetul latin, fără punct, prin „simetrizarea buclei“, ori, multe altele, de cel grec, slavon etc.), „funcție“ neglijată de foarte mulți cercetători, editori ș. a. (cf.

Avezac, Armand d’., «Mémoire sur Éthicus et sur les ouvrages cosmographiques intitulés de ce nom», în «Mémoires présentés par divers savants à l’Académie des Inscriptions et Belles-lettres de l’Institut de France», première série, sujets divers d’érudition, tome 2, 1852. pp. 230-551; infra, sub sigla AvezM).

În ediția lui Otto Prinz, «Die Kosmographie des Aethicus», München, Monumenta Germaniae Historica, 1993, p. 244 (infra), alfabetul utilizat în «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), este reprodus după un manuscris din secolul al VIII-lea d. H. (cf. VAeth, 74 / planșa a 6-a), mai mult ca sigur, cel din orizontul freisingano-bavarezo-prezbiterian al anului 763 d. H., și Distinsul Receptor constată că nu numai „punctele diferențiatore / nuanțatoare de pe litere“ lipsesc din Pelasgo- > Valaho-Dacul alfabet fonetic de 23 de litere, ci și litera Reque, a 21-a, 9 :

Alfabetul fonetic pelasgo-dac („fără -r-“) în Die Kosmographie des Aethicus („ediția Otto Prinz“), 1993, p. 244.

Armand d’Avezac publică în «Mémoire sur Éthicus et sur les ouvrages cosmographiques» și câteva foarte interesante note privitoare la pelasgo- > valaho-dacul alfabet fonetic, după ce semnalează Distinsului Receptor că trei dintre litere îi sunt cunoscute și cu „variabile“ de caligrafiere : Efothu – Effothu, Garfou – Carfou și Iosithu – Losithu :

(1) pelasgo- > valaho-dacul alfabet din «Cosmografie» (23 litere) transcris de

benedictinul / arhiepiscopul Hrabanus Maurus (Mainz / Germania, aprox. 756 – 4 februarie 856 / Oestrich-Winkel) : Alamon, Becha, Chatu, Delfoi, Effothu, Fonethu, Garfou, Hetmu, Iositu, Kaitu, Lehtfu, Malathi, Nabalech, Ozechi, Choizech, Phititin, Salathi, Intalech, Theotimos, Agathot, Req', Yrchoim și Zeta ;

(2) pelasgo- > valaho-dacul alfabet din «Cosmografie» (23 litere) aflat în «Itinerariu», de Joannis de Mandeville (Jean de Bourgogne : Liège / Franța, aprox. 1300 – 17 noiembrie 1372) : Alamoî, Bethach, Cathi, Delfor, Esoti, Foti, Garepi, Hethimi, Jothi, Kauthi, Latini, Malati, Nobaleth, Orthi, Corizeth, Nicholath, Ruthi, Salathi, Thotimus, Azaroth, Irthom, Aronthi și Zotizmi (cf. AvezM, 541).

Distinsul Receptor (deși știe, pentru că i-am tot semnalat, de prin 1980 încoace, în nenumărate rânduri, „aspecte ale sacrei scrieri cultivate inițiativă” în Academiile Celor cu „Știința de a Se Face Nemuritori pe Cele Două Căi ale Daciei”, în „Înaltele Școli Războince de Cavaleri ai Zalmoxianismului” și în rândurile dascălilor / preoților deșteptării de Neam Pelasgo- > Valaho-Dac din „Școlile Oralității Culte a Zalmoxianismului”) trebuie să nu piardă din vedere faptul că pelasgo- > valaho-dacul alfabet fonetic din 23 de litere, transmis până astăzi din orizontul anului 466 d. H., grație lucrării enciclopedice, «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), este rodul întrui Cuvânt a peste zece milenii de evoluție culturală / civilizatorie a Pelasgimii > Valahimii, rod al trecerii dialectice de la o serie de pictograme, la ideograme și apoi la litere / alfabet, după cum se certifică mai jos prin cele „jalonate cronologic”, din aria Daciei Burebistane / Regaliane, a Thraciei, Macedoniei, Cretei, Frigiei, Cappadociei (< Cap-a[l]-Daciei) etc.

9000 î. H. are în orizontu-i cultural pictograme evoluând în ideograme ca în ariile sacre din Dacia (partea-i nord-

dunăreano-pontică, din Dacia-se-România de azi), aflate în Peștera Chindiei, în defileul Sohodol – Runcu, în Peștera Muierii, Peștera Oilor, Pârcălabu, Polovragi, Vaideeni etc., un număr apreciabil evoluând în literele pelasge > valahe ale alfabetului transmis prin «Cosmografie», din orizontul anului 466 d. H. (cf. CMar, 68 sqq. ; PTIr, I, 146 – 164 ; PTTesa, 45) :

𐌶 = „cerb” > 𐌶𐌵 „cerb” / „cerboaică” > 𐌶𐌵𐌶 = „gestantă cerboaică” etc.

8500 î. H. oferă picto-ideograma (infra) Călăreț-dansator (Călușan / Călușar) din Peștera Chindiei (România – cf. PTIr, I, 159), care, „rotită” cu 1800, „a evoluat”, fie în litera Cathu, fie, „nerotită”, în Malathy :

„Călaci” / „Călușar” eternizat pe un perete din Peștera Chindiei.

8175 î. H. este anul al cărui orizont cultural oferă Distinsului Receptor «Mitotextul cu ideograma hierogamiei Tatălui-Cer și Mumei-Pământ incizat „pe un os de ecvideu”, descoperit în situl arheologic de la Cuina-Orșova» (jud. Mehedinți, Dacia Nord-Dunăreano-Pontică, azi, Dacia-de-România) ; este un adevărat „sanctuar la purtător, așadar, din zorii holocenului” ; ideograma „constelatoare de mitotext” e un romb cu laturile „dublate” / „împerecheate”, plin de „linii orizontal-paralele”

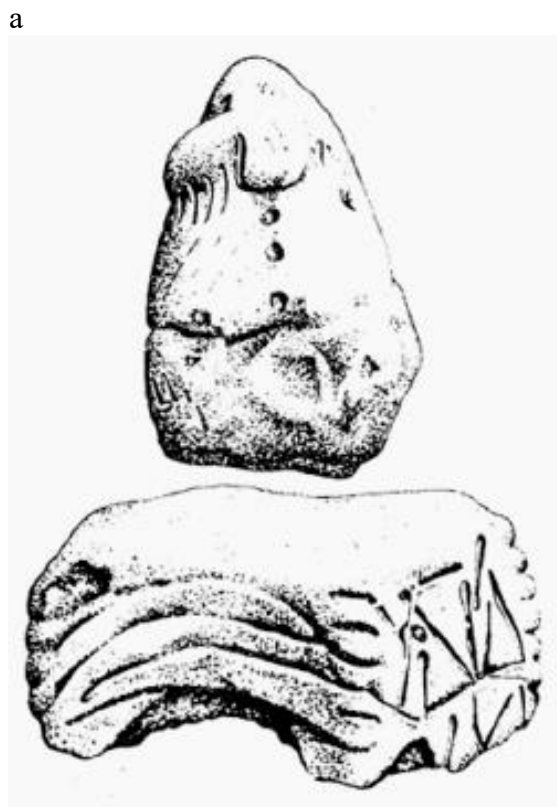
(tălmăcindu-se în „Apele Primordiale din mitosofia pelasgă > valahă“ – fig. a / infra), care, „păstrând dreapta-i jumătate de Soare-Moș / Yang și doar cele două linii paralele“, cu semantismul de „sacră pereche“, în rotire de 900, față de poziția incizată pe osul de ecvideu, stă „în temeiul literei nuntirii cosmice, Nabaletu“ (pentru „înfașurarea“ / „vectorizarea“ semantic-sincretică a ideogramei nuntirii, dar și a celorlalte, Distinsul Receptor are lămuririle noastre încă din anul 1992, în PTHierog, 791, 797).

Mitotextul cu ideograma hierogamiei Tatălui-Cer și Mumei-Pământ incizat „pe un os de ecvideu“, (a) „față“ și (b) „revers“), descoperit în situl arheologic de la Cuina-Orșova (Dacia / România).

7540 î. H. se arată cu generozitate culturală în «Statueta lui Samasua > Samoș cu Pedestal-Scris de la Ocna Sibiului-Dacia» („ou-cosmogonic“ / Tată-Cer, infra) de are un foarte interesant „mitotext“ incizat, a cărui „vectorizare semantic-sincretică“, nicidecum „tălmăcire“ (în absența unor serios-academice inventare a obiectelor cu astfel de semne / „mitotexte“, cu descrierea riguros-științifică a locului din situl scoaterii lui în lumină, cu „măsurători la milimetru“, cu fotografii etc.), noi am încredințat-o Distinsului Receptor din spațiul nostru cultural încă din 17 octombrie 1992 (cf. PTStat, 803, 809, 815, 821 / PTIr, I, 208).

Câteva ideograme din „pedestalul scris“ (infra) devenit-au litere în alfabetul pelasg > valah al Dacilor / Zalmoxienilor ca în «Cosmografie» (orizontul anului 466 d. H.) – Cathu, Efothu, Fomethu, Malathy, Nabaletu, Chorizech etc.

(a) Statueta lui Samasua > Samoș cu Pedestal-Scris; (b) mitotextul desfășurat.

5300 î. H. relevă o evoluție a exprimării culturale de peste trei milenii prin «Mitotextul Soarelui-Moș / Tatălui-Cer de pe Tăblița Rotundă de la Tărtăria-Dacia» – pentru Distinsul Receptor din afara țării noastre precizăm că localitatea Tărtăria se află în comuna Săliște, județul Alba, provincia (Arutela > Arudela > Arudeal >) Ardeal, din România contemporană ; dintre cele trei tăblițe ceramice (două rectangulare și una discoidală) descoperite de arheologul / istoricul Nicolae Vlăssă, în anul 1961, la Tărtăria-Dacia-de-România, pe una, căreia i

se spune «Tăblița Moș-Soarelui / Tatălui-Cer», sau «Tăblița-Soare», este incizat un foarte interesant mitotext cu clare ideograme dispuse în patru „sectoare” (în fotografie, infra); noi făcut-am cunoscută Distinsului Receptor vectorizarea semantic-sincretică a semnelor de mitotext de pe această „tăbliță-soare” încă din 14 noiembrie – 12 decembrie 1992 (cf. PTTabl, 827, 833, 839, 844, 850) ;

«Tăblița Moș-Soarelui / Tatălui-Cer de la Tărtăria-Dacia-de-România» (5300 î. H.).

«Tăblița Moș-Soarelui / Tatălui-Cer de la Tărtăria-Dacia-de-România» are ideograme care au evoluat „cert” în litere ale alfabetului fonetic pelasg > valah din «Cosmografie» :

 > *t*, *z* / Thothymos ;

 > *b* / Ozechi ;

 > *h*, *st* / Efothu ;

 > *c*, *q* / Cathu ;

 > *m*, *a* / Malathy ; etc.

5299 – 399 î. H. marchează orizonturile temporal-culturale dintre «Mitotextul Soarelui-Moș / Tatălui-Cer de pe Tăblița Rotundă» (Tărtăria-Dacia) și «Papirusul Pelasgo- > Valaho-Dac din Mormântul Nemuritorului Cavaler al Zalmoxianismului descoperit la Mangalia» (Dacia-de-România / Dacia-Nord-Dunăreano-Pontică, sau provincia Dynogaetia > Dunogetia / Dinogetia, rebotezată de administrația imperial-roman-diocețiană Scythia Minor și, apoi, de preoții Ortodoxismului de limbă slavonă, Dobrogea / „pământ bun”), arheologii

scoțând la lumină un impresionant material ceramic, litic, metalic (nepublicat încă în întregului lui, științific, de vreo „somnoroasă” academie dunăreano-balcanico-anatoliană), cu nenumărate pictograme / ideograme din epocile neoliticului, fierului etc., care au evoluat – cu destulă vreme mai înainte de orizontul anului 466 d. H. – în cele 23 de litere ale pelasgo- > valaho-dacului alfabet din «Cosmografie».

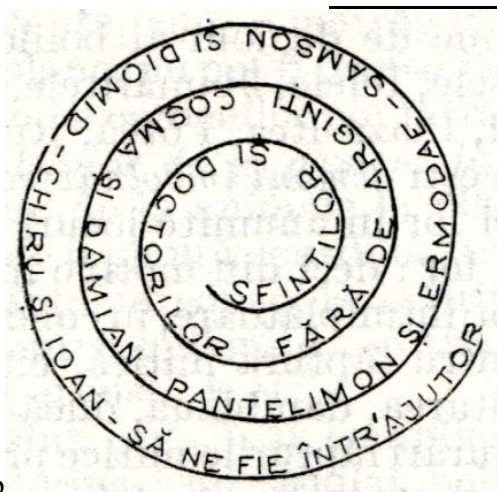
Dintre toate documentele ceramice scrise în această perioadă pentamilenară și ajunse în întregul lor în lumina anotimpurilor noastre cercetătoare, de o foarte mare atenție se bucură (însă fără a fi fost „incontestabil-tâlmăcit” până în prezent de cineva, pentru că s-a pornit „descifrarea” de pe piste false, nepelasge > nevalahe).

«Discul Pelasgo- > Valaho-Thrac Scris în Spirală Tămăduitoare, descoperit la Festa / Phaistos, în Creta» (vatră sudic-mediterraneană a Pelasgimii > Valahimii, alipită Greciei în anul 1912 și „helenizată vertiginos”, îndeosebi, din cel de-al 12-lea an al secolului al XX-lea încoace), în prezent, putându-se vedea expus la Muzeul Arheologic din Heraklion (infra foto fața

a).

(a) «Disc Pelasgo- > Valaho-Dac Scris în Spirală Tămăduitoare» (Creta Pelasgă > Valahă, aprox. 1600 î. H.)

(b) «Răvaș valah în spirală de leac pentru întors brânca», din România, sec. al XX-lea d. H. (cf. VMR, 320).

«Discul Cretan Pelasgo- > Valaho-Dac / „Thrac” Scris în Spirală Tămăduitoare pe Față și Revers» se datează în orizontul anului 1600 î. H. – an și al Reformei Monoteiste a Zalmoxianismului – și constă într-o serie de 241 de sacre pictograme și ideograme a căror înfășurare semantic-sincretică multimilenară și a căror „putere magic-zalmoxian-tămăduitoare” se relevă de dinainte de anul 5300 î. H., de pe «Tăblița-Soarelui-Moș de la Tărtăria-Ardeal...» din Dacia-de-România („datarea-i radiocarbonică” a fost făcută în orizontul anului 1980 de Marija Gimbutas de la Universitatea din California – Statele Unite ale Americii) și până în prima parte a secolului al XX-lea (în orizontul anului 1985), după cum se certifică de către academicianul Romulus Vulcănescu (cf. VMR, 320) printr-un «Răvaș scris în spirală de leac pentru întors brânca» (foto supra, b ; în ambele, citirea se face din centrul spiralei atribuit Marii Divinități către „ieșire”).

Semnalăm Distinsului Receptor câteva „comune pictograme / ideograme” de continuitate multimilenară între „centrul ariei neolitic-culturale / civilizatorii” – Dacia ca întreg Bazin Dunărean, de unde-i «Tăblița-Soare de la Tărtăria-Daciei-de-România», din anul 5300 î. H. – și „aria culturală / civilizatorie lateral-cretană”,

unde s-a descoperit «Discul Pelasgo- > Valaho-Daci / Thrac din Feista / Phaistos Scris în Spirală Tămăduitoare», datându-se în orizontul anului 1600 î. H. :

☞ / Tărtăria-Dacia, 5300 î. H. (prin rotire cu 1800) > ☞ / Creta-Phaistos, 1600 î. H., ideogramă devenită literă în «Cosmografie», în orizontul anului 466 d. H., adică „la centru”, nu în „arie laterală” > ☞, ☞ / Thothymos (Totimos / „Totu-i Soare-Moș = Dumnezeu-Întreg-Cosmic din care Dacu-i parte”) ;

☞ / Tărtăria-Dacia, 5300 î. H. (prin rotire) > ☞ / Creta-Phaistos, 1600 î. H., ideogramă devenită literă în «Cosmografie», în orizontul anului 466 d. H., adică „la centru”, nu în „arie laterală” > ☞, ☞ / Cathu;

☞ / Tărtăria-Dacia, 5300 î. H. > ☞ / Creta-Phaistos, 1600 î. H., ideogramă devenită literă în «Cosmografie», în orizontul anului 466 d. H., adică „la centru”, nu în „arie laterală” > ☞ / Ozechi ;

☞ / Tărtăria-Dacia, 5300 î. H. (prin rotire cu 1800) > ☞ / Creta-Phaistos, 1600 î. H., ideogramă devenită literă în «Cosmografie», în orizontul anului 466 d. H., adică „la centru”, nu în „arie laterală” > ☞ / Malathy ; etc.

325 î. H. are în orizontul său cultural «Papirusul Cavalerului Zalmoxian...», descoperit în anul 1959, în Dacia Dunăreano-Pontică / Dobrogea, la Mangalia-România (cf. PBGeti, 245), într-un tradițional mormânt de Cavaler Zalmoxian (v. fotografia a, infra), mai mult ca sigur, comandant al invincibilei tabere „de nemuritori Pelasgo- > Valaho-Daci” din labirintul Peșterii de la Limanu-Calați (Calați / „cei călări” / „cei de la cavalerie”, toponim pelasg > valah grecizat de cronicarii antici în Callatis), un labirint însumând galerii amenajate în lungime de peste patru kilometri, evident, pentru rezistență în fața oricărui soi de dușmani ai Daciei, de la hoardele de migratori, la „hoardele de sedentari” formate din greci, din perși, anterioare celor multiseculare hoarde imperial-romane, fiind în același

timp și comandant cu funcție înaltă în conducerea / apărarea anticului port de la Marea Neagră, Calati-Dacia, adică portul Mangalia din secolul prezent.

(a) Mormântul de Cavaler Zalmoxian de la Mangalia-Dacia ca în 1959, în certificarea istoricilor D. M. Pipidi, D. Berciu ; (b) Mandala Zalmoxianismului ; (c) ruinele mormântului „din perimetrul turistic“.

Că-i un indiscutabil mormânt de Cavaler al Zalmoxianismului, adică de Cavaler Pelasgo- > Valaho-Dac, nu de altă nație / religie, se relevă lumii în primul rând prin cercul din lespezi (cu diametrul de 14 m), trimițând gândul nemuritor-dacic la cele similare (al „sanctuarului mic-rotund, sau al Soarelui-Tânăr-Războinic“, ori al „sanctuarului mare-rotund, sau al lui Samoș / Soare-Moș, Dumnezeu Daciei“ – cf. PTSanc, 1132, 1138, 1144) din incinta sacră a Sarmisegetusei Mici („capitala religioasă a Daciei“, azi Grădiștea Muncelului, din provincia Arutela > Arudela > Arudeal > Ardeal a Daciei-de-România, situată la vreo 40 km de Sarmisegetusa Mare, fosta capitală administrativ-militar-politică a Daciei, azi comuna Sarmizegetusa din județul Hunedoara, tot al contemporanei Dacia-de-România), cerc (așa cum se vede dintr-o fotografie făcută la descoperire, în 1959 /

infra, fotografia a) circumscriindu-și Mandala Zalmoxianismului (infra, b) – cea descoperită / semnalată de istoricul Ion Horațiu Crișan (cf. CS, 378) „pe fața de sus“ a cubului din mormântul altui Cavaler al Zalmoxianismului de la Fântânele-Teleorman (în Dacia-de-România – cf. PTZalm, 959, 970, 976, 982, 988, 994, 1000, 1006; PTIr, I, 221; etc.), mandală nerespectată de „arhitecții-restauratori“, „restauratori mai mult pentru turism, decât pentru știință“, după cum se vede dintr-o seamă de fotografii puse în circuitul internetizat (foto infra, c) de prin anul 2011 încoace (cf. <http://mangalia.ro/index.php/2012/10/04/mormantul-cu-papirus/>).

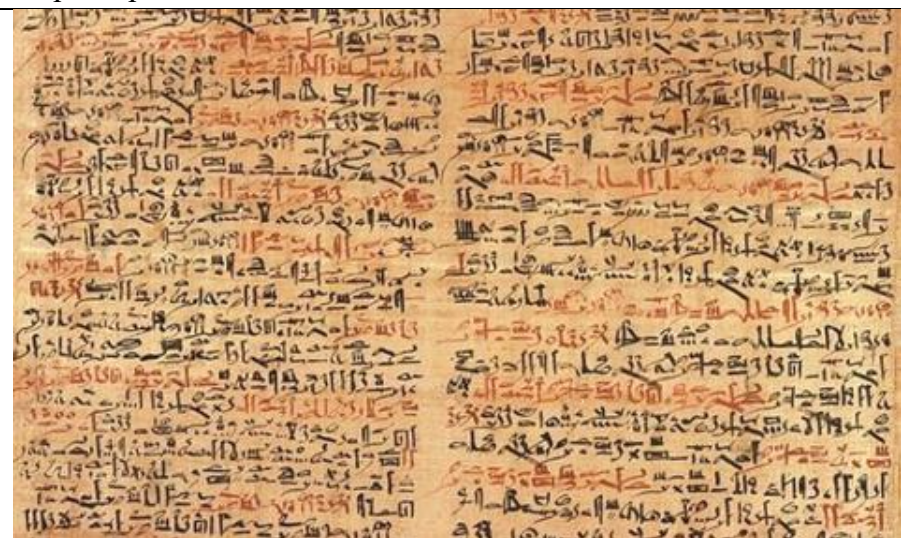
«Papirusul Cavalerului Zalmoxian din orizontul anului 350 î. H.» a fost descoperit în anul 1959, în următoarele circumstanțe – după cum ne asigură, în anul 2012, și cercetătorul științific, dr. Sorin Marcel Colesniuc, directorul Muzeului de Arheologie „Callatis“ din Mangalia (autorul articolului «Singurul papirus descoperit în România a fost readus în țară», publicat în pagina oficial-municipală „Mangalia“): «În anul 1959 au început lucrările de sistematizare a orașului Mangalia, motiv pentru care au fost efectuate noi cercetări arheologice de savare [...]. Încercarea de nivelare a terenului din zona stadionului și a teatrului de vară a dus, inițial, la apariția unui cerc din blocuri de piatră, cu diametrul de 14 m. În centrul cercului de piatră se afla o groapă rectangulară cu dimensiunile de 3,90 × 2,25 m [...]. La adâncimea de un metru și jumătate de la nivelul ringului de piatră a apărut un mormânt construit din blocuri mari de calcar lucrate doar pe laturile interioare. Dimensiunile mormântului erau de 2,05 × 0,85 × 0,72 m, cu orientarea est – vest [...]. Pe capacul mormântului, format din trei dale de calcar, au fost găsite resturi de coji de ouă și o coroniță fragmentară din frunze de bronz, dar și bobite de ceramică prinse pe un cadru de os, toate aurite. În interiorul mormântului se afla un schelet

bărbătesc într-o stare precară de conservare. Pe craniu a fost găsită o altă coroniță asemănătoare cu cea de pe capac, dar și numeroase boabe de grâu. Au mai apărut urme de țesături de la îmbrăcămintea defunctului și fragmente de încălțăminte. Între oasele mâinii drepte și peste oasele bazinului au fost descoperite, într-o stare avansată de degradare, fragmentele unui papirus scris [...]. Pe baza materialelor arheologice descoperite (a vaselor ceramice și a monedelor emise în timpul împăraților macedoneni Filip al II-lea și Alexandru [Macedon] cel Mare) mormântul a fost datat în a doua jumătate a secolului al IV-lea î. H. După coronițele descoperite pe capacul mormântului și pe craniu [...], persoana înmormântată a avut un rol important în cetatea Callatis [...]. Descoperit în ziua de 18 mai 1959, papirusul a fost ținut în mormânt, acoperit, până în ziua de 30 mai [1959] când a sosit de la Moscova Mihail A. Alexandrovski – șef de departament la Institutul de Arheologie al Academiei de Științe din Moscova.

Papirusul fost-a dus la Institutul de Arheologie din București, dar pentru că nu erau condiții pentru restaurare și conservare, Prezidiul Academiei R[epublicii] P[opulare] R[omâne] a decis ca să fie trimis la Moscova. În ziua de 5 iunie 1959, prof. Radu Vulpe, reprezentant al părții române, a predat papirusul părții sovietice reprezentate de Mihail A. Alexandrovski.

Vreme de o jumătate de secol în România nu s-a mai știut nimic despre acest papirus [...]. În schimb, în Rusia au fost publicate, în urmă cu patru-cinci decenii, articole în care se menționa că

papirusu-i în bună stare de conservare [...]. În anul 2002, când s-a angajat la Muzeul de Arheologie „Callatis“ [din] Mangalia, dr. Ion Pâslaru și-a amintit de [un articol despre acest papirus publicat de o] revistă științifică pe care o citise în urmă cu peste trei decenii [...]. În anul 2009, când se împlinea [o] jumătate de secol de la descoperirea papirusului, am devenit director al Muzeului de Arheologie „Callatis“ din Mangalia. Printre proiectele pe care eu mi le-am propus atunci a fost și acela de a regăsi și de a readuce în țară acest deosebit de important artefact pentru istoria Dobrogei [...]. Ca urmare, în ziua de 22 august 2011, Muzeul de Arheologie „Callatis“ [din] Mangalia și Primăria Municipiului Mangalia au organizat la sediul muzeului [...] ceremonia oficială de predare – primire a papirusului [...]. În prezent, împreună cu prof. univ. dr. Alexandru Avram de la Universitatea Le Mans din Franța, încercăm să descifrăm textul scris pe papirus. Literale sunt scrise cu cerneală de culoare maroniu-închis și au dimensiunile de 2 / 3 mm. Pentru reușita descifrării au fost făcute fotografii ale fragmentelor cu raze ultraviolete și infraroșii. Munca noastră este destul de dificilă datorită faptului că sunt 154 de fragmente din acest papirus, unele de dimensiuni foarte mici.»
<http://mangalia.ro/index.php/2012/10/04/m>

Muzeul „Callatis“ / Dacia de România (Mangalia):
„Cel mai vechi papirus din Europa“.

Nr. crt.	Or-di-nea lite-re-lor în 466 d. H.	Numele caligrafiat al literei la copistii prezbiterului Hieronim din Freising-Bavaria, pe la anul 763	Numele caligrafiat al literei la Hrabanus Maurus (Mainz, 780 – 856, Winkel)	Numele caligrafiat al literei la Joannis de Mandeville (Liège, 1300 – 1372)	Numele tipărit al literei, la Paris, în anul 1852, ed. Armand d’Avezac	Litera în „echivalare latină“ și-n relevarea unui tabel de pe la anul 850 / cf. VAeth, 7 / 75.
1		Alamon	Alamon	Alamoi	Alamon	A, a
2		Becah	Becha	Bethach	Becah	B, b
3		Cathu	Chatu	Cathi	Cathu	C, c
4		Delfoy	Delfoi	Delfor	Delfoy	D, d
5		Eföthu	Efföthu	Esoti	Eföthu	E, e
6		Fomethu	Fonethu	Foti	Fomethu	F, f
7		Garfou	Garfou	Garepi	Garfou	G, g
8		Hethmu	Hetmu	Hethimi	Hethmu	H, h
9		Iosithu	Iositu	Jothi	Iosithu	I / i, J, j
10		Kaithu	Kaitu	Kauthi	Kaithu	K, k
11		Lethfu	Lehtfu	Latini	Lethfu	L, l
12		Malathy	Malathi	Malati	Malathy	M, m
13		Nabaleth	Nabalech	Nobaleth	Nabaleth	N, n
14		Ozechi	Ozechi	Orthi	Ozechi	O, o
15		Chorizech	Choizech	Corizeth	Chorizech	„P“ / Q, q
16		Phythyryn	Phititin	Nicholath	Phythyryn	„Q“ / P, p
17		Salathi	Salathi	Salathi	Salathi	S / Ș, s
18		Intalech	Intalech	Irthom	Intalech	„X“; Î / Â
19		Thothymos	Theotimos	Thotimus	Thothymos	T / Ț, t
20		Azathot	Agathot	Azaroth	Azathot	„R“ / Ă, ă
21		–	Req’	Ruthi	Reque	– / R, r
22		Yrchoni	Yrchoim	Aronthi	Yrchoni	Y / U, u
23		Zothychin	Zeta	Zotizmi	Zothychin	Z / Z, z

ormantul-cu-papirus/).

Cum cercetătorul științific, dr. Sorin Marcel Colesniuc, directorul Muzeului de Arheologie „Callatis” din Mangalia, nu și-a însoțit articolul – din care am citat mai sus – și de o fotografie a vreunui fragment / alineat din deja celebrul papirus (spre a nu avea surpriza de a se fi descifrat „mesajul” de către specialiștii în pelasgologie >

valahologie / dacologie-tracologie din Dacia-de-România / Dacia-de-Republica-Moldova, sau Dacia-de-Basarabia-Interbelică, din interiorul spațiului pelasgofon > valahofon, mai înainte de-a face acest lucru domnia sa și colaboratorii domniei sale aflați „în afară”, în depărtările Franței), ne îndreptăm lupa noastră cercetătoare spre articolul «La ora

12.00 are loc, la Muzeul „Callatis”, ceremonia de predare – primire a celui mai vechi papirus din Europa», de Chicu Anca, articol publicat luni, 22 august 2011, în periodicul online, «Cuget Liber», din municipiul Constanța-Dacia-De-România / Dacia Dunăreano-Pontică, surprinzând Distinsul Receptor – „documentaristic-gazetărește” – cu o poză de pagină de manuscris de bună claritate-lizibilitate pusă chiar dedesubt de titlu (pe care ne îngăduim a reproduce-o infra), ceea ce, în afara vreunei alte lămuriri decât se spune în titlu, „ancorează cititorul chiar în enigma papirusului deja multimilenar” :

Semnalăm Distinsului Receptor câteva „ideograme” / „litere” ale continuității multimilenare dinspre documente ale „centrului pelasg > valah al ariei neolitic-culturale / civilizatorii”, ale „epocii metalelor” – Dacia, «Tăblița-Soare de la Tărtăria-Daciei-de-România», din anul 5300 î. H., Dacia Duăreano-Pontică, «Papirusul Cavalerului Zalmoxian din orizontul anului 325 î. H.» etc. –, înspre prim-revoluționarul alfabet fonetic pelasgo->valaho-dac / zalmoxian din enciclopedia lucrare a filosof-exploratorului planetar, Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), «Cosmografie», din orizontul anului 466 d. H. :

 / Tărtăria-Dacia, 5300 î. H. (prin rotire cu 180°) > / Creta-Phaistos, 1600 î. H. > / Mangalia-Dacia, 325 î. H., ideogramă devenită literă în «Cosmografie», în orizontul anului 466 d. H. > / Thothymos (Totimoș / „Totu-i Soare-Moș = Dumnezeu din care Dacu-i parte”) ;

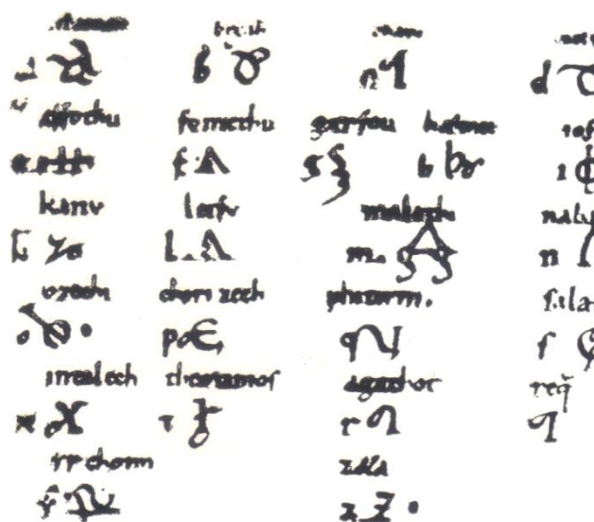
 / Tărtăria-Dacia, 5300 î. H. (prin rotire cu 180°) > / Creta-Phaistos, 1600 î. H., > / Mangalia-Dacia, 325 î. H., ideogramă devenită literă în «Cosmografie», în orizontul anului 466 d. H. > / Malathy ; etc.

 / Tărtăria-Dacia, 5300 î. H. (prin rotire) > / Creta-Phaistos, 1600 î. H. > / Mangalia-Dacia, 325 î. H., ideogramă devenită literă în «Cosmografie», în orizontul anului 466 d. H. > / Cathu ; la „prima vedere” se mai disting și literele : / Fomethu, / Garfou, / Hethmu, / Iosithu, / Kaithu, / Lethfu (supra) etc.

466 d. H. este anul care îngăduie ca revoluționarul alfabet fonetic pelasg > valah din 23 de litere (în tabel, supra) să fie transmis („după cum s-a tot subliniat aici”) până în zilele noastre, grație enciclopedicei lucrări, «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), în mai mult de 40 de copii evmezice făcute în școlile de scribi ale unor importante mănăstiri / abații, îndeosebi, din orizontul anilor 763, 850 etc., cât și prin tipărirea lucrării „cenzurate” / „abreviat-creștinate”, începând cu prim-cenzorul Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria, tipărire în accepțiunea modernă a termenului, mai întâi, la Paris, în anul 1852, ediția academică a lui Armand d’Avezac (cf. AvezM, 250 sqq.), „secundată”, la Leipzig, în anul 1854, de „ediția Wuttke” (cf. Wu-1853) etc.

Privitor la ultima rubrică din tabelul nostru de mai sus, «Litera „echivalentă în alfabetul latin” după tabelul transmis de pe la anul 850...», am apelat la planșa a 7-a (p.

75), „destul de lizibilă, în ciuda faptului că-i din secolul al IX-lea“ (infra), din lucrarea semnată de dr. Nestor Vornicescu, «Aethicus Histricus» (Craiova, Editura Mitropoliei Olteniei, 1986) :

Mai precizăm pentru Distinsul Receptor :

(I-a) «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) a fost scrisă în limba-i maternă, pelasgo- > valaho-daca Zalmoxianismului, de-i „mumă“ nu numai „celor zece limbi romanice“, cum inexact se tot învață prin școli, după voința imperială a Romei, Constantinusei > Constantinopolului etc., ci și „muma“ limbii latine oficiale a Imperiului Roman (imperiu-cuceritor parțial al Daciei, cel mai mare / îndelung imperiu cunoscut de istoria universală) ;

(II-a) poliglot, Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) își traduce enciclopedica-i lucrare, «Cosmografie», din materna-i limbă, pelasgo- > valaho-daca, „în deja catolic-imperial-romana“ limbă latină „la distanță de particularitățile-i de «Appendix Probi“», din orizontul anului 466 d. H., pentru un „mai mare circuit imperial-roman al vremii / lumii“, îndeosebi, de pe „calea-spirală-planetară a nemuritorilor“, cogaionici, ori sarmisegetusani, traducere latină, dar având cuvintele nicidecum caligrafiate cu litere

din alfabetul latin, ci cu litere caligrafiate din superioru-i „exact-fonetic“ alfabet pelasgo- > valaho-dac al „Academiilor“ / „Școlilor“ Zalmoxianismului; pentru receptorii interesați de conținutul enciclopedice sale «Cosmografii» de și-a tălmăcit-o în limba celui mai mare circuit din acea vreme, latina imperială

(exceptând acele „pagini secrete“ – asupra cărora atrăgea atenția și dr. Nestor Vornicescu, în anul 1986 : «[...] în câteva locuri din „Cosmografie“ a consemnat lucruri enigmatice» / VAeth, 10 –, bineînțeles, destinate „Pelasgo > Valaho-Dacilor săi de sub jurământ“, Cavalerii Zalmoxianismului, pagini secrete / enigmatice lăsate în limba-i maternă, pelasgo- > valaho-daca, pagini care, din păcate, fost-au eliminate – cu trei excepții – de Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria, ori de „tardivi korrektori“),

autorul a lăsat „pe ultima pagină de manuscris al «Cosmografiei» și un tabel-alfabet pelasgo- > valaho-dac aidoma celui transmis din orizontul anului 850 d. H. (supra) cu numele pelasgo- > valaho-dac al celor 23 de litere, punând în dreptul fiecăreia litera corespondentă din alfabetul latin (supra) ; numai că, ici-colo, scribii / copiștii de prin veacuri au mai greșit „corespondentele“, nu neapărat pentru că ar fi fost „neatenți“ / „grăbiți“, ci, mai ales, pentru că nu au înțeles, de pildă, faptul că sistemul vocalic al limbii pelasge > valahe („a centrului“, adică „a întregului bazin al sacralui fluviu al Daciei, Dunărea“) are șapte vocale – a, ă, â (= î), e, i, o, u (ca „limbă mumă“) – spre deosebire de limbile din „decada familial-pelasgă“

(„decadă“ considerată de lingviști încă „romanică“ : latina, dalmata, reto-romana, provensala, sarda, italiana, catalana, franceza, spaniola și portugheza),

„decadă a ariei laterale“, cu sistem vocalic alcătuit doar din cinci vocale“ : a, e, i, o, u (adică fără ă și â / î de sunt, prin bază de articulare, „numai“ în pelasgă > valahă) ;

(III-a) Distinsul Receptor (analizând cu atenție corespondentele latinești ale literelor pelasge > valahe din tabelul copistului / scribului din orizontul anului 850 d. H. – supra) poate observa cu lejeritate „principala sursă a erorilor de transliterare“ :

(a) litera (18) pelasgă > valahă, Intalech, nu poate fi „Ics“ / X, ci-i vocala â / î :

18		Intalech	Intalech	Irtiom	Intalech	î / Â, â, î
----	--	----------	----------	--------	----------	-------------

(b) litera (20) pelasgă > valahă Azathot < Azătot nu poate fi litera R – care-i în realitate litera următoare, 21 :

21		.	Req'	Ruthi	Reque	.
----	--	---	------	-------	-------	---

și litera 20 / Ăzătot > Azatot reprezintă vocala ă / Ă

20		Azathot	Agathot	Azaroth	Azathot	R / Ă, ă
----	--	---------	---------	---------	---------	----------

(c) și „încheind problema celor 7 vocale pelasge > valahe“ : litera (22) pelasgă > valahă, Yrchoni, nu poate decât un „Y / I închizându-se în U“ (ca în toponimul pelasg Buze[s] „buze“ > Byzes > Byzantion > Bizanț, astăzi Istanbul / Istanbul < Constantinopol < Constantina) :

22		Yrchoni	Yrhoim	Aronthi	Yrchoni	Y/Y, y > U, u
----	--	---------	--------	---------	---------	------------------

apoi, noi făcut-am cunoscute Distinsului Receptor „aceste probleme“ și printr-o variantă a tabelului cu cele 23 de litere ale alfabetului pelasg > valah și corespondentele lor latine, tabel publicat în revista «Caietele Dacoromâniei» (Timișoara, ISSN 1224-2969), anul al II-lea, nr. 5 (22 septembrie – 22 decembrie), 1997, pp. 1 – 9 :

(d) litera (15) pelasgă > valahă, Chorizech < Quorizech / Qvorizeh, cu cel mai plauzibil corespondent în Q / V, nu poate fi

litera P – care-i în realitate litera următoare, (16), Phythyrin, așadar, corect fiind (ori mai exact, 15- / P și 16-) :

15		Chorizech	Choizech	Corizeth	Chorizech	Q/Q, q, V, v
16		Phythyryn	Phititin	Nicholath	Phythyryn	P / P, p

Cum angajatu-ne-am „chiar din titlul acestei ample secțiuni heptadice“, sau al VII-lea capitol „introdutiv“, trecem și la „partea secundă“, structurarea / redactarea în zalmoxiană decadă de aur a enciclopedicei lucrări din orizontul anului 466 d. H., «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), căci autorul interdisciplinarei / enciclopedicei lucrări era un inițiat nu numai în religio-profundele învățături destinate Poporului Pelasgo- / Valaho-Dac, adică ale științei cogaionice / sarmisegetusane de a te face „Nemuritor“ al Daciei, ci și în partea misteric-existențială a doctrinei „tetradic-monoteiste“ a Zalmoxianismului (având în panoul central „primele patru conducătoare“ ce, la „însurare“, 1 + 2 + 3 + 4, fac, firește, să rezulte Zece, adică secțiunea / decada de aur, „căci de 10 nu se trece și totul se reia ca de la început“, evident, întru nuntirea celor cinci elemente din fundamentele sacralului Întreg cosmic).

În orizontul „creștinator-abreviator“ al anului 763 d. H. de la Abația din Freising-Bavaria, coordonatorul Școlii de Copiști / Scribi de pe lângă respectivul lăcaș al Creștinismului, ori, și mai exact spus, „stiletul hașurator“ al lui Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria nu s-a atins de structurarea donaresiană a «Cosmografiei» în decada de aur a Zalmoxianismului, îngăduind cele zece titluri de „cărți“ („secțiuni“ / „capitole“), după cum dovedesc destule copii-manuscrise ale interdisciplinarei / enciclopedicei lucrări.

Cum Otto Prinz, în ediția-i din anul 1993, «Die Kosmographie des Aethicus» (München), după ce atrage atenția

Distinsului Receptor, „mai întâi”, asupra structurării în decadă a lucrării «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) – «I Liber Ethico [...]; II De informe materia; III De orbe condita; IIII [IV] De gentibus, quae Vetus Testamentum non habent; V De artium plurimarum instrumenta; VI De navibus ignotis et earum argumenta; VII De insulis gentium plurimarumque arcium; VIII De questionibus, quas alia scriptura non narrat; VIIII [IX] De Terra et aquarum decursu vel venis aquarum; și X De flatu ventorum et aquarum motione» (AethK-93, p. 87; s. n.) –, a ni se îngădui, „în ultima instanță a textului de față”, să constatăm că păstrează următoarea structură „de catolică ambiguitate heptadică” :

I. De ipsa statua ac massa / „Despre dare de statuare și despre însăși [informa] masă” (cf. AethK-93, pp. 94 – 117); II. ? / semnalat de nota de subsol: «Raum eingefügt: De orbe condito, am Rand: II V [...]» (AethK-93, p. 94); III. De gentibus, quae Vetus Testamentum non habent / „Despre neamurile ce nu au Vechiul Testament” (cf. AethK-93, p. 117 sq.); IIII [IV]. De artium plurimarum instrumenta / „Despre mijloacele celor mai multe arte” (cf. AethK-93, pp. 118 – 142); V. De navibus indagationem philosophus / „Filosoful face o cercetare despre nave” (cf. AethK-93, pp. 142 – 150); VI. De insolis gentium plurimarumque artium / „Despre insulele popoarelor și mulțimea meșteșugurilor / artelor” (cf. AethK-93, pp. 150 – 242; în această parte / „macrocapitol” se află incluse și cele privitoare la De orbe condito – cf. AethK-93, pp. 229 – 233; în ediția noastră: Ut-696 – Ut-714); și VII. De Terra et flatu ventorum venisque aquarum parvam mentionem fecit / „Despre Pământ și despre dinamica vânturilor, și chiar despre puterile apelor mică menționare a făcut” (cf. AethK-93, pp. 142 – 244) ;

și cu privire la titlul părții a VII-a, – în «Die Kosmographie des Aethicus » (Germania-

München, 1993) – editorul german Otto Prinz trimite Distinsul Receptor la nota (r) din „subsolul paginii”: «r De Terra et aquarum decursu | Vel venis earum. De flatu vento | Rum et aqarum motione (Parvam mentionem fecit [...])» (AethK-93, 242).

Chiar „suficient” – pentru „reconstituirea” structurării „în decadă” a donaresienei «Cosmografii» din orizontul anului 466 d. H. – este „acest material editorial-otto-prinz-ian” (supra), oferit Distinsului Receptor dinspre „abreviator-creștinatorul orizont al anului 763 d. H.”, a cărui atență analizează evidențiază :

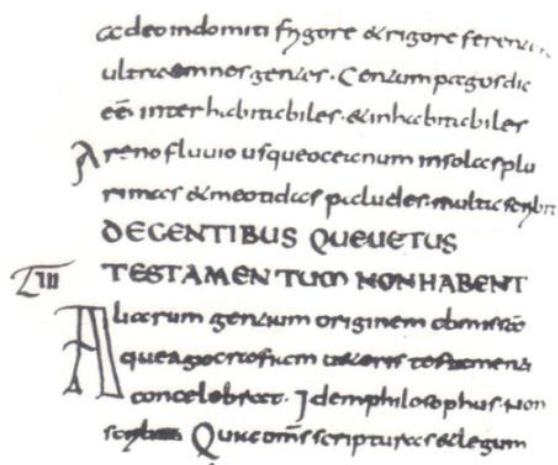
(1) germanul cenzor papal / benedictin, Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria, în anotimpurile misiunii sale de pe la anul 763 d. H., de „abreviere creștinatoare” a «Cosmografiei», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), nu consideră (aidoma „korektor-ilor de mai târziu”, poate, „chiar din secolul al IX-lea încoace”) că și structura enciclopedicea lucrării donaresiene în decada de aur a Zalmoxianismului trebuie să devină „structură creștinat-heptadică” ; (2) Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria a considerat că trebuie respectată structura donaresiană în „decadă / secțiune de-aur” ca la «Cosmografia» „neabreviată”, din orizontul anului 466 d. H., misia-i „creștinatoare” evidențiind :

(a) scrierea și punerea nu neapărat „harponator-frontală” a unui „cuvânt înainte” (în ediția noastră : Ut-1 – Ut-5 / în ediția lui Otto Prinz: AethK-93, p. 87 sq.) care a devenit «I Liber Ethico [...]» ;

(b) și astfel, donaresienele I De informe materia și II De ipsa massa ac statua (sau ca în alte manuscrise-copii De ipsa statua ac massa – cf. AethK-93, p. 94) fost-au „contopite” în secțiunea secundă, sub titlul nemodificat donaresian, II De informe materia ;

(c) pentru că Roma era capitala imperiului creștinat / catolicizat, trece „pe un loc de frunte” secțiunea / capitolul III De Orbe >

Urbe condita / „Despre Urbea / Roma întemeiată“ (cf. Ut-696 – Ut-714) ;

ab

(a) Pagină-ms de pe la 763 d. H. din „abreviată“ «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) cu titlul «De gentibus quae Vetus Testamentum non habent» (cf. VAeth, 73a) ; (b) Cavaler Zalmoxian (cf. OTr, cop.) (d) pentru că imediat după secțiunea dedicată Romei trebuie să fie un capitol „pur-creștinător de «Cosmografie» donaresiană“, Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria preia prima și a doua vocabulă din titlul secțiunii despre neamurile Eurasiei de Nord, «De gentibus ad Aquilonem...» (cf. Ut-132 / AethK, p. 118) / „Despre popoarele de la Acvilon...“, adaugă după acestea „profund-creștinător“

«quae „Vetus Testamentum“ non habent», făcând să se ivească titlul așteptat de superiorii săi din capitala Imperiului Roman Apusean, «III [IV] De gentibus, quae Vetus Testamentum non habent» (v. pagină-ms a / cca 763... – supra), unde așterne câteva „fraze“ (cf. Ut-129 – Ut-131) în care impută Drept-Zalmoxianului Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) faptul că «nu scrie despre originea uitată a celorlalte popoare pe care hagiografia „Vechiului Testament“ o face cunoscută» (Ut-129) și, în închiderea „creștinat-creștinătorului“ capitol, distinsul cenzor-prezbiter „harponează elegant, cu Ait etenim“, fraza donaresiană (amintită mai sus, Ut-132) din «Cosmografie», adevăratul conținut „cosmografic“ al secțiunii / capitolului fiind „țaiat“, ori „împins“ / „aglomerat“ în următoarele (desigur, toate fiind „cercetate cu atenție inchizitorială și harponate fără scăpare“, căci „odată trecute de anotimpurile hieronimic-prezbiteriene“, lucrarea creștinătoare de «Cosmografie» a cunoscut „anotimpurile și mai aspre ale korrektorilor“ cu trecerea-i „tot în contul lui Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria“, ceea ce se relevă dintr-o nejustificată „serie de contradicții“).

Potrivit „argumentelor interne“ din «Cosmografie» (466 d. H.) – „abreviată“, așadar, avându-se în obiectivul cercetării doar atât cât a rămas și s-a transmis dincoace de cumplita „cenzură de creștinare“ de pe la Anno Domini-763 –, încă se relevă și structural, „mai aproape totul“, sub pecetea de aur a Zalmoxianismului, holografic, firește (aidoma „fragmentului“ / „părții“ de premeditat-spartă oglindă de mai poate reflecta aidoma „întregului“ de odinioară), „ca holograme de genial întreg“, ca de operă enciclopedică în făurirea Drept-Zalmoxianului Donares (Aethicus Ister), pentru întreaga umanitate, „ca holograme de genial întreg“ de mai evidențiază structurarea („Cosmografiei dintâi“) de parcă-i „extrem de valoroasa pilitură de

fier“ ordonată pe alba coală ministerială de un neasemuit magnet-spirală-cât-ocolul-Pământului, cu sens unduit-mișcării după al acelor de clasic ceasornic, o spiră-magnet ale cărei puncte de tangență la fiecare topos îngăduie cu mare fidelitate, cu finețe, radiografierea și dezvoltarea înrăzărită a problemelor / capitolelor de orizont al cunoașterii metaforice, cu amplificare permanentă (sincronic / diacronic, în planurile paralele, ori secante etc.), grație și unei „avangarde fenomenale“ (tot de orizont al cunoașterii metaforice într-o agreabilă, dedus-dialectică orânduire spațio-temporală „decisă“ de „buclele“ căii-spiral-maritim-planetare) :

(1-a) Sistem-de-fișe (Catalogul-de-A-Ținut-Locului-Buna-Ordine / Explicatus Cathalocus Conpescuit – cf. Ut-762) / Jurnal (dintre orizonturile a cinci ani, 444 – 465) : din Dacia Dunăreano-Pontică / Istria, prin Thracia, în Macedonia, la Pella, de unde se cercetează „urmele lui Alexandru Macedon cel Mare“, prin Frigia / Bitinia – Cappadocia / Galatia / Pontus – Armenia (cf. Ut-468 / Ut-720) – Pillae Chosdronicae / Porțile Caspice (cf. Ut-368) – Hyrcania / Gorgania – Bactria / Bactriana, până la Eschate / Alexandria și Olchia (Olgy-Mongolia – cf. Ut-126, Ut-338 etc.), de unde se înaintează prin Murrenia (azi: Mörön-Mongolia – cf. Ut-338, Ut-342, Ut-348 etc.) – Lacus Murginacus / Murginachius (Lacul Baikal – cf. Ut-362, Ut-427, Ut-442 etc.), până în Chormacinata > Kamceatka / Oceanus Sericus (Oceanul Chinei – cf. Ut-337; Ut-410 etc.) ;

(2-a) Poeme (dintre orizonturile a cinci ani, 448 – 452, inspirate de genial-războinica personalitate a lui Alexandru Macedon cel Mare, de pitorescul locurilor / vetrelor de civilizație străbătute etc.) ;

(3-a) Sistem-de-fișe / Jurnal (dintre orizonturile a cinci ani, 453 – 457) : cercetarea interdisciplinară (inclusiv pe bază de chestionare pentru teren) de peninsule, de insule, de strâmtori maritime,

de sirte (bancuri de nisip), de alte arii / „gade“ periculos-marinărești, din Marea Neagră, din Marea Marmara, din Marea Thraciei, din Marea Egee, din Marea Cretei, din Marea Ionică, din Marea Adriatică, din Marea Tireniană / Infernum Mare, din Marea Balearelor, dar și de la țărmul sudic al Mării Mediterane / Mare Nostrum, dintre insula Cipru și Gibraltar, ori din cele de la țărmul european al Atlanticului de Nord : Marea Celtică, Marea Nordului, Marea Baltică, Marea Norvegiei etc. ;

(4-a) Alte poeme (dintre orizonturile a cinci ani, 453 – 457, inspirate din pitorescul locurilor / vetrelor de civilizație străbătute etc.) ;

(5-a) Sistem-de-fișe / Jurnal (dintre orizonturile a cinci ani, 458 – 460) : din Dacia Dunăreano-Pontică / Istria, prin Munții Caucaz / Ararat (pe la solstițiul de vară, 21 iunie 458, făcând ascensiuni și cercetări lângă vârful muntelui Ararat, unde-i „simbolic-mitica Arcă a lui Noe modelată în gresie“ / cf. Ut-468, Ut-720 etc.), apoi „tot pe urmele lui Alexandru Macedon cel Mare (dus – întors)“, prin Armenia, prin Imperiul Sassanid / Sassanian (Neo-Persan / Indo-Iranian) și prin India – pe fluviul Gange, până la vărsarea-i în Golful Bengal ; la întoarcere în Dacia Ponto-Dunăreană / Istria pe calea „cea mai scurtă / rapid-sigură“, evident, tot prin capitala Imperiului Sassanid, Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre (Aethicus Ister) și „suita“ / „echipa“ sa de Cavaleri ai Zalmoxianismului au fost primiți ca oaspeți la curtea regelui Peroz / Perozis I (după cum se certifică prin Ut-732) ;

(6-a) Alte poeme (dintre orizonturile a cinci ani, 458 – 460, inspirate din pitorescul locurilor / vetrelor de civilizație străbătute etc.) ;

(7-a) Sistem-de-fișe / Jurnal (dintre orizonturile a cinci ani, 461 – 466) : rod al cercetărilor interdisciplinare de la Ocolul Pământului numai pe mări / oceane ;

(8-a) «Cosmografie» – impresionantă lucrare enciclopedică realizată de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre (Aethicus Ister) în orizontul anului 466 d. H., pe baza anterioarelor sisteme de fișe, a cataloagelor / jurnalelor de bord, a chestionarelor etnologice de teren etc., inclusiv cele de la ocolul Pământului, mai întâi în limba-i maternă, pelasga > valaha, caligrafiată cu inconfundabilul pelasgo- > valaho-dac alfabet fonetic din 23 de litere, apoi, tălmăcindu-și-o în limba latină – însă caligrafiată tot cu alfabet fonetic pelasgo- > valaho-dac – pentru un mai drept „circuit” în tricontinentalul spațiu latinofon al Imperiului Roman și pentru „o mai mare siguranță / rezistență în fața plagiatorilor”.

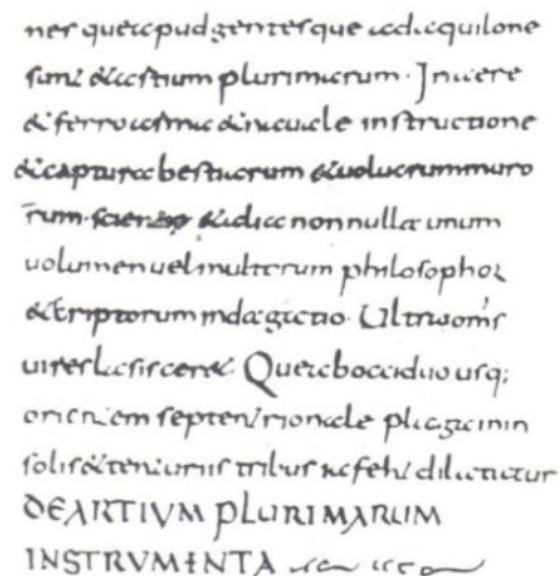
Această foarte valoros-necesară lucrare enciclopedică donaresiană a fost încredințată de Catolica Biserică de sub sceptrul Papei de la Roma / Vatican, Paul I („Papa Paulus, Episcopus Romanus”), pe la anul 763 d. H., așadar, după aproape trei secole de „receptare nedirijată”, meticolosului Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria, spre „haotizarea” textelor revelatoare / indicatoare (interesărilor receptori) de „căi conducătoare spre aurul, spre nestematele, spre tezaurele planetei”, spre o religio-doctrinară cenzură – „a mai tot ce nu se referea la popoarele din «Vechiul / Noul Testament»” –, cumplită cenzură „creștinizatoare” totodată a fondului doctrinar-zalmoxian al cărții, desemnată de prelați cu mai blândul termen, abreviere, cât și spre „mascarea respectivei cenzuri” prin comentarii (de cele mai multe ori căzându-se în ilaritate, ori în paștișă), sau prin interpolări „creștinizatoare”, apelându-se la o droaie de citate din «Biblie» (de cele mai multe ori fără legătură cu donaresianul alineat / capitol „tăiat”, ori „ciopârțit-salvat” din «Cosmografie»), lăsându-se / punându-se „la dispoziția noilor generații” o lucrare donaresiană „cu față creștin-catolică / ortodoxă”; etc.

Structurarea „în decadă de aur” a «Cosmografiei», de Drept-Zalmoxianul

Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), adică respectându-se „codul monoteist-tetradic al Zalmoxianismului, cu primele patru conducătoare formând cele două sacre perechi (Dumnezeu – Muma-Pământ / Dacia – Soare – Lună / Dochiana) în panoul central (1 + 2 + 3 + 4 = 10)”, așadar, atât din orizontul anului 466 d. h. cât și din orizontul anului 763 (cu insignifiante „adaosuri” / „apendice” pe la vreo două-trei titluri), se certifică peste veacuri și de «Codices Phillippici», nr. 175 (infra ; cf. RoVerz, 390 sq.) :

I. De informe materia (f. 1 = ed. Wuttke, p. 1) / „Despre Materia Informă” ;

II. De Orbe > Urbe condita / „Despre Urbea / Roma întemeiată” ;

Pagină-ms de pe la 763 d. H. din „abreviată” «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) : V De artium plurimarum instrumenta (cf. VAeth, 73b).

III. De gentibus quae „Vetus Testamentum” non habent / „Despre neamurile ce nu au Vechiul Testament” ;

IV. De gentium peritia, insularumque positione... (= ed. p. 17 Gentes et insulas...) / „Despre cunoașterea popoarelor și despre poziția (coordoatele) insulelor” ;

V. De artium plurimarum instrumenta / „Despre podoabele celor mai multe

meșteșuguri“ (v. supra, pagina-ms de pe la 763 d. H.);

VI. De navibus ignotis et eorum argumenta / „Despre nave necunoscute [nouă] și despre motivele reale ale acestora“;

VII. De insulis gentium plurimarumque artium / „Despre insulele unor popoare și despre mulțimea îndeletnicirilor acestora“;

VIII. De questionibus que alia scriptura non narrat ([...] De Gargania regione) / „Despre chestiuni pe care altă scriere nu le face cunoscute“ ([...] „Despre ținutul Gargania“);

IX. De Terra et aquarum decursu vel venis aquarum / „Despre Pământ și goana la vale a apelor, sau despre vene de ape“;

X. De flatu ventorum et aquarum motione / „Despre suflul vânturilor și a apelor dinamică“.

175. Phill. 1788.

Perg. 54 Bl. 8. (17 × 10). X. Jh.

Neuband (holl.): im Jes. Kat. no. 694 bezeichnet als „non compactus“ und unvollständig. 7 Lagen: doch hat die 6. nur 3 Bogen (f. 41–46), aber keine Lücke im Text. Schrift deutlich, aber ohne Schönheit, derselben Hand, aber wechselnden Eindrucks, mit offenem a, uncial-N, Rückschweif am Schaft des b und l (seltener h, vgl. auch g, und die grossen E und Q und P). Willkürlich häufiger Gebrauch des g. Üb. sw. unc. (kein Rot). Vorn 2 grössere Afgb. mit (weisser) Schlingenfüllung des Stamms. Einfacher Punkt. Zuweilen Glossen wenig jüngerer Hand a. R. oder zwischen den Zeilen (z. B. f. 13^b, 14), u. a. steht f. 9^b ob.: *Nullus philosophorum tam pleniter descripsit meridianam et septentrionalem plagam. sicut iste ethicus.*

ETHICUS.

f. 1: (sw. u.) *Incipiunt capitula | libri ethici. philosophi a | adque sophistae.*

(kl.) *Liber ethico translato philosophico editus oraculo a hieronimo pr̄bro delatum ex cosmographia id. i. mundi scriptura.*

De informe matgria. (f. 1 = ed. Wuttke p. 1).

De orbe condita. (f. 3^b *De orde condito* = ed. p. 4).

De gentibus que vetus testamentum non habent. (f. 14^b = ed. p. 17).

Gleich dahinter im Text f. 15^b die (sw. u.)

O structurare a «Cosmografie» în „decada de aur“ evidențiată și de Codices Phillippici, nr. 175 (cf.

<https://books.google.ro/books?id=yF5pPckAaAIC&pg=PA390&lpg=PA390&dq=Codices+Phillippici,+nr.+175/+p.+390>).

„Salturile structurale“ între donaresiana „decadă de aur“ – respectată / păstrată de cenzorul Hieronymus Presbyter din Freising-Bavaria în „abreviat-creștinată“ «Cosmografie» – și „recreștinător“ impusa „heptadă“ de către tardivii „korrektori“

Ub. *De gentium peritia. insularumque positione idem scripsit philosophus* (= ed. p. 17 *Gentes et insulas* . . .).

De artium plurimarum instrumenta. (f. 26^b = ed. p. 30).

De navibus ignotis et eorum argumenta. (Üb. fehlt im Text, viell. zu f. 27^b = ed. p. 31: eigentlich überflüssig).

De insulis gentium plurimarumque artium. (f. 30^b = ed. p. 35).

De questionibus que alia scriptura non narrat. (fehlt im Text: statt dessen sw. u. *De gargania regione* f. 38 = ed. p. 44).

De terra et aquarum decursu vel venis aquarum. (fehlt im Text: vgl. ed. p. 83).

De flatu ventorum et aquarum motione (= ed. p. 83–84: Schluss).

Expliciunt capitula. Incipit | de informe materia.
Anf. *Philosophorum scēdulas sagaci indagatiōe inēstigans michi laborem tantūdem obposui. academicos tanto studio indagare . . .*

f. 54^b (am Schluss der Lage unvollständig abbrechend bei p. 60, 23 der Ausg.) . . . *finitimam | rubolum monstrum multis os | tentis vulgatum in lacolis* ||

Mit den folgenden Worten || *et crepitantium ictibus* . . . beginnt das Bruchstück in der Pariser Hs. 7561 (ehemals Baluze gehörig): diese ist also die fehlende (obwol auch noch unvollständige, bis p. 70, 2 *gressus decem et octo* ||, worauf folgen muss *in latitudine milia* —) Fortsetzung des cod. Phill. (vgl. Wuttke p. cxxv). Der Text stimmt mit dem des Leipziger (Wolfenb., S. Galler) codex (Abdruck von H. Wuttke. Lpz. 1853) überein. Über die Hss. dieser wunderlichen Erfindung des VII. Jhs. (nach Isidor) s. Karl Pertz, *De cosmographia Ethici*. Berol. 1853. Für die auch in den andern Hss. z. T. sich wiederfindenden Kapitelüberschriften vgl. Pertz p. 118 (Wuttke p. LXXXVI).

Abchrift einer andern unvollständigen Hs. in Ph. 1808.

(cărora cenzorul, după cum se vede de la distanță, le-a fost „superior din toate punctele de vedere“) merită un studiu special cu o foarte atentă reordonare a unităților de text sub cele zece „bucle-ceruri“ ale spiralei cosmosului nostru cel de toate zilele din cuprinderea mitosofic-pelasgă > valahă a celor cinci elemente – Aer, Apă, Foc, Lemn, Pământ :

I De informe materia / „Despre Materia Informă“ (Ut-6 – Ut-26 / cf. AethK-93, pp. 88 – 94) ;

II De ipsa massa ac statua / „Despre însuși bolovanul [de Materie Informă] și despre dare de statuare“ (Ut-27 – Ut-127 / cf. AethK-93, pp. 94 – 117) ;

III De gentibus [Eurōpae et Asiae] ad Aquilonem... / „Despre popoarele [Europei și Asiei] de la Acvilon / Nord...“ (Ut-132 / AethK-93, pp. 117 sq.) ;

IV De gentium peritia insularumque positione / „Despre cunoașterea popoarelor și despre poziția insulelor“ (Ut-134 – Ut-242 / AethK-93, pp. 118 – 141) ;

V De navibus ignotis indagatione... / „Despre o cercetare de necunoscute nave...“ (Ut-255 – Ut-289 / AethK-93, pp. 144 – 150) ;

VI De insulis gentium plurimarumque artium / „Despre insulele popoarelor și ale multor măiestrii“ (Ut-305 – Ut-380 / AethK-93, pp. 154 – 167) ;

VII De questionibus que alia scriptura non narrat / „Despre chestiuni / plângeri pe care altă scriere nu le face cunoscute“ (Ut-382 – Ut-695 / AethK-93, pp. 167 – 229) ;

VIII De Orbe > Urbe [Roma] condita et postmodum orientalium ac loca meridiana / „Despre Urbea întemeiată [Roma] și, după aceea, despre cele privitoare la popoare orientale și din ținuturile meridionale“ (Ut-696 – Ut-760 / AethK-93, pp. 229 – 242) ;

IX De flatu ventorum et aquarum motione / „Despre suflul vânturilor și a apelor dinamică“ (Ut-763 / AethK-93, p. 242 sq.) ; și

X De Terra et aquarum decursu vel venis aquarum / „Despre Pământ și goana la vale a apelor, sau despre vâna apelor (pânza freatică)“ (Ut-764 – Ut-766 / AethK-93, p. 243).

În seama eșantioanelor poetice „dintre cele zece capitole / secțiuni de mai sus“ rezidă armonizarea în decadă de aur a „părților“ dintr-al enciclopediei „întreg“, mai exact spus, „nuntirea“ celor cinci perechi de bucle („bucă urcătoare“ și „bucă descendentă“) de la toată spirala «Cosmografiei», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), din orizontul anului 466 d. H., fiecare din cele cinci „perechi de bucle“ în reverberarea unuia dintre cele cinci elemente din fundamentul cosmic, Aer, Apă, Foc, Lemn, Pământ (că „de zece nu se trece, ci totul se reia de la început“ și, de aceea, -i „închidere“ și, totodată „deschidere“ în X : De Terra...).

Și în „închiderea“ acestui „bifurcat-amplu capitol“, a ni se îngădui de către Distinsul Receptor, să re-invocăm „misteric-zalmoxian“, în cod-Thothimos („Totu-i Unul-Dumnezeu“), „în răzărît-încifratele“ subtilități / rafinamente din cele trei neasemuite unități de text ale «Cosmografiei» Drept-Zalmoxianului Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) :

«Terrorem terribilem, tot terrarum trivialis torghinavi [Trim]arcem, turma tergiversantium titilat, turgentium titubata tela tandem trutinata, tritura toracem tacto mucronis.»

(,...Într-o teroare neasemuit de feroce pe tot ținutul trivial, s-a întors în[Trim]Arcă [Tariatyn-Chuluut] escadronul de cavalerie al celor ce caută să scape prin subterfugii, escadronul de gădilă / zgândăre, de face să se umfle de fleacuri titubante / tremurătoare, în ițele intrigilor, în fine, cântărita batere a grâului pe pânțece / bust, cu atingere de tăiș-moarte.“ – v. Ut-360) ;

«Trimarcia, Thafros, Alces tumultuantes tantilla tenus turma tyronis temporum.»

(„Trimarcia [Tariatyn-Chuluut], Tafrus [< Dafrus > Davst], Alces [< Olches > Ölgii], care-atât de puțin fac zarvă / învolburare, coardă-ntinsă-s novicilor / recruților de la escadronul de cavalerie al vremilor“ – Ut-361; nota de subsol – m – a lui Otto Prinz de la Thafros : «Tafros V»; în ediția Wuttke, Leipzig, 1853 / 1854, p. 42, după „manuscrisul din sec. VIII“ : «Thafri[s]»);

«Tura tantopere Tulchus triararum tonantium tenit, Malancinorum titanistria tellora Murginum.»

(„Foarte multe-s rondel-grăunțe de tămâie în Tulc-ul > Turgen-ul soldaților-de-lăsat-la-vatră [adică al veteranilor] din a treia linie de luptă, [Tulc > Turgen] de-a rezistat în fața Malanc[hin]ilor ca Titanii-de-Istria pe pământul Murginilor / Baikalicilor.“ – Ut-362, sau DoCos, 450 – 458); etc.

Bibliografia „siglată“ :

AethK-93 = «Die Kosmographie des Aethicus», ediția Otto Prinz, München, Monumenta Germaniae Historica, 1993.

AvezM = Avezac, Armand d., «Mémoire sur Éthicus et sur les ouvrages cosmographiques intitulés de ce nom», în : «Mémoires présentés par divers savants à l'Académie des Inscriptions et Belles-lettres de l'Institut de France», première série, sujets divers d'érudition, tome 2, 1852. pp. 230-551.

CMar = Marin Cărciumaru, «Mărturii ale artei rupestre preistorice în România» (cu o prefată semnată de prof. dr. doc. VI. Dumitrescu), București, Editura S[port].-T[urism]., 1987.

DoCos = Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister), «Cosmografie», ediție, studiu introductiv, tabel cronologic, note și traducere din limba latină în limba pelasgă > valahă (dacoromână), de prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, Timișoara-România, Editura Waldpress (ISBN 978-606-614-239-7), 2019 (pagini „format B-5“ : 708).

OTr = Manfred Oppermann, «Tracii între arcul carpatic și Marea Egee», București, Editura Militară, 1988.

PBGeti = D. M. Pippidi, D. Berciu, «Geți și greci la Dunărea de Jos din cele mai vechi timpuri până la cucerirea romană», București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1965.

PTAeth-2009 = Ion Pachia-Tatomirescu, «Filosoful / exploratorul pelasgo-dac, Aethicus Donares (Ister), [...], făcând ocolul Pământului cu 1057 de ani înaintea lui Magellan», în antologia «Cosmografii

de martie» (ISBN 978-973-85262-6-6), Timișoara, Editura Aethicus, 2009, pp. 17 – 84.

PTHierog, 791, 797 = Ion Pachia-Tatomirescu, «Hierogamia Tatăl-Cer – Muma-Pământ...», în «Renașterea bănățeană» (Timișoara, ISSN 1221-4051), nr. 791, 3 octombrie, 1992, p. 9, și nr. 797, sâmbătă, 10 octombrie 1992, p. 9.

PTIr, I = Ion Pachia-Tatomirescu, «Istoria religiilor, I – Din paleolitic / neolitic, prin Zalmoxianism, până în „Creștinismul Cosmic“ al Valahilor...», Timișoara, Editura Aethicus (ISBN 973-97530-3-5 / vol. I : 973-97530-5-1), 2001.

PTSanc, 1132, 1138, 1144 = Ion Pachia-Tatomirescu, «Templul / Sanctuarul-Calendar al Soarelui-Tânăr / Războinic (Sol-Ares) și Zalmoxianismul „Călușului“...», în «Renașterea bănățeană» (Timișoara, ISSN 1221-4051), nr. 1132, 13 noiembrie 1993, p. 8; nr. 1138, 20 noiembrie 1993, p. 8; și nr. 1144, 27 noiembrie 1993, p. 8.

PTStat, 803, 809, 815, 821 = Ion Pachia-Tatomirescu, «Statueta Scrisă a Moșului / Tatălui-Cer de la Ocna Sibiului...», în «Renașterea bănățeană» (Timișoara), nr. 803, sâmbătă, 17 octombrie, 1992, p. 9; nr. 809 / 24 octombrie 1992, p. 9; nr. 815 / 31 octombrie 1992, p. 9; și nr. 821 / 7 noiembrie 1992, p. 9.

PTTabl, 827, 833, 839, 844, 850 = Ion Pachia-Tatomirescu, «Tăblițele de la Tărtăria...», în «Renașterea bănățeană» (Timișoara), nr. 827, 14 noiembrie, 1992, p. 9; nr. 833 / 21 noiembrie 1992, p. 9; nr. 839 / 28 noiembrie 1992, p. 9; nr. 844 / 5 decembrie 1992, p. 9; nr. 850 / sâmbătă, 12 decembrie 1992, p. 9.

PTZalm, 959, 970, 976, 982, 988, 994, 1000, 1006 = Ion Pachia-Tatomirescu, Zalmoxianismul și matematica, în Renașterea bănățeană (Timișoara, ISSN 1221-4051), nr. 959, sâmbătă, 24 aprilie 1993, p. 5; nr. 970, 8 mai 1993, p. 9; nr. 976, 15 mai 1993, p. 9; nr. 982, 22 mai 1993, p. 9; nr. 988, 29 mai 1993, p. 9; nr. 994, 5 iunie 1993, p. 9; nr. 1000, 12 iunie 1993, p. 9; și nr. 1006, 19 iunie 1993, p. 9.

RoVerz = Codices Phillippici, nr. 175, publicat de Valentin Rose în Verzeichniss der lateinischen Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin, I / Die Meerman-Handschriften des Sir Thomas Phillips, Hildesheim – New York, Georg Olms Verlag, 1976, p. 390 sq. (cf. <https://books.google.ro/books?id=yF5pPckAaAIC&pg=PA390&lpg=PA390&dq=Codices+Phillippici,+nr.+175+/+p.+390>)

Ut-1 – U-769 = Unitatea de text donaresiană nr. 1, adică prima propoziție / frază din «Cosmografie», de Drept-Zalmoxianul Donares > Dunăre din Dacia (Aethicus Ister) și Ut-769 (ultima unitate de text) trimit / invită Distinsul Receptor la „o și mai bogată

informație“ din opul publicat în anul 2019, aflat (supra) prin sigla DCoS.

VAeth = Dr. Nestor Vornicescu, «Un filosof străromân de la Histria dobrogeană – Aethicus Histricus – autorul unei „Cosmografii“ și al unui alfabet (sec. IV – V)», Craiova, Editura Mitropoliei Olteniei, 1986.

VMR = Romulus Vulcănescu, «Mitologie română», București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1985.

Wu-1853 = Heinrich Wuttke – ediția de la Leipzig, din anul 1853, «Cosmographiam Aethici Istrici...» (din care sunt fotografiate / scanate textele de pe paginile 55 – 66 din VAeth – v. supra).

Prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu,
*Dac-Pandur; tot de la Piramida Extraplată
de Tibissiara > Timișoara...*

**DACIA ȘI GETO-DACII
ÎN VÂRTEJUL GEOPOLITICII
EUROPENE - comentarii, concluzii și
învățămintе desprinse din cartea:
PROVINCIA MEDIEVALĂ DACIA DIN
EUROPA NORDICĂ,
SCRISĂ DE GEORGE PANTECAN* -
Aurel V. David**

**Simboluri dacice carpatine la regii Daciei din
Europa nordică (Danemarca)**

*În ceea ce urmează voi scrie despre cea mai mare
țară, care se întinde din Asia Mică până în Iberia
și din nordul Africii până în SCANDIA, țara
imensă a dacilor.”*

* George Pantecan, **PROVINCIA MEDIEVALĂ DACIA
DIN EUROPA NORDICĂ**, Editura *Dacoromână TDC*,
București, 2009.

Dionisie Periegetul (138 d.Chr.)

*„Locul acesta unde este acum Moldova și Țara
Muntenească este drept Dacia, cum și tot Ardealul
și Maramureșul și cu Țara Oltului. Aste nume mai
vechi decât acesta, Dacia nu se află, în toți câți
sunt istorici.”*

Miron Costin (1632-1691)

*„Romanii nu au ajuns nici în Maramureș, cu atât
mai puțin în șesul dintre Carpații păduroși și
Marea Baltică, spațiu de expansiune al populației
carpatice. Aici și-au organizat atacurile contra
Imperiului Roman, armatele Geto-Dace, numite de
unii și gotice”.*

**Waclaw Aleksander Maciejowski
(1792-1883)**

Prolog:

În anul 2008, *Liga Culturală pentru
Unitatea Românilor de Pretutindeni* și
Editura *Semne* au publicat cartea **DACIA ȘI
GETO-DACII ÎNTRE MITURI ȘI
RAȚIUNE**, scrisă de **George Pantecan**, un
autor aproape necunoscut publicului
românesc, dar și istoricilor români. Puținele
date despre autor, apărute cu acea ocazie
ofereau următoarea imagine despre persoana
acestuia: **George Pantecan** s-a născut la 13
februarie 1930 la Brăila. După terminarea
liceului a încercat să studieze la Institutul
Politehnic din București, dar întrucât tatăl
său fusese „naționalizat” nu și-a putut
făuri viitorul. A avut șansa să se
pregătească la Academia de Studii
Economice unde, însă fiindu-i descoperită
originea, nu și-a putut încheia studiile. În
anul 1979 a reușit să emigreze, s-a stabilit
la Stockholm, devenind, din anul 1983,
cetățean suedez.

Potrivit propriilor relatări, o întâmplare
fericită i-a schimbat sensul vieții. În anul
1983, la Filarmonica din Stockholm a citit
un afiș care anunța „Festivalul de vară de
la Visby - Insula Gotland”, cu piesa
muzicală „*Petrus de Dacia - Un spectacol
în ruinele Mănăstirii (dominicane) din
Visby, în trei părți*”, textul realizat de
Joseph Lundhal și muzica de Friedrich
Mehler.

Fiind cetățean suedez, însă de origine
română, a fost contrariat de numele *Petrus
de Dacia* și a început să cerceteze
problema. În primii ani s-a limitat la aria de

cercetare prin bibliotecile din Suedia, mai ales la Biblioteca Regală din Stockholm. Astfel a aflat că primul scriitor al Suediei s-a numit **Petrus de Dacia**, canonic dominican recrutat de Sfântul dominican Albert le Grand (Albertus Magnus), teolog și filozof german, pentru a urma cursul teologic de pe lângă catedrala Dominicană din Köln, numit „*Studium Generalis*”.

Apoi a continuat studiile teologice la Universitatea din Paris, unde printre alții a avut ca profesor pe celebrul Thomas d'Aquino, elevul lui Albertus Magnus. În ultimii ani ai vieții lui **Petrus de Dacia**, acesta a fost starețul mănăstirii dominicane Sankt Nikolas din Visby - Insula Gotland -, unde a murit în anul 1289, fiind îngropat acolo.

În anul 1989, în Suedia s-a organizat un Simpozion pentru comemorarea a 700 de ani de la moartea lui **Petrus de Dacia**, în care participanții au prezentat diverse comunicări despre opera și viața acestuia, iar profesorul suedez Henrik Schück l-a declarat „**Primul scriitor al Suediei**”. Astfel, George Pantecan a extins aria cercetărilor la bibliotecile europene, mai ales la Paris, Bordeaux, Copenhaga și București, precum și prin corespondență cu Biblioteca orașului Zurich și alte biblioteci europene.

După cercetări desfășurate pe parcursul a mai bune de douăzeci de ani, George Pantecan a reușit să ofere un studiu istoric, literar și cartografic care explică fără tăgadă măreția și suferința neamului românesc, prins în vârtejul geopolitic medieval european, cu consecințele nefaste asupra a patrimoniului onomastic și toponimic al neamului românesc. Autorul aprecia că acesta este un „*studiu istoric, literar și cartografic, privind atribuirea în Europa de Nord medievală, a numelui latin de Dacia, preluat de clericii Bisericii de la Roma, de la antica provincie romană Dacia creată de împăratul Traian în 106/107 d. Hr. (aproximativ România de azi), pentru a numi începând cu sec. al X-lea și până în sec. al XVI-lea, cele trei*

regate scandinave și teritoriile care le aparțineau: Finlanda, Estonia, o parte din Letonia, precum și arhipelagurile insulelor Orkney și Shetland (azi, britanice), Insulele Faeroerne din Marea Norvegiei, împreună cu Groenlanda (daneze), precum și Islanda”.

Lucrarea a fost pusă în dezbatere la **Academia Dacoromână**, în mai multe rânduri, iar președintele acestui for științific, **dr. Geo Stroe**, care a înțeles valoarea ei, a obținut acordul autorului pentru a o reedita după rigorile academice. Astfel, am avut eu marele privilegiu de intra cu mintea într-un univers uman fascinant, înțelegând că în miezul acestuia erau adunați mai bine de 1000 de ani de istorie a neamului românesc, cu măreția și tragismul său.

Această zestre de idei, informații și mesaje, scoase cu pricepere, migală și rigurozitate dintr-o lume necunoscută, de către un autor despre care în acel context am aflat, a fost reasezată în pagină și turnată în formă nouă, pentru ca forma să se ridice la înălțimea relevanței sale istorice și sociale.

Astfel s-a născut o carte de căpătâi a istoriei noastre naționale, intitulată **PROVINCIA MEDIEVALĂ DACIA DIN EUROPA NORDICĂ**, autor George Pantecan, tipărită în anul 2009 în Editura *Dacoromână TDC*. Autorul reamintea, printr-un *Argument*, că s-a simțit dator să scrie această carte, prezentând, „*pe fond, datele oferite de documentele cancelariei Bisericii Romano-Catolice de la Roma, precum și cele redactate de cancelariile regilor scandinavi, care au utilizat numele „Dacia”, fără a face comentarii detaliate pe seama acestora, din motive de precauție la un subiect de o asemenea complexitate*”.

Mesajul cărții se configurează în jurul unui fapt istoric de netăgăduit, dar neexplicat îndeajuns:

- începând cu luna septembrie 954, Biserica Romano-Catolică a utilizat în mod oficial numele de **Dacia** și **Dacorum**, pentru Regatul și poporul danez, urmare scrisorii Papei

Agapet al II-lea, care l-a numit pe regele danez Harald Blâtand (Dinte albastru): „**Rex Dacie**”, iar pe danezi, cu numele latin de „**Dacorum**”(„**Dacii**”);

- numele respective, împreună cu „**Getarum**” (adică, Geții), „**Gothorum**” (adică, Goții) sau „**Scythes**” (adică, Sciții), au continuat a fi utilizate de latiniștii timpului din Scandinavia, pentru a numi popoarele lor, explicând, astfel, originea biblică a regilor danezi și suedezii, care începea de la Magog, fiul lui Jafet, la rândul său fiul lui **Noe**;

- aceste afirmații istorice au fost menținute în Scandinavia, până în secolul al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, în diferitele scrieri, inclusiv în lecțiile de istorie predate în școli, deși religia catolică fusese respinsă din Scandinavia între anii 1527-1537, ca urmare introducerii Reformei lutherane.

Conștient că subiectul respectiv este de mare actualitate, și, încă neelucidat pe deplin, George Pantecan aprecia, pe bună dreptate, că „*revine ca sarcină istoricilor să cerceteze cu rigoare noi documente din vechile arhive și să releve adevărul*”.

*

Prezentăm ideile, informațiile și mesajele relevante, de mare interes pentru istoriografia noastră, conținute în această **carte-document**:

I. Primele mențiuni documentare ale numelui Dacia și daci

• **Herodot** (cca.484-cca.425 î.Chr.), numit „*părintele istoriei*”, în călătoriile sale spre nordul Europei a ajuns doar până la colonia grecească Olbia, situată la vărsarea râului Bug în Marea Neagră. Acolo a aflat din povestirile coloniștilor greci unele amănunte despre **lumea Sciților** (Scythes) existentă la nordul Mării Negre. Pe ceilalți locuitori i-a numit „**Hyperborigeni**” - așa cum erau numiți de contemporani și înantașii săi. El recunoaștea că „*despre Hyperborigeni, nici despre Sciți nu știu ceva a povesti și nici popoarele care locuiesc acolo, în afară probabil de Issedoni*”.

• Numele **daci** este atestat pentru prima oară pe la mijlocul secolului I î.Chr., la Caesar, în **De bello Gallico**, iar numele **Dacia** apare menționat în scrierile antice abia în secolul I d.Chr. la istoricii romani Pliniu cel Bătrân și Tacitus.

• **Pliniu cel Bătrân** (23-69 d.Chr.), în „Istoria naturală” (*Naturalis Historia*) menționează ca fiindând în Europa **Dacia** (Daciae), **Sarmatia** (Sarmatae) și **Scythia** (Scythiae), locuite de popoare diferite, astfel:

- de la gurile Dunării înainte, în general, pământul era locuit îndeosebi de **sciți**, iar regiunile apropiate de țarm au fost ocupate de diferite popoare, când de **geți** -, **numiți de romani daci**, când de **sarmați** - **numiți de greci sauromați** și dintre ei de **hamaxobi** sau de **aorși**, când de **sciți degenerați și născuți din sclavi sau de troglodiți**, apoi de **alani și de roxolani**;

- „*dacii au marcat pe brațele lor un semn care reprezintă originea lor încă din a patra generație...*”; **numele sciților a trecut pretutindeni la sarmați și germani**, dar vechea numire nu s-a păstrat decât la aceia care erau la marginea acestor neamuri și trăiau aproape neștiuți de ceilalți muritori”;

- în părțile mai de sus, între Dunăre și **Pădurea Hercinică**, până la lagărele de iarnă de la **Carnuntum** din Panonia și la hotarele de acolo cu **germanii**, câmpiile și sesurile sunt stăpânite de **sarmații iazigi**, iar **munții și pădurile de daci** - **împinși de primii până la râul Pathissus**;

- pornind de la [râul] **Marus** sau de la **Duria** care îi despart de **suebi** și de **regatul lui Vannius**, regiunile din spatele lor sunt stăpânite de **bastarni** și apoi de alți **germani**; „*tot ținutul de la Istru pînă la Ocean, are cam două milioane de pași în lungime și patru sute de mii fără patru mii în lățime, de la pustiurile Sarmatiei până la fluviul Vistula*”;

- „*mai departe de munții din urmă din Nord, sunt numeroase popoare (dacă este ca să credem) și care se numesc **Hiperborigeni**, care sunt încărcate de ani cu o durată nelimitată, fiind legendare vestite prin minuni*”.

• **Istoricul roman Cornelius Tacitus** (cca.55-cca.120 d.Chr.), în opera sa „*De origine, situ, moribus ac populis*

Germanorum” (cunoscută sub numele de „Germania”), a prezentat popoarele din zona Mării Baltice și Mării Nordului.

Acesta afirma că: „*Toată Germania este separată de Galii (adică celto-galii) din Raetitia (provincia romană, aproximativ azi, Elveția) și din Pannonia prin fluviile Rhin și Dunăre, de Sarmați și de Daci, prin teamă reciprocă sau prin lanțurile de munți (Carpați); restul regiunilor (ale Germaniei) sunt înconjurate de Oceanus*”. Acesta i-a amintit pe goți: „*Pe cealaltă parte a țării Lugierilor (adică în regiunea vărsării în Marea Baltică a fluviului Vistula, n.n.) locuiesc gothones (adică Goții, n.n.), care sunt conduși de regi*”.

Concluzia nr.1: La mijlocul secolului I d.Chr. în vatra carpato-danubiano-pontic fiiñtau Dacia, ca entitate geografică și toponimică, deci, ca moșie și vatră a neamului dacic, alături de Sarmația și Sciția.

II. Informații despre daci din Atlasul lui Ptolemeu din Alexandria

• **Ptolemeus (sau Ptolemaios) Claudius** - matematician, astronom și geograf (cca. 100 - cca. 170 d.Cr.) - a alcătuit un atlas pe care a inserat **ținuturile și popoarele din zona Mării Baltice și Mării Nordului**. El a împărțit extremitatea nordică a continentului de la Marea Baltică în mai multe mari regiuni geografice, care purtau numele popoarelor dominante ca număr:

- „**Germanoi**” - care începea de la Marea Nordului până la fluviul Vistula („*Vistulas*”), în acea arie fiind plasate triburile germanice enumerate de Tacitus;

- la est de Vistula urmau „**Gytone**s” sau **Goții**, situați în vecinătatea vărsării Vistulei în „*Okeanos Germanikos*” (Marea Baltică);

- sub „**Gytone**s” (Goții), Ptolemeus a desenat o mare regiune pe care a scris între paranteze: „**Dakoi**” (pe care unii istorici i-au identificat cu neamurile geto-dacice din vecinătatea Mării Baltice); numele „**Dakoi**” mai apare pe hartă fără paranteze, la sud de „**Karpates**” (Munții Carpați).

NOTĂ: Identificarea triburilor geto-dacice existente între Munții Carpați Beskizi și vecinătatea Mării Baltice din vremea lui Ptolemeus a fost făcută de către Vasile Pârvan în lucrarea *Getica - o protoistorie a Daciei* și confirmată de către istoricul danez Schütte Gutmund într-un studiu publicat la Copenhaga în anul 1914; astfel:

- pe ambele maluri ale Vistulei de Jos, în Polonia actuală, au locuit **dacii costoboci**, numiți de Ptolemeu **costoboci** și **transmontani**, un singur popor, **costoboci transmontani** (adică costoboci de dincolo de munte), pentru a se deosebi de costobocii din Moldova nordică, între Carpați și Siret;

- la sud de **costobocii transmontani** de pe Vistula de Sus, erau **dacii arsieți** (**arsietai**, cu care stau în legătură orașele Arsenoin și Arsekvia din Silezia cehă);

- între **dacii costoboci** și **arsieți**, lângă Vistula erau **Anartophracti** - o ramură a anarților din partea de nord-vest a Daciei romane;

- la sud de arsieți, până în munții Beskizi erau „**sabocii, piengiții și biessii, lângă muntele Carpat**”.

- între Vistula și Tyras, Ptolemeu îi așeza pe **bastarni** (neam germanic), iar de la aceștia la Carpații nordici erau, de la vest la est: întâi **carpianii**, apoi **tagrii** și, în sfârșit, **tyrageții**.

Concluzia nr. 2. Ptolemeus a plasat triburile geto-dacice de lângă Marea Baltică, pe partea dreaptă a fluviului Vistula, imediat sub goții care ocupau regiunea din dreapta de la vărsarea Vistulei în Marea Baltică. El a utilizat parantezele pentru a-i numi pe geto-dacii de lângă Marea Baltică și a nu fi confundați cu cei de la sud de Carpați!

II. Păstrarea numelui Dacia după retragerea administrației și armatei romane din provincia Dacia (începutul secolului V)

Precum se cunoaște, în timpul stăpânirii romane a existat **provincia romană Dacia**, care cuprindea cea mai mare parte a

Transilvaniei, Banatului și vestului Olteniei. Restul ținuturilor aparținând actualei României, respectiv sud-estul Transilvaniei, estul Olteniei, Muntenia și sudul Moldovei (teritorii ocupate de romani după războaiele din anii 101-102 d.Chr., care fuseseră atașate la provincia Moesia Inferioară au rămas pe mai departe în componența acestei provincii.

Dacii care nu au intrat sub stăpânirea romană au fost numiți în istoriografia românească **dacii liberi**, în rândul cărora s-au remarcat **costobocii** și **carpii**. Provincia **Dacia** a suferit mai multe reforme administrative: în anul 120 d.Chr. au fost create **Dacia Inferior** și **Dacia Superior**, apoi în anul 168 d.Chr. au fost create **Dacia Malvensis** - în locul **Daciei Inferioare**, iar **Dacia Superioară** a fost împărțită în **Dacia Apulensis** și **Dacia Porolissensis**.

În anul 275 d.Chr., provincia Dacia de la nord de Dunăre a încetat să mai existe. În locul ei a fost creată, la sud de Dunăre, **provincia romană Dacia**, care în scurt timp s-a reorganizat în două provincii: **Dacia Ripensis** și **Dacia Mediterranea**.

La începutul secolului al V-lea, în **Notitia dignitatum accedunt notitia orbis Constantinopolitanae et laterculi provinciarum** sunt enumerați comandanții militari, prefecții și legiunile romane existente în fosta provincie romană **Dacia Malvensis** dintre Munții Carpați, Râul Olt și Dunăre (actualmente Oltenia), aflată sub comanda „**Dux Daciae Ripensis**” existentă la sud de Dunăre. Sub ordinele onorabilului Comandant al Daciei Ripensis se aflau **Detașamentul de cavalerie al dalmaților divitensi** la Drobeta (azi, Drobeta-Turnu Severin), **Detașamentul întâi de infanterie al dacilor** la Drobeta, prefectul legiunii a V-a Macedonica, la Sucidava (azi, comuna suburbană a orașului Corabia).

Concluzia nr.3: La începutul secolului al V-lea, Imperiul roman deținea controlul militar al capetelor de pod de peste Dunăre, cuprinzând așezările de astăzi, Drobeta-Turnu Severin și Corabia.

IV. Identificarea **geților** cu **goții** (vizigoții) și existența **geților** în apropierea Mării Baltice

Primele informații despre geți, ca autohtoni ai ținuturilor dintre Dunărea de Jos și Munții Balcani, au apărut în operele literare și istoriografice grecești din secolele VI-V î.Chr. Neamurile geților au fost menționate pentru prima oară de către **Herodot**, referindu-se la campania regelui persan **Darius I** (521-486 î.Chr.), din anul 514 î.Chr. împotriva sciților de la Dunărea de Jos, unde singurii care s-au opus au fost **geții**, apreciați ca fiind „*cei mai viteji și mai dreapți dintre traci*”. Cea dintâi știre despre regatul geților o avem de la Ptolemaios, regele de mai târziu al Egiptului, care l-a însoțit pe Alexandru Macedon în expediția din anul 335 î.Chr. împotriva geților din nordul Dunării.

Pot fi echivalați geții cu goții?

Pentru lămurirea problemei este necesară cunoașterea istoriei așa-numiților **vizigoți** pe teritoriul Munteniei, Deltei Dunării și sudului Moldovei. Precum se știe, aceștia au fost creștinați în secolul IV, de episcopul „got” **Ulfila** sau Wulfila, în „*doctrina eretică ariană*”. După invazia hunilor în anul 376, vizigoții au fost acceptați de către romani să treacă la sud de Dunăre, unde au avut mai multe conflicte cu romanii.

• **Istoricul grec Sozomenos a făcut, la mijlocul secolului al V-lea, distincția dintre sarmați și goți.** În „*Istoria bisericească*”, scrisă între anii 435-450, acesta amintea despre sarmați și „*așa-numiții goți*”, neam care „*locuia pe atunci dincolo de fluviul Istru, fiind foarte războinic și prin mulțime și prin mărirea corpurilor și totodată pregătit în arme, învingeau pe ceilalți barbari și numai pe romani îi aveau potrivnici....*” O întreagă literatură a luat naștere în jurul originii lui **Wulfila**, despre care Sozomenos afirma că „*a fost la goți autorul literelor și a tradus în limba patriei sale sfintele cărți*”..”

NOTĂ: **Ulfila** a creat vechiul „alfabet gotic” format din 24 de litere, inventând 4 litere care să corespundă cu sunetele vorbirii geților, întrucât nu aveau

corespondent în limbile greacă și latină. „Biblia sa eretică ariană” a scris-o traducând-o din limbile greacă și latină. Mai târziu, această biblie a fost copiată de ucenicii săi și răspândită în lumea popoarelor scandinave și germanice.

• **Într-un poem anglo-saxon, scris în prima jumătate a secolului al VIII-lea, se vorbește despre legendarul popor „Geats” condus de regele Beowulf.**

Poemul a fost compus între anii 700-750, în fostul regat anglo-saxon Mercia (care a existat în partea de mijloc a Angliei), în versuri, de către un anonim. Acesta a fost transmis oral din generație în generație până în secolul X, când a fost scris după o dictare în vechiul dialect saxon din vestul Angliei.

Din poemul respectiv rezultă că regele Beowulf a fost nepotul regelui Hygelac al legendarului popor „Geats” (care apărea la finele secolului al V-lea - începutul secolului al VI-lea, în partea de sud-est a Scandinavei - actuala regiune suedeză Skane) și s-a luptat cu regii din Scandinavia.

Concluzia nr.4: Pe baza informațiilor din acest poem, unii istorici i-au identificat pe „Geats” cu Geții de lângă Marea Baltică, „dispăruți în istorie” în secolul al V-lea!

**Col. conf. univ. Dr. Aurel V. David,
București, (12.6 2010)
8 noiembrie 2025**

- Va urma -

**MUNȚII NOȘTRI
CETĂȚI, SANCTUARE și DĂINUIRE a
poporului NEMURITORILOR (IV-a)
GHE. C. NISTOROIU**

*„N-oi uita vreodată, dulce Bucovină,
Geniu-ți romantic, munții în lumină,
Văile în flori,*

*Râuri resăltânde printre stânce nalte,
Apele lucinde-n dalbe diamante*

*/ Peste câmpii-n zori.”
(MIHAI EMINESCU – LA BUCOVINA)*

MOLDOVA – Țara cetățitorilor dacice care, se numeau în epoca de aur a valahilor

DAVE. MOLDOVA cea nemuritoare se tâlcuiește în limba protodacă propriu-zis,: Țara – multor DAVE.

MOLDOVA a cunoscut apogeul în vremea Împăratului neînvins de nimeni, Burebista cel Mare, s-a menținut sub Dacia liberă, imperiu rămas neatins de invadatorii romani „care se extindea de la Marea Azovului, peste Basarabia, Bucovina, în Maramureș și Galiția până la Pădurea Herciniană...” (vezi, Ptolomeu; Carlo Troya, *Storia d'Italia del Evo Medio*, în 5 volume, tratând pe larg în anexa de la volumul II Istoria geților).

Dacă la VEST și SUD limitele Regatului moldav au fost aceleași, în EST și NORD acestea au variat enorm, „granița normală” – „fiind cea de pe Nistru, deși românii, urmași ai massageților, tyrageților, gersonilor și sciților europeni au fost înregistrați chiar dincolo de Bug, în Crimeea sau în nordul Mării Caspice.” (Gh. Șincai, *Cronica românilor*)

Moldova s-a bucurat de protecția dinastiei Amalilor, descendenți din Ostrogoții lui Theodoric cel Mare, la rândul lor ramură a goților (diferită de cea Germană) și a „Geților sau a Dacilor lui Decebal și ai lui Zamolxis.” (Carlo Troya, *Fasti Getici o Gotici*, ediție bilingvă, traducere de Paula Voicu), renăscând sub împăratul **Regalian** (253-268) și a soției sale împărăteasa **Sulpicia Dryantilla** (268-270), înflorind în vremea țaratului vlaho-bulgar **Ioan Căliman Asan** care, la 1252 era „autocrat al Moldo – Vlahiei.” (B.P. Hașdeu, inscripția de la mănăstirea Zografu, C. Olariu Arimin, *Adevăruri ascunse*, vol. II, 4,2, p. 183, 2014), s-a menținut sub Descălecătorul Dragoș Vodă și a atins apogeul sub cel mai mare Voievod al Moldovei, Ștefan cel Mare și Sfânt (1457-1504).

Cronicarul slavilor de răsărit, Nestor, consemna mărturii esențiale despre neamul dacoromân: „Acești Valachi nu sunt nici Romani, nici Bulgari, nici Walsche (pe care îi identifică cu italienii), ci Vlachi urmași ai

marei și străvechei seminții de popoare a Thracilor, Dacilor și Geților, care și acum își au limba lor proprie și, cu toate asupririle, locuiesc în Vlachia, Moldova, Transilvania și Ungaria în număr de milioane.” (Nestor, Cronica slavă, p. 25; Schlozer, „*Russische Annalen*”; Gh. Popa – Lisseanu, *Izvoarele istoriei Românilor*, vol. III; călugărul Wilhelm de Rubruquis)

Cel mai luminat Prinț al culturii valahe enciclopedice, dar figurant ca domnitor, Dimitrie Cantemir garanta granițele Moldovei în tratatul de la Luck (14 Aprilie 1711), negociat cu Hasburgii, astfel: „*Pământurile Principatului Moldovei, după vechea hotărnicie moldovenească, asupra cărora domnul va avea drept de stăpânire, sunt cele cuprinse între râul Nistru, Camenița, Bender, cu tot ținutul Bugeacului, Dunărea, granițele Țării Muntenesti și ale Transilvaniei și marginile Poloniei, după delimitările făcute cu acele țări...*” (O Istorie a Românilor-Studii critice, Cluj-Napoca, p.160, 1998)

Celebrul „*Manuscris al Sf. Jeroma*” – aparținând lui Hieronymus, cuprindea o hartă a lumii balcanice înainte de năvălirea maghiarilor, cumenilor, pecenegilor, uzilor, slavilor, deci prin veacul al V-lea d.Hr., și face referire la Figura 128, după Walachia Superior și Walachia Inferior la Moldavia Superior cu coroana ei Bucovina și Moldavia Inferior cu sceptrul continuității Basarabia.

Mănăstirea BĂNCENI se află în Vatra milenară a Bucovinei de Nord, ocupată samavolnic de trupele sovietice ucrainene de rit sionisto-katar în vremea celui de-al doilea război mondial, Vatră valahă așezată în calea hoardelor răpitoare care au adulmecat-o și s-au năpustit să o sfășie cu o sălbăticie și o îndârjire demnă de hienele și șacalii stepelor din care veneau.

Pe o frumoasă colină împodobită într-un brocart verde, demn de rangul ei princiar, descendentă din Vița regală a **Carpaților Orientali**, la o azvârlitură de **Carpații Păduroși**, străjuiește cu fruntea senină

rezemată de cerul albastru și cu temelia adânc înfiptă în pământul sacru al Patriei daco-române, marele complex monahal Bănceni, unde biserica cea mare îmbrățișează ca o Mamă iubitoare binecuvântând cu moaștele Sfintei Mari Mucenite Varvara, paraclisul închinat Sfântului Serafim de Sarov, având părțile din moaștele sfântului, o bucățică din piatra pe care s-a rugat sfântul rus **o mie de zile și de nopți**, și o altă raclă cu părțile de moaște aparținând la peste 100 de sfinți, precum și micul schit aflat puțin mai jos ori la celelalte fiice-lăcașuri ale ei.

A binevoit Bunul Dumnezeu și Măicuța Domnului ca poporul român urgisit al Bucovinei de Nord să-și afle alinare, după șirul mare al masacrelor ucrainene în Apocalipsul celui de-al II-lea Război mondial, în unul dintre cei mai demni ierarhi ai Neamului valah – **noul Iov al geto-daco-românilor**, Mitropolitul **LONGIN Mihail Jar**, care s-a ivit sub cupola cerului Daciei în 19 August 1965, Ziua Sf. Mc. Stratilat, Timotei, Agapie și Tecla, în Mihoreni, Raionul Herța, RSS Ucraineană atunci.

Tânărul Mihail a intrat în rândul clerului mirean ca preot de mir, fiind un zelos slujitor, un aprig apărător al familiei, cinstind-o prin înfierea de copii pentru familia sa, peste 30 de copii pe numele de Jar, și înfierea de orfani peste 500 sub tutelă pentru marea Familie a bisericii sale, căreia îi este Părinte, ctitor și ocrotitor între cei mai de seamă de pe pământul ortodox.

A fost mai întâi stareț al mănăstirii sale, apoi pe măsură ce Măicuța Domnului l-a îndemnat la înfierea de copii, de orfani, împletită cu jindul permanent al construirii de lăcașuri sfinte ajunge episcop și apoi mitropolit, împărțind iubirea sa curat ortodoxă cu cea mai cruntă prigoană a politrucilor ucraineni, în ciuda faptului că foștii politicieni din Ucraina l-au cinstit și onorat ca pe cel mai ales Fiu, atribuindu-i o serie de premii rare, precum:

Medalia jubiliară „20 de ani de la independența Ucrainei”; Ordin de Merit (Ucraina), clasa a treia; Ordinul de Stat Erou al Ucrainei; Ordinul Sfântului Întocmai cu Apostolii, Marele Cneaz Vladimir; Ordinul de Merit – Orden prepodobnoho Nestora Litopîștea 2 stupenea orden sveatoho rivnoapostolnoho kneazea Volodîmîra II stupenea (UPT MP); orden sveatoho rivnoapostolnoho kneazea Volodîmîra III stupenea (UPT MP)

Inimosul Vlădică bucovinean, dincolo de marea sa iubire paternă s-a dovedit a fi un temerar apărător al Ortodoxiei, amenințată de balaurul apocaliptic al ecumenismului, care-și exercită doctrina „Novus Ordo Seclorum” – Noua Ordine Mondială, apărută în întunecimea „Ordinului Iluminaților”, fondat de Adam Weishaupt, Mayer Amschel Rothschild și alți cosângeni religioși și confrăți masoni, la 1 Mai 1776, ce conține planuri satanice de înrobire a întregii omeniri, sub imperiul erei selectate de ei în care deja suntem New-Age, strategii satanice caracterizate prin abolirea monarhiei și a oricărei puteri ordonat, abolirea proprietății private, abolirea moștenitorilor, abolirea patriotismului, abolirea familiei (a căsniciei și instruirea în comun a copiilor), abolirea religiilor teiste.

Marele Avva al Ortodoxiei, Sf. M. Mc. Arsenie Boca definea fiara apocaliptică – ecumenismul: **„Ecumenismul? Erezia tuturor ereziilor. Căderea Bisericii prin slujitorii ei. Cozile de topor ale apusului. Numai putregaiul cade din Biserica Ortodoxă, fie ei: arhierei, preoți de mir, călugări sau mireni. Înapoi la Sfânta Tradiție, la Dogmele și Canoanele Sfinților Părinți ale celor șapte Soboare Ecumenice, altfel la iad cu arhierei cu tot. Ferească Dumnezeu!”** (Talanții împărăției...)

Profeția marelui nostru Avva Arsenie Boca s-a împlinit, prin căderea multor ierarhi ortodocși români, membrii ai sinodului B.O.R., care au participat la Sinodul

tălăhăresc – Panortodox din anul 2016, clocit din vreme de papi, sprijiniți de împuterniciții lor sioniști, înfrățiți cu o serie de clerici ortodocși slujitori lui Antihrist, așa cum a fost și patriarhii-ecumenici-masoni Atenagoras, Meletios Metaxakis ș.a., „care a pus pe ordinea de zi subiecte antitraditionale și moderniste”...

Părintele cărturar, martir Iosif Trifa consemna astfel trufia papei: „...Însuși Papa e o mare trufie. Cea mai mare trufie care a fost cândva în această lume e scrisă pe coroana ce și-o pune Papa pe cap. Pe această coroană se află scrise vorbele: „Vicarius Filii Dei” – Vicarul, adică înlocuitorul lui Iisus Hristos pe pământ.” („Lumina Satelor” nr. 3, din 11 ianuarie 1925, p. 2)

Marele părinte-profesor, erudit scriitor bisericesc din Banatul românesc, ulterior sfântul Iustin Popovici, după ce a enumerat cele 3 căderi totale ale creației: „a lui Adam, a lui Iuda și a Papei”, a deconspirat ierarhia ocultă de la Constantinopol. „Căci ierarhia de la Constantinopol este alcătuită din mitropoliți și episcopi care sunt păstori fără turmă și fără o responsabilitate pastorală concretă înaintea lui Dumnezeu și a turmei vii existente în alte spații ortodoxe.” (Arhimandrit Iustin Popovici, Despre convocarea marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe, la Ieromonah Agapit Popovici); iar Avva Efrem Filoteiul mărturisea categoric: „Papistași, protestanți, hiliaști, masoni, uniți, ecumeniști și tot felul de „motive de amărăciune”, toți au un singur cuget și puterea și stăpânirea lor o dau fiarei. Ei vor porni război împotriva Mielului, dar Mielul îi va birui, pentru că este Domnul domnilor și Împăratul împăraților și vor birui și cei împreună cu El – chemați și aleși, și credincioși,” (Apocalipsa 17, 13)

Dacă papistașii se laudă cu Filioque, primatul papal, infailibilitatea papei, indulgențele..., protestanții progresiști – progeniturile papismului se mândresc cu preoția femeilor, căsătoria homosexualilor

pe care îi primesc și în Preoție și alte fără-de-legi, iar împreună înfiază și legiferează toate ereziile trecute, prezente și viitoare, încorporându-le în instituțiile lor politice.

„Papa dirijează, cu ajutorul nostru (adică al masonilor), pregătirea unei pan-religii, care va fi zidită pe ruinele marilor religii monoteiste.” („*Orthodoxos Thypos*” nr. 776, din 12 Nov. 1988)

În vreme ce majoritatea ierarhilor Bisericii ortodoxe universale se află în agonia slavei lor deșarte, în încremenirea lașității neslujirii Arhiereului absolut – Hristos, ecumeniștii luptă aprig. „Da, ecumenismul luptă pentru unitate, însă nu pentru o unire a tuturor în Hristos, ci pentru o unire a tuturor în lepădarea de El.” (Episcopul Longhin, *Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte!*, Mănăstirea Bănceni – 2015, p. 91)

Actualii ierarhi politici-ecumeniști ai B.O.R., nu s-au trezit și nu le pasă să-l apere pe martirul bucovinean vlaho-român Vlădica Longhin Jar, fiindcă nu i s-a închinat lor, dar s-au dus fuga, fuga la „sinodul tâlhăresc, așa cum a fost și sinodul de la Ferrara-Florența,” caracterizat magistral de Părintele Profesor Theodoros Zisis.

Neobositul luptător cu cuvântul haric și jertfitor cu sângele său și al enoriașilor săi, Mitropolitul Longhin Jar de la Mănăstirea Bănceni – Bucovina de Nord – Ucraina, „*Înălțarea Domnului*” a adresat Patriarhului Kiril al Moscovei și al întregii Rusii, un memoriu în 09.11.2015, cu privire la Sinodul tâlhăresc – „*acest sobor al fărădelegii, care aduce dezbinare în Biserică*”, din anul 2016. „*Noi suntem chemați să păstrăm în toată curăția sfânta Ortodoxie lăsată nouă ca moștenire de Sfinții Părinți.*”

„Acum însă, mărturisește părintele ierarh Jar, chiar dacă va trebui cu prețul vieții noastre să ne apărăm această dreaptă credință, dacă va trebui să ne vărsăm sângele pentru ea sau dacă va trebui să murim de o mie de ori și să suferim pentru

iubitul nostru Mântuitor, Îl rugăm să ne umple de o sfântă putere în această luptă și de un nebiruit curaj de mărturisire a adevărului.

Să ne dea înțelepciunea care vine de sus și discernământul clar în fața acestor provocări, pentru a nu deveni părtași cu trădătorii. Să nu schimbăm slava cerească și fericirea veșnică pe o nevrednică slavă pământească, trecătoare și deșartă. Să rămânem creștini ortodocși, să credem și să apărăm cu tărie ceea ce aparține doar unicei corăbii a mântuirii, care este Biserica Ortodoxă, cea Una Sfântă, Sobornicească și Apostolească.” (Episcopul Longhin, *Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte!*, Mănăstirea Bănceni – 2015, p. 6-7)

Soarta Omului în general e un scop firesc într-o mare perpetuare a răscrucii. Doar sensul trăirii sale religioase, singura te îndeamnă să urmezi calea Crucii biruitoare!

„*Suntem la o răscruce*, striga avertinzând mitropolitul nostru Longhin: „*după care ne așteaptă ori pierzarea, ori mântuirea.*” (ibid., p. 163)

Mitropolitul Longhin este un mare Părinte, un neobosit și neînfricat ctitor care, a făcut dintr-o modestă mănăstire o adevărată Lavră bucovineană de o aleasă strălucire, dar în același timp dușmanii sionisto-cazari care ne-au ocupat abuziv, samavolnic și vremelnic, sfărtecând trupul sacru din Trupul sfânt al Patriei – Grădina Maicii Domnului, au declanșat cea mai teribilă prigoană asupra lui, asupra Ortodoxiei moldave și a micii comunități vlaho-române, persecutându-i, bătându-i, târându-i prin judecăți, umilindu-i prin acuzații închipuite, lundu-i cu arcanul în războiul lor programat de înavuțire a liderilor politici și a nașilor mari care-i susțin.

Prigoana demonică și persecuția satanică au urmat fidel celei din primăvara anului 1941: „*La 1 Aprilie 1941, am văzut, totuși, mărturisea Magdalina Morar, țărancă din satul Cupca, raionul Hliboca, drumul ce trecea prin satul nostru inundat de oameni.*

Înspre Adâncată (Hliboca de azi) curgeau amândouă Pătrăuțurile, Igeștii, Crasna, Ciudeiul, Budinețul, Cireșul, Crăsnîșoarele, cea Veche și Nouă, Bănila Moldovenească, Dăvidenii, precum și sate de mai departe, de sub creierii munților.

Bătrâni cu plete albe pășeau îngândurați, alături de bărbați tineri și feciori voinici și drepti ca brazii. Femeile, îmbrăcate în sumane sau în cojoace, aveau pe umeri câte o trăistuță cu merinde, iar de mâini își țineau copilașii sau nepoții. Unele femei își alăptau pruncii din mers. Din ogrăzi ieșeau grupuri de cupceni și se alăturau coloanei care se lungea, se îngroșea, de parcă toată Bucovina subjugată ieșise la drumul ce avea să devină al patimilor”, al acelor supranumiți de Petro Chirstiuc, „Ghiocel însângerați.” (Fântâna Albă Golgota Neamului, Ed. Nicodim Caligraful Mănăstirea Putna, 2022, p. 95)

În toate aceste grele încercări, în feroce torturi, în cutremurătoare prigoniri prăvălite de fiara apocaliptico-masonică, marele Vlădică a rămas dârț în fortăreața sa ortodoxă, aprig în propăvăduirea adevărului, copleșitor în dragostea față de Dumnezeu, de Fecioara Maria – Ocrotitoarea sa, în iubirea față de străbuni, de înaintași, de Patria arhiospitalieră, neîncetat în rugăciunea de mulțumire ori de iertare a vrăjmașilor lui Iisus și ai săi, dovedind o suferință mucenicească asemeni străbunului get Iov, neprecupețind sănătatea udată cu lacrimi și sânge.

Suferința continuă, purtarea crucii înroșită de sângele martiriului, a bravului Vlădică sunt demne de Mântuitorul nostru Iisus Hristos și face onoare înaintașilor noștri, știindu-se că poporul iubitor valah este hărăzit de Dumnezeu cu o misiune istorică și neapărat biblică, în sensul că, poporul Crăiesei Fecioare Maria, de la nașterea lui a suferit și suferă încă din partea hienelor și șacalilor dușmani externi-interni ai Patriei și vrăjmași ai Ortodoxiei mântuitoare.

Când Bunul Dumnezeu în risipa Mărinimiei Sale divine a împărțit

popoarelor pământ și grai al seminției lor, geto-daco-românii smeriți din fire nu s-au grăbit, ci au așteptat Chemarea Domnului, cu suspine de foc, dar și amărui care au ajuns la binecuvântatul auz al Maicii MARIA.

Pe firul acelei chemări divine s-a prelin din cronici străvechi și cazanii harul Alesei Poete de azi a dacoromânilor – **ELIANA POPA – O, Tomirys a Lirei și-a Slovei cu suflet românesc**, cea care și-a pus și își pune în stihurile aurite, „**nu viața**, (cum mărturisea curat sfântul Nicolae Velimirovici), **ci dragostea de Dumnezeu, dragostea de neam și toate lacrimile acestui popor jefuit, vândut și trădat de aceia care ar fi trebuit să fie asemenea Basarabilor, Mușatinilor, Brâncovenilor, asemenea acelor care au apărat-o și au condus-o cu dragoste și demnitate până la jertfa supremă.**” (Eliana Popa, Vii ne vom întoarce, Ed. Grafic Craiova, 2021)

Dar, ca să fii asemenea acelor Mari ÎNAINȚAȘI trebuie în primul rând să fii os domnesc, scânteie și fulger divin, rocă din Neamul nemuritorilor Carpați.

Or, aceste otrepe ecumenisto-progresisto-soroșiste sunt scursură și zgură cu iz de lumesc, sunt lavă și cenușă improșcată de vulcanii clocotitori ai mondialismului ce vor să ardă credința, moșia, vatra, adevărul, libertatea, gândirea, memoria, eroismul, martiriu, sfințenia și iubirea unui popor întru Dumnezeu, întru Tradiția, Familia, Școala, Patria și Dăinuirea lui.

A întrebat atunci Fecioara, Maica Bunului Păstor, pe acel blând și smerit popor, disprețuit de mulți, dar și prețuit de marii Daco-români, între care și poetul-scriitor Pantelimon M. Vizirescu: „*Socotesc o binecuvântare că am venit pe lume în acest Neam, că n-am fost deviat în altă parte. Apartenența mea la neamul daco-românilor este într-adevăr, o bucurie și un dar ceresc!*”

„-Cum n-ai îndrăznit a cere, tu, smerit și blând popor?”/Au răspuns cu bucurie la piciorul ei plecați:/ „-Preacurată

Născătoare, așteptam să fim chemați!”/Și-a pornit atunci Fecioara, tânguirea lor a duce,/ Lângă Tronul Nemuririi, chiar la Fiul ei Preadulce: „-Fiul Meu, ascultă-mi ruga, fiindcă Mila Ta e mare!/ Dăruit-ai grai și vatră la mulțime de popoare.../ Dar a mai rămas la urmă un popor smerit și blând/ Care-a așteptat să-l chemi, însă a rămas plângând!/ N-a-ndrăznit să vină-n față nici să ia, și nici să ceară/ Și-a rămas sărac și plânge! Fără limbă fără țară!”

*„-O, Măicuța Mea iubită, Mielușea de haruri plină!/ Eu cunosc acest popor și l-am așteptat să vină. **E poporul Meu, Măicuță, și nu-l voi lăsa uitat! Am ales să-i dau drept zestre un pământ preaminunat. Fiindcă ei vor fi făclie în a vremurilor noapte,/ Și vor lumina mai tare decât neamurile toate!/ Îmi vor ridica Biserici ce-Mi vor fi plăcute Mie,/ Și prin dragostea ce-Mi poartă vor fi vii în veșnicie!***

***Le voi da un grai preadulce, cum e mierea cea cerească/ Să îmi cânte osanale și-n psalmi să Mă slăvească./ Voi trimite Duhul Sfânt peste ei să se pogoare/ Fiindcă preoți în odăjdii M-or slăvi de la Altare!/ Și fiindcă, tu, Măicuță, asculta-ai plânsul lor/ Îți voi dărui de-acuma, acest minunat popor!/ Să le fii ajutoare, lângă ei mereu să stai/ Fiindcă vatra lor va fi, ca grădinile din Rai!”** (Eliana Popa, Vii ne vom întoarce, op. cit.)*

În toată această vreme de prigoană și de neconținută persecuție „creștino-ecumenicistă”, Așezământul monahal din BĂNCENI a crescut continuu cu brațele întinse peste pământul Vetrei străbune, înălțându-se cu inima și sufletul curat, lăuntric-spiritual prin sute de copii înfiați, prin zecile de mii de creștini refugiați din pricina liderilor lor politici ce au planificat războiul, care au primit adăpost, hrană și binecuvântare de la marele Ierarh. Astăzi încă se mai află peste 1500 de refugiați ucraineni veniți la începutul războiului, în Casa mare și ospitalieră a martirului Vlădică.

CE VREMI

„Ce vremi cumplite vor veni, ce oameni se vor naște,/ că pe Hristos Îl vor urî, nevrând a-L mai cunoaște./ Când li se va vorbi de El, vor spumega de ură/ și vor striga, și vor huli cu-nverșunată gură.// Chiar frați pe frați îi vor preda la chinuri și la moarte/ și toți ca niște ucigași cu alții-or să se poarte./ Pentru iubirea lui Hristos și pentru-al Lui Sfânt Nume,/ ai Săi vor fi batjocoriți și omorâți în lume.// Dar cel ce va răbda tăcut pân-la sfârșit durerea,/ acesta fi-va mântuit și va vedea-Nviera./ Căci mântuirea nu se dă la început Credinței,/ ci se dă numai la sfârșit, în clipa Biruinței.// Voi, care veți fi-atunci trimiși să duceți Vestea-Bună,/ la multe chinuri și dureri cei răi au să vă pună;/ dar nu uitați că și Iisus a fost întins pe Cruce./ Privind la El, veți fi-ntăriți, și voi să v-o știți duce.

Iisus cel Scump ne-a spus că El cu noi e-n încercare/ și-o să ne scape neapărat pe toți - și pe oricare;/ iar când necazul cel cumplit va fi să fie-aproape,/ El mai-nainte va veni, pe toți ai Lui să-i scape.// Voi, toți ai lui Iisus, luptați și-ncredeți-vă tare,/ cu-al Lui Cuvânt vă-mbărbătați și dați-i ascultare./ Să nu vă îndoiiți deloc, în nici o suferință,/ a Marelui Biruitor e Marea Biruință!” (Traian Dorz, Cântarea Biruinței, Ed. „Oastea Domnului-Sibiu, 2003)

La 26 Octombrie 2025, în Ziua Sf.M.Mc. Dimitrie – Izvorătorul de Mir a avut loc târnosirea Catedralei Mântuirii Neamului, cea mai grandioasă lucrare de lăcaș ortodox de pe pământ.

+ Sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului este o îmbrățișare divină a DACIEI Mari, Cerul și Pământul Maicii Domnului, MARIA – VLAHERNA - CARPATINA, anticipată profetic de marele poet, scriitor, teolog, dascăl și pătimitor al Crucii, Nichifor Crainic: „Veridică și ideală totodată, imaginea creată de cultură exercită o îndoită putere asupra neamului: una e bucuria de a se recunoaște în ea ca

Într-un chip propriu a ceea ce este; alta e atracția către frumusețea ideală de arhetip a ceea ce va să fie!”

Și totuși, are mare dreptate Maestrul DOREL VIȘAN, actorul și poetul nostru de suflet românesc, Catedrala Neamului este grandioasă, este solomonică, dar Neamul și poporul creștin care au ctitorit-o cu jertfă de lacrimi și jale, cu sacrificiu de doine și sânge, cu ofrandă de suferință și cuminecare prin toată România Penitenciară, prin toate gropile comune, fără pomenire și fără cruce, au rămas afară în rugă, în suspinări și-n resemnare.

Am simțit că înlăuntru printre munții de mozaicuri aurite și ”aleșii” necreștini ai ”populației”, nu erau nici Mântuitorul Hristos și nici Maria – Măicuța Sa, care rămăseseră afară să binecuvinteze Neamul și Poporul rămas cu preoții săi între gardurile special aduse.

Națiunea și poporul nu au avut onoarea să fie îmbrățișați la sânul ei cald, primitor de Mamă, de Sfântul Lăcaș, ci au stat afară ca într-o iesle tristă și smerită, tăcuți așa cum se știe, așa cum le e portul și obișnuința cu capul în pământ, sfidați de satrapii politrucii corigenți la toate îndatoririle pe care le au față de popor.

Ei sunt, de fapt, cei care i-au vândut, i-au trădat, i-au spoliat, i-au înjugat, i-au biciuit, i-au îngenunchat, i-au profanat, i-au torturat, i-au răstignit permanent pe Golgota românească în cârdășie cu confrății politici-religioși, auriți de sus până jos, într-o monstruoasă coaliție, într-o opulență revoltătoare.

„Românii trebuie să înțeleagă că nu se poate fără Cruce. Suferința-i, agrăiește imperativ și serafic alt mare Avvă, Sfântul Arsenie Papacioc, un dar de la Dumnezeu... „Te-am umilit, popor român, ca să te pot înălța!”. Dar nici unui mucenic din alte neamuri nu i-a fost mai frumoasă cununa decât a mucenicilor noștri... Opinca asta românească, să știți, asta, care a fost batjocorită de turcime, de austrieci, de unguri și de câți și mai câți, a fost un popor

care s-a născut din jertfă, și în jertfă e și-acuma!... Asta va învia, poporul român!” (Părintele Arsenie Papacioc, Cuvintele unui apostol al iubirii, Ed. Sofia, București – 2022, p. 126)

Mare păcat! Multe lacrimi! Mare durere! Mult sânge vărsat DEGEABA !

GHE. CONSTANTIN NISTOROIU

1 Noiembrie 2025,+ Sf. Doctori fără de arginți
Cosma și Damian, cei din Asia.
+ Ziua pământenilor celor Vii din Ceruri

GROENLANDA GRANIȚA DE VEST A ”DACIEI NORDULUI” DIN EVUL MEDIU

Ionuț Țene

Adevărata istorie, cu subtilitățile ei istoriografice și documentare, este extrem de puțin cunoscută și promovată. În

istoriografia universală sunt menționate două regiuni istorice cu numele de Dacia. În regiunea carpato – panono – balcano -danubiano-pontică a existat în antichitate Dacia lui Burebista, Duras Diurpaneus și Decebal așa cum o cunoaștem din istorii și cercetări arheologice, iar cealaltă Dacia, simbolică, mitologică și istoriografică, era acolo unde acum se află azi Danemarca, Norvegia și Suedia, incluzând o perioadă și Finlanda. În evul mediu timpuriu regii danezi spuneau despre originile lor că ar fi legate de vechii regi ai Daciei. Casa Regală daneză care stăpânea toată Scandinavia în evul mediu se considera urmașa regilor Daciei pontice, iar regii și prinții se intitulau urmașii lui Dromihete, Burebista sau Decebal. Desigur era o reprezentare istoriografică, simbolică și mitologică, dar și cu un sâmbure de adevăr datorită migrațiilor din secolele V-VII.

Teoriile istorice din evul mediu timpuriu, în vremea împăratului Carol cel Mare, dar și din vremea renesanțistului Enea Silvio Piccolomini, precum și cea a lui Dimitrie Cantemir, domnitorul Moldovei, subliniau istoric și genealogic că danezii sunt descendenții dacilor. Era o genealogie mitizantă și imaginară. Această confuzie istoriografică daci/danezi și geți/goți a dus la denumirea în cronicile medievale a regatului danez cu numele de Dania, etnicon de la Dunăre sau pur și simplu Dacia. Unii istorici contemporani o numesc "Dacia Nordului" ca să facă deosebirea față de Dacia din Balcani.

În secolul V goții (alt nume atribuit geților, conform lui Iordanes și nu numai) din Europa s-au refugiat din calea năvălirii hunilor și au ajuns până în Scandinavia, întemeind regatul Dacia sau Dania în Peninsula Iutlanda și peninsula Scandinavia. De altfel, triburile iuților ar fi fost înrudite cu geții în opinia unor istorici. Dacă am accepta teoria lui Iordanes și a cronicarilor medievali că, de fapt goții și geții sunt una și aceeași populație, asta înseamnă că geto-dacii ar fi ajuns până în Scandinavia.

După unii cercetători o parte din danezi își spuneau daci, iar cei din tribul iuților își spuneau goți (geți). În evul mediu, danezii spuneau că strămoșii lor s-au numit inițial daci și că au venit în zona dintre Marea Baltică – Marea Neagră. Filosoful și juristul Carolus Lundius care s-a născut la 8 aprilie 1638, la Jönköping, și a murit la 22 februarie 1715, la Uppsala, s-a specializat pe istoria geto-dacilor din Scandinavia. El a scris o celebră carte, intitulată "Zamolxis primus getarum legislatur (1687) – Zamolxis, primul legiuitor al geților – , lucrare dedicată regelui

Carol XI (1655-1697), și în care descoperă rădăcinile sistemului legislativ suedez în scrieri antice, și în lucrarea lui Iordanes, unde era menționat Zamolxis și rolul său în civilizarea daco-geților. Lucrarea lui Lundius despre Zamolxis a fost tradusă în română de Maria Crișan. În cartea sa, prin geții/goții (getarum, gothicum), din Danemarca se face referire și la tribul iuților. Se referă și la totemul lupului din Tracia.

Lupul dacic, care în timp s-a transformat în dragon sau în alte animale fantastice cu care vikingii danezi își împodobeau corăbiile. Lupul a ramas un animal important așa cum era și la daci și este prezent și în mitologia nordică. Aici scrierile lui Mircea Eliade lămuresc arhetipul. Lupul este prezent atât pe corăbiile vikingie, stilizat pe scuturi sau transformat în dragon, cât și pe multe alte obiecte. Până și steagul dacic, 'draconul' este prezent la vikingii danezi și folosit în luptă, inclusiv în momentul cand iuții, anglii și saxonii vor invada Britania. Regii danezi se auto-intitulau „Reges Daciae”, păstrând astfel vie memoria ancestrală a

originii lor. Totodată, „Dacii au emigrat cu familiile și cu oamenii lor în Dania și Norvegia”, conform umanistului Nicolae Olahus (Valahul), Arhiepiscopul de Strigoniu

De asemenea, la 1275 este menționat un rege danez numit Petrus de Dacia, aflat în fruntea unui... „Colegiu al Daciei”! Exemplele de acest fel sunt numeroase în cronicile scandinave.

Un alt savant Carlo Troya (1784 – 1858), în teoria migrației expusă detaliat în lucrarea „*Fasti Getici o Gotici*” (în care una dintre secțiunile mari sale istorii este subintitulată în mod surprinzător „Faptele daco-geto-normande”), consemnează între evenimentele înregistrate din istoria dacilor două migrații esențiale spre nordul european: una după moartea lui Burebista, prin destrămarea imensului său imperiu, deci după anul 44 îen și alta după moartea lui Ermanaric cel Mare, fondatorul celui alt mare imperiu al aceluiași neam, denumit ostrogotic de această dată, în anul 365 e.n., amplificându-se după moartea lui Attila din anul 453. Între cele două migrații, timp de aproape cinci secole, dacii s-au răspândit încetul cu încetul în regiunile de la Marea Baltică, au trecut apoi în Suedia, creând aici o nouă ‘Ostrogoție’ și o nouă ‘Vizigoție’, deloc diferite de cele ce fuseseră atât de prospere la Dunăre și la Pontul Euxin. Numindu-se dani sau daci, aceștia își îngroașă rândurile prin alianțe confederate cu diferite alte triburi getice care apăreau și înaintau spre Baltica, aducând aici toate instituțiile lor și numind „Dacia” totalitatea cuceririlor lor în Danemarca și în Suedia, nume care timp de mai multe secole a fost amintit în actele publice și oficiale ale ambelor regate.

Carlo Troya susține în lucrarea sa „*Fasti Getici o Gotici*”, că în anul 878, când a fost încheiat pactul dintre Alfred cel Mare, rege anglo-saxon al regatului Wessex, și Gothrun, regele danezilor, „s-a știut că Danemarca, fără a-și pierde numele, se numea de asemenea Dacia și mai ales

Iutlanda lui Gotrun. Tot Dacia se numeau și posesiunile danezilor din afara Danemarcei și Dacia o parte din Suedia”. Această denumire s-a păstrat nealterată, astfel încât în anul 1450, Silvio Enea Bartolomeo Piccolomini (Papa Pius II) afirma în lucrarea „*De Europa*” că pe vremea lui, Iutlanda se numea Dacia: „*Daniam sive Daciam dicere volumus, consuetudini servientes*”. Interesant că umaniștii medievali percepeau Dacia ca un ținut mitic, un fel de creuzet al popoarelor: german, slav, traco-dac și ilir. Teoria a fost subliniată în istoriografia noastră modernă de Nicolae Densușianu în „*Dacia preistorică*” și parțial de Vasile Pârvan în „*Getica*”.

În Suedia a existat și un cărturar Petru de Dacia care ar fi ajuns rector al Universității din Paris. Îl chema de fapt Per sau Petru și era originar din insula Gotland. Apelativul „de Dacia” indică de fapt doar din ce parte a lumii scandinave provenea. Provincia scandinavă în cauză se numea Dacia, o confuzie destul de răspândită în acea vreme cu... Danemarca, probabil din dorința unor autori de a-i inventa un trecut îndepărtat și glorios. Personajul nostru s-a născut în jurul anului 1235 și a devenit într-o împrejurare necunoscută novice în Ordinul Dominican. Peter a fost nevoit să petreacă o bună bucată de timp prin ținuturi străine pentru educație. Se știe de pildă că se afla la Köln în perioada 1266-1269, unde se pare că a fost sub îndrumarea lui Albertus Magnus și a învățăturilor sale. Acesta și-a continuat apoi călătoria și a ajuns până la Paris, unde a studiat aproximativ un an, între 1269 și 1270 și este foarte posibil să îl fi audiat pe însuși Toma de Aquino. Dar perioada sa din Köln a fost cea cu un impact decisiv asupra dezvoltării sale intelectuale. În Suedia a devenit un cărturar fondator de universitate pentru „dacii” lui. În 1271 a fost numit lector în mănăstirea de la Skänninge din Östergötland. În 1283 a devenit prior al bisericii mănăstirii Sankt Nicolaus din Gotland, unde a murit în 1288.

Toată această "confuzie" geți/goți și Dacia/Danemarca Mare a provenit de la istoricul bizantin Iordanes, care a fost un istoric got/get romanizat, originar din Moesia (mijlocul secolului al VI-lea). Acesta a scris două lucrări cunoscute sub numele de "Romana" și "De origine actibusque Getarum", pe scurt "Getica". Pentru prima lucrare a folosit informații din istorici mai vechi, iar pentru a doua carte, o operă a lui Cassiodorus. Opera sa prezintă o mare importanță mai ales pentru acele părți pentru care nu s-au păstrat izvoarele mai vechi pe care le-a folosit. "Getica" se vrea a fi o istorie a goților, pe care îi confundă interesant însă cu geții. Ciudat că un got ca Iordanes din Tracia care îi cunoștea personal pe geți și goți în același timp să facă o astfel de confuzie etnică? Cercetătorul danez Arne Soby Christensen afirmă că "Getica" este o istorie complet fictivă și că originea goților descrisă în carte se bazează pe mituri populare grecești și romane ca și pe interpretarea greșită a numelor cunoscute din Europa de Nord. Scopul acestei falsificări este, conform lui Christensen, cel de a fabrica o identitate glorioasă pentru popoarele care dobândiseră recent puterea în Europa post-romană. Academicianul german Jacob Grimm, cunoscut îndeobște în calitate de coautor, alături de fratele său Wilhelm, al celebrelor povești culese de ei, a ținut în 5 martie 1846 o comunicare la Academia de Științe din Berlin, intitulată „Despre Iordanes și Geți”, în care aduce argumente lingvistice și nu numai, în favoarea identității Goților și Geților. Interesant că Iordanes care era get/got din Tracia, totuși a făcut confuzia dintre geți și goți, din motive propagandistice, ca să-i facă pe plac împăratului bizantin Iustinian, de origine getico-tracă.

Interpretarea aceasta privind confuzia etnică nu pare să aibă logică, pentru că Iordanes este recunoscut ca un istoric serios iar informațiile lui sunt luate în considerare de către contemporanii săi și de lumea academică de azi. Însă el nu e credibil

privind identitatea dintre geți și goți. Interesant că "geto-goții" s-au așezat în nordul Europei în Danemarca, Norvegia, Suedia, Marea Baltică, iar casa regală daneză, conform scrierilor lui Iordanes și cronicilor medievale se considerau urmașii regilor daci. Întreg evul mediu regii Daniei sau Daciei nordice, adică a Danemarcei, Norvegiei, Suediei și o perioadă de timp a Finlandei s-au considerat urmașii acestor regi. Este un adevăr istoric că Eiríkr Thorvaldson, sau Erik cel Roșu (numit astfel de către contemporanii lui datorită culorii părului și bărbii sale), a rămas în istorie pentru că a format prima colonie europeană în Groenlanda, despre care s-a scris mai târziu în Saga lui Erik cel Roșu.

Numele de Groenlanda vine de la "pământul verde", de la pășunile bune pentru păstorit. Ciobanii au ajuns astfel și pe îndepărtata insulă. În anul 970 Erik cel Roșu a fost izgonit din Islanda pentru o crimă, pe o perioadă de trei ani de către o adunare locală, numită "Lucrul". A plecat spre teritorii pe care numai câțiva europeni le zăriseră cândva, și în special Gunnbjorn Ulfsson, primul european care a văzut coastele Groenlandei. Colonizarea Groenlandei de către eroul viking Erik cel Roșu la mijlocul secolului X este o expansiune din punct de vedere al dreptului internațional de fapt a Daciei Nordului. De aici, Danemarca numită de istorici și cronicari *Dacia* și-a tras sevele geopolitice ale stăpânirii Groenlandei.

În evul mediu Groenlanda era un teritoriu al graniței de vest a Daciei Nordului, iar coloniștii și locuitorii săi urmașii "geților/goților". Regii "Daciei Nordului" au controlat Groenlanda până la începutul secolului XV. Putem spune că istoriografic, mitologic și simbolic Groenlanda a reprezentat granița vestică a Daciei Nordului.

Istoriografia română a ignorat aceste aspecte ale "Daciei Nordului". Totuși există un istoric român, George Pântecan, care a trăit mulți ani în Suedia, și care a scris o

celebră carte „*Provincia medievală Dacia din Europa Nordică*”, care a apărut în anul 2010. În Danemarca și Suedia de azi istoricii locali vorbesc deschis despre Dacia Nordului și despre legăturile dintre strămoșii lor și geto-daci într-o mai mare sau mai mică măsură. Din păcate istoriografia noastră păstrează o tăcere suspectă pe acest subiect. În peninsulele Iutlanda și Scandinavia există rune care amintesc de ”daci”, care sunt cercetate de istoricii scandinavi și total ignorate de cei români. În evul mediu, în toate hărțile care prezentau Scandinavia alternau două denumiri Dacia sau Dania. Vezi spre exemplu Carta Marina de la mijlocul secolului XVI.

În acest context, românii ca urmașii dacilor și romanilor sunt foarte sensibili la soarta Groenlandei de azi, care a fost parte a regatului ”Daciei Nordului”, locuitorii ei au fluturat în evul mediu steagul dacic, adică Dragonul. Ca teritoriu suveran european, Groenlanda este parte a Europei lărgite și a Uniunii Europene, iar mitologic și sufletește este un teritoriu care a fost colonizat de coloniști la ordinele regilor casei regale daneze care se considerau urmașii geto-dacilor, strămoșii românilor. Granița de vest a Uniunii Europene este Groenlanda, pentru care noi românii avem mitologic și simbolic o legătură istoriografică ancestrală și o sensibilitate sufletească. Bătălia pentru Groenlanda este acum despre suveranitatea și respectul dreptului internațional, despre libertatea și independența Europei în fața oricărei agresiuni.

Dr. Ionuț Țene,
Cluj Napoca, 5 noiembrie 2025

SOCIETATEA „ARBOROASA” ȘI MIHAI EMINESCU 150 DE ANI (1875-2025)

Nicolae Iosub

Societatea Academică „Arboroasa” a fost înființată în anul 1875, la Cernăuți, odată cu manifestările organizate de oficialitățile austro-ungare, la centenarul anexării Bucovinei la Imperiul Austro- Ungar. Scopul acestei societăți era de a ridica, din punct de vedere cultural, populația românească din această provincie prin editare de cărți și reviste, acțiuni culturale în casele de cultură, școli și biserici, ridicarea unor monumente personalităților românești de cultură din Bucovina. S-a editat cu această ocazie „**Țara Fagilor, almanah literar-cultural**”.

Printre inițiatorii înființării acestei societăți culturale au fost: Teodor Ștefanelli, Ciprian Porumbescu, Gh. Popescu, Ilarie Onciul, Gherasim Buliga și alții.

Tânărul magistrat Teodor Ștefanelli spunea că **Societatea ”Arboroasa”** a fost un mijloc de rezistență a românilor bucovineni în timpul stăpânirii habsburgice:„... doream ca, la nou înființata universitate, studenții români să se închege într-o societate mare, ca să-și dezvolte sentimentele naționale, limba strămoșească și să devie un factor cultural în viața publică. Principiul ce m-a călăuzit la alcătuirea statutelor și la formarea Societății a fost ca tinerii studenți să fie feriți a aluneca pe calea altor societăți străine care transplantau în Bucovina obiceiurile societăților germane din Viena, Gottingen, Jena etc., obiceiuri care, la dânsii, se bazau pe tradițiuni de sute de ani. Românii din Bucovina aveau alte nevoi și în sensul acesta trebuia să porceadă Arboroasa”.

Societatea s-a înființat imediat după inaugurarea Universității din Cernăuți și a primit numele ”Arboroasa”, nume care provenea din traducerea cuvântului nemțesc „Buchenland” (Țara Fagilor), cum au numit austrieicii partea de nord a Moldovei.

Theodor Ștefanelli a adaptat noii societăți statutul și regulamentul „României June” din Viena și ca deviză a luat versurile lui Alecsandri: „**Uniți să fim în cugete, uniți în Dumnezeu**”, asemănătoare devizei „României June”: „Uniți-vă în cuget, uniți-vă-n simțiri”, versuri aparținând lui Andrei Mureșanu. El compune și imnul festiv al societății, pus pe muzică de Ciprian Porumbescu, imn ce chema la unirea românilor în fața măsurilor autorităților austriece:

*„În țara mândră-a fagilor,
În vechiul ei pământ,
Ce are-n sine oasele
Lui Ștefan, Domnul sfânt;
Un falnic glas ne zguduie
Din somnul nostru greu.
Uniți să fim în cugete,
Uniți în Dumnezeu.
Uniți răsună codrii vechi,
Și munți, și câmpii, și văi;
Uniți repetă maica-ncet
La copilașii săi”.*

După obținerea aprobărilor de la oficialitățile austro-ungare, conform legislației vremii, Societatea „Arboroasa” și-a început activitatea în decembrie 1875, când s-a desfășurat ședința de constituire, având la conducere pe Gherasim Buliga (președinte), student la Filosofie, I. Topallă, student la teologie, Gh. Popescu, student la drept, Zaharie Voronca, student la teologie, Ilarie Onciul, student la drept și Vasile Morariu. Teodor Ștefanelli era membru extraordinar. Ciprian Porumbescu, student la teologie în Cernăuți, a fost membru al „Arboroasei” și a făcut parte chiar din conducerea acesteia, în 1877, fiind al doilea și ultimul președinte al societății.

Theodor Ștefanelli și Vasile Morariu, care nu mai erau studenți, au fost aleși ca membrii extraordinari, pentru a face „un fel de școală cu tinerii”. La prima ședință a societății, T.V. Ștefanelli a conferențiat despre „Principiul naționalităților în secolul al XIX-lea și starea culturală a românilor din Bucovina”.

În continuare Ciprian Porumbescu a dirijat corul ce a interpretat creațiile sale *Primăvara* și *Cisla*. Studentul G. Popescu a interpretat cântecele *Coroana Moldovei* și *Ura, ura, foc de iască*. În final s-a făcut primirea (confirmarea) membrilor în societate, într-o atmosferă de veselie, cu sticle de bere în mâini și cântând, *Hai să ciocnim*, versuri de Ștefanellii și muzica de Ciprian Porumbescu, cântec la modă în rândul studenților din Cernăuți.

După plecarea lui T.V. Ștefanelli la Câmpulung- Moldovenesc, fiind numit magistrat în acest oraș, au fost aleși ca membrii extraordinari Emilian Isopescu și Petru Pitei, foști studenți la Viena, colegi cu Mihai Eminescu. În 1877, s-a schimbat statutul și au fost eliminați membrii extraordinari, în detrimentul societății după afirmația lui Ștefanelli.

După doi ani de activitate a „Arboroasei”, aceasta a fost desființată de autorități, iar comitetul de conducere a fost aruncat în închisoare pentru „înaltă trădare”. Printre ei se afla Ciprian Porumbescu, Constantin Morariu, Zaharia Voronca, Orest Popescul și Eugen Siretean. „Înaltă trădare” a constituit-o telegrama trimisă ieșenilor cu prilejul ridicării monumentului domnitorului Grigore Ghika, ucis de turci în 1777, pentru împotrivirea la cedarea Bucovinei către Imperiul Austro-Ungar. Această telegramă suna astfel: „*Cernăuți, 13 octombrie. D-lui primar de Iași, „Arboroasa”, Societatea junimei române din partea detruncheată a vechei Moldove aduce condolența membrilor săi pentru domnitorul decapitat. Comitetul*”. Această telegramă a fost motivul pentru a învinui pe membrii Societății, care caută să distrugă ordinea publică și pregătirea unei răscoale. Procurorul a percheziționat sediul Societății, a confiscat documentele, cărțile și banii (10.000 de franci), a arestat persoanele aflate la sediu și le-a aruncat în închisoare. Procesul a durat trei zile, 28-30 ianuarie 1878, Curtea cu juri achitând pe inculpați.

Ștefanelli s-a numărat printre apărătorii membrilor comitetului de conducere. În cele din urmă membrii „Arboroasei” au fost achitați dar societatea a rămas dizolvată. Ciprian Porumbescu se îmbolnăvește de plămâni în închisoare, boală ce l-a făcut să moară în plină tinerețe.

Spiritul „Arboroasei” va fi dus mai departe de Societatea „**Junimea**” bucovineană, care va prelua și imnul și deviza vechii societăți și-l va numi pe Ștefanelli membru de onoare. În anul 1904, *Junimea* din Cernăuți scoate și o revistă „**Junimea literară**”, unde au publicat o serie de oameni de cultură bucovineni, din Ardeal și din România..

Societatea Studențească „Junimea” din Cernăuți, scoate în luna ianuarie 1904 revista „Junimea literară”, care se transferă în octombrie 1904 la Suceava, sub conducerea lui Iancu I. Nistor. Revista apare până în anul 1914, cu misiunea de a stârni interesul tinerilor și nu numai, pentru lucrări literare românești de valoare și dezvoltarea „particularităților naționale”.

La apelul de colaborare cu lucrări literare au răspuns: N. Iorga, M. Sadoveanu, Șt. O. Iosif, D. Anghel, Ion Minulescu, Cincinat Pavelescu, Sextil Pușcariu, Emil Gârleanu, Elena Farago, Ana Conta-Kernbach și alții. S-au organizat serbări în amintirea lui Ion Creangă și Mihai Eminescu, cu materiale prezentate de Sadoveanu și Ștefanelli. Din Bucovina au publicat în „Junimea literară” Ion Grămadă, G. Rotică, Emanoil Grigorovitza, V. Loichița, G. Tofan, Liviu Marian și alții.

După unirea Bucovinei cu România, se înființează **Cercul Studențesc „Arboroasa”**, care a continuat activitățile culturale inițiate de Societatea „Arboroasa”, în 1875.

În anul 1926, Cercul studențesc „Arboroasa” din Cernăuți a organizat la Mănăstirea Putna o sărbătoare în amintirea Congresului studențesc din 1871 și în semn de pioasă pomenire a voievodului Moldovei, Ștefan cel Mare și Sfânt.

Serbarea s-a desfășurat sub înaltul patronaj al Principesei Ileana. Elementul principal al sărbătorii a fost inaugurarea bustului poetului Mihai Eminescu, realizat de sculptorul Oscar Han, aflat astăzi în incinta mănăstirii.

Stema Ducatului Bucovina

Stema Societății Academice „Junimea”

Pe soclul acestuia se află inscripția: „În amintirea primului Congres studențesc și a primei serbări a românilor de pretutindeni ce a avut loc în 1871 la mormântul lui Ștefan Voievod, prin îndemnul lui M. Eminescu, ridicându-se acest monument

din inițiativa Cercului Studențesc „Arboroasa 1926” – „Mihai Eminescu-1850-1889”.

Pentru realizarea bustului, inițiatorii l-au ales ca președinte al comitetului pe academicianul Iacob Negruzzi, cel care a publicat poeziile lui Eminescu în revista „Convorbiri literare”.

Pentru strângerea fondurilor necesare realizării bustului, comitetul a lansat, la 8 iulie 1926, un apel și liste de subscripție, liste ce au fost trimise în țară.

Tot pentru a strânge banii necesari, s-a realizat o medalie cu toartă din aluminiu, de 32 mm diametru și o carte poștală ilustrată cu imaginea bustului.

Medalie din aluminiu Eminescu- Ștefan cel Mare

În anul 1926, Cercul studențesc „Arboroasa” din Cernăuți bate o medalie din argint și aluminiu, cu diametrul de 30 mm, ce are pe avers efigia lui Ștefan cel

Mare și portretul lui Eminescu și inscripția: „COMEMORAREA SERBĂRII ROMÂNEȘTI DE LA PUTNA - 1871-1926”.

Pe revers apare textul: „CU OCAZIA/ COMEMORĂRII/ PRIMULUI CONGRES/ STUDENȚESC ȚINUT/ LA PUTNA/ 1871”. Circular are inscripția: „CERCUL STUDENȚESC ARBOROASA- CERNĂUȚI”, cu ocazia comemorării primului Congres Studențesc ținut la Putna 1871”.

Întâmplător, am descoperit și o carte poștală ilustrată, realizată cu această ocazie. Cartea poștală are imaginea bustului lui Mihai Eminescu și inscripția: „M. EMINESCU. Bust ridicat la MĂNĂȘTIREA PUTNA de Cercul Studențesc „ARBOROASA” din Cernăuți, cu ocazia împlinirii a 55 ani de la Serbarea Românească și primul Congres Studențesc 1871- 1926, după sculptura D-lui O. Han”.

Pe revers cartea poștală are inscripția: „CERCUL STUDENȚESC „ARBOROASA”.1926” și Moto: „Uniți-vă în cuget, Uniți-vă-n simțiri” (deviza „României june” din Viena) și versurile:

„Icoana stelei ce-a murit

Încet pe cer se suie:

Era pe când nu s-a zărit

Azi o vedem și nu e”.

(La steaua).

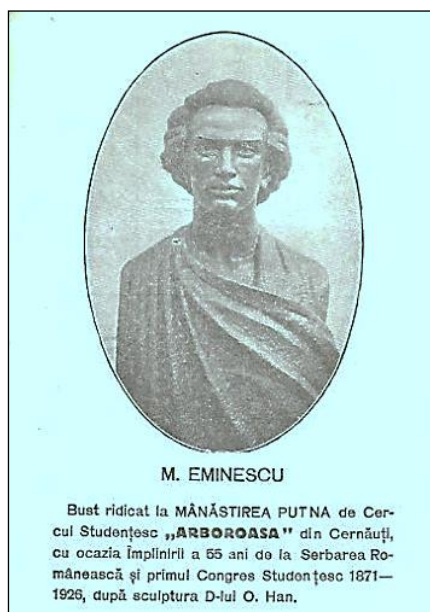
În partea de jos este menționat: „Se vinde pentru monumentul lui M. EMINESCU”. Cartea poștală ilustrată a fost emisă în scopul realizării fondurilor necesare realizării bustului lui Mihai Eminescu.

Dezvelirea bustului lui Mihai Eminescu a avut loc pe 8 august 1926, în prezența principesei Ileana, a membrilor societăților de Arcași (Arcași-organizații ale tineretului din Bucovina) din județele Rădăuți și Câmpulung și a studenților din Cernăuți. La ceremonie au vorbit: Nichifor Crainic, secretarul general al comitetului, prof. univ. dr. Domițian Spânu, prof. univ. Maximilian Hacman, prof. Vasile Gheorghiu, Pamfil

Șeicaru, reprezentantul Uniunii Ziariștilor, George Lungulescu de la Casa Școalelor, prof. univ. Constantin Berariu, Popescu, președintele societății „Arboroasa”. În numele buzoienilor a vorbit Nicolae Dragoș, președintele Uniunii Scriitorilor Români și neoficial Zelea Codreanu. Au avut loc „petreceri populare” în localul Școlii din Putna iar seara s-au lansat artificii.

Bustul lui Eminescu de la Putna Ilustrată M. Eminescu-1926. Sculptor Oscar Han

Deoarece încasările nu au putut acoperi cheltuielile, comitetul de inițiativă s-a

adresat Ministerului Cultelor și Artelor, care, pe 17 septembrie 1926, acordă suma de douăzeci mii lei.

În amintirea primului Congres Studențesc a „României june” organizat de M. Eminescu, în 1871, turnul de la intrare al mănăstirii Putna se numește **Turnul Eminescu**, iar bustul poetului Mihai Eminescu realizat de sculptorul Oscar Han, oferit de către Cercul Studențesc „Arboroasa” din Cernăuți, în anul 1926, stă mărturie la intrarea în mănăstire. Pe acest monument se regăsește o strofă din poezia „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie” - **Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,/ La trecu-ți mare, mare viitor !**

Bibliografie:

- 1.T. V. Ștefanelli- *Amintiri despre Eminescu*- Ed. Scrisul românesc - Craiova - 1996.
2. Constantin Loghin- *Istoria literaturii române din Bucovina- 1775- 1918*- Cernăuți, 1926
3. Ion Slavici- *Amintiri*- Ed. Cultura Națională, București, 1924
5. Mihai Eminescu- *Răpirea Bucovinei*- Dumitru Vatamaniuc- Ed. Saeculum București, 1996

**Ing. Nicolae Iosub,
Botoșani**

NĂȚIUNEA ROMÂNĂ

EPOPEEA VITEAZULUI MIHAI (48)

Angela Faina

„Nu-mi las nimănui țara și neamul, nici mort !”

Mihai își dă seama de trădarea nobililor unguri, fapt specificat în scrisoarea către împărat, din iarna anului 1601, însă nu știe nimic despre trădarea imperialilor uniți cu nemeșii unguri nici despre cea cu polonezii

După întoarcerea din Moldova, oastea lui Mihai se împutinase considerabil, fapt speculat cu promptitudine de către împărat și Basta pentru a-și duce la îndeplinire planul.

În acea vreme, se lansau zvonuri diverse despre intențiile lui Mihai, pentru a-l compromite: „Umblau zvonuri curioase și îngrijorătoare despre firmanul cu litere de aur prin care Sultanul ar fi dat Polonia, Voievodului valah. Mai erau alte zvonuri despre persoanele care erau dispuse să-l sprijine; mai erau presupuneri despre legăturile lui Mihai cu Cazacii Zaporojeni și Țarul rus, despre o conspirație ortodoxă în Polonia, care ar fi deschis cuceritorului Mihai, drumul la tron. Acestea au avut ecouri și au stârnit graba cu care se luau măsuri pentru a-l pedepsi pe Munteanul Valah”.

La 4 septembrie 1600, Basta, îl anunță pe ambasadorul Spaniei la Curtea imperială că el este hotărât să nu-l ajute pe Mihai, ci se va alia cu armata nobililor răzvrățiți din Ardeal. El scrie: „Hotărârea asta am luat-o eu, pentru că este cea mai potrivită pentru interesele Maiestății Sale decât oricare alta.” deci s-ar putea adăuga: ca să-l umilească și să-l piardă pe Mihai.

Ceea ce i se comunicase lui Mihai din partea Casei de Austria, era că generalul imperial Giorgio Basta va veni să-l ajute pe Mihai în aceste lupte, așa cum spera Mihai, dar el nu știa că de fapt Basta va proceda invers, va sprijini nobilimea răsculată. Deciziile Casei de Austria, comunicate lui

Mihai, vor fi schimbate în secret, dar Mihai nu le va cunoaște, tocmai pentru a nu putea fi pregătit, deci pentru a fi luat prin surprindere.

Aceste decizii ascunse, neștiute de Mihai, îi vor fi, așa cum se dorea de către dușmanii săi, fatale.

Giorgio Basta și cei doi comisari imperiali, Gabriel Haller și Francisc Alardi s-au întâlnit cu nobilii răsculați la 4 septembrie 1600, pentru a perfecta înțelegerea. Nu puteau acționa astfel, decât printr-o decizie a împăratului.

Într-o scrisoare din 13 septembrie 1600, după ce imperialii s-au înțeles cu nemeșii ardeleni, căpitanul ungur Gheorghe Makó îi cerea lui Aga Lecca să predea Cetatea Gherla, deoarece Voievodul Mihai „nu mai este nimeni” și că „toți ungurii, cazacii, secuii, ne-am înțeles și ne-am alăturat țării. Până acum am fi mers asupra lui, căci am fi fost noi de-ajuns, pentru acest lucru, dar ajutorul împăratului roman(Basta) a scris să mai așteptăm. Începutul oștii e deja la Cluj. Îndată ce va sosi, numaidecât mergem asupra lui.”

După sosirea lui Basta la Cluj și după ce acesta a fost primit cu mari onoruri, nobilii transilvăneni au jurat credință împăratului. Basta a trimis scrisori în toate orașele ardeleni, dând ordine precise și clare pentru a le cere să se ridice la luptă împotriva lui Mihai. Cum putea solicita el aceste lucruri dacă nu ar fi avut ordine de la împărat ?

Majoritatea părerilor din epocă, susțin că Basta a acționat cu asentimentul împăratului. Nu se poate accepta că Basta l-a trădat pe Mihai fără acceptul lui Rudolf al II-lea, deci totul a fost pus la cale, premeditat.

Mihai explică împăratului prin scrisoarea din 1601 cum s-au desfășurat evenimentele: *„Văzând acestea, prin scrisori una după alta, am chemat grabnic pe Căpitanul-cel-Mare al Măriei Tale, pentru ajutorul ce credeam că mi-l va da mie, credinciosului*

Măriei Tale, iar nu Ardelenilor, cari pururea au fost nestatornici și neascultători către Măria Ta. În acest răstimp ceruiu prin scrisori ajutor de la Basta, și el mi l-a făgăduit; voind însă a intra în Ardeal, găsiu calea pe care era să vină la mine, închisă de oastea Ardelenilor. Aceștia își schimbă gândul, și, sfătuindu-se cu Leșii, cerură ei ajutor de la Basta, nu pentru că erau credincioși, ci pentru că întârzierea lui Sigismund i-a fost făcut să piardă nădejdea în ajutorul leșesc, și vedeau acum că puterile lor sunt mai pre jos decât ale mele. Așa, pe când eu stam la Sebeș, oastea Ardelenilor, unindu-se la Turda cu a lui Basta, se porni îndată asupra mea. Eu (fiindcă nu mă temeam de Ardeleni, pe cât timp erau ei singuri) lăsasem partea cea mai mare a oștirii mele la marginea Moldovei și Țerii Românești, în fața Turcilor, neștiind nimic mai înainte despre unirea lui Basta cu Ardelenii, cari acum împreună se apropiiau de lagărul meu, cu scop de a se bate cu mine.” -Nicolae Iorga, „Scrisori de boieri, Scrisori de Domni” -1925

Într-o altă scrisoare, către ducele de Toscana, Ferdinand I, Mihai explică: „Văzând transilvănenii că polonii nu se ivesc așa de repede, începură să-i îndemne prin scrisori. Transilvănenii mai știau că Basta venea cu oamenii Măriei Sale ca să se unească cu mine și că sosise la Ineu, de unde el îmi scrisese ca să mă înștiințeze de sosirea lui în acest loc, și că aștepta cât mai repede să fie laolaltă cu mine. Văzând transilvănenii că eu stăruiam din răspuțeri ca Basta să vină cât mai degrabă, nu mai voiră să-i aștepte pe poloni, ei îi aleseră pe Francisc Alardi și pe Gabriel Haller și-i

trimiseră la Basta și la comisarii Măriei sale împăratului, cu care vorbiră multe despre mine și se înțelesesă să pornească împotriva mea, știind că oastea nu era cu mine și că foarte ușor m-ar fi putut prinde viu. După ce făcură acest plan, îmi scriseră Basta să-l aștept cu bucurie, fiindcă el se grăbește să se unească cu mine. Tot așa domnul David Ungnad împreună cu Mihail Székely mi-au scris din Tășnad cum că Basta a ajuns la Ineu și că vor veni împreună cu el, silindu-se zi și noapte ca să ajungă cât mai degrabă. Pe de altă parte, Basta trimisese scrisori prin toate orașele

Harta țărilor Române unite de Mihai. Se pot observa locul bătăliilor de la Călugăreni, Șelimbăr, Mirăslău, Guruslău, Imagine luată de pe commons.wikimedia.org

Transilvaniei, ca toate să se ridice asupra mea pentru că și el va veni cu oaste mare asupra mea și eu nu știam nimic.”- dr. istorie Marin Cristian, extras din „Mihai Viteazul” -2013

Mihai îi explică împăratului în scrisoarea din 1601 următoarele: „Răzimat pe nevinovăția mea, voi spune adevărul limpede...Ci precum vulpea nu-și schimbă năravul așa și ardelenii cu greu se pot dezbara de învechita lor datină. Ardelenii, și după supunerea Moldovei, rămăseseră tot în strămoșeasca lor viclenie. Care gând de trădare, cât e de înrădăcinat la ei, o știe toată lumea ! încât nu unul ori altul, ci o mulțime de prinți și domni de-ai lor fură trădați de către dânșii. Apoi, ei mai de

multe ori au cercat a mă trăda în mâinile dușmanilor, dacă nu mă apăra Dumnezeu pentru curăția sufletului meu; și, în sfârșit, ei se învoiseră a mă omorî, despre care, fiind de nevoie, pot da Măriei Tale și dovezi, chiar cărți iscălite și pecetluite cu mâinile lor înseși...”- Nicolae Iorga- „Scrisori de boieri, Scrisori de Domni”- 1925

Înțelegerea secretă între habsburgi și polonezi.

În septembrie 1600, evenimentele se precipită la granițele Transilvaniei, Mihai este atacat și din exterior de către polonezi

Mihai știa doar de trădarea nemeșilor unguri față de el, însă nu avea cum să cunoască planurile ascunse ale imperialilor de a pactiza cu nemeșii ardeleni. Pe lângă trădarea evidentă a nemeșilor unguri, și a imperialilor uniți cu ardelenii, mai era una ascunsă, a imperialilor uniți cu polonezii. Deci mai multe planuri de trădare pentru a-l pierde pe Mihai. Sunt cu toții înțeleși și uniți, pentru a-l elimina pe Mihai de la cârma țărilor sale unite. Aceste urzeli, îi vor fi fatale.

În susținerea alianței polonezilor cu imperialii, avem faptele care s-au derulat.

Cum ne putem explica pătrunderea armatei poloneze la Bistrița, în nordul Ardealului, la început de septembrie 1600? decât prin intenția de a se uni cu armata generalului Basta și a ardelenilor răsculați, împotriva Domnului Mihai, deci numai printr-o înțelegere tacită a polonezilor cu Habsburgii.

Armata lui Iacob Potocki și Stroici cel Tânăr a ajuns la Poiana Aiudului, la 12 km de Aiud cu 7.000 de ostași. La aflarea veștii că Mihai a fost înfrânt la Mirăslău, aceștia s-au retras imediat spre Moldova, fapt confirmat de scrisoarea de la 10 septembrie 1600, a lui Moise Székely, care îi scria marelui Hatman Jan Zamoyski: „Iar dumnealui Potocki când a înțeles că a fost bătut voievodul Mihai în Transilvania n-a

mai vrut să vină aici la noi, ci a plecat la Măria Ta în Moldova.”

La 20 August 1600, hatmanul polonez Jan Zamoyski, un mare general, un om politic energic, deci un mare dușman pentru Mihai, pornea spre Moldova, cu trupele. Adunând în cale forțele lui Zolkiewski de la Camenița, ale lui Moise Székely ce fugise din Ardeal și alături de oștile fraților Movilă, puternicul Zamoyski, trecea Nistrul, la 4 septembrie 1600. Observăm că în același moment cu hotărârea lui Basta de a-l trăda pe Mihai, polonezii veneau grăbiți să ajute la alungarea Domnului român, trecând Nistrul, spre Moldova.

Deci toate forțele externe, altă dată inamice, erau acum unite, în interesul comun de a-l alunga pe Domnul Mihai de pe tronul celor trei țări române.

Sunt momente dificile pentru Mihai. Dar tocmai în această situație critică pentru el, în loc să aibă sprijinul armatelor imperiale, Basta acceptă să-i sprijine pe răsculați. Fiind un ofițer care-l slujea pe împărat, e greu de acceptat că Basta a luat hotărârea de unul singur, fără acceptul Casei de Austria. Mai degrabă, este mult mai de crezut că acesta a primit instrucțiuni secrete de la împărat, în scopul de a-l reduce la tăcere pe Mihai, speculându-se răscola ungușilor, situație defavorabilă lui Mihai. Exact în această situație dificilă pentru Mihai, ei lovesc cu putere, unindu-și forțele. Basta își dorea demult să rămână el, guvernatorul Transilvaniei. A trecut pe față de partea nobililor maghiari, spunând la acea vreme, că „acum vrea să-i ajute pe magnații maghiari să-l alunge pe valah”.

Strategia adoptată de Mihai, înaintea bătăliei de la Mirăslău

--alegerea locului avantajos pentru desfășurarea bătăliilor--locul luptelor le alegea în locuri prielnice oastei românești, locuri ce nu ofereau o deplină desfășurare a forțelor dușmane, mult mai numeroase, aceste locuri fiind foarte stânjenitoare, reduceau șansa de a obține victoria dușmanului

--când se vede în pericol, atacă el primul, nu se lăsa atacat, putându-și pune mai bine în aplicare tactica și strategia

--dezinformează dușmanul mai întâi asupra posibilității atacului și a momentului

--induce cât posibil în eroare dușmanul prin diverse vești care să-l deruteze

--își tine în mare secret planurile și strategia de atac, de pătrundere, de desfășurare a luptelor, etc

--în timpul luptei, în momentele ei dificile, își încurajează personal ostașii prin mesajele transmise și exemplul personal, prin fapte de vitejie

Înfrângerea oastei lui Mihai de la Mirăslău în septembrie 1600 datorită trădării lui Basta

Neștiind de aceste înțelegeri ascunse între împărat și Giorgio Basta, situația s-a complicat în mod neprevăzut pentru Mihai. În loc să primească ajutorul scontat ca să înfrângă revolta nobililor și să salveze onoarea împăratului, așa cum s-a stabilit inițial, Basta îi devine inamic, alăturându-se de nobilimea răsculată.

Împăratul era deja convins că pe cale diplomatică nu îl poate convinge pe Mihai să renunțe la Transilvania. De aceea, se gândește să îl motiveze pe acesta, grăbindu-se să dea finalmente, decizia mult așteptată de Voievodul român, pentru a-l cointeresa să înfrângă nobilii. Dar de ce așa de târziu ?..și tocmai acum ? .. pentru că Mihai nu ar fi putut afla în aceste zile de această numire !

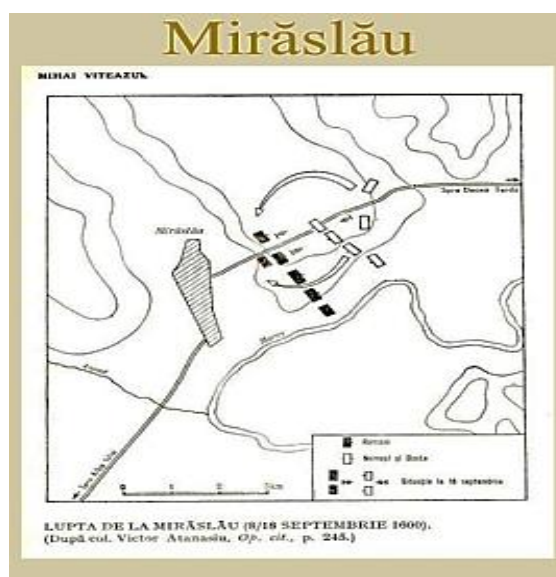
La 13 septembrie, Basta ajunge la Cluj, unde se unește cu armata răsculaților și de unde trimite scrisori către toate orașele ardeleni cerându-le să se ridice împotriva lui Mihai.

În scrisoarea pe care i-o trimite împăratului în anul 1601, Mihai îi explică faptele și situația dramatică, fiind trădat de nobilii ardeleni ajutați de Basta „....însemnând acestea mai întâiu, rog pe Măria Ta să asculți cum s'a început încăierarea între oastea mea și Ardeleni, ca să știi că eu nu-s

începătorul turburării. Ardelenii, după ce urzică planul de a mă pierde, cău tară chipul de a îndeplini acest plan.”

Poziția localității Mirăslău, lângă Aiud, la câțiva km spre nord Imagine luată de pe wikidata.org

Imagine luată de pe image.slideserve.com

Dar nevrednicul Basta nu știa că cine trădează are și el parte de trădare, căci nobilii maghiari l-au acceptat doar pe moment; nu ca să-l recunoască de guvernator, ci ca să-l readucă la putere pe vechiul lor principe, Sigismund Báthory. Această alianță a nemeșilor unguri cu Casa de Austria, era doar de moment, o alianță provizorie și doar în scopul de a-l alunga pe Mihai.

Oastea valahă venită în ajutorul lui Mihai, a fost oprită la Brașov să treacă în Ardeal, la 12 și 14 septembrie 1600. Stupefiat de întorsătura evenimentelor, Mihai nu își pierde cumpătul. La fel ca la Călugăreni, Voievodul român își alege o poziție strategică în apropierea satului Mirăslău, în nordul Aiudului, aproape de râul Mureș, într-o poziție foarte favorabilă lui, așa cum, ca un excelent militar și strateg, o făcea de fiecare dată. O zonă bine întărită în mod natural din trei părți. Bucla mare pe care râul Mureș o făcea la Mirăslău, îi asigura izolarea armatei față de dușman. Dealul înalt de lângă bucla Mureșului închidea acest loc. Mihai deci era bine protejat față de armata atacatoare.

Lateral dreapta și în spate, curgea Mureșul, care făcea în acel loc un mare cot, iar în față, un afluent, râul Lăpadea. Pe cealaltă parte laterală stânga, era protejat de un deal înalt, împădurit. Deci din toate părțile, armata sa era foarte bine apărată de către relieful zonei. Deci numai frontal, putea fi atacat, prin trecerea râului Lăpadea. Din celelalte trei părți era exclus atacul. În același timp, Giorgio Basta, fiind un războinic încercat, face mai întâi o recunoaștere amănunțită a terenului. După concluziile sale, în coroborare cu informațiile iscoadelor, și-a dat seama că râul Lăpadea nu poate fi trecut cu ușurință pentru a-l ataca pe Mihai și deci că atacul frontal asupra valahului, ar fi însemnat asumarea unor mari riscuri.

La 18 septembrie 1600, ziua bătăliei de la Mirăslău, armata imperială bine dotată, cu 18.000 de cavaleri apuseni, dintre care 6.000 de călăreți germani și flamanzi, purtând cuirase, alături de muschetari valoni și francezi se pregăteau să înfrunte alături de oastea ungurească, o armată strânsă în pripă de Mihai, slab dotată, o armată ce depășea cu puțin 10.000 de oameni. La armata imperialilor s-au alăturat și cavaleria ungară, trădătoare, care se afla în slujba lui Mihai, în frunte cu István Csáky, în total, 20 de steaguri. La fel, districtele Arieș, Mureș, Dej, cu cavalerie și

pedestime s-au alăturat răsculaților. S-a format o armată numeroasă, determinată să-l alunge definitiv pe Mihai.

Mihai explică împăratului Rudolf al II-lea desfășurarea evenimentelor și relatează în scrisoarea din 1601, referitor la bătălia de la Mirăslău, următoarele: „*Văzând oastea imperială și pe raiteri(soldați germani n.n.) uniți cu viclenii Ardeleni, rămăseiu uimit, și, cu toate că treaba venise la bătaie, nu putui a nu mă întreba de unde se trage aceasta, ca să se verse atâta sânge creștinesc ? Însă alt răspuns nu-mi deteră decât ca eu să ies din Ardeal ! Ci, fiindcă nu știam în al cui nume vor să ia în stăpânire Ardealul, la porunca lor singură nu mă puteam trage înapoi cu rușine, mai ales nevăzând nicio poruncă de la Măria Ta în privința aceasta. Credința mea către Măria Ta era și atunci atât de mare, încât cerusem să-mi arăte vreo poruncă de la Măria Ta, ori, neavând poruncă, să-mi arăte cel puțin scrisorile de însărcinare, sau și copie după învățăturile ce ar fi având de la Măria Ta, să o cetesc, fiind hotărât a mă supune îndată voinții Măriei Tale. Ei însă nu-mi răspunseră nimic, cu a cui voință și în puterea căror învățături se răsculasera împotriva mea, ci țineau tot una să ies din Ardeal. Dar, fiindcă, după cum am zis, nu vedeam din a cui poruncă iau ei Ardealul, și fiindcă mai de multe ori m'am aflat în cele mai mari primejdii din pricina nestatorniciei Ardelenilor, nu puteam ieși cu rușine, mai ales că, lipsindu-mi Ardelenii, nu mai puteam nădăjdui alt ajutor împotriva Turcilor. Apoi ei mai de multe ori au cercat a mă trăda în mâinile dușmanilor, dacă nu mă apăra Dumnezeu pentru curăția sufletului meu; și, în sfârșit, ei se învoiseră a mă omorî, despre care, fiind de nevoie, pot da Măriei Tale și dovezi, chiar cărți iscălite și pecetluite cu mâinile lor înseși. Necăpătând niciun răspuns, mă gândiiu mult ce ar fi de făcut, mai vârtos că nu aveam cu mine vreo parte mai aleasă din oastea mea; cu toate acestea fără luptă nu puteam părăsi țara, înstrăinând-o de la Măria Ta și lăsând-o în*

mâna vreunui Ardelean. E știut însă că încă la începutul luptei eu ți-am fost credincios Măriei Tale, mărturisind aceasta și prin graiu și prin plângerea trimeasă printr'un sol. Toate acestea nu-i mișcară; ci, așezându-și oastea spre bătaie, începură lupta.”-Nicolae Iorga, Scrisori de boieri, Scrisori de Domni” -1925

Într-o altă scrisoare, către împărat, din iarna anului 1601, Mihai, specifică: „Atunci văzând eu că lucrurile mergeau spre un sfârșit rău,...și văzând țara toată ridicată asupra mea, mă gândii, că ei o fac din porunca Măriei Sale, împăratului.”- Nicolae Iorga, Scrisori de boieri, Scrisori de Domni” -1925

Nobilii unguri, grăbiți să-l vadă răpus pe Mihai, l-au îndemnat să atace vertiginos, fiind convinși de o victorie ușoară, datorită superiorității lor numerice și a unei dotări mai bune. Basta însă nu cedează și-și expune punctul de vedere. El nu atacă orbește cum doreau nemeșii, ci hotărăște un plan mult mai abil.

Mihai atacă puternic, cu efectivul său, mult mai redus, decât cel al nobililor unguri. Pe dealul lateral, și-a instalat trei tunuri care băteau exact pe locul unde urma să se desfășoare bătălia.

După primul atac fulgerător al artileriei de pe sol și de pe deal, Mihai, atacă frontal cu cavaleria. Basta simulează retragerea. La prânz, artileria inamică se retrăgea; această manevră a fost concepută să fie cât mai lentă, spre a-l convinge pe Mihai că retragerea era definitivă. Avangarda trecea podul de pe râul Mureș, în retragere, cavaleria, trabanții și bagajele, părăseau câmpul de luptă, dar ariergarda se replia spre satul Decea. Mihai a crezut cu adevărat că adversarii săi se retrag definitiv și atunci, trece râul Lăpadea și urmărește inamicul. A fost momentul hotărâtor al luptei. Mihai, considerând această retragere ca un semn de slăbiciune a trupelor lui Basta, părăsește poziția întărită și începe să urmărească pe inamic.

Dr. în istorie, Marin Constantin ne dă niște amănunte referitoare la câteva momente din timpul desfășurării bătăliei: „Fără să-și dea seama că generalul Giorgio Basta a recurs la o manevră vicleană, Mihai a rămas nedumerit, total surprins și iritat. Dornic și el de o victorie rapidă, ar fi exclamat: „Încotro fuge câinele italian? Nu știe că îl ajung din urmă oriunde ar merge ? ”- dr. istorie Marin Cristian” Mihai Viteazul”- 2013

Aflat sub imperiul înverșunării, datorat sângelui său iute, a ordonat părăsirea poziției sale inexpugnabile și a năvălit în dezordine în urmărirea inamicului. Oastea lui s-a răsfiat de-a lungul drumului îngust ce trecea printre coline, intenționând să oprească replierea adversarului. După o jumătate de leghe, armata aliaților s-a oprit și a început reorganizarea rapidă, la câmp deschis, în linie de bătaie.”

Acum, Mihai era nevoit să-și desfășoare atacurile într-un loc deschis, nemaifiind apărat de relieful zonei, loc atât de inteligent ales de Mihai, înainte de bătălie. Deodată, Mihai își dă seama că nu a fost decât o păcăleală, dar nu renunță la luptă.

Basta atacă cu 300 de mușchetari artileria lui Mihai, apărată de sârbi și secui. Mihai a dat ordin lăncierilor să intervină în forță. Basta dă ordin să fie încercuiți lăncierii, secuii de pe deal încearcă să-i apere, dar distanța era prea mare și nu reușesc. Artileriștii lui Mihai sunt atacați, toate tunurile sunt pierdute și sunt încercuiți pe când propriile tunuri sunt îndreptate împotriva lor. Sunt atacați și măcelăriți; un măcel groaznic, care a subminat curajul oștenilor lui Mihai. Aceștia o iau la goană, iar armata fugărită de inamic, se risipește dezorientată. Cavaleria, împreună cu soldații săi, sunt spulberați de către cuirasierii germani și doborâți de gloanțele muschetarilor francezi.

Baba Novac a rezistat eroic, dar și el a fost nevoit până la urmă să se retragă spre râul Mureș. Deși pierdută fiind artileria, care era esențială în luptă, căpitaniul lui Mihai au

încercat să restabilească echilibrul forțelor în conflict, dar nici ei nu au reușit. Lipsa de orientare, degringolada și spaima care au pus stăpânire pe oștenii lui Mihai, prevestea clar înfrângerea.

Și în bătălia aceasta, Mihai a făcut minuni de vitejie cavalească, la fel ca la Călugăreni sau Șelimbăr; s-a aruncat eroic în luptă, dar nu mai avea cine să-l urmeze, căci lipseau de lângă el frații Buzești, Udrea Băleanu, Banul Manta și alții. Lui Mihai nu-i venea să-și creadă ochilor, rămăsese uimit, fără cuvinte, mai ales când a văzut că și cazacii, l-au părăsit după primul atac, înclinând steagurile în jos, în semn că trec de partea lui Basta. În confruntarea de la Mirăslău, trădarea acestora, va determina și ea, în mare măsură, soarta bătăliei.

Așa ceva nu i se mai întâmplase niciodată ! Rămâne blocat, nemișcat, ca o stană de piatră. Observându-l, căpitanii l-au rugat să părăsească locul măcelului și să se salveze. La început, a ezitat. Trăia o dramă unică în viața lui. El, care nu a fost înfrânt niciodată de oștile turcești și tătare, trebuie acum să suporte umiliința de a fi bătut de oști creștine. Dar nu-și pierde cumpătul, gândul îi fuge imediat la steagurile sale prețioase. Rapid, dă ordin să i se aducă steagul cel mare al Armatei.

Mihai smulge de pe hampă drapelul marelui steag valah, din pânză albă, pictat pe un câmp verde cu acvila cu crucea în cioc, pe care și le adăpostește la piept, împăturindu-l cu grijă, ca nu cumva acest stindard sacru să rămână în mâna trădătorilor săi. L-a împăturit ca pe un copil nou născut și l-a ascuns lângă inima lui, la piept. Mai dă o poruncă: căpitanii săi, trebuie să facă la fel.

Poezia lui Dimitrie Bolintineanu „Mihai scăpând stindardul” surprinde în mod magistral această faptă de suflet:

Dar sub mii de brațe trebuie să cază:
Trece printre unguri fără ca să-l vază;
Și stindardul țarei el înfășurând,
Către sân îl strânge înapoi cătând.

Și în umbra nopții, armăsarul-i zboară

Marea greșală a lui Mihai a fost că s-a lăsat indus în eroare de strategia înșelătoare a lui Basta, care s-a retras. Urmărindu-l pe Basta în retragerea sa, a fost nevoit să iasă din acel loc ferit, protejat natural. Mihai îi explică împăratului desfășurarea bătăliei și cauzele înfrângerii într-o scrisoare din anul 1601: „*Dar eu, creștin fiind și neînvățat a mă bate împotriva creștinilor, deși eram împins de nevoie, nu mă luptai după cum eram deprins, ca împotriva dușmanului firesc, aprinzând pe ai miei cu cuvântul și cu pilda mea și sprijinind însumi cea dintăiu lovire a dușmanului, ci, văzând înainte-mi oaste creștină și durându-mă de vărsarea sângelui nevinovat pentru nestatornicia celor necredincioși, mi se muie inima, și nu sprijinii după datina mea, cea dintăiu năvală, ci mă trăseiu înapoi — nu pentru că aveam oaste mult mai mică, nici pentru că aș fi pierdut încrederea, ci pentru că mă oferiam a muia în sânge creștinesc o sabie ce băuse până acum, atâta sânge de păgâni! Și așa ostașii miei, deprinși a mă vedea în luptă totdeauna în fruntea lor, de astă dată nevăzându-mă de față, se umplură de neîncredere și deteră spatele, nu de frică, ci temându-se ca nu cumva să se fi întâmplat mie vreo nenorocire.*”- Nicolae Iorga „Scrisori de boieri, scrisori de domni”, 1925

Apoi, Mihai însuși, văzând că bătălia era pierdută, însoțit doar de câțiva cazaci, trece Mureșul ca să scape cu viață. Rezervele sale, 900 de secui, care-i așteptau ordinele pe un deal din apropiere, au rămas pe poziția stabilită, credincioși, în speranța că soarta bătăliei, ca de atâtea ori, îi va surâde lui Mihai. Neștiind că soarta bătăliei fusese deja tranșată, rămași încă în așteptare, Basta le promite că dacă se vor preda, le va cruța viața. Fără comandantul lor, aceștia se predau, însă Basta nu își ține promisiunea de cavaler și de militar și îi ucide pe toți. În această confruntare de la Mirăslău, au murit 4.000 de ostași de-ai lui Mihai.

Mihai îi transmite împăratului: „*Acesta e rostul ciocnirii între mine, de o parte, și Ardeleni cu Basta de altă parte, ciocnire care a dat lui Ibrahim prilejul de a cuceri Kanizsa.*”(orașul Kosice de astăzi, în Slovacia)-scrisoarea lui Mihai către împărat, în iarna anului 1601.

Monumentul de la Mirăslău
Imagine luată din ro.wikipedia.org

Placa memorială de la Mirăslău
Imagine luată de pe turismmiraslau.ro

Mihai este somat de către Giorgio Basta și Ștefan Csáky obligându-l să părăsească Ardealul. Înfrânt, dezorientat și trist, Mihai, pleacă la Alba-Iulia și apoi se îndreaptă către Făgăraș. Cu ajutor muntean, el reușește să recupereze tezaurul de la Alba Iulia. Valahia, fiind amenințată de trupele poloneze și turce, Mihai trebuie să plece să o salveze din mâinile dușmanilor.

Între timp, nemeșii unguri au dat poruncă să fie devastate și dărâmate biserica ortodoxă de la Făgăraș construită de Mihai și sediul Mitropoliei de la Alba Iulia. Moldova era deja sub ocupație polonă, fiind repede ocupată de trupele lui Zamoyski, în doar câteva zile. Deci numai Valahia mai putea fi eventual recuperată.

Angela Faina,
Toronto, 8.12 2025

- Va urma -

UN GÂND PIOS, LUI VODĂ CUZA

Ion Anton Datcu

După abdicarea din noaptea de 10/11 februarie 1866, A. I. Cuza, în vârstă de 45 de ani și zece luni a plecat cu o diligență pe traseul impus, Predeal-Deva-Timișoara, de unde a luat trenul spre Viena. De acolo s-a deplasat la Paris, unde a locuit 18 luni. În toamna lui 1867 s-a mutat aproape de Viena, pentru o perioadă de doi ani și jumătate, la finele căreia, în 1870 a preferat Florența. Bolnav de plămâni, în 1871 a urmat un tratament într-o stațiune din Austria. În căutarea unor medici de profil, la începutul lui mai 1873 poposește la Heidelberg, pentru câteva zile, deoarece la 15 mai survine decesul domnitorului la vârsta de 53 de ani (n.01.04.1820).

În dimineața zilei de 27 mai, trenul în care se afla sicriul a intrat în țară prin Gara Ițcani, situată în periferia de nord a Sucevei, unde se afla frontiera. Trupele Austro-Ungare au prezentat armele pentru Onor și au tras trei salve în amintirea importantului voievod dispărut. În continuare, trenul a fost întâmpinat cu flori în Stațiile, Burdujeni, Dolhasca și Pașcani, fiecare având arborate steaguri negre.

La sosire, în Gara Ruginoasa, toată îmbrăcată în negru, pe peron se aflau: Vasile Alecsandri, Costache Negri, Mihail Kogălniceanu și alți oficiali. Soldații Regimentului 13 Infanterie-Iași au tras 21

de salve de tun. De la gară până la biserică, dricul (carul mortuar) a fost însoțit de patru colonei. Sicriul, care avea capacul din sticlă a stat trei zile în Biserica din Ruginoasa pentru pelerinaj, după care a fost îngropat în curtea învecinată. La coborârea sicriului în mormânt, Garda Militară a tras trei salve de carabină. După 34 de ani, în 1907, Elena, soția domnitorului a mutat importante oseminte în cripta din interiorul bisericii.

* * *

Ziua de 22 martie 1944 a adus o veste tristă. A sosit ordinul de evacuare în fața înaintării Armatei Sovietice. În aceste condiții, sâmbătă 8 aprilie, orele 11 noaptea, osemintele Domnitorului Unirii au fost rapid introduse într-un sac de iută, pentru a fi salvate, inclusiv odoarele în acel iureș de panică infernală și adăpostite undeva în sudul țării. A doua zi, în Duminica Floriilor, la ora 9 dimineața, sovieticii au distrus cu tunurile ce aveau pe listă: Biserica și Palatul Voievodal din Ruginoasa. Adică, lichidarea religiei, o farsă a șarlataniei și palatele îndestulaților nedemni.

Prima oprire a căruțelor în care se aflau valorile bisericii a avut loc la Mănăstirea Agapia, într-o zonă montană. Frontul fiind aproape s-au încercat alte locuri salvatoare și de îngropăciune în două comune din vecinătatea orașului Roman, apoi la Mănăstirea din Ciorogârla, la Vest de București. Drumurile erau pline de văduve și bătrâni în derivă, care căutau să-și salveze animalele pe fondul disperării: scapă cine poate! Trecând prin acel perimetru al paroxismului, un convoi al Corpului V al Armatei Române aflată în retragere a luat acele valori, inclusiv osemintete domnitorului, care au fost predate Mănăstirii Curtea de Argeș, la data de 25 mai 1944. La tot pasul, drumurile erau pline de imagini triste și clipe imprevizibile.

* * *

După război, pe fondul multor polemici și revendicări, unde să fie reînhumat Cuza, la 3 aprilie 1947, osemintele introduse într-un sicriu nou au fost îngropate în Biserica Trei Ierarhi, din Iași, lângă mormântul lui Dimitrie Cantemir.

* * *

Detalii pentru cei interesați.

-Cei Trei Ierarhi au fost-Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur.

-În Heidelberg o stradă poartă numele domnitorului-Cuza Ring

-Pe zidul Hotelului Europa (locul decesului) se află o placă memorială.

-În parcul din fața hotelului, la data de 03 iulie 2011 a fost amplasat bustul domnitorului, lucrare realizată de artistul C-tin Ionescu din Ploiești.

-La sfârșitul lui noiembrie 1991, în Heidelberg s-a înființat Societatea Culturală Germano-Română, A. I. Cuza condusă de prof. Josif Herlo începând din 1995.

-În anul 1873, orașul Heidelberg avea 24.000 de locuitori.

-Construit în perioada 1847-1855, Palatul de la Ruginoasa a fost cumpărat de Alex. Ioan Cuza în anul 1862, împreună cu moșia învecinată. Edificiul a valorat 52.000 de galbeni, ceea ce înseamnă la nivelul dolarului din 2019-un milion.

-În exil, familia domnitorului a trăit din galbenii rezultați prin arendarea moșiei din Ruginoasa, adică 415 galbeni / lună, echivalenți în 2019 cu 8.300 de dolari.

-Reconstrucția Palatului (distrus în 1944) s-a desfășurat între anii 1969 și 1979, în mandatele Guvernelor Ion Gheorghe Maurer III și Manea Mănescu I și II. Președinți ai Consiliului Culturii au fost, Dumitru Popescu, apoi Miu Dobrescu.

-Inaugurarea Palatului Memorial A. I. Cuza, de la Ruginoasa a avut loc în 1982.

-La data Unirii (1859) populația Principatelor totaliza 4.424.961 de suflete, care locuiau în 32 de județe. Sultanul Abdul Aziz l-a considerat pe Cuza-egalul său!

-Prima măsură, pentru care a fost acuzat Cuza a însemnat introducerea alfabetului

latin, în locul celui slavon. Apoi desființarea averilor mănăstirești și a Masoneriei.

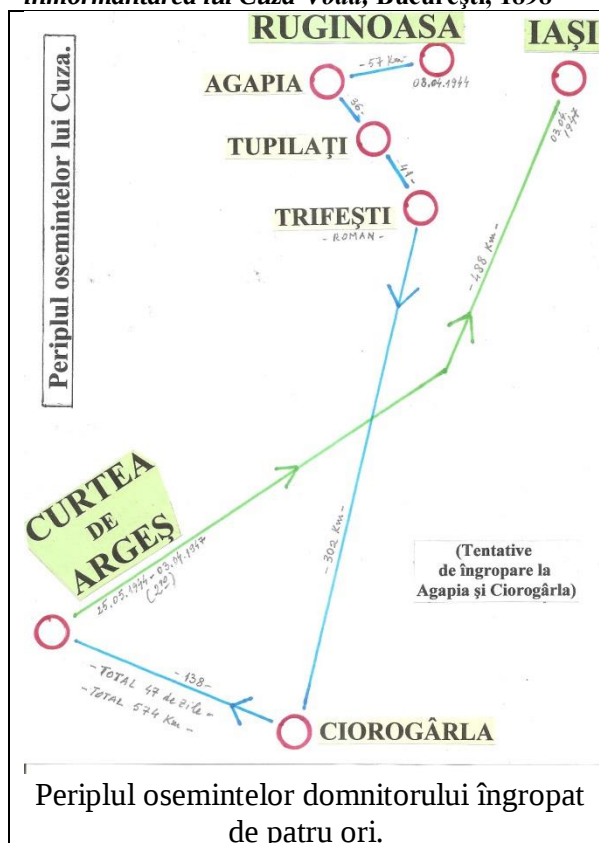
-În cele 47 de zile, cât a durat deplasarea de la Ruginoasa la Curtea de Argeș au existat tentative de îngropare a osemintelor la Mănăstirile Agapia și Ciorogârla.

-Semnatarul acestor rânduri atenționează cititorul, că în biografiile existente, o parte dintre autorii grăbiți au sărit câte o etapă, două sau trei din cronologia evenimentelor. Spre exemplu, la Ruginoasa a existat o singură înhumare, după care osemintele Domnitorului Unirii Principatelor au ajuns direct la Iași.

-Oficialii de la Ruginoasa au solicitat ca osemintele să fie aduse acolo, ca dorința lui Cuza să fie respectată.

Note : -*Odiseea osemintelor lui Cuza-Cristina Ioana Axinia, director, Centrul Cultural Ruginoasa.*

-*Ioan G. Valentineanu, Alegerea, detronarea și înmormântarea lui Cuza-Vodă, București, 1898*

Ion D'Anton,
Analiză concisă de memorialist, Mai - 2025

ȘAPTE SECOLE DE LA INTEMEIEREA ȚĂRII ROMÂNEȘTI *Grigore Stamate*

Deși cercetătorii nu sunt tocmai exacti în privința întemeierii primului stat românesc la sud de Carpați – prin alăturarea formațiunilor cunoscute sub denumirea de cnezate și voievodate – cu siguranță, acest fapt unificator a avut loc cu circa șapte secole în urmă. Iar, atestarea rezidă în Cronica persană a lui Fazel Ullah Rașid (în jurul lui 1300) și în Diploma Cavalerilor Ioaniți din 2 iulie 1247 a regelui Bela al IV-lea al Ungariei, considerată de istorici drept sursă de bază între toate documentele secolului al XIII-lea. Dar, în plus față de acestea, „este constatat astăzi documentar că în momentul invaziei tătare, 1241, românii dintre Carpați și Dunăre, din ambele părți ale Citului, erau organizați în voievodate, probabil sub suzeranitatea imperiului vlaho-bulgar al Asăneștilor (condus în jurul anului 1111 și de Nicolae Basarab, din neamul românesc al dinastiei – n.n.)”¹. Astfel, în Oltenia se întâlnea una dintre cele mai puternice formațiuni locale autonome, Voievodatul lui Litovoi, iar în Muntenia se întindea Voievodatul lui Seneslau. La fel, sunt amintite cnezatele (formațiuni mai reduse, ca mărime) al lui Ioan (în sudul Olteniei) și cel al lui Farcaș (înspre est, la limita cu Oltul).

„De reținut că din anul 1247, regele Bela al Ungariei acordase Cavalerilor Ioaniți «întreaga Țară a Severinului» împreună cu munții ce țin de ea, precum și cnezatele lui Ioan și Farcaș, până la râul Olt, afară de Țara voievodului Litovoi”². Precizăm, că „Țara Litua (a lui Litovoi – n.n.) era un voievodat întins, în primul rând pe teritoriul Gorjului de astăzi, din moment ce îngloba

¹ Em. C. Grigoraș, *Criptografia și istoria românească*, Ed. Cultura Națională, București, 1924.

² Grigore Stamate, *Urdari – străveche comunitate dregătorească*, Ed. Total Publishing, București, 2023, p.22.

și Țara Hațegului”³. Deci, și dincolo de munți, în colțul de sud-vest al Transilvaniei. În fapt, voievodul Litovoi, pe lângă desele sale incursiuni înspre apus, aproape că luase în stăpânire Banatul Severinului, una dintre importante verigi teritoriale ale imperiului ungar. Și, spre deosebire de alți conducători locali, care acceptaseră suzeranitatea Ungariei, refuza să-i mai plătească tribut regelui, angajându-se efectiv – împreună cu fratele său, Bărbat – în luptă cu ungurii (anii 1272, 1273, 1276 și 1277, când Litovoi a încercat să-și întemeieze un stat independent). Aspect, ce demonstrează nu doar curajul voievodului român ci și puterea militară și economică a voievodatului său.

Oricum, în pofida oricăror încercări desuete, rösleriene și maghiare, de vădită escamotare a adevărului istoric – prin invocarea „vidului de populație”, după retragerea aureliană din Dacia (271-274) – amintim că „Până și în epopeea «Cântecul Nibelungilor», se amintește că, la nunta regelui Attila, în 450, a fost prezent și un conducător Basarab. «Basarab era acel legendar Roman sau Ramunc, duce al Valachilor și Zeverinului»⁴.

În referire la Banatul Severinului – o remarcabilă formațiune teritorială de frontieră – acesta a fost înființat și întărit, direct, de către regii Ungariei, în vederea asigurării controlului trecătorilor și menținerea suzeranității într-una dintre cele mai însemnate zone de miazăzi ale imperiului. Aceleași documente – menționate anterior – atestă și faptul că, în jurul anului 1233, cel dintâi Ban al Severinului a fost Luca, recunoscut ca vasal al regelui maghiar. Iar, în anul 1247 – după marea pustiirea tătară – regele Ungariei, Bella al IV-lea, îi aduce în zonă, pentru o mai sigură apărare, pe cavalerii ioaniți. O altă sursă de dispută teritorială cu românii,

ceea ce a impulsionat, în adaos, procesul de unificare a micilor formațiuni teritoriale.

Astfel, începând cu domnia lui Thocomerius (Tihomir, în alte documente), tatăl lui Basarab I și continuând cu Basarab I (dintr-un document, semnat în 26 noiembrie 1332, al regelui Carol Robert de Anjou, aflăm că Basarab I era fiul lui Thocomer), formațiunile teritoriale locale încep să se adune laolaltă și să-și întărească statutul de putere printr-o autoritate centrală unică. Mai mult decât tatăl său, voievodul Basarab I reușește să-și alipească și Banatul Severinului, intrând în conflict nemijlocit cu Regatul Ungariei.

În pofida pretențiilor Regatului ungar – care se considera suzeranul teritoriilor de dincolo de Carpați, respectiv al „Transalpinei” – Thocomerius (Tihomir) și, îndeosebi, urmașul său, Basarab I, exercitau de facto o autoritate aproape deplină asupra voievodatelor și cnezatelor de la sud de Carpați, chiar înainte de unificarea completă a acestora. Așa se face că, încă din anul 1324, regele Carol Robert de Anjou este nevoit să îl gratuleze pe Basarab I cu titlul de „Voievodul nostru Transalpin”. Aspect major, cu dublă semnificație: în primul rând, regele recunoaștea existența marii formațiuni statale românești (ceea ce este foarte important pentru români) și, în al doilea rând, îl considera pe Basarab I, ca pe un vasal al său (ceea ce, chiar dacă nu era tocmai așa, era foarte important pentru unguri). De aceea, se mai spune că, înainte de Basarab I și o scurtă perioadă pe timpul său, statutul noii formațiuni teritoriale era, oarecum, neconcludent. Adică, din punct de vedere politic era o entitate în curs de formare, cu dublu semnificație: real, autonomă și formal, încă dependentă de puternicul Regat al Ungariei. Statut ce s-a consolidat, cu adevărat, după confruntarea din noiembrie 1330 dintre trupele lui Carol Robert de Anjou (circa 30.000 luptători) și cele ale lui Basarab I (circa 10.000 luptători), la Posada, desăvârșită cu victoria zdrobitoare a românilor .

³ Vasile Cărăbiș, *Istoria Gorjului*, Ed. Editis, București, 1995, p.94.

⁴ Grigore Stamate, loc. cit., p.19.

Independent de orice împrejurare însă, Basarab I a continuat visul predecesorilor săi de unificare într-un singur stat, puternic, a formațiunilor teritoriale autonome de la sud de Carpați, chiar dacă în majoritatea documentelor maghiare ale vremii, nu rezultă explicit o asemenea reușită de proporții. Cert este că, după victoria asupra ungarilor – deși încordarea relațiilor între cele două tabere se menținea – Basarab I și-a întărit autoritatea statală. Iar, o ușoară destindere a lefăgăturilor se înregistrează abia după moartea regelui Carol Robert de Anjou și urcarea pe tron a fiului acestuia, Ludovic I, în anul 1342.

Tocmai de aceea, întemeierea statului Țara Românească nu este raportată la o dată anume, în majoritate, istoricii fiind de acord că Bătălia de la Posada a reprezentat punctul de referință. O grandioasă bătălie, care – deși nu s-a finalizat prin vreun tratat bilateral de pace – a fost recunoscută, ulterior, și de către Regatul Ungariei, care și-a revizuit fundamental tipul de suzeranitate (în anul 1354, voievodul român Nicolae Alexandru mai recunoștea suzeranitatea formală – respectiv, doar nominală – a regelui ungar), permițându-se, și astfel, Țării Românești să funcționeze ca un real stat suveran.

De-a lungul timpului, în referire la paternitatea întemeierii Țării Românești, au circulat și o serie de legende, bazate pe unele aspecte de aparență, prelucrări și interpretări dintre cele mai diverse, între care chiar și ideea descălecatului la sud de Carpați a lui Negru Vodă. O interesantă legendă, potrivit căreia Negru Vodă (Radu Negru) ar fi fost fondatorul și primul domn al Țării Românești. O informație extrem de controversată, față de care cercetătorii români și străini nu au ajuns la o concluzie certă. De aici, nesiguranța și ambiguitatea în privința unor date istorice sporește interesul în temă și ne demonstrează tuturor că istoria are încă destule necunoscute.

General-locotenent (r) Grigore Stamate

HITLER, ANTONESCU ȘI RĂZBOIUL DIN EST

Jipa ROTARU

Destinul – cu virajele sale imprevizibile, cu cele mai „anormale” combinații – a făcut ca două personalități ce încarnau la un moment dat ambițiile unor vechi popoare europene, Führerul A. Hitler și Conducătorul Ion Antonescu să se întâlnească, desigur, din rațiuni de stat diferite, pe o poziție comună, în cursul unei cutremurător episod al milenarei ciocniri între civilizația Occidentului și „imperiile de stepă” ale Răsăritului, în anii 1940-1944. Primul ajunsese miraculos la conducerea unei Germanii debusolate, neîmpăcate, însă, cu surprinzătoarea înfrângere din războiul mondial din 1914-1918, pe care o atribuia comploturilor masonice și „evreimii mondiale”. Al doilea preluase comanda unei Români în pragul dezastrului, lovită din exterior de vecinii săi seculari și răvășită de luptele politice interne. Din acest punct de vedere, pentru cetățenii simpli și pentru propaganda echipelor lor guvernamentale, amândoi păreau „oameni providențiali”. Ei înșiși aveau un dezvoltat simț al istoriei și chiar așa se și considerau.

Altminteri, existau destule elemente din biografie și de carieră care îi deosebeau. Führerul se născuse în Austria, încercase să devină pictor, luptase în Primul Război Mondial în trupele bavareze, ajungând ofițer inferior de propagandă. Autodidact, cu o cultură vastă, dar nesistematizată, el a adus în viața politică a Germaniei weimareze, energia unei mișcări extremiste revoluționare (național – socialismul) opusă comunismului și „internaționalismului proletar”.

După puciul eșuat în 1923, A.Hitler a cunoscut pentru o scurtă perioadă detenția, găsind astfel timp pentru a-și elabora doctrina politică (*Mein Kampf*). În 1933, naștii au câștigat pe muchie de cuțit alegerile, Führerul preluând funcția de cancelar al Reichului și în 1934, după moartea feldmareșalului von Hindenburg, de conducător absolut al Germaniei. Anii care au urmat s-au caracterizat prin imprimarea de către A. Hitler a unei politici de remilitarizare, de întărire a rolului statului în economie și societate, de promovare a unui program rasist extremist (victimele principale fiind evreii, fie că ocupau sau nu locuri importante în finanțe, industrie, comerț). Cel de-al treilea Reich a părăsit Liga Națiunilor, și-a instaurat controlul asupra Renaniei și Austriei; în toamna anului 1938, principalele puteri europene au încercat să instituie un „directorat! Continental, Germania, Marea Britanie, Franța și Italia fiind responsabile în aceeași măsură de dezmembrarea Cehoslovaciei și de afirmarea preponderenței politice a Reichului în „Mitteleuropa” și economice, în Balcani. Practic, atunci Führerul a atins apogeul în plan diplomatic-politic și a refăcut în doar patru ani prestigiul și puterea țării sale de adopțiune.

Ocuparea Cehiei și Moraviei în martie 1939 l-a pus pe A. Hitler în fața regroupării foștilor „parteneri” de la München (Anglia și Franța), lansați într-o adevărată cursă contracronometru pentru „încercuirea” Germaniei (căutând să câștige alianța

Rusiei-Sovietice). În replică, Reichul a încheiat Axa Berlin – Roma, în 1939, și Pactul Ribbentrop-Molotov de împărțire a sferelor de influență în estul Europei, între Germania și URSS. Aspirațiile dictatorului din Berlin se puteau sintetiza, după Gr.Gafencu, în formula: „*Lumea pentru Anglia, Europe pentru mine*”.⁵

Declanșarea războiului la 1 septembrie 1939 i-a surprins pe anglo-francezi nepregătiți din punct de vedere militar și politico-diplomatic. Adoptând pentru relațiile cu Sovietele și cu statele vecine lor tactica „*rezolvărilor nemilitare*” și pentru occidentali pe cea a eliminării din luptă a aliatului mai slab, Führerul și-a instaurat în 1939-1940 dominația asupra celei mai mari părți din Europa; între victimele sale s-au aflat Polonia (zdrobită prin arme), Franța (obligată să capituleze după o scurtă campanie), România (silită să cedeze fără luptă Basarabia, Bucovina de Nord, Ardealul de Nord). În aceste împrejurări internaționale s-au inaugurat relațiile dintre Hitler și Antonescu, în toamna anului 1940, în câteva luni după eșecul „*bătăliei Angliei*” și după încheierea alianței fragile între cel de-al treilea Reich, Italia și Japonia (Pactul Tripartit).

Mai vârstnic cu șapte ani decât A. Hitler, mareșalul I. Antonescu nu se formase în atmosfera imperială și romantică a Vienei de la cumpăna secolelor XIX – XX. Dimpotrivă, el crescuse în școli militare rigide și sănătoase, în cultul strămoșilor întemeietori, al unor mărețe figuri ale trecutului, într-o societate românească trezită cu vigoare la viața independentă de stat. Ostaș prin vocație și meserie, mareșalul deținuse funcții cheie în Războiul de Reîntregire. Numele său se asocia cu marile bătălii de la București, Mărăști, Mărășești, Tisa, cu susținerea armată a Marii Uniri din 1918, cu acțiunea dărză dusă de oamenii politici români la Paris, în

⁵ Apud A. Hillgruber, *Hitler, regele Carol și mareșalul Antonescu. Relațiile româno-germane, 1938-1940*, Humanitas, București, 1994, p. 86.

1919-1920, pentru a impune revendicările naționale înaintea marilor puteri. Apreciat de regele Ferdinand I. de I.I.C.Brătianu și de N.Titulescu, I. Antonescu cunoștea destul de bine cercurile militare și diplomatice din Paris și Londra, ca și „secretele” vieții publice românești. Conservator ca opinii politice, îl susținuse pe Carol al II-lea în anii 1930-1938, pentru a se înstrăina de el din cauza corupției și comportamentului imoral pe care acesta le patrona în detrimentul Coroanei și Țării.

Formația și activitatea mareșalului, caracterizat de contemporani drept „*un om de onoare*”, un „*onest autentic*”, nu-l apropiau deloc de nazism. Chiar el a luat apărarea legionarilor în anul 1938 și chiar dacă a fost obligat să guverneze câteva luni alături de el, nu există nici o probă documentară în favoarea îmbrățișării doctrinelor „*revoluționare*” de extremă dreaptă. Legăturile cu legionarii erau oricum ai slabe decât relațiile de respect reciproc care se stabiliseră între I. Antonescu, I. Maniu și D. Brătianu, șefii partidelor democratice național-țărănesc și național-liberal. Totodată, reprezentanții militari și civili ai anglo-francezilor îl apreciau drept un adevărat prieten al Occidentului în România. La Berlin, era receptat ca unul dintre liderii militari români adepți ai barării pe cale armată a ascensiunii Reichului în anii 1936-1938 și deopotrivă, ca o personalitate integră, de caracter, așa cum îl caracteriza experimentatul Fabricius, diplomat german implicat în viața noastră politică din 1936/1941, sprijinitor și sfătuitor constant al mareșalului.⁶

Trecutul său de militar, faptul că se manifestase ca un „*om al ordinii*” și ca un adversar al „*masoneriei*” din jurul regelui Carol al II-lea, l-au determinat pe Hitler să sprijine – la intervenția expresă a

diplomației din București și Berlin – preluarea puterii de către I. Antonescu în septembrie 1940 și ulterior izgonirea Gărzii din fruntea statului. Trebuie subliniat însă, faptul că I. Antonescu (care își datora viața, amenințată de Carol al II-lea, intervențiilor lui Fabricius) a acceptat apropierea de cel de-al treilea Reich, numai după ce căpeteniile acestuia i-au garantat: respectarea autonomiei României; controlul românesc asupra economiei naționale; protecția politico-militară față de Uniunea Sovietică; menținerea unor legături tradiționale cu puterile occidentale. În liniile sale esențiale, angajamentul german a rămas valabil până la 23 august 1944.

Primele întâlniri dintre Hitler și Antonescu au avut loc în intervalul noiembrie 1940 - iunie 1941. Cancelarul german urmărise cu atenție în anii interior, evoluția diplomației de la București, identificând România ca unul dintre pilonii politicii și influenței franceze în Europe Centrală, de Est și de Sud-Est, drept placa turnantă a sistemelor de securitate regională, Mica Antantă și Antanta Balcanică.

Până în vara anului 1939, A. Hitler și-a propus cu predilecție în relațiile cu România, obiective economice. În plan politic căuta, pe cât posibil, să împingă România într-o poziție detașată de anglo-francezi, exploatând contradicția dintre încercările Franței de a include Rusia Sovietică în sistemul de securitate îndreptat împotriva celui de-al treilea Reich și teama Bucureștiului de Moscova. În 1939, în problemele României, A. Hitler și-a concentrat atenția pe onorarea comenzilor cuprinse în „*pactul economic*” și pe descurajarea unei participări la susținerea armată a aliaților. Informat însă asupra „*jocului dublu*” practicat de Grigore Gafencu și Carol al II-lea, între Germania și anglo-francezi, a decis să „*pedepsească*” Bucureștiul, la momentul oportun. Indiferent, însă, de gesturile pro germane ale României, dinainte de 1940, acestea nu ar fi împiedicat Reichul s-o folosească ca „*obiect de compensare*” a bunelor raporturi

⁶ Atunci când va fi obligat să conducă țara în alianță cu Reichul, I. Antonescu a apelat la susținerea unor instituții germane de tradiție – armata și Ministerul de Externe – nebucurându-se niciodată de încrederea Partidului Nazist și a Gestapoului.

cu Stalin și de satisfacere parțială a proiectelor anexioniste ale Ungariei horthyste și ale Bulgariei. Totuși, atitudinea lui Grigore Gafencu a contribuit a acreditarea unei imagini negative a clasei politice românești în anturajul Führerului, detaliu ce va atârna greu în adoptarea unor hotărâri decisive pentru țara noastră, atunci când ele emanau de la o personalitate accentuată, impulsivă și „neiertătoare”. Ranchiuna, suspiciunea și calculul rece – ultimul subordonat atingerii scopurilor germane în Balcani și pregătirii atacului decisiv în Răsărit – vor domina, în consecință, celei dintâi întâlniri dintre Führer și Conducător.

Resentimente, mândrie, dar și dorință clară de cooperare se afișau și de partea română. Pătruns de ele, I. Antonescu avea să abordeze discuțiile cu A. Hitler, absolut fără nici un complex. România a avut indiscutabil de câștigat dintr-o asemenea atitudine. De la un moment dat, Führerul ajunsese să proclame: *„Pentru mine, România este mareșalul Antonescu. În toată Europa cunosc doi șefi de stat cu care îmi place să lucrez: cu Mussolini și cu generalul Antonescu. Am admirat în el pe cel mai fanatic apărător al unui popor și un general de mare calitate. M-am legat de el și rămân legat.”*⁷

Pe parcursul convorbirilor din 1940-1941, cei doi lideri și-au expus în linii mari programele politico-militare și intențiile în legătură cu acțiunile comune, vizând în principal războiul din Est. A. Hitler ezitase la un moment dat, între transformarea Rusiei Sovietice într-o anexă economică prin menținerea alianței din august – septembrie 1939 și ocuparea militară și dezmembrarea ei, spre a lipsi Marea Britanie (putere maritimă) de singurul său aliat continental viabil. I. Antonescu era obsedat de refacerea României Mari (considerată aproape numai opera lui și a

oștirii, de crearea unui spațiu de siguranță dincolo de Nistru, de câștigarea unei „revanșe istorice împotriva slavilor”, vinovați de atâtea nenorociri pe pământul străbun. *„Românii au fost primii în aceste regiuni și vor fi ultimii care să le părăsească”*. O parte din Antonescu simțea mesianic, vibra la idealurile misiunii istorice a neamului, trăia realmente pentru istorie și dincolo de prezent, punea un accent deosebit pe morală, pe loialitatea față de aliat; partea lipsită de fantezie și cinism socotea în scheme logice de felul imposibilității unei alianțe pe termen mediu între capitalismul liberal și comunism, refuzând să înțeleagă că o astfel de unire paradoxală ieșea din spaima lumii de Hitler și din coordonarea unor interese absolut normale.

De la Berlin, războiul mondial era privit ca ciocnire între sistemele economico-sociale și mari ideologii opuse. Axa (Germania și Italia) se străduia să afirme primatul fascismului și nazismului, al partidului unic și al economiei capitaliste dirijate. Nazismul exalta cu exuberanță miturile „rasei superioare” și ale arianismului, chemând Europa – atunci când s-au ivit primele semne de insucces în Răsărit – să se unească împotriva masonilor, anglo-saxonilor, „evreimii mondiale”, comunismul și pericolul sclav. *„În Europa viitoare – clama A. Hitler la 27 noiembrie 1941 – nu trebuie să existe decât două rase: latinitatea și germanismul. Aceste două rase trebuie să conlucreze în Rusia pentru ca să dărâme sclavii. Nu se poate veni împotriva Rusiei cu formule juridice și politice, pentru că, problema rusă este mult mai gravă decât se crede și trebuie să aducem soluțiuni de colonizare și înlăturarea biologică a sclavilor”*.⁸

Nici Stalin nu se lăsa mai prejos, declarând în repetate rânduri că războiul de atunci se purta între sisteme și ideologii și că fiecare putere își va impune modelul în teritoriile

⁷ Antonescu - Hitler. Corespondență și întâlniri inedite. 1940-1944, vol.I, Editura Cozia, București, 1991, p.153.

⁸ Antonescu - Hitler. Corespondență și întâlniri inedite. 1940-1944, p. 151.

cucerite; frazeologia sa despre revoluția mondială ascundea voința de hegemonie sovietică, în vreme ce apelul la unitatea sclavilor și contracararea germanismului masca cu greu o nouă doctrină velicorusă. De cealaltă parte a Oceanului Atlantic, nord-americanii se vor antrena într-o „cruciadă” a libertății și democrației, fără doar și poate de „tip anglo-saxon”. Pentru ștergerea din istorie a fascismului, democrațiile capitaliste vor „face inclusiv pactul cu democrația socialist”, deși ambele nu au încetat pe toată întinderea conflictului să se suspecteze reciproc; teama de Axă, fascism, nazism, militarism japonez și voința de a trasa noi „temelii” lumii postbelice vor împiedica până în 1945-1946 izbucnirea pe față a neînțelegerilor dintre anglo-saxoni și sovietici.

Fără a ignora declarațiile și scrierile propagandistice, intențiile lui A. Hitler cu privire la noua „ordine” internațională se prezentau, totuși, ca foarte pragmatice. În calculele sale, Europa continentală i se cuvenea Germaniei, ca spațiu de influență, alcătuit dintr-o rețea de teritorii „ocupate”, „colonizate” și state satelite – de la Franța la Finlanda – sau aliate, de felul Italiei. La nivel mondial, Reichul trebuia să primească înapoi coloniile împăratului Wilhelm II, să devină o putere maritimă egală cu Marea Britanie și să aibă acces liber la sursele de materii prime și piețele de desfacere. În varianta în care Rusia Sovietică ar fi aderat la Axă în noiembrie 1940, i s-a propus lui V. Molotov direcționarea expansiunii ei spre Orientul Apropiat și Mijlociu și India, ofertă apreciată ca nesinceră la Moscova, ca o manevră menită să-i acorde lui Hitler timpul necesar pentru a înfrânge Anglia și apoi a lovi prin surprindere URSS. Temerea sovietică avea un dram de adevăr, luându-se în calcul ofertele de pace propuse Angliei de Germania nazistă în aii 1939-1941, bineînțeles în detrimentul Rusiei Sovietice.

Odată cu eșecul „bătăliei Angliei” și al negocierilor Hitler – Ribbentrop – Molotov

din noiembrie 1940, cel de-al treilea Reich a optat pentru instaurarea dominației politico-militare în Balcani și atacarea Uniunii Sovietice. Führerul – în pofida unor opinii ale experților militari și ale unor diplomați – a proiectat un „război fulger” împotriva Sovietelor, care să dureze 5 luni și să se încheie înainte de implicarea SUA. Era fără doar și poate o aventură de urmările căreia uneori, în momentele de luciditate, își dădea seama chiar și Hitler.

La București, în anii 1940-1941, se hrănea iluzia că România va izbuti să exploateze războiul germano-sovietic, spre a-și purta într-o singură campanie „propriul ei război” în Est. Generația acei epoci, gândea I. Antonescu, nu putea pierde ocazia de a recupera provinciile noastre istorice Basarabia și Bucovina de Nord, de a inaugura astfel refacerea României Mari și de a lichida definitiv primejdia seculară de dincolo de Nistru, redând țării poziția de primă mărime în Balcani și la gurile Dunării. Din motivele enunțate – mai juste decât pretextele pe care le foloseau sovieticii pentru a-și „scuza” expansiunea în Balcani – mareșalul a oferit voluntar și din primul moment, asistență Wehrmachtului, atât economică (petrol, cereale), cât și militară. Ca și Führerul, el credea într-o campanie scurtă – cu toate că fusese informat că Sovietele se întăresc continuu – și manifesta neîncredere în tăria adversarului. „Ar fi periculoasă o amânare a conflictului cu Rusia pentru victoria Axei (...) Forța de rezistență a armatei nu trebuie apreciată prea mult și populația își dorește libertate”.⁹ A.Hitler socotea în iulie 1941 că inamicul se va prăbuși în câteva săptămâni.

Alinierea parțială a României la obiectivele militare ale Reichului coexista cu distanțări vizibile între statele aliate, sub felurite aspecte organizatorice. În domeniile economic și de politică internă, existau deosebiri esențiale între regimurile nazist și

⁹ Antonescu - Hitler. Corespondență și întâlniri inedite. 1940-1944, p.104 (12 iunie 1941).

antonescian. Cel dintâi (rasist, antisemit violent, ultranaționalist) aliniase întreaga activitate a societății la direcțiile partidului unic. Sub Ion Antonescu (într-un regim de dictatură personală de dreapta, moderat națională), economia, cu anumite elemente de planificare impuse și de război, se întemeia pe proprietatea privată, piață și se supunea controlului experților Partidului Liberal și al Băncii Naționale. Mareșalul interzisese din ianuarie 1941 orice activitate politică organizată și eliminase Garda de Fier, partid fascizant, extremist ortodox și antisemit agresiv. De asemenea, a adoptat o atitudine de tolerare a „*opoziției democratice*”(I. Maniu, D. Brătianu), văzând în aceasta, încă din septembrie 1940, o „*rezervă*” necesară pentru un viitor imprevizibil. „*Alte rezerve, pentru că trebuie să aibă statul rezerve dacă soarta se învârtește, acestea nu ne privesc pe noi. Noi nu obligăm toate forțele Statului să se înregimenteze*”.¹⁰

Campania anului 1941 a spulberat parțial iluziile celor doi conducători. Germanii nu și-au atins obiectivele militare principale i au suferit o înfrângere semnificativ în fața Moscovei; românii au trecut greu de forțele Armatei Roșii de la Est de Prut, numai după ce au primit un semnificativ ajutor din partea Wehrmachtului și au înregistrat dureroase pierderi la Odessa. Și cum o nenorocire nu vine singură, prin actele de război din toamna anului 1941, România și-a atras adversitatea marilor puteri occidentale. Visul „*războiului*” scurt se destrămasese și începeau ani grei de sacrificii în Răsărit. Treptat, deși România a rămas aliata Reichului, relațiile dintre Hitler și Antonescu nu au încetat să se „*nuanțeze*”.

C-dor (r) prof.univ.dr. Jipa ROTARU,
București

¹⁰ *Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu, vol. I (septembrie – decembrie 1940), Arhivele Naționale ale României, București, 1997, p.56.*

Simpozion Retrăiri Istorice –Maia 2025

Prof. univ. dr. ing. DOINA BANCUIU - Președinte A.O.Ș.R.(foto); prof. Univ. Dr. Ing. ADRIAN ALEXANDRU BADEA - Președinte de Onoare A.O.Ș.R.; prof. univ. dr. Ioan Scurtu; cdor. Dr. Ioan DAMASCHIN; dr. Marius-Adrian NICOARĂ; Gl. prof. univ. Dr. Vlad BARBU; col. Prof. Univ. dr. Constantin HLIHOR; Gl. dr. Mircea TĂNASE; dr. Florin ȘANDRU; - cercetător - Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS; Dr. Luminița GIURGIU, Dr. Teodora GIURGIU; Comandor lect. univ. dr. Jănel TĂNASE; Locotenent aviator drd. Ion-Laura MĂLIȚĂ; dr. Daniel Silviu NICULAE; drd. Oana GRIGORUȚĂ; col. dr. Luiza ROTARU; dr. Lavinia DUMITRAȘCU; domnul inginer Ștefan DAVIDESCU etc.

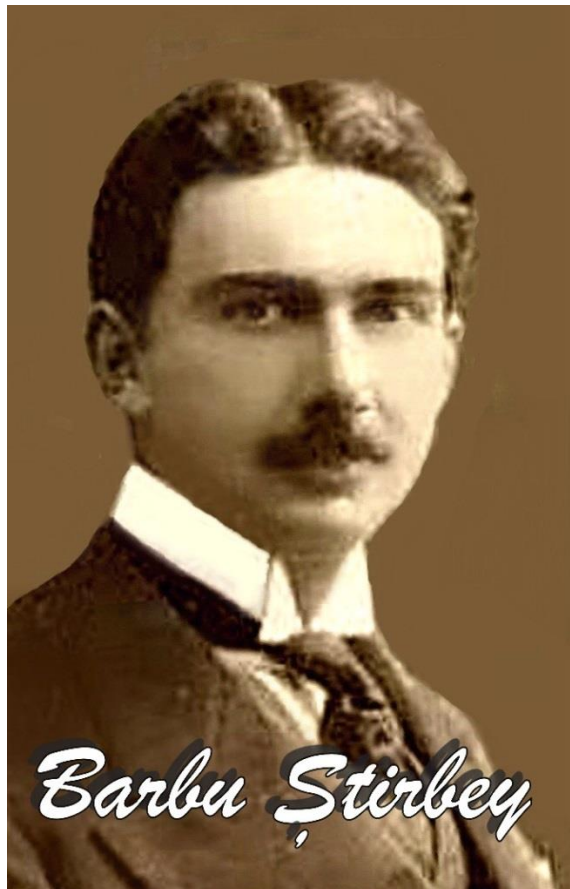

Delegația Scoțiană în vizită la Muzeul din Maia
Prof. Constantin Vlad

EMINENȚE CENUȘII - BARBU ȘTIRBEY

Ioan Scurtu

Camarila regală - grupul de oameni aflat în preajma suveranului și care, fără a avea o anumită calitate oficială, influențează luarea deciziilor politice a avut un rol important în istoria multor state. Cel mai semnificativ caz este acela al doamnei Du Barry care a devenit principalul sfetnic al regelui Ludovic al XV-lea al Franței, ea fiind considerată vinovată pentru criză care a dus la Revoluția din 1789, fapt pentru care a și sfârșit pe eșafod.

„O carte închisă”

În România, regele Carol I nu a acceptat implicarea unor persoane din preajma sa în activități politice; regina Elisabeta se putea ocupa doar de probleme culturale și caritabile, în timp ce principele Ferdinand i se îngaduia să se dedice numai activităților militare. Deși era în țară de două decenii și jumătate, în septembrie 1914, când a devenit rege, Ferdinand „era pentru cei mulți un necunoscut și un netinut în seama,

pentru câțiva o taină, aproape pentru nimeni o siguranță (N. Iorga). Însăși regina Maria aprecia: „Soțul meu era cel mai credincios urmaș al unchiului sau, cel mai răbdător și cel mai ascultător moștenitor al lui, dar era pentru poporul sau că o carte închisă, nimeni nu știa ce dorea”.

Pe lângă lipsa de experiență politică, Ferdinand mai avea un handicap: timiditatea, defect fundamental pentru un lider politic. Toți cei care l-au cunoscut erau impresionați de solidă lui cultură, în domenii variate; muzică, botanică, literatură, limbi vechi, chimie etc. Într-un cerc restrâns făcea o impresie excelentă, fiind un partener de dialog extrem de agreabil. Dar în public se inhibă, își pierdeă șirul cuvintelor. De aceea preferă să evite festivitățile și întrunirile la care participa multă lume.

Pentru Ferdinand I viața de familie a debutat (după o aventură cu Elena Văcărescu) romantic. În decembrie 1892 s-a căsătorit cu principesa Maria de Edinburg, o tânără de 17 ani, extrem de frumoasă și fermecătoare. Dar în 1897, principele Ferdinand s-a îmbolnavit de febra tifoidă, fiind la un pas de moarte. Și-a reveni cu greu, însă chipul sau a căpătat înfățișarea unui batrân, gârbovit și cu paloare nefirească a feței, pe care a păstrat-o până la sfârșitul vieții. Evident, nu mai putea face față „exigențelor” conjugale. Principesa Maria nu era însă dispusă să-și „închida viața” la 22 de ani. De aceea, a început să întrețină relații cu diverși bărbați, spre marea supărare a regelui Carol I, care a admonestat-o de repetate ori. În 1907, principesa l-a cunoscut pe principele Barbu Știrbey, pe care-l numea „prințul alb”, bărbat cu o ținută tipic englezească, elegant, manierat, discret. Din cei șase copii născuți de principesa Maria, cel puțin unul avea că tată pe Barbu Știrbey. Este vorba despre principesa Ileana, care a fost copilul favorit al reginei Maria. Constantin Argetoianu notă: „La Curtea noastră, secretele alcovului erau secretele tuturor, și cu destrăbălată educație pe care o primise,

în continuă ei promiscuitate cu slugile, aflase și odraslele dinastiei istorioarele mai mult sau mai puțin piparate pe care oamenii și le povesteau pe șoptite. Anecdota cu fragedă Elisabeta fiica lui Ferdinand I chemând pe mică Ileana la fereastră cu cuvintele: „*Vino iute, să vezi pe tatăl tău, că să vadă pe prințul Știrbey coborând din automobil, a făcut pe vremuri înconjurul Bucureștilor*”.

Legătură dintre Maria și prințul Știrbey a fost tolerată de Carol I și acceptată de principele Ferdinand. Interesant este că soția lui Știrbey, Nadeja, era încântată de prietenia dintre cei doi, o invită pe Maria la palatul de la Buftea, unde principesa rămânea adesea peste noapte. Nadeja nu vedea că între soțul sau și soția moștenitorului tronului ar exista relații intime, iar vorbele care-i ajungeau la ureche le consideră simple bârfe, puse la cale de cei invidioși de faptul că între familia Știrbey și principesa Maria erau relații atât de apropiate. Nici fetele lui Știrbey nu credeau în „bârfe” și erau încântate de prezența fermecătoarei prințese la palatul de la Buftea.

Om de bine

Probabil pentru a „localiza” escapadele extraconjugale ale principesei Maria, Carol I l-a numit pe Barbu Știrbey, în 1913, în funcția de administrator al Domeniilor Coroanei Regale. Știrbey era un gospodar priceput, iar afacerile sale erau un model pentru toți românii. Astfel, oficial, Barbu Știrbey putea să vină oricând la Palat, fără a trezi bănuieli. Cum principele Ferdinand era mare amator de discuții, pe cele mai diverse teme, a găsit în Știrbey un interlocutor extrem de util, dispus să asculte și să stea ceasuri în șir la o cafea sau la un pahar cu whisky pentru a „disecă firul în patru”. Dar mai ales să discute politică, domeniu pe care regele Carol I îl interzisese moștenitorului Coroanei. Aici Barbu Știrbey era imbatabil, cunoscând foarte bine realitățile din țară și sugerând modalități concrete de acțiune.

Barbu Știrbey mai avea un foarte mare avantaj: era cumnat cu Ion I.C. Brătianu, președintele Partidului Național Liberal. Acesta era un om politic de excepție, cu o viziune foarte clară asupra evoluției istorice a poporului român și a direcțiilor spre care trebuia să se îndrepte, era convins de rolul familiei Brătianu și consideră că avea „misiunea” de a duce mai departe moștenirea lăsată de tatăl sau Ion C. Brătianu, care-și legase numele de revoluția de la 1848, Unirea Principatelor din 1859, aducerea prințului străin în 1866, obținerea independenței și proclamarea Regatului în 1881. Fiul acestuia, I.I.C. Brătianu avea și un excepțional talent de „manevrier politic”, întrucât știa - cum aprecia N. Iorga - să aplice ingineria (meseria să de baza) la politică. În 1913, când Barbu Știrbey (cumnatul sau) fusese numit administrator al Domeniilor Coroanei, I.I.C. Brătianu lansase o campanie decisivă în favoarea reformei agrare și a celei electorale, în care vedea cheia evoluției României pe calea progresului și liberalismului, a făuririi unității naționale și statale. Deși Carol I a fost, inițial, foarte reticent la ideea reformelor, Brătianu a reușit, cu mult tact și perseverență, să-l convingă pe „batrânul rege” să le accepte, astfel că președintele P.N.L. a fost numit, în ianuarie 1914, șeful guvernului, după care a organizat alegeri pentru Adunarea Națională Constituantă, Barbu Știrbey avea din partea lui Brătianu „misiunea” de a-l convinge pe principele Ferdinand că reformele erau absolut necesare, astfel că la urcarea să pe tron să le susțină.

Ferdinand, care în timpul multelor manevre militare la care participase cunoscuse viața reală a țaranului român, a împărtășit punctul de vedere al lui Brătianu, susținut cu convingere și de Știrbey. Un alt domeniu important în care Ferdinand a fost influențat de Brătianu prin Știrbey a fost acela al atitudinii față de taberele aflate în război, începând din iulie 1914. Cu Carol I era foarte greu să se ajungă la un punct de vedere comun; suveranul era convins că

Germania va câștiga războiul. El a vrut ca România să-și respecte semnătură pusă pe Tratatul din 1883 cu Puterile Centrale. Cu multă greutate, la Consiliul de Coroana din 21 iulie 1914[1], Carol I a acceptat punctul de vedere exprimat de marea majoritate a participanților și anume că România să rămână neutră. Această decizie a considerat-o că pe o înfrângere personală și a avertizat că „se face o mare greșală” prin neintrarea României în război alături de Puterile Centrale. Munca de „lămurire” dusă de Știrbey și principesa Maria nu părea să dea rezultate în privința lui Ferdinand; el era german, nu ieșea din cuvântul regelui Carol I, nu credea în victoria Antantei. Iată pentru ce, atunci când, la 28 septembrie 1914, a depus jurământul în calitate de rege al României, a declarat că va fi „un bun român”[2], deputații și senatorii l-au ovaționat îndelung. Aceste cuvinte exprimau ideea că el nu se va opune sentimentului național, care atunci era precumpănitor în favoarea luptei împotriva Puterilor Centrale, pentru eliberarea Transilvaniei și Bucovinei și unirea lor cu patria mamă.

În timpul lui Carol I, la Curte domnea o atmosfera sobră, solemnă, de o rigiditate dusă la extrem. Regele nu zâmbea, nu accepta glume, era de o punctualitate „nemțească”, întindea celui chemat în audiență un singur deget, iar că o favoare deosebită două degete, se așeza ultimul la masă și pleca primul. Totul era calculat și se desfășura după un ceremonial riguros. Noul rege, Ferdinand I, nu ținea la „etichetă”. Pictorul Costin Petrescu nota: „În locul unui deget ți se întindea azi o mână întreagă, care zguduie cu frenezie brațul poftitului, căruia i se prezintă un scaun, o țigară, un pahar, o glumă, un răs deschis”. C. Argetoianu relatează că în calitate de ministru, după ora de lucru cu regele Ferdinand, a fost reținut la masă: „După dejun luăm cu toții cafeaua la iarbă verde, lângă castel [Peleş], în familie. Prințul Carol trăgea picioare în posterior prințului Nicolae, care chirăia ca din gură de șarpe;

era, că să zic așa, un rit, la care viitorul prinț răzvrătit n-ar fi renunțat pentru nimic în lume. Prințesa Elisabeta își plimbă ochii pe cer, Mignon era țintă tachinarilor fraților ei, iar regele, regina și Mișu [ministrul Casei Regale] și cu mine depănăm fel de fel de subiecte”.

Spre deosebire de înaintasul sau, Ferdinand I s-a arătat receptiv la sfaturile celor din preajma, din rândul cărora s-a detașat prințul Barbu Știrbey. Cunoscând îndeaproape situația politică, în calitate de ministru în guvernul prezidat de I.I.C. Brătianu, I.G. Ducă avea să scrie: „Spre fericirea ei [a reginei Maria] și a țării, când regele Ferdinand a urcat treptele Tronului, în preajma lor se află un om de bine. Acesta avea asupra regelui că și asupra reginei o influență atotputernică și, de fapt, în tot cursul crizei din care a ieșit întregirea neamului românesc, el a fost advaratul suveran al României. Acesta a fost Barbu Știrbey... Într-o țară de vorbăreți nu am cunoscut un om mai tăcut, într-o societate preocupată să facă efect, nu am văzut om afectând o mai mare modestie și, aș zice, o mai perfectă neînsemnatate a propriei persoane. Și, totuși, sub această banală înfatisare se ascundea o nespus de interesantă personalitate, o inteligență pătrunzătoare, o excepțională abilitate și o mare ambiție”. Era un om care prefera „întunericul luminii”, un maestru al combinațiilor politice: „La el nimic nu era întâmplător sau improvizatie. Totul era multă vreme întors, sucit, gândit, rasgândit”. De aceea, când regele îi cerea un sfat, Știrbey era întotdeauna pregătit, etalând argumentația cea mai convingătoare.

A dat un rege țăranilor

Alături de regina Maria, Barbu Știrbey a avut un rol esențial în a-l convinge pe regele Ferdinand că trebuia să renunțe la gândul că România trebuia să între în război alături de Puterile Centrale, demonstrându-i „matematic” că Antanta va ieși biruitoare. De asemenea, i-a inoculat ideea că suveranul nu putea să fie împotriva

„instinctului național”, ci din contra, să fie promotorul și expresia voinței poporului în fruntea căruia se află. Așa s-a ajuns că în ședința Consiliului de Coroana din august 1916 regele Ferdinand să se pronunțe pentru intrarea în război alături de Antanta. Pentru a lua o asemenea decizie, Ferdinand s-a „învinș” pe sine și a părăsit sala în care a avut loc ședința „cu ochii plini de lacrimi”.

În timpul războiului, Barbu Știrbey a fost alături de familia regală, în refugiul de la Iași. Izbucnirea revoluției în Rusia și înlăturarea țarismului, în martie 1917, au avut un puternic ecou asupra ostașilor ruși de pe frontul din Moldova. Pentru a preveni o eventuală „contaminare” a ostașilor români, în covârșitoarea majoritate țărani, regele Ferdinand a fost sfătuit de Știrbey și Brătianu, de N. Ioarga și regina Maria să adreseze ostașilor un mesaj prin care să promita îndeplinirea reformelor. Textul a fost redactat de Barbu Știrbey și a avut o primire entuziastă, contribuind la calmarea spiritelor, dar și la creșterea popularizării regelui. După ce hotărâse intrarea în război, devenind „Ferdinand cel Loial”, acum, în primăvară lui 1917, și-a căpătat și apelativul de „regele țăranilor”.

După ieșirea Rusiei din război, în noiembrie 1917, România a trebuit să pornească pe calea păcii separate cu Puterile Centrale. Ca o ronie a soartei, pacea s-a negociat în castelul lui Barbu Știrbey de la Buftea și a fost semnat în Palatul Cotroceni din București.

Prima parte a anului 1918 a fost nefericită pentru Știrbey și din punct de vedere personal. Regina Maria l-a abandonat, găsindu-și „iubirea vieții sale” în persoană canadianului Joe Boyle. Totuși, anul 1918 s-a încheiat în mod fericit pentru români, inclusiv pentru Știrbey. La 27 martie Basarabia s-a unit cu România, apoi, la 28 noiembrie s-a unit Bucovina, iar la 1 decembrie, prin unirea Transilvaniei, s-a constituit statul unitar național român. Barbu Știrbey a avut marea satisfacție de a

întră triumfal în București în ziua de 1 decembrie, făcând parte din suită regală, deși nu avea o calitate oficială (din cortegiul regal au făcut parte două personalități de marca: I.I.C. Brătianu și Alexandru Averescu).

În condițiile votului universal și ale multiplicării partidelor politice, situația lui Barbu Știrbey a format obiectul multor critici. O bună parte a presei și liderilor noilor partide cereau abandonarea politicii de culise și luarea în considerare a voinței poporului, exprimată la urne. În acest context, regina Maria a ținut să consemneze „pentru istorie” rolul lui Barbu Știrbey. Ea notă la 20 noiembrie 1919: *„El ne-a fost cel mai credincios prieten și cel mai apropiat colaborator al meu. Ne-a ajutat să construim România Mare, împreună am dus luptele, ne-am zbatut și am mers înainte, eu singură știu cât de mare a fost participarea lui, deși numele lui nu va figura în istorie, cu excepția acestor pagini, dacă vor fi vreodată citite. Dar aici scriu clar în cuvinte hotărâte: Nando [Ferdinand] și cu mine nu am fi unde suntem dacă Barbu Știrbey nu ar fi stat alături de noi așa cum a stat, devotat, atent, inteligent, plin de tact, lipsit de egoism. Nu a luat niciodată un bănuț de la noi pentru muncă pe care a făcut-o; el a făcut-o pur și simplu din devotament, de aceea nu a eșuat niciodată, a stat întotdeauna alături de noi la bine și la rău, cu sânge rece în momente de panică, hotărât când trebuia să dea un sfat dificil”*. Regina Maria încheia aceste aprecieri astfel: *„Probabil țară nu va ști niciodată ce a făcut el pentru ea, pentru că este un modest, care a lucrat pentru gloria regelui sau și nu pentru a sa”*.

Barbu Știrbey a continuat să fie o „eminență cenușie” și după 1918. Nu a luat în seama atacurile presei și ale unor politicieni, nici chiar „infidelitățile” reginei Maria; a lucrat pe tăcute, fiind mereu în preajma regelui și influentându-l în luarea deciziilor. Suveranul nu agreea luptele politice și mai ales demagogia noilor

partide, nu avea încredere în liberii apăruiți „peste noapte”, ca urmare a votului universal. Știrbey a avut un rol important în a-i cultiva ideea că regele trebuie să se bazeze pe oameni cu experiență și pe partide solide, care și-au dovedit capacitatea de-a lungul timpului. Astfel, Ferdinand I a fost convins că singurul om politic în care putea să aibă deplină încredere era I.I.C. Brătianu, iar partidul cel mai puternic era P.N.L. Regele era convins că Brătianu era „zodia bună a României”. La un moment dat, în ianuarie 1922, regele Ferdinand a mărturisit: *„Vrajba înveninată dintre partide, că și toți de aici [de la Curte] mă silesc să nu mă pot sprijini decât pe un singur om: pe Ion Brătianu”*. Pe de altă parte, principele Carol nu vedea cu ochi buni rolul dominator al lui Brătianu, prezența lui Barbu Știrbey la Curte și influență pe care acesta o exercită asupra suveranilor. Principele moștenitor și-a exprimat deseori hotărârea de a-l înlătura „pe acest Iago”, care se complăcea în situația de „amant fidel” al reginei Maria și care-l „încătușase” pe regele Ferdinand. Tentativa principelui moștenitor de a „elibera” instituția monarhică de sub dominația lui Brătianu, care îl folosea eficient pe Știrbey ca instrument, s-a bucurat de simpatia partidelor politice antiliberale.

Autoexilat, nu învins

Actul înlăturării principelui Carol din rândul familiei regale după ce acesta renunțase de trei ori, în 1918, 1919 și 1925, la prerogativele sale a fost receptat de opoziție ca fiind rezultatul manevrelor de culise, puse la cale de I.I.C. Brătianu, regina Maria și Barbu Știrbey. De aceea, la 4 ianuarie 1926 când Parlamentul a dezbătut legile prin care principele Carol era înlăturat din rândul familiei regale, iar că moștenitor era proclamat fiul acestuia, principele Mihai, în vârstă de 5 ani opoziția a scandal: „Jos Brătianu!”, „Jos Știrbey”. Din ostilitate față de Brătianu și de Știrbey, o bună parte a opoziției s-a solidarizat cu Carol, deși hotărârea acestuia de a-și părăsi

familia și a rămâne în străinătate era greu de acceptat.

În primavară anului 1927 s-a aflat că regele Ferdinand suferea de cancer. Se pare că Barbu Știrbey, simțind că domnia regelui Ferdinand se apropia de sfârșit, și prin urmare, și rolul său de prim sfetnic neoficial avea să înceteze, a dorit să ocupe o funcție publică, recunoscută ca atare. Este motivul pentru care, la 4 ianuarie 1927 a acceptat solicitarea lui Ferdinand de a forma un guvern de „uniune națională”. Cu experiența pe care o avea, Barbu Știrbey a reușit ca în doar câteva ore să formeze un asemenea cabinet, în care intrau reprezentanții celor două mari partide aflate într-o acerbă dispută politică P.N.L. și P.N.Ț. Vestea formării unui asemenea guvern a fost primită cu stupeoare de opinia publică, întrucât se știa că Știrbey era amantul „tradițional” al reginei Maria și „omul de casă” al lui Brătianu. Mihail Manoilescu scria: *„Instalarea în fruntea guvernului a lui Știrbey, care nu apăruse până atunci în fața în viață publică după cum într-o casă decentă nu apar niciodată la vedere pe un balcon anume obiecte de întrebuințare intimă - constituia nu numai o culme a lipsei de pudoare, ci și o culme a imprudenței politice. Toată lumea - și chiar unii liberali la care bunul simț învingea sectarismul de partid socoteau îndrăzneală a fișare a lui Barbu Știrbey în clipa în care bunul rege își trăia ultimele zile, drept o impietate. Din ce întunecată și apocaliptică tragedie shakeperiana putuse scoate Ionel Brătianu acest scenariu de groază, în care agonia soțului trebuia să fie prezidată de trufia învingătoare a prietenului!”*

Guvernul Știrbey s-a menținut numai două săptămâni (5-20 iunie 1927), după care frâiele puterii au fost preluate de I.I.C. Brătianu. Pentru Știrbey însă, fusese suficient, el putând apare de acum înainte public în calitate de „fost președinte al Consiliului de Miniștri”. Moartea regelui la 20 iulie 1927 a însemnat încheierea rolului de „eminența cenușie” a lui Barbu Știrbey, întrucât Regenta nu avea nevoie de

„serviciile” sale. Această instituție era un simplu decor, folosit de guvernanți: mai întâi de I.I.C. Brătianu, apoi de Iuliu Maniu. Lipsa de prestigiu și de eficiență a Regentei, precum și determinarea situației economice și politice au alimentat curentul carlist, mulți văzând în „restaurație” o șansă de redresare a țării. Venirea lui Carol în țară și urcarea sa pe tron, la 8 iunie 1930, a marcat pentru Barbu Știrbey începutul unei perioade extrem de dificile. Carol îl ura și caută un pretext pentru a-l aresta. În acest scop, a cerut șefului Serviciului Secret de Informații să-l urmărească pentru a-l surprinde „complotând” împotriva dinastiei. Știind care erau sentimentele și intențiile noului rege, Știrbey a plecat din țară, stabilindu-se în Elveția. Când revenea acasă nu discuta cu nimeni probleme politice, chiar atunci când era provocat de agenții lui Carol II.

Barbu Știrbey a reintrat în atenția publică în martie 1944, când a purtat tratative la Cairo, în vederea încheierii unui armistițiu cu Națiunile Unite, și apoi, în septembrie 1944, când a făcut parte din delegația română care a semnat la Moscova armistițiul cu Națiunile Unite. Numele sau a fost vehiculat la începutul lunii martie 1945, ca un posibil candidat pentru funcția de președinte al Consiliului de Miniștri. Un an mai târziu, 1946, a încetat din viață. Rolul sau politic major se încheiase în 1927. Timp de 13 ani, cât a domnit Ferdinand I, Știrbey a fost „stâlpul” camarilei regale. A lucrat în culise, a manevrat cu dibăcie, nu pentru folosul sau personal, ci pentru rege și Ion I.C. Brătianu, cumnatul său.

Cel mai adesea membrii camarilei își urmăreau mai ales propriile interese, profitând de influență pe care o exercitau asupra șefului statului. Din acest punct de vedere, Barbu Știrbey a fost o excepție. Era suficient de bogat, avea o ținută demnă, se simțea mândru de ascendența sa princiară, astfel încât s-a „mulțumit” să fie sfătuitorul regelui Ferdinand și amantul reginei Maria. I-a plăcut jocul politic din culise și a avut

un rol important în evoluția României, punând în umbră mulți lideri de partid și miniștri.

Note:

[1] Magazin istoric, 1/1976, 12/1983

[2] Magazin istoric, nr. 4/1998

Prof. univ. dr. Ioan Scurtu,
Membru A.O.Ș.R

Cavaler de Clio, prof. Univ.dr. Ioan Scurtu, la sesiunea de la Maia- 30.09 2025

Dr. Ali Ahmed înmânează domnului Jipa Rotaru „Dragonul” ce simbolizează orașul Cardiff -Scoția

SALONUL CAVALERILOR
DUMITRU TACHE PREDA
- MEMBRU CORRESPONDENT AL
ACADEMIEI ROMÂNE

Constantin Moșincat

Dumitru Preda s-a născut la 17 iunie 1951, în București. A absolvit ca șef de promoție Facultatea de Istorie a Universității din București în 1974 și și-a susținut doctoratul pe tema „*Relațiile României cu Antanta (1914-1918)*”.

După o carieră în arhive și cercetare istorică (1974-1997), a făcut tranziția spre diplomatie, intrând primul prin concurs în Corpul Diplomatic și ocupând funcții de rang înalt (șef al Arhivei Istorice și director al Direcției Arhivelor Diplomatice, editor-coordonator al Colecției Naționale de Documente Diplomatice, 1997-2002, delegat permanent adjunct și însărcinat cu afaceri pe lângă UNESCO-Paris, 2002-2007, director al Direcției Originari din România, 2008-2009), ambasador al României în Cuba între 2011-2016 etc). Pe parcurs, și-a păstrat prestația academică cu peste 65 de volume de istorie, circa 250 de studii și articole publicate în țară și în reviste de specialitate din străinătate din 10 țări.

Ales în Comitetul de Bibliografie al Comisiei Internaționale de Istorie Militară (Madrid 1990, reales până în 2025), co-fondator al Comitetului Arhivelor Militare (1990) al aceleași Comisii, membru în Biroul de conducere al Comisiei Internaționale de Istorie a Relațiilor

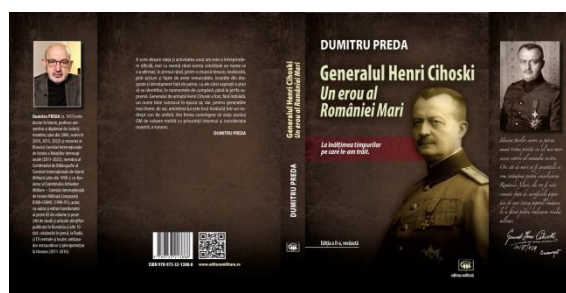
Internaționale (din 2005 până în prezent), este singurul istoric român participant la Congresele mondiale de științe istorice (1990, 1995, 2000, 2005, 2010, 2015, 2022).

Ambasador, cadru didactic (din 1980) și Profesor universitar (2001), director științific al Fundației Europene Titulescu (din 2021-), la sfârșitul lui octombrie 2025, Dumitru Preda a fost ales membru corespondent al Academiei Române, desemnare ce vine să încununeze o carieră strălucită de cercetător, publicist și diplomat a distinsului nostru Cavaler de Clio.

Domnule Profesor Dumitru Preda, Permiteți-mi să vă aduc, în câteva cuvinte, recunoștința noastră – a Cavalerilor de Clio – pentru darul pe care l-ați făcut Asociației și revistei „Cetatea Cavalerilor” – precum Academiei Române și prin aceasta întregii comunității științifice și civice românești.

Într-o eră a superficialității, ați ales profunzimea: explorând arhive, reconstruind documente, oferind interpretări riguroase asupra trecutului României în relațiile internaționale. Ați revalorizat contribuția Armatei române la desăvârșirea idealurilor naționale de Credință, Unitate, Libertate, Suveranitate prin vocea clară, autoritară, documentată și o diplomatie cuceritoare prin cuvânt articulat, fără echivoc, exprimat prin prisma interesului românesc.

Într-un moment când diplomația culturală devine un vector al identității naționale, ați reprezentat cu demnitate țara, făcând ca arhivele să vorbească, cărțile să educe și prin fiecare volum să scrieți un capitol important pentru istoria României. Pofilele creionate în pagini memorabile ale operei

dumneavoastră sunt repere definitorii care stau mărturie că dezideratul național al Armatei a fost desăvârșit în bătălii la *Mărășești*, sau *Generalul Henri Cihoschi*, *Un erou al României Mari*, toate *Sub semnul Marii Unire* și *În apărarea României Mari!*, ca să parafrzez citând câteva dintre operele publicate în ultima vreme.

Cu voia sărbătoritului voi aminti minunata colaborare la „Cetatea Cavalerilor” (și ca membru în Colegiul Științific), sau/și ca îndrumător și prefațator al lucrărilor noastre:

Din poarta sărutului cu dragoste de țară (1996); *1918-Drumul datoriei. Bihoreni la Alba Iulia* (2018), *Generalul H. M. Berthelot-prima vizită în Ardeal după Marea Unire* (2019).

Prin activitatea dumneavoastră publicistică meritați a fi citat în *Cronica de aur a neamului românesc*. Iar în societatea civilă, ați demonstrat deja că „academician” nu este doar un titlu, ci un angajament – față de istoria și cultura română, față de limba română, față de cei care ne reprezintă dincolo de hotare.

Astăzi, alegerea dumneavoastră ca Membru Corespondent al Academiei Române este mai mult decât o recunoaștere a meritelor personale: este o sărbătoare a valorilor pe care le slujim și le reprezentăm – istorie, rigoare, memorie, serviciu public, onoare, demnitate și adevăr.

Vă felicităm cu toată căldura, îi felicităm și pe cei care au avut inspirata propunere și deopotrivă pe cei care au susținut această

potrivită alegere și ne bucurăm să vă numărăm printre cei care, prin excelență, deschid calea spre lumină.

Vă dorim sănătate, inspirație, puterea de a continua munca la care v-ați dedicat cu pasiune – pentru că țara are nevoie de lideri integri de această factură.

Domnule Dumitru Preda – dragă Tache –, primind acest titlu de Membru Corespondent al Academiei Române, intrați într-un cerc select al gânditorilor și creatorilor ce definesc istoria culturii române contemporane – cerc în care ca spirit erați prezent – în care veți continua a munci cu real folos.

Vă asigurăm de tot sprijinul nostru și de prețuirea sinceră pentru un om care trăiește în egală măsură în istorie, în credință și în cuvânt - un constructor de memorie și sens profund al existenței neamului. Cu eleganță diplomatică, morală și o generozitate sinceră față de valorile umane, trecut, eroi, artiști și oameni dragi; care lucrează cu răbdare și cu o viziune pe termen lung - dovadă proiectele ample pe care le dezvolți în pași, împreună societatea academică română și europeană.

Dacă ar fi să rezum m-aș opri la aceste cuvinte:

Dumitru Tache Preda,
Domn al diplomației,
Cavaler al memoriei vii românești!

La mulți ani de rodnică activitate,
La mulți ani de contribuții remarcabile!
La mulți ani cinstite Cavaler de Clio!

Col. Dr. Constantin Moșincat,
 Președinte executiv al
 Asociației Naționale a Cavalerilor de Clio,
 Redactor-șef Cetatea Cavalerilor

UN SECOL DE ÎNCERCĂRI –
VETERAN DE RĂZBOI
SĂRBĂTORIT LA SUHARĂU
Gruia Cojocaru

Istoria se rostogolește tăcut în fiecare secundă, iar uneori momentele remarcabile se rostuiască în albia vieții noastre, fără ca măcar să le sesizăm. Nu e cazul și astăzi, 7 noiembrie 2025, întrucât în comunitatea satului Smârdan, din comuna Suharău, a fost o zi de sărbătoare și recunoștință. Motivul?

Domnul **Mihai Horopciuc**, veteran de război, maior în rezervă, venerabil cetățean al comunității, a împlinit **100 de ani**, fiind omagiat într-un cadru festiv.

Cu prilejul acestui centenar, domnul primar **Marcel Chelariu** i-a înmănat personal o **Plachetă de Excelență**, ca semn de respect și apreciere pentru o viață plină de realizări și contribuții la bunul mers al comunității.

Mihai Horopciuc s-a născut la 7 noiembrie 1925 și a fost martor al celor mai importante evenimente din istoria recentă a țării. De-a lungul vieții sale, a inspirat generații întregi de tineri prin spiritul său muncitor, prin onestitatea și devotamentul față de familie și comunitate.

Cald și direct, fără artificii inutile, primarul Marcel Chelariu, în cuvântul său, între altele, a remarcat: „Ești un model pentru noi toți, nea' Miluță, o dovadă vie a rezistenței și a spiritului neînfrânt al omului. Ai trecut prin atâtea încercări vreme de un secol, iar noi îți mulțumim pentru că ai contribuit din plin la crearea

unei vieți mai bune pentru generațiile mai tinere. Din acest motiv, îți oferim din partea Primăriei Suharău o **Plachetă de Excelență**, ca un semn de recunoștință pentru tot ceea ce ai oferit comunității noastre.”

Placheta de Excelență subliniază în mod evident longevitatea, dar și calitatea vieții trăite, marcată de o implicare consecventă în viața comunității, de transmiterea valorilor tradiționale și conservarea memoriei colective a locului de baștină.

Fiind și maior în rezervă, Centrul Militar Județean Botoșani, reprezentat de căpitanul Ioan Ștefănoaia, i-a oferit o diplomă aniversară, felicitându-l pe veteranul de la Smârdan pentru *”capacitatea de a înfrunța vertical un secol de istorie”*.

Lucid, înțelept și hâtru, sărbătoritul zilei a mulțumit atât pentru diplomă, cât și pentru placheta, florile, tortul și suma de bani oferite de către primarul comunei, exprimându-și dorința de a-i întâlni pe cei prezenți și în secolul viitor.

Intrând în logica sărbătoritului, în ceea ce mă privește, ca martor discret la sărbătoarea descrisă, mă prind să scriu un articol despre un eveniment similar și în secolul viitor... dar am o dorință: cei care deja au parcurs materialul, să-mi citească rândurile și atunci!

Ce ziceți, dragilor, admiteți provocarea?...

Gruia Cojocaru,
8.11 2025

DORINȚĂ SFÂNTĂ-N PRAG DE IANĂ
Mircea dorin Istrate

Motto

Se trec mereu prin al meu gând,
Trecute vremi, eu, lăcrimând,
Le retrăiesc din când în când
Că mă-nfioară ,rând la rând.

*

E-o toamnă tristă, frig și ploi,
În vânt îmi tremur plopilor goi,
În sobă, două-trei surcele
Îmbie gândurile mele,

În vis frumos să mi se-așeze,
Iar noaptea-n drag să le păstreze
Rămâie veșnic, amintiri,
De dor și tainice iubiri.

Au fost mai toate-nflăcărări,
Din preasfioase sărutări,
Și-nfiorări din vremi ce-s duse,
Și-acum în gând îmi stau ascunse,
Să-mi fie leac în nopți lungite,
Ce le petrec neadormite,
Când peste noi se cern din nori
Vii amintiri, roi de ninsori.

E-o toamnă-acum, întârziată,
Ca mâine dânsa mi se găță,
Ne dă Tu Doamne, că-i dorită,
O iarnă lungă, troienită,
Albească-mi totu-n juru-mi roată
Și schimbă păcătoasa soartă
Ce Tu ne-ai dat-o pentru noi,
Și-adu-ne iară înapoi,
Cea vreme care-mi place mie,
Minunea de copilărie
Și-n ea mă uită, pe Vecie

Din inimă îndemn

Când trăitoarea viață ți-a fost și iad și rai,
Și iarnă viforoasă și flori din luna Mai,
El, locul de naștere, alint ți-a fost mereu,
Cu tine-n bucurie, cu tine la cel greu.

Acolo tu-nvățat-ai că banii și averea
Nu-s totu-n astă viață, nu ele dau puterea,
Ci buna rânduială și pacea și onoarea
Și vorba cea ținută, ce îți ridic valoarea,

Și cea învățătură ce-ai tăi părinți ți-au dat,
Să încinstești tot omul, sărac ori împărat,
La sat să-i fii într-una smerit și-n mulțumire
Că el om te făcut-a, să fii pe veșnicire.

Iar dacă-n astă viață, bogat mi te-ai făcut,
Mereu tu amintește-ți de unde-ai început,
Și-o rugă de iertare să-i faci în lăcrimare
Că el mi te făcut-a să fii azi, un om mare.

Păcat că satul cela, de noi mereu știut,
Încet, încet îmi pierde, uitat i-a lui trecut,
Azi nu mai are cine să ducă mai departe,
Nici datina străbună, că-i plin de dulci
păcate,

Iar cele obiceiuri ce i-au ținut menirea,
Tradiția străbună, ce ne-a-ntărit unirea,
Azi nu mai au nici viață, nici sfânta cea
trăire,
Sunt doar o apă chioară, mereu în sărăcire.

*

Treziți la viață satul, cum fosta-mi altădată,
Și dați-i nouă viață mai până nu se găță,
Trăirea și menirea ce-a dus-o în trecut,
Să nască iar mari oameni, pe vatra lui de
lut.

Sfânta dreptate

*E lumea toată astăzi prinsă,
În hora vremii ce-i cuprinsă,
De ură, de trădări, de jale,
De bunăstare-n ale sale,
Și vrerea-n gând la fiecare,
Să fie dânsul, cel mai mare,
Doar el să-mi aibă-averi, putere
Și toți să facă, a lui vrere.*

*Pomană nu-i, iertări deloc,
Pentru acei, ce-n nenoroc
Își duc amarul vieți-n greu,
Cum știe numai Dumnezeu,
Dar mulțumiți și-așa îmi sunt
Că-i ține Domnul, pe pământ,
Să-și ducă traiul cum o fi,
Mai bun, mai rău, în orice zi.*

*Bogați, săraci și răi și buni,
Mari înțelepți, dar și nebuni,
De-o seamă-s toți de la naștere,
Doar unul are, altul n-are,
Și-mbelșugare și avere,
Și sărăcie și durere,*

*Doar unu-ajunge numa-n rai,
Cel cu credința care-o ai,
Mâncând amara-i, neagra-i pâine
Și azi și ieri și poate mâinem
Sub umbra ceea de Credință,
Ce-n veci ne da-va, biruință.*

Mircea Dorin Istrate,
Târgi-Mureș, 28.10.2025

Ion Anton Datcu
Pseudomime-Ion Danton, Anton Dion,
Yohanan, AI-D

Instruiri - Economia Industriei și Arhitectură peisagistică. Autodenunț sau Autodemascare (așa începeau declarațiile în perioada sumbră a anilor '50).

1.- Născut la 25 martie 1944, în Craiova, județul Dolj, T-188 cm., cetățean canadian din 2012; 2.- Debut publicistic, eseu, la 22 martie 1974, în cotidianul *Înainte*, din Craiova; 3.- Colaborator la 42 de ziare și reviste, din România (29), Canada (12) și Cernăuți (1), în paginile cărora a perseverat, în calitate de căutător al verităților și atitudinii sociale; 4.- Autor a 25 de volume narativ-documentare sau istorie identitară (16+9), în care dezvăluie suferințele martirilor în infernul concentraționar; 5.- Coautor la 12 lucrări științifice (12-0), care cuprind traumele ulterioare ale veteranilor de război fiind deținător de arhivă patrimonială, ca fiu de

ofițer combatant, într-o unitate de asalt-5/26; 6.- A publicat opt investigații, despre clerici în lanțuri, prin scoaterea în evidență pătimirile acestora sub biciul torționarilor ate; 7.-Începând cu 2025 a debutat în grafică, cu 32 de portrete 47/34 cm. Celelalte realizări, ca fondator de reviste, cenacuri, premii sau includerea în antologii și afiliat la asociații scriitoricești, toate intră în sfera detaliilor, care pot fi oferite celor interesați.

25.09.2025

SCRIERILE ANIȘOAREI LAURA MUSTEȚIU CUCERESC CITITORII DIN ÎNTREAGA LUME George ROCA

Cărțile scriitoarei Anișoara Laura Mustețiu
ajung pe rafturile celor mai mari librării din
Germania: Thalia și Hugendubel

Scrierile scriitoarei româno-australiene *Anișoara Laura Mustețiu* continuă să cucerească cititori din întreaga lume. După ce volumele scrise în limba română, germană și engleză, au fost incluse în prestigiosul lanț britanic *Waterstones* — cea mai mare rețea de librării din Anglia — autoarea marchează un nou moment de referință: cărțile autoarei sunt acum disponibile și în rețelele Thalia și Hugendubel, două dintre cele mai mari și influente lanțuri de librării din Germania.

Thalia și Hugendubel sunt prezente în aproape toate orașele germane, oferind acces facil la literatură internațională de calitate. Prin includerea titlurilor semnate de Anișoara Laura Mustețiu, aceste rețele confirmă interesul crescând pentru literatura scrisă cu profunzime, lirism și autenticitate.

Autoarea *Anișoara Laura Mustețiu* este recunoscută pentru stilul liric, introspectiv și simbolic, dar și pentru abordarea filosofică și profund umană a temelor pe care le explorează. În scrierile sale, literatura devine un spațiu de reflecție și vindecare, unde inteligența emoțională și

dezvoltarea personală sunt integrate cu finețe în structura narativă.

Cărțile scriitoarei nu se opresc la granițele Germaniei sau ale Regatului Unit. Ele sunt

disponibile și în unele dintre cele mai prestigioase librării și rețele internaționale:

- Hatchards, Londra – cea mai veche librărie din Marea Britanie, un simbol al rafinamentului literar
- Harvard Book Store, Cambridge (SUA) – epicentrul intelectualității americane
- Barnes & Noble (SUA) – cel mai mare lanț de librării din

Cărțile autoarei au un caracter educativ, în special pentru cititorii tineri, oferind povești inspirate din experiențe reale, dar și modele de transformare interioară. Atunci când abordează durerea, autoarea nu se oprește la descrierea suferinței — o însoțește cu întregul proces de ridicare, regăsire și înălțare. Personajele devin simboluri ale curajului de a merge mai departe, de a valorifica vulnerabilitatea în forță creatoare.

Astfel, literatura semnată de Anisoara Laura Mustetiu emoționează, dar și educă, inspiră și înobilează, oferind cititorilor o cale spre sine, prin cuvântul scris.

Într-un articol recent publicat pe site-ul oficial al scriitoarei, se menționează faptul că prezența în Waterstones a fost „o recunoaștere a valorii literare și a capacității de a inspira dincolo de granițe”. Același lucru se poate spune acum despre Germania, unde literatura internațională pătrunde tot mai adânc în conștiința publicului.

Statele Unite

- Kyoto, Seul – deschizând porți către cititorii din Asia
- Akademibokhandeln, Suedia – liderul pieței de carte din Scandinavia
- La Feltrinelli, Italia – rețea emblematică pentru cultura italiană
- IBS, Spania – platformă majoră de difuzare a cărților în spațiul hispanic

Prezența cărților scrise de Anisoara Laura Mustetiu în librăriile Thalia și Hugendubel este o invitație deschisă către cititorii din Germania: *descoperiți o voce care transformă durerea în lumină și dezavantajele în succes.*

Pentru mai multe informații despre titlurile disponibile și despre parcursul internațional al autoarei, vizitați www.anisoaralauramustetiu.com

CUVÂNTUL EDITORULUI -SIMFONIA GÂNDURILOR

Johnny Ciatloș Deak

Mihaela CD este o autoare prolifică, cu o putere creatoare extraordinară, arzând până la ultima picătură pe altarul creației precum o lumânare. Fie că vorbim de proză, critică literară, aforisme, poezii sau articole, Mihaela CD este întotdeauna pregătită pentru noi proiecte.

Iată că și de această dată bine-cunoscuta scriitoare Mihaela CD ne invită la un regal de frumusețe, gingășie, finețe și noblețe sufletească. Ne aflăm în fața unei cărți deosebite, cu un titlu foarte sugestiv, SIMFONIA GÂNDURILOR, o carte ce adună cu rafinament, într-o simfonie de gânduri, lucrări de critică literară, eseuri și articole diverse.

Așa cum ne-a obișnuit în scrierile sale în calitate de scriitor, poet, cronicar sau jurnalist, în cele peste 20 de cărți personale, autoarea Mihaela CD ne surprinde de fiecare dată cu prospețimea gândurilor și ideilor sale. Fiecare carte pe care o scrie are acel ceva unic și magic în același timp.

În cartea SIMFONIA GÂNDURILOR vom întâlni o împletire de trăiri, emoții și vibrații ale sufletului, pentru că scriitoarea Mihaela CD scrie cu sufletul, cu sinceritate și cu multă dragoste pentru cititori, indiferent de subiectul pe care îl tratează sau de genul literar pe care îl folosește.

Pentru scriitoarea Mihaela CD, cuvântul are forma unui dulce alint, a unei blânde povețe

sau învățături pline de înțelepciune dar, în același timp, atunci când e cazul, va folosi fără tăgadă slova sa drept armă de luptă pentru a încondeia nedreptatea.

Mihaela CD este un scriitor al adevărului și al dreptății, un model de demnitate și noblețe sufletească, pentru care cuvântul scris are valoare de tezaur. Mihaela CD este o apărătoare a valorilor morale și umane, a respectului și bunei cuviințe, a tradițiilor și a credinței. De aceea ea scrie cu o mare responsabilitate pentru

generațiile ce vor veni și cărora dorește să le lase moștenire adevărate lecții de curaj, demnitate și verticalitate.

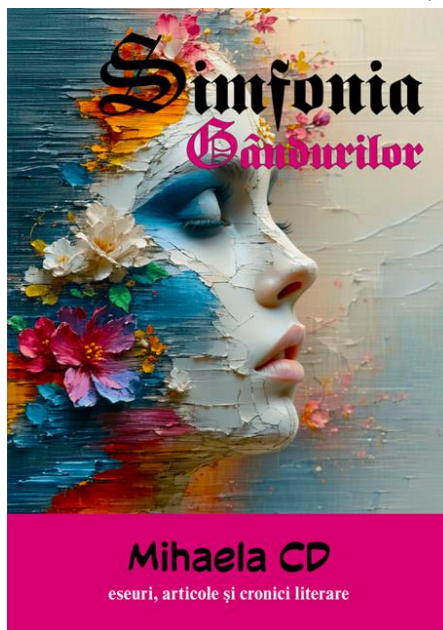
Cuvintele Mihaelei CD se adresează sufletelor deschise averse de frumos și lectură de aceea trec cu mare ușurință poarta sufletului cititorului și se așază lipite de inima acestuia unde rămân multă vreme.

Cititorii se regăsesc în rândurile scrise de Mihaela CD, simțind și trăind puterea cuvintelor așezate pe fiecare filă de carte.

Această comuniune în trăire alături de scriitoare face din lectura acestei cărți un privilegiu.

Vă invit așadar să gustați din magia și bogăția acestei noi cărți ce poartă semnătura Mihaelei CD, ce se va desfășura elegant în fața ochilor dumneavoastră într-o simfonie a gândurilor.

Johnny Ciatloș Deak
membru al Uniunii
Jurnaliștilor Independenți
din România,
Senior editor Globart
Universum Publishing House Canada

DE ZIUA CELOR MORTII ADÂNCĂ RECUNOȘTINȚĂ

Mircea Dorin Istrate

Mai veche decât vechimea, rămas de pe vremea începuturilor noastre, cultul morților este cel care ne-a însoțit și ne va însoți mereu vremelnica noastră existență, pentru că mereu și mereu vom avea pe cineva drag nouă plecat să-și veșnicească somnul sub coasta unui deal, în umbroase țințirime din frumosul, doritul, jertfenicul și mereu pătimitul nostru Ardeal. Acolo, neuitații noștri înintemergători, părinți, frați, cumnați, prieteni dragi, își torc somnul de veci dimpreună cu toți cei pe care neamul acesta i-a avut, umplând mereu cerescul rai acela neștiut, pe care noi ni-l dorim a fi mai bun și mai frumoas decât lumea pământescul în care viețuim acum.

Pe ei, lacrimații noștri cei dragi îi purtăm mereu în umbra tăinuitului gând, cerându-le cu creștinească smerenie și sficiune iertare dacă le-am greșit cu ceva, iar în rugile noastre cele curate și adevărate înălțate la Domnul, nădăjduim ca El, Iertătorul nostru cel bun, să-i fi dus pe toți în raiurile Sale cele fără de sfârșit, spre veșnica lor odihnă.

Și poate tocmai de aceea în datina noastră străbună s-a statornicit din neam în neam, ca în miez de toamnă, lor, celor plecați spre necuprinsele ceruri, să le fie hărăzit o zi anume de cinstire, zi în care noi, norocoșii cei vii să-i căutăm pe ei veșniciții nemuririi, pentru a sta o clipită vremelnică împreună. Și acolo, la umbra crucii lor, în boaba lacrimilor venite din fântâna sufletului nostru, să spunem o rugă și iertare cu smerenie și recunoștință pentru tot și toate câte ei ne-au dat și ne-au lăsat în trecătoarea lor viață prin această mincinoasă și nemernică lume, să ne mai povestim în gând de câte le-am mai făcut și desfăcut pe-aici în mișcătoarea vreme cea plină de trudă și nenoroc. Și așa, împăcați că ne-am făcut datoria creștinească, să nădăjduim că vom fi pentru o clipă parte din marea bunătate cerească, cea din care izvorăsc toate cele pe care Măritul le așteaptă să le facem în faptele noastre cele de zi cu zi.

Iar dacă noi, cei întomnați în vreme, de suntem cumva îmbucurați de Domnul cu nepoți, să-i ducem și pe ei la înșfințitele morminte, pentru a-i învăța că neamul nostru cel mutat la ceruri trebuie cinstit și prețuit pentru toate câte le-a făcut pentru noi în această lume, pentru toate

comorile de gând și faptă pe care n-i le-a lăsat, pentru mierea de învățătură strânsă din florile timpului lor, pentru tot și toate cele câte nu au murit odată cu ei. Iar mai presus de toate să-i învățăm pe nepoții noștri a simți și ei că pe umerii răposaților stăm noi și vor sta deopotrivă și ei, când le-o venii timpul, că din firava lor urmă am făcut astăzi cărarea vieții noastre, că exemplul lor ne dă îmbărbătarea, curajul și tăria trebuincioasă pentru a trece prin cumpene de vreme. Lor le destăinuim în taină necazurile și nevoile prin care trecem și uneori de la ei așteptăm povața cea salvatoare care să ne scoată la liman.

Dacă toate astea fi-vor învățate și încă împlinite de urmașii noștri, să fiți siguri că vom fi mereu legați de înșfințita noastră țărână, de bunii și străbunii cei mereu trăitori aici în veșnicia cuibarul care ne va nemuri peste veacurile ce vor veni, că fără ei, fără această sfântă avere ce ne-au lăsat-o, noi am fi nimicuri, rătăcită turmă în furtuna vremilor cele mereu schimbătoare.

Făce-ți-vă așadar dreapta și cuvenita voastră datorie față de memoria celor care până mai ieri mai erau prin preajma noastră, bucuroși că viața îi mai ținea prin această lume, pentru că nu se știe niciodată când veți fi și voi în lumea lor. Și dacă în fierbințela lacrimi voastre va fi și-o rugă de iertare față de ei, fiți siguri că, în bunătatea lor, cei duși la ceruri vă vor ierta, sărutându-vă sufletul vostru cel bun cu un dulce mângâiat și o descătușare creștinească, care va veni să vă-mbuneze viața și numai pentru o trecătoare clipă.

Filosofând

Doamnă, ai făcut socoată câte vieți luat-ai vamă
Fără ca să ai regrete, fără ca să ai vre-o teamă
Că la rându-ți, poate-odată, o să dai și tu socoată
Pentru cât tu pustiit-ai, lumea cea nevinovată?

Tu, la toți ne ești sfârșitul, vrerea ta pe nimeni uită,
Toți de tine le e teamă, prea puțini mi te înfruntă,
Nu le dai tu nici o șansă, nu ai milă de nimic,
Nici de cel bătrân cât veacul, nici de pruncul cela mic.

La un semn sfârșești viața celui plin cu sănătate,

La un semn îi iei viața celui fără de păcate,
Vrerea ta nu are noimă, nu respectă nici o lege
Și-apoi cum un om cu minte, mai voiești a te-nțelege.

Nu răzbește Creatorul să de-a viață într-o lună
Cât tu seceri cu-a ta coasă, de gândești că ești
nebună,
Ai în tine bucuria de-a sfârși pe orișicare,
Chiar de-n rugi ingenunchiate tot îți cer a ta
iertare.

*

Dacă judec pe-ndelete, cred că-n gândul Tău,
Tu, Doamne,
Zici că de-am trăi cu toții am fi zilnic milioane
Ce se-adăugă într-una la cohortele-omenești
Și golit rămâne-o Raiul din nălțimile-Ți cerești.

De-asta lași să-și facă voia Doamna cu-ascuțita-
i coasă,
Să mai scadă omenetul că prea mult mi se
îndeasă,
Să mai ai și Tu prin ceru-Ți, bun prilej de
judecată
Ca să-mparți la Rai și Iaduri, suflete din lumea
toată.

Să le-nvii mai înc-odată, să le-ntorci în astă
lume
Mii și mii de vieți de-apururi, pân-or face
lucruri bune,
Ca nicicând păcatul dulce, cât de mult o să-i
îmbie,
N-o să poată să-i atragă, pân-o fi în cer vecie.
**

Ăsta-i rostul Morții dară? să îți de-a, cum Tu îi
cere
Sufletele noastre toate să le-ntorci spre re-
nviere?
Dar mă-ntreb atuncea Doamne, cum le faci a fi
curate
De nu gustă-ntâi plăcere îndulcitelor păcate?

Și-apoi cum să lase dânșii cea plăcere ca de
miere?
Avuția toată strânsă, banii care-i dau putere?
Fala care-i urcă-n slavă mărețindu-i pân' la cer?
Pentru-n trai în simplitate, într-un loc uitat,
stingher.

Ei nu știu, că locul cela este raiul pe pământ,
De e liniște și pace, bunătațe în cuvânt,
Sănătate, ani cu carul fără griji și-n fericire,
Dacă-n tot ce faci și-n toate, pui o boabă, de
iubire.

**

Îmi vedeți cât e de simplu să trăiești în rai
lumesc

Și să-ți faci din simplitate bucurii de-
mpărătesc?
Doar cu vorba și cu fapta-ți poți schimba
întreaga lume,
Să te bucore cea viața și să-ți dea doar lucruri
bune.

De ziua celor morți

Motto:

Din vale-n deal, e viața curgătoare,
Trecută prin durere și pelin,
E drumul ce și-l face fiecare,
De neîntors, că-i lege și-i destin

*

E ziua celor morți și-n cimitire,
În dealul unde toți se veșnicesc,
S-au adunat cei vii spre pomenire,
Cu gând curat și suflet îngeresc.

Sunt prea puțini ce-mi stau lângă morminte
S-aprindă câte-un muc de lumânare,
Din ceia care neamul înainte
I-a înmulțit pe lungă lui cărare.

Prea mulți s-au risipit prin astă lume
Și au uitat cuiarul strămoșesc,
Măcar de mi-ar avea la zile bune
Pe-acolo unde alții, mi-i toclesc.
*

Voi ce-ați plecat din astă rădăcină
Pe-a neamului cărare lunecoasă,
V-ați străinat, făcându-vă vecină
Cea lume neștiută, mincinoasă.

De-aveți în voi credință și trăire
Și nu v-ați lepădat de tot de neam,
De ziua celor morți, la pomenire
Veniți acasă-n fiecare an.

Primi-ve-ți împăcarea creștinească
De la acei ce somnu-și dorm în humă,
Că n-ați lăsat de tot să se răcească
Al vostru dor, de vatra cea străbună.

Iertați veți fi de neamurile toate
Și lăudați de cei ce nu vă știu,
De lacrimile voastre-adevărate
Vă vor uda cel suflet prea pustiu.

Așa că mai veniți pe la morminte
Măcar în an la trista sărbătoare,
Și-un gând s-aveți de-aducere aminte
Spre cei plecați, pe-a Domnului cărare.

Iar dorul de cei duși vă întristează

Și lipsa le-o simțiți la fiecare,
Lăsați-vă durerea, dacă-i trează,
Să se adune toată-n lacrimare.

Și de vă-ncearcă gândul cel pios
Spre cei mutați la Domnul în vecie,
E omenesc și nu e rușinos
O lacrimă le picurați, târzie.

LA SFINTELE MORMINTE

Un vânticel subțire de toamnă întristată
Mai poartă peste dealuri o frunză-ntârziată
Și-aduce din ponoare mirosuri îmbrumate
Să știm că duhul iernii nu-i chiar așa departe.

Împovărat de multe pășesc pe cea cărare
Ducând spășit în cărcă păcatele amare,
Ce le-am făcut în viață și-acuma-s adunate
În cartea vieții mele, să fie judecate.

*

Mai lungă e cărarea ce duce-n țintirim
Acum când ani vieții s-au înmulțit puțin,
Și când mă bate gândul că ziua o să vie
Când și eu, ca și ceilalți, acol' voi fi, vecie.

E mult de când pe-aicea, o ceată de copii
Ne hârjoneam în voie prin 'nalte colilii,
Câtând frăguțe coapte prin ierburile 'nalte
A noastre fiind atunci pământ și ceruri, toate.

De-atunci, pe dealul ăsta sau înmulțit la cruci,
Plecatu-mi-au părinții, ce-mi odihnesc sub nuci,
Și frați și veri și neamuri cu nume neștiute
Și alții mulți de-acuma, cu toții, pe tăcute.

Acum, am pus o floare la sfintele morminte
Și-un fir de lumânare de-aducele aminte,
La-i mei păriți ce-aicea vecii vor nemuri
Și-n ceruri a lor suflet avea-vor bucurii.

În gând le fac o rugă să fie de iertare
De le-am greșit cât fost-am, pe-a vieți lor
cărare,
Că multe le greșit-am, dar ei sunt iertători
Și-s plini de bunătate acolo-n lumea lor.

Și mă mai rog la Domnul, le deie câte-și toate
Ce-n lumea lor pe-aicea n-avut-au încă parte
Și țină-mi-i Măritul pe-acol' până venim,
Că pe aici smerelnic mereu îi pomenim.

Apoi, din al meu suflet, în taină și fierbinte
O lacrimă dau vamă cum dau la cele sfinte
Și-n fumul lumânării la cer aș vrea să urce

Smerenia din mine, ca jerta de pe cruce.

Aici urca-vor dealul toți ceia ce acum,
Sunt mergători mai încă pe-al lungul vieții
drum,
Că toți ce-au fost odată, aici s-or adunară,
Nici unul n-o rămâne uitat, pe di-nafară.

MUTAȚI ÎN DEAL

Dragilor mei bunici

În deal mi-s bunu și cu buna
Și-ai mei părinți, de-acum plecați,
Lămpaș le ține seara luna
Când stau de vorbă, împăcați.

Și câte nu-s să-și povestească
În noaptea lungă de-o vecie,
Când așteptați sunt să-mi sosească
Acei plecați, din lumea vie:
Un neam, un prieten, o vecină,
Un tânăr om, ori căzături,
Curați în toate, ori cu vină,
Setoși de viață, vechituri.

Și toți îmi vin cu-a lor poveste
Din scurta viață, ori prea lungă,
Așa c-ai mei primit-au veste
Ce neamul nost' a fost s-ajungă,

Și ce-i prin sat, prin bătătură,
De-i buruiană în hotare,
Cine mai pus-a de-o prescură,
Ori vreun pomelnic de iertare.,

Cine se-nsoară, cin' bolește,
Și cine-i nou ca lătorean,
În strană cine mai citește,
Ce dări s-au pus în ăsta an.
Și câte încă-s povestite
Din lumea asta trecătoare,
S-or face timpuri învechite
Acolo-n ceea fără soare.

Așa că bunul și cu buna,
Cu-ai mei ce încă mi-s plecați,
Or veșnici vorbind sub luna
Ce-i ține tainic, adunați.

Crucea

Unde crucea-i ne-ngrijită
Sunt creștini descreștinați,
Duși pe drumuri de ispită

Și-n păcate întinați.
Pune dar o cruce nouă
Veghetoare de mormânt,
Și cu lacrimi, bobi de rouă,
Însfințește-mi-o pe rând.
Ți-o ierta Măritul multe
Din păcatele-ți lumești
Și-ncă sta-va să-ți asculte
Ce prin rugă îți dorești.
Tu, la suflet alinare
Fă cu fapta-ți creștinească
Și cu gându-n împăcare
Fii în lumea Lui, cerească.

*Mircea Dorin Istrate,
1 noiembrie 2025, Târgu Mureș,*

TAINA SCRISULUI: „AGE QUOD AGIS” (FĂ BINE CE FACI !)

George ROCA

Am început să scriu de când eram la școala primară. Poate această meteahnă mi se trage de la admirația pe care o aveam față de fosta mea vecină, Doina Coman (alias Ana Blandiana) din Oradea. Surorile Coman, Doina și Geta, locuiau într-o clădire lipită de-a noastră. Vroiam și eu să fiu „scriitor” cu tot dinadinsul! Așa că m-am zbatut destul de tare... să mă perfecționez, să scriu cât mai bine, să fiu publicat. Iubeam orele de limbă și literatură română! Am avut profesori excelenți care m-au încurajat. Printre ei, pe Gheorghe Grigurcu, la liceu - renumitul critic literar din zilele noastre - și apoi la facultatea de filologie pe distinșii: Aurel Dragoș Munteanu, Iosif Pervain, Traian Blajovici, Cornel Săteanu, Dumitru Pop, Maria Alexandrescu-Vulișici, Valentin Chifor - toți profesori universitari mai târziu - și chiar și pe Stelian Vasilescu, secretarul literar al teatrului din Oradea pe care trebuie neapărat să îl menționez. La fel și pe frații Lucian și Ovidiu Drimba, ambii profesori universitari și

scriitori, personalități care au sclipit pe firmamentul literaturii române contemporane.

Încercam să scriu cât mai bine! Corectam, ștergeam, refăceam un material cu multă meticulozitate. Mai târziu, în vremea studenției, mi-am găsit și un slogan pe această temă, un dicton latin, „Age Quod Agis”, adică „Fă (bine) ce faci!”. Am început să studiez, să mă ocup mai minuțios de studiul limbii și literaturii române, de stilistică, de exprimare, să frecventez diferite grupări și cenacluri literare din Oradea și mai apoi din București, unde m-am mutat din orașul de pe Crișul Repede. Am avut modele vii scrierile lui Eminescu, Labiș, Blaga, Goga, Arghezi, Paraschivescu, Stănescu, Creangă, Istrati, Barbu, Călinescu, Bușulenga, Sadoveanu, dar și ale scriitorilor străini de alde Balzac, Cehov, Kafka, Twain, Dreiser, Galsworthy, Esenin, Orwell, Shakespeare, Khayyam, Eco, Coelho și mulți, mulți alții.

Primele roade? Mi s-a publicat câteceva, pe ici pe colo, de la revista „Viața Studențească” și „Flacăra” din București, până la „Crișana” din Oradea. Apoi am făcut, o vreme, o pauză de scris destul de substanțială, timp în care m-am (stră)mutat în Australia. Am cărat cu mine, ca mai toți românii emigranți, valize pline de cărți românești. Vroiam să mă înconjur de o mică Românie... literară, pentru a nu fi chiar atât de singur printre străini, pentru a nu uita de prieteni, de strămoși, de limbă, de cultura mea națională. Cărțile m-au ajutat să suport mai bine deșrădăcinarea și m-au făcut să îmi reiau meteahna scrisului. Noi, cei aflați în afara granițelor perimetrului național am încercat deseori să ne aducem aportul la literatura țării de unde am plecat, la cultura acesteia. Prima mea lucrare a fost „Însemnele statului român contemporan”.

Am simțit atunci că sunt obligat, că trebuie să fac cunoscut conaționalilor mei aflați în străinătate importanța acestor simboluri. Cu toate că, aici la Antipozi, nu am avut la îndemână prea multe informații bibliografice, lucrarea a fost destul de consistentă și bine primită de cititori. A fost publicată în câteva reviste românești și mai târziu, grație internetului, a ajuns să fie cunoscută și celor din afara Australiei. Prinzând curaj, am început să scriu de toate, abordând diferite genuri precum poezie, jurnalistică, eseu, studii, comentarii, interviuri, critică literară, note de călătorie, povestiri și literatură pentru copii. Numărul acestor producții personale a depășit peste o mie ca număr, fiind tipărite în 15 cărți (aprox. 5.000 de pagini) și în peste 70 de publicații românești de pe patru continente (până la mijlocul anului 2025).

Pentru a ne perfecționa „uneltele scrisului” este nevoie de a se ține seama de mai multe reguli. Să citim cât mai mult, să învățăm de la alții - cu precădere de la specialiști ai scrisului -, să comparăm, să analizăm, să ne perfecționăm stilul și vocabularul limbii în care ne exprimăm. Aș putea zice că am învățat mai multă limbă și literatură română de când sunt în Australia decât am acumulat pe parcursul anilor de școală din România. Acolo era o necesitate, aici o fac din plăcere! Scrierea literară presupune un meșteșug al cuvintelor, care se bazează nu numai pe talent, ci și pe studiu. Și apoi, imboldul de a mai scrie, de a mai produce literatură, ți-l dă și bucuria publicării producțiilor personale, bucuria de a-ți face cunoscute ideile și simțămintele și bucuria creată de aprecierile cititorilor.

Pentru cine scriu? Pentru mine în primul rând! Îmi place să îmi citesc și recitesc lucrarea, să o admir, să o critic, să o cresc ca pe un copil drag și abia apoi să o prezint cititorilor mei. Aștept reacțiile acestora... Și astfel simt că trăiesc, că pot să comunic cu lumea, că pot să fac cunoscut ceea ce gândesc, că pot să fac ceva util pentru oameni.

Cum scriu? Caut să mă supun unor reguli învățate cu timpul. Caut în ceea ce scriu să fiu corect, sobru, dar binevoitor - optimist chiar - să am un echilibru în prezentarea faptelor, să mă informez cât mai bine consultând cât mai multe izvoare bibliografice, să nu intru în polemici (nici chiar politice! Sic!), să nu devin monoton, adică să scriu lucrări diferite ca tematică, ca stil și ca producție literară. Caut să fiu patriot, dar nu extremist, să promovez limba română, dar să nu marginalizez cultura altor popoare. Doresc să îmi influențez cititorul în a gândi benefic, prezentându-i lucrări care îl liniștesc, îl bucură și îl fac cointerestat.

Despre ce scriu? Despre ceea ce cunosc și știu! Cultiv idei și prezint cititorului fapte care mă frământă și pe mine, fapte care mă fac să îmi pun întrebări, sau fapte care îmi prezintă un interes deosebit. Dar nu zic că nu am și hobby-uri, plăceri sau bucurii care aș dori să le exprim în scris. Fiind departe de România, nu mă pot implica întru totul în șabloanele clasice, contemporane, sau la modă, și nici nu sunt atât de curajos precum Tristan Tzara, sau Florentin Smarandache să-mi inventez propriu-mi curent sau mișcare, precum dadaismul sau paradoxismul. Caut să practic sobrietatea și buna-cuviință, dar și parodia și ghidușismul (cum îmi spunea odată regretatul George Pruteanu, Dumnezeu să-l odihnească!). Sunt influențat totuși de realism, de modernism, dar cel mai bine mă definesc printr-o apartenență la mișcarea naivo-optimistă (există oare?), mișcare ai cărei membri în relația cu lumea înconjurătoare încearcă să vadă întotdeauna jumătatea plină a paharului! Iubesc oamenii care scriu, îmi place să îi încurajez să producă literatură și să îi promovez la publicațiile cu care colaborez.

George ROCA
Sydney, Australia

14 iulie 2012 – 14 noiembrie 2025

**ÎN TRE ANOTIMPURILE TRUPULUI
ȘI CELE ALE SUFLETULUI.
ANOTIMPURILE POETULUI
AL. FLORIN ȚENE**

Mihaela CD

Există în viața fiecărui om două calendare: unul vizibil, ce conține anotimpurile trupului, care numără anii ce se văd în oglindă, și unul tainic, al anotimpurilor sufletului, în care primăverile pot veni târziu, verile pot fi scurte, iar toamnele pot aduce rod fără ca frunza să cadă, care e scris în adâncul ființei și care numără împlinirile, renunțările și revelațiile. Dacă primul ne este impus de curgerea inexorabilă a timpului, al doilea ne aparține, căci este țesut din alegerile noastre din care ne scriem propria poveste uneori în versuri, alteori în tăceri, împletite într-o arhitectură a memoriei și a sensului.

Romanul **Anotimpurile poetului** al binecunoscutului scriitor Al. Florin Țene aparține acestui calendar interior, unde fiecare primăvară e o renaștere a inimii, fiecare vară o ardere a pasiunilor, fiecare toamnă o recoltă a gândurilor, și fiecare iarnă un moment de întoarcere spre sine. Aici, anotimpurile nu mai curg după rânduiala naturii, nu se succed în ordinea firească, ci după pulsația interioară a conștiinței și după legile imprevizibile ale spiritului. Căci, după cum observa Kierkegaard: „Viața poate fi înțeleasă numai privind înapoi, dar trebuie trăită privind înainte”.

Romanul **Anotimpurile poetului** nu este o simplă narațiune despre trecerea prin viață, ci o meditație asupra felului în care viața trece prin noi. În paginile sale, întâlnim nu doar călătoria unui om, ci călătoria unei conștiințe, în care bucuriile și pierderile se așază laolaltă, asemenea culorilor unui tablou care nu poate fi înțeles privindu-l în fugă. Așa cum nota Pascal: „omul depășește infinit pe om”, și tocmai acest infinit lăuntric este cel pe care romanul îl explorează. Nu pentru a-l epuiza, ci pentru a-l lumina. În universul său, iubirea nu este

o întâmplare, ci un legământ ce transcende moartea; credința nu este un ritual, ci o respirație a sufletului; înțelepciunea nu este acumulare de experiențe, ci distilarea lor în blândețe și discernământ.

Scriitorul Al. Florin Țene, personalitate de prim rang a literaturii române contemporane, Președinte fondator al Ligii Scriitorilor Români și Părinte al Zilei Limbii

Române, își investește romanul cu o dublă autoritate: aceea a experienței de viață și aceea a culturii vaste a unui spirit renescentist. Prin scrierile sale, Al. Florin Țene surprinde cu mult tact acele anotimpuri lăuntrice, care nu se regăsesc în calendare, și în care, floarea sufletului înmugurește sau se ofilește, în care soarele nu răsare pe cer, ci în privire, și în care fulgii iernii nu cad din nori, ci din tăceri.

În acest univers al schimbărilor interioare se înscrie romanul scriitorului Al. Florin Țene, **Anotimpurile poetului**, o frescă narativă amplă, desfășurată în trei volume: **Tineretea poetului**, **Contradicția și Insula** cu mai multe anotimpuri, în care fiecare pagină este o treaptă spre o înțelegere mai adâncă a rostului uman.

Acest remarcabil roman în trei volume, este un adevărat tratat despre sensul și destinul nostru pe pământ, despre fidelitate, despre noblețea spiritului și tăria de a răspunde răului nu prin răzbunare, ci prin tăcere, reflecție și scris. Aceasta este victoria pe care o cunoaște eroul romanului: aceea de a rămâne el însuși în fața furtunilor.

Remarcăm în prezentul roman **Anotimpurile poetului** un mozaic de stări și reflecții, asemenea unui jurnal de călătorie prin labirintul lăuntric al unui om. În centrul acestei călătorii se află figura poetului, nu doar ca meserie, ci ca mod de a fi în lume. Poetul, în accepțiunea lui Al. Florin Țene, este martorul lucid al

frumuseții și al tragediei, păstrătorul memoriei afective a lumii, dar și un ins capabil să transforme suferința în înțelepciune. „Nimic nu este mai frumos decât un suflet rănit care refuză să rănească la rândul său”, ar fi putut spune Seneca, iar acest adevăr străbate întreaga țesătură a romanului.

Opera se construiește maiestuos în jurul poetului Mircea Tănăsescu, un personaj ce traversează spații, epoci și încercări, dar mai ales trece prin el însuși, înfruntând nu atât adversari, cât întrebările fundamentale ale existenței. Așa cum spunea Sfântul Augustin: „Viața noastră este neliniște până se odihnește în Dumnezeu”, iar acest drum al neliniștii creatoare și al împăcării prin credință este firul invizibil ce leagă întreaga trilogie.

Într-o lume în care graba și superficialul par a fi norme, Anotimpurile poetului ne invită la un alt ritm: acela al contemplației. Cititorul este chemat să-și aplece privirea asupra lucrurilor simple, dar decisive: un gest de generozitate, o renunțare făcută din iubire, un cuvânt scris pe care timpul nu-l poate șterge, etc. În felul acesta, romanul nu ne dă rețete de viață, ci ne oferă oglinzi în care să ne vedem propriile alegeri.

Dincolo de narațiune, opera respiră un filon constant de reflecție morală. Al. Florin Țene pune în lumină valori fundamentale precum omenia, respectul pentru muncă, solidaritatea, onoarea, nu ca simple teme literare, ci ca dimensiuni vitale ale existenței. El trasează un paralelism limpede între viața rurală și cea urbană, între sărăcie și prosperitate, între tradiția care conferă rădăcini și modernitatea care solicită adaptare. De aici și tensiunea subtilă între generații, între poetul-editor (tatăl) pentru care cuvântul este axa lumii și editorul-om de afaceri (fiul) pentru care valoarea se măsoară în altă monedă.

Ceea ce impresionează în plan etic este noblețea discretă a personajului central, care nu se lasă purtat de valul resentimentului, nu se coboară la măsura

celor care încearcă să-l diminueze. În locul urii, alege blândețea; în locul răzbunării, iertarea; în locul zgomotului, tăcerea cu sens. Astfel, romanul nu e doar o poveste, ci o meditație asupra demnității ca formă supremă de rezistență. Această atitudine amintește de gândul lui Marcus Aurelius: „Fericirea vieții tale depinde de calitatea gândurilor tale”. În paginile scrise de scriitorul Al. Florin Țene, gândurile personajului sunt luminoase nu pentru că ar trăi în lipsa durerii, ci pentru că a învățat să o transfigureze. Iar această transfigurare este, în esență, actul poetic.

Ultimul „anotimp” al protagonistului aduce o întoarcere spre sine și spre transcendent. Retragera în viața monahală, asumarea numelui de călugăr Mihail, descoperă nu o renunțare, ci o altă formă de împlinire: aceea a scrisului ca rugăciune, a cuvântului ca mărturie și testament. În această etapă, romanul se ridică la o altitudine spirituală care depășește biografia personajului, atingând dimensiunea universală a meditației asupra destinului și sensului vieții.

Parabola culminantă a vieții lui Mircea Tănăsescu este gestul de a lăsa întreaga avere moștenitorilor și, în plus, de a pune în cutia milosteniei și donațiile primite ca monah. Acest act radical vorbește despre o credință profundă în valoarea transcendentă a dăruirii, fiind în esență o vitală și discretă reconciliere cu viața.

Decorurile în care se desfășoară fragmentele acestei existențe nu sunt simple fundaluri: ele respiră împreună cu eroul. Satul, cu ritmurile lui vechi, aduce liniștea începuturilor; orașul, cu tumultul său, e scena confruntărilor; locurile străine, fie ele arabe sau europene, sunt spații de oglindire a propriei alterități. Fiecare spațiu este, de fapt, o stare de spirit, o idee pe care Rilke o formulase atât de simplu: „Adevărata patrie a omului este copilăria”.

Tehnica narativă pe care o folosește cu mare succes scriitorul Al. Florin Țene îi vine ca o mână, deoarece

intertextualitatea se desfășoară asemeni unor ferestre care i se deschid cititorului rând pe rând. Acestea comunică între ele într-o completare și o curgere incredibilă, amețitoare chiar, precum un aer care recirculă continuu. Această stratificare de imagini, îmbogățește textul, nu îl complică, contribuind la fluiditatea unei meditații intelectuale permanente.

Observăm o contopire creatoare pe alocuri între eroul principal și autorul romanului, Al Florin Țene, care îi împrumută personajului principal Mircea Tănăsescu, operele proprii, versuri, trăiri, amintiri personale, gânduri. Această contopire solidifică și mai mult opera literară în sine, dându-i romanului și o profundă notă confesiv- autobiografică.

Iubirea, în acest roman, nu este episodică, ci axă existențială. Ea nu se stinge odată cu anii, ci, asemenea vinului bun, își adâncește aroma. În acest sens, cartea rezonază cu slovele Sfântului Augustin: „Iubește și fă ce vrei”, nu pentru a justifica capriciul, ci pentru că iubirea autentică este singura care poate ghida moral. Această iubire nu este romantică în sensul superficial al termenului, ci sacră, purtătoare de sens și de rost. Iubirea pentru soția dispărută capătă o aură sacră și devine motorul interior al poetului. Asemenea lui Pascal, pentru care „inima are rațiuni pe care rațiunea nu le cunoaște”, această iubire rămâne forța invincibilă a ființei, care supraviețuiește temporar și devine sursă de inspirație morală.

Credința, la rândul ei, nu se impune ca dogmă, ci se insinuează ca respirație naturală a sufletului, este acel sprijin invizibil care îi permite omului să se ridice după fiecare cădere, acea ancoră nevăzută care îl ține în picioare când toate celelalte repere se prăbușesc. În felul acesta, romanul nu predică, ci dovedește că, întotdeauna credința trăită este mai puternică decât credința rostită, iar protagonistul acestui roman, poetul Mircea Tănăsescu, urmează acest drum al

credinței până la împlinirea în liniștea monahală.

Atingerea acestei armonii interioare reprezintă ținta romanului: nu schimbarea lumii rostite cu zgomot, ci a lumii trăite în liniște și autenticitate. În acest sens, opera se înscrie în tradiția umanistă care prioritizează trăirea integră.

Romanul Anotimpurile poetului este impregnat de valorile credinței creștine: iubirea aproapelui, compasiunea, simplitatea, renunțarea, generozitatea. Gestul de a lăsa întreaga avere copiilor, de a depune în cutia milei până și banii primiți de la enoriași, nu este un simplu act de generozitate, ci expresia unei înțelegeri superioare a vieții: ceea ce păstrăm pentru noi se stinge, ceea ce dăruim rămâne.

Un element de mare subtilitate este felul în care prolificul scriitor Al. Florin Țene reușește să transforme detaliile în simboluri. Un gest aparent mărunț poate deveni cheia unei înțelegeri profunde, iar o tăcere prelungită poate spune mai mult decât un dialog.

Trecând prin anotimpurile vieții, poetul Mircea Tănăsescu este mânat de entuziasm, credință și dorința de afirmare prin muncă cinstită și studiu. Destinul îi rezervă surprize extraordinare și devine bogat însă caracterul său rămâne același. Odată cu trecerea timpului prioritățile sale și percepția asupra vieții se schimbă dar nu și dragostea pentru scris. O imagine durabilă și enigmatică, plină de încărcătură simbolică este renunțarea la bogăție și scrisul ca rugăciune până la trecerea sa în veșnicie, cu capul sprijinit pe masă.

Romanul Anotimpurile poetului este de o complexitate elegiacă: are darul de a păstra cititorul în stare de contemplație, nu de anticipare. Nu oferă intriga de rezolvat, ci sentimentul profund că viața nu poate fi spusă decât prin ascensiune morală. Particularizând suferința, romanul devine universal. Particularizând iubirea, romanul se ridică la rangul de mărturie.

Scriitorul Al. Florin Țene are avantajul unei opere vaste, cu peste o sută zece volume publicate, și al unei experiențe impresionante de viață care îi permite să scrie despre toate anotimpurile existenței fără a recurge la artificii. El nu înfrumusețează realitatea, dar nici nu o lasă să fie crudă în mod gratuit, mai degrabă o luminează din unghiul din care se vede cel mai bine lecția ei. Critica literară contemporană îi acordă scriitorului Al. Florin Țene un binemeritat loc privilegiat în cultura națională fiind admirat pentru cultivarea introspecției, a existențialismului dar și a moralei literare dominate de reflecții asupra vieții trăite.

Scriitorul Al. Florin Țene este un munte de talent și creativitate. Acesta construiește o metaforă a spațiului lăuntric care devine și spațiul exterior al acțiunii, precum satul, orașul, tipografia, mănăstirea, etc...toate acestea fiind locuri care reflectă stări ale sufletului. Scriitorul Al. Florin Țene își revendică statutul și își asigură o continuitate în memoria cititorului prin credință, cultură și creație. Între anotimpuri, pagini, cuvinte și tăceri, romanul devine pelerinaj spre sine, spre Dumnezeu și spre eternitatea literară.

Anotimpurile poetului nu este doar o poveste, ci un destin meditat. Nu este o dramă speculativă, ci un ethos trăit. Este, mai curând, o parabolă a spiritului și a autenticității, care invită cititorul la introspecție, la întrebări întârziate și, poate, la o primăvară lăuntrică.

Mihaela CD
LCR, TWUC, WPAC

„1918 – DRUMUL DATORIEI. BIHORENII LA ALBA IULIA”

Letsoc T.

Lucrarea colonelului dr. Constantin Moșincat, „1918 – Drumul datoriei. Bihoreni la Alba Iulia”, constituie o amplă restituire istorică și morală a contribuției bihorenilor la făurirea

României Mari. Cartea se deschide cu prefața istoricului și diplomatului dr. Dumitru Preda, care fixează reperele de fond: importanța „actului de la Oradea” din 12 octombrie 1918, moment fondator ce a anunțat, cu hotărâre și clarviziune, ruptura definitivă de vechiul imperiu bicefal austro-ungar și începutul drumului spre Alba Iulia.

Dr. Dumitru Preda subliniază, cu autoritatea cercetătorului de elită, că *Declarația de autodeterminare a românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, adoptată în casa dr. Aurel Lazăr, a fost „scânteia Unirii”, primul act politic prin care s-a proclamat dreptul istoric al națiunii române la unitate și libertate. Această interpretare dă profunzime întregii lucrări, orientând cititorul spre înțelegerea faptului că Drumul datoriei începea la Oradea, din conștiința celor care au aprins flacăra libertății, și aprinde Rugul Unirii la Alba Iulia, în strălucirea împlinirii naționale.

Autorul, colonelul dr. Constantin Moșincat, pornește de la adevărul istoric al zilei de 12 octombrie 1918 și reface, în contextul general, pas cu pas itinerarul sufletesc și faptic al bihorenilor. El arată cum, din acea casă a lui Aurel Lazăr, s-a răspândit chemarea Unirii ca o ardere curată, din scrumul „Rugului de la Beliș”, cum inspirat notează autorul, care devine simbolul sacrificiului colectiv care a pregătit aprinderea definitivă a

conștiinței naționale. Bihoreni nu au mers la Alba Iulia ca spectatori, ci ca purtători ai acestui Credenționalelor dat de popor — adică cu un mesaj clar luminat de flacăra datoriei, a credinței și a jertfei lor de atâtea veacuri.

Cartea capătă astfel o dublă dimensiune: documentară și simbolică. Drumul datoriei nu este doar o reconstituire istorică, ci o meditație asupra unității prin suferință și solidaritate, un drum al focului care purifică și luminează.

Prefața semnată de dr. Dumitru Preda adaugă lucrării autoritate științifică și echilibru interpretativ. Preda plasează contribuția bihorenilor în contextul larg al istoriei unirii, arătând că inițiativa celor de la Oradea a fost un cugetat gest politic organizat al desprinderii de Monarhia habsburgică, și totodată dovada maturității politice a elitei ardelenilor. Prin lectura prefaței, se înțelege că volumul lui Moșincat nu este o simplă cronică locală, ci o piesă de patrimoniu al istoriei naționale, cu accente locale, bine tușate.

Col. dr. Constantin Moșincat, cercetător tenace și autor al mai multor lucrări despre eroii și fronturile Primului Război Mondial, aduce în această carte o metodă de investigație dublată de o trăire sinceră. El îmbină analiza arhivistică — documente, rapoarte, ordine de zi, corespondență militară — cu mărturii orale și evocări de familie, restituind chipurile celor care au înfăptuit Unirea nu din tribună, ci din tranșee și satele valahe.

Stilul său este limpede, disciplinat, dar nu lipsit de emoție. Se simte mâna militarului pentru care „datoria” nu e un cuvânt solemn, ci o realitate trăită. Drumul datoriei devine astfel o carte de pedagogie civică și morală: o invitație la continuitatea demnității.

Volumul este organizat riguros, urmărind cronologic etapele

premergătoare Unirii, de la mișcările naționale bihorene din 1918 până la participarea efectivă la Marea Adunare Națională. Autorul nu se limitează la relatări, ci adaugă interpretări echilibrate asupra contextului politic, militar și spiritual al epocii.

Lucrarea colonelului Moșincat reușește să unească exactitatea faptului cu emoția apartenenței. Nu avem de-a face cu o istorie de manual, ci cu o carte de mărturisire: istoria trăită, scrisă cu respect pentru adevăr și cu credința că memoria este o formă de slujire.

Lucrarea **„1918 - Drumul datoriei. Bihoreni la Alba Iulia”** este o contribuție remarcabilă la istoriografia Marii Uniri. Îmbinând rigoarea cercetării militare, claritatea narativă și profunzimea trăirii naționale, colonelul dr. Constantin Moșincat oferă un model de scriere istorică în care documentul și simbolul se susțin reciproc.

Cartea se deschide cu flacăra de la Oradea — „scânteia libertății” din 12 octombrie 1918 — și se încheie sub lumina Unirii de la Alba Iulia. Între aceste repere, autorul trasează drumul datoriei, al rugului și al renașterii, drum pe care fiecare cititor e invitat să-l continue în conștiință.

În această carte, drumul datoriei nu e doar un itinerar istoric, ci și o **cosmografie morală**. Pagini precum cele dedicate ostașilor din satele Bihorului, preoților călăuzitori ai credinței, tinerilor purtători de tricolor, refac organic unitatea dintre pământ și cer, dintre jertfă și speranță. Moșincat scrie cu rigoare de istoric și cu patosul martorului care simte că documentul are suflet.

Simbolul opincii, purtat de țăranul bihorean, capătă aici o dimensiune aproape mitologică. **În cosmografia neamului, opinca devine spirală de lumină, unind lutul Daciei cu zborul spre veșnicie al pasărei măiastră. Așa cum Rugul de la**

Beliș a aprins conștiința, tot așa **opinciile** celor plecați la Alba Iulia, din cea mai numeroasă delegație bihoreană, au ars calea Libertății – pași de țărani, de preoți, de ostași, purtând focul datoriei. Acești „pași pe caldarâm”, cum inspirat sugerează și demonstrează- autorul în creațiile sale ulterioare -, sunt ecouri ale unui neam care nu merge orbecăind, ci urcă, pas cu pas, în spirală de lumină, spre propria veșnicie.

Prin 1918 – *Drumul datoriei. Bihoreni la Alba Iulia*, colonelul dr. Constantin Moșincat reușește să dea istoriei chip de icoană și faptelor glas de rugă. Cartea sa nu doar documentează, ci înalță, amintind fiecăruia că libertatea nu este un dar, ci un drum al datoriei, scris cu pași simpli, pe caldarâmul credinței și al jertfei.

Cartea preamărește și ilustrează efortul delegațiilor bihorene de a fi prezenți la Centenarul Unirii acolo în Cetate, refăcând un drum istoric memorabil.

✠ Epitaf al Datoriei ✠

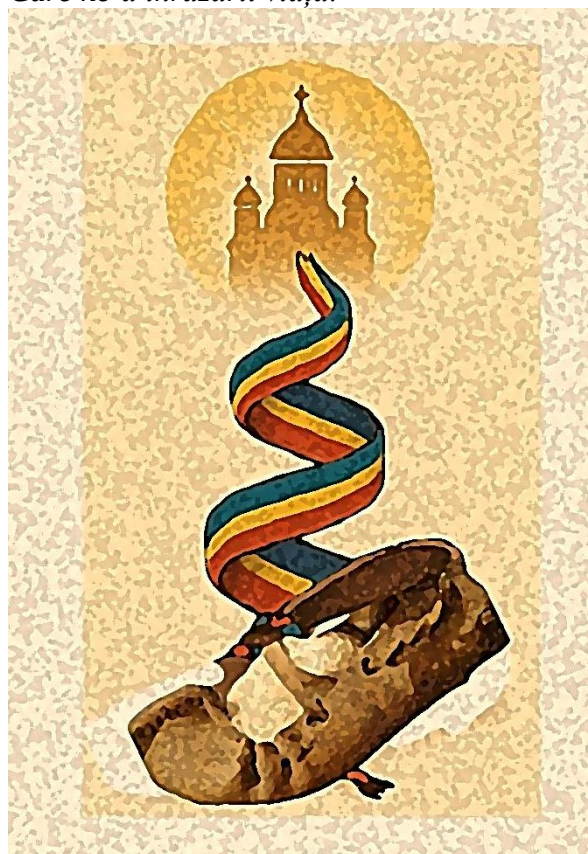
„OPINCA PE DRUMUL UNIRII”

Sub pașii bihorenilor care au mers spre Alba Iulia s-a desenat **urma opincii**, semn de trudă și credință. Ea nu e un simplu acoperământ al piciorului, ci **pecetea pământului asupra omului** și a Omului asupra Pământului. În cosmografia neamului, opinca devine **spirală de lumină**, unind lutul Daciei cu zborul spre veșnicie. Așa cum Rugul de la Beliş a aprins conștiința, tot așa opinciile celor plecați la Alba Iulia au ars calea spre Libertatea Neamului Românesc – pași de țărani, de preoți, de ostași, purtând focul datoriei (creionate ca **pași pe caldarâm** de către autor, în creațiile sale ulterioare).

Și dacă autorul, **Constantin Moșincat**, a scris *Drumul datoriei* cu pana inimii, atunci **epitaful acestei lucrări** e însuși semnul opincii înfipite în piatra timpului: simbol al rădăcinii și al mersului înainte, al Neamului pelasgo-geto-daco-valah-român ce nu se leapădă de lutul său, ci îl înalță spre cer în

spirală tricoloră ca pe o comoară de suflet împodobită cu aur.

„Din pașii de opincă
s-a născut Calea,
Din poteca de opincă,
Neamul.
Și din Moși-StrăMoși,
Ne-a venit Lumina
Care ne-a înrăzărit viața.”

Letsoc T.

**CRONICĂ LA CARTEA
„REGINA MARIA”
– AUTOR GEORGETA BLENDEA
Ovidiu ATANASIU**

Volumul de versuri al autoarei Georgeta Blendea are aliura unei adevărate epopei, în care clasicismul gustului pentru personaje istorice de legendă și eroi naționali, precum și pentru valorile culturale naționale fundamentale se îmbină armonios cu lirica romantică a unei povești de dragoste monumentale naționale, cea dintre o Prințesă, devenită Regina României, și cinstitul, discretul și arhaicul, dar, totodată, nobilul popor român, și a sa mentalitate unicat în lume.

Autoarea Georgeta Blendea nu numai că descrie strălucit adevărul istoric al unei pagini importante din istoria României, dar întreagă colecție de considerații de excepție la adresa poporului român este revelată prin ochii Reginei Maria a României, cu a cărei privire valorizantă se identifica și se îngână mistico-istoric și simțirea autoarei Georgeta Blendea.

Povestea de dragoste dintre Regina Maria și poporul român, cu toate tainele și subtilitățile lui sufletești și spirituale, ies cu

mult din cadrul strâmt al unui adevăr strict istoric și întră într-o istorie alternativă cu mult mai voluroasă decât istoria propriu-zisă, astfel că frumusețea sufletului românesc nu numai că întoarce la propriu o pagină importantă din istorie, dar istoria seacă și obiectivă este răsturnată, ca importanță și frumusețe, de o poveste de dragoste nemaiauzită, o poveste de dragoste dintre noblețea unei aristocrate din Germania și sufletul unui țăran, țăranului român, răsturnând cursul meschin și tragic al istoriei.

Întâlnirea fertilă dintre noblețea aristocratică a Reginei Maria și noblețea extrem de simplă a țăranului român este surprinsă strălucit de autoarea Georgeta Blendea, revelându-se trăsăturile de caracter și chiar temperamentul structurii personalității Reginei Maria, o fire hipersensibilă, o scriitoare pasionată, o călătoare neobosită pe meleagurile românești, o Regina îndrăgostită de evlavie poporului român și cucerită de valorile sale tradiționale, sfințenia națională de odinioară.

Asistăm la o înfrângere a imperialismului occidental și a gustului pentru măreție, lux și opulență, inerente în inima unei Regine, în fața frumuseții simple și discrete a sufletului românesc autentic, în spatele căruia nu se află doar valori tradiționale naționale, dar, precum le-a valorizat cel mai cunoscut român la Paris, Constantin Brâncuși, aceste valori autentice românești se bucură de o anvergură internațională și universală.

Ca dovadă a acestui succes nesperat internațional al sufletului românesc stau nu numai impresiile extraordinare ale Prințului de Wales, devenit Regele Charles al III-lea al Angliei, dar și sutele de mii, poate milioanele de străini care ne-au vizitat țara și care au descoperit acel “ceva” al României și al românilor, unic în Europa și în lume.

Astfel, asistăm, în fond, la o înfrângere a Imperialismului considerat infailibil, la o

inversiune a legilor firii și la o răsturnare a legilor culturii și civilizațiilor, când nu țăranul român face o reverență capului încoronat al Reginei României, dar însăși o Regina se înclină în față măreției discrete, în față forței spirituale blânde și smerite a sufletului extraordinar românesc.

Autoarea Georgeta Blendea, într-un stil dulce și romanțat meritat, descrie cum o „inimă de Regină” a fost alături de poporul român în momentele sale cele mai importante. Nașterea viitoare Regine a României, precum se știe cu origini în înalta aristocrație, tatăl, Prințul de Edinburg al Scoției, și mama, Ducesa Maria de Romanov a Rusiei, a fost predestinată României, providențial trimisă de Dumnezeu pentru bunul mers al istoriei Românilor. Astfel, Regina Maria a fost trup și suflet alături de soldatul român din tranșeele și spitalele de campanie, supranumită pe drept cuvânt “Mama răniților”, sau alături de văduve și orfani, împreună cu care a suferit cu o nobilă compasiune maternă. Dar, mai ales, Regina Maria a fost alături de poporul român în momentele istorice cele mai importante, fiind unul din arhitecții Marii Uniri, la Conferința de Pace de la Paris pledând ca o “tigroaică”, cum i s-a spus la celebra întâlnire cu Președintele de atunci al Franței, Georges Clemenceau, supranumit “leul”, când a negociat cu un success cu totul deosebit cauza României în față națiunilor Europei și ale lumii.

Bucuria tradițiilor folclorului românesc și o adevărată “inimă de român” au fost trăite de Regina Maria în multe locuri prin folosirea vestimentară a iei românești, făcută cunoscută lumii întregi de către pictorul impresionist de renume, Henri Matisse, prin “la blouse roumaine”.

Regina Maria, un adevărat apologet al culturii și spiritualității românești, nu i-a uitat pe Români nici în momentul morții sale, lăsând, prin Testament, Românilor și pe teritoriul României, inima să fizică de

carne la Castelul de la Balcic, la Castelul Bran și, apoi, la Castelul Pelișor.

Așa cum se desprinde din volumul de versuri al autoarei Georgeta Blendea, Regina Maria, deși era de religie protestantă și crescută în educația înaltei aristocrații, mama sa, Ducesa Maria a Rusiei, Fiica Țarului Alexandru al II-lea al Rusiei, era de religie ortodoxă, ceea ce a contribuit desigur la sensibilizarea Reginei față de valorile poporului român, profund animat de lumina ortodoxă dublu milenară. Cea mai importantă redută cucerită de Români în inima Reginei Maria a fost legată de simțirea intuitivă a frumuseții sufletului acestui popor unic și binecuvântat, de la doinele și baladele din popor, de la tradițiile strămoșești, miturile și mitologia autohtone încă vii, de la muzica folclorică, de o frumusețe și o varietate fără egal în Europa, caracterul infinit nobil al țăranului român, intelectualii de statura europeană și oamenii de cultură “briantisimi”, până la credința vie în miracole și forțe supranaturale, toate au cucerit fără preget sufletul și noblețea aristocrată a Reginei, care întâlnea fertil și magic noblețea și cucernicia inimii de Român.

De fapt, subiectul acestei cărți nu este cel al Reginei Maria, cât, mai ales, cel al frumoasei povești de dragoste care s-a ținut între o Regină și poporul român, căruia a ajuns să îi întruchipeze, că o răsplătă meritată, aspirațiile cele mai înalte ale conștiinței sale naționale.

Este probabil ca Regina Maria, dacă ar fi trăit departe de România și nu ar fi cunoscut. Această țară pe viu, în profunzimea etosului autohton, la fel ca numeroși occidentali, uneori superficiali și cu prejudecăți, nu ar fi putut aprecia România și calitățile ei autentice la adevărată lor valoare. Ideea far care se poate desprinde din această carte este că România a putut să cucerească cele mai rafinate și capricioase gusturi aristocrate, gusturi etice, morale și culturale prin etosul

românesc inconfundabil, ceea ce poate aprinde în inimile Românilor de azi o nouă speranță în unitatea națională, în credința în oameni și în frumusețea sufletului românesc, ce par apuse în prezent în România, unde lumina României eterne, a României profunde și a României geniale sunt adormite sau înțelept mascate protector.

Regina Maria devine, astfel, o Nouă “Alice în țara minunilor”, ca într-o călătorie inițiată, descoperind total nesperat minunile românești ale lumii. Odată cu această carte de memorialistică a vieții Reginei Maria s-a scris din nou aforismul lui Gheorghe Brătianu: „Poporul Român: o enigmă și un miracol istoric.”

Acest volum de versuri este o carte document, o carte manifest, o carte cu mesaj internațional nu numai prin caracterul bilingv româno-francez, dar este o carte de vizită pentru orice străin care dorește să cunoască adevărată Românie, dar și un manual de educație corectă pentru generațiile tinere de azi, care pot lua contactul și se pot contamina cu România frumoasă, cu sufletul românesc care apasă bazele României Mari, o speranță vie pentru o educație creștină care să reziste și să învingă acest neoțunami anti-hristic și anti-creștin, care lovește România de 30 de ani.

Închei acesta cronică cu un îndemn adresat tuturor Românilor din România de azi, țară care încă traversează perioada dificilă a tranziției și a luptei ideologice culturale, spirituale, diplomatice și morale cu vestitul Occidentul: „Îndrăzniți! România eternă, România fantastică, România profundă a cucerit inimi de Regine, înălțimile Occidentului, România a cucerit Lumea!” Vă mulțumesc!

Ovidiu ATANASIU
Brașov, noiembrie 2025

SCRISOARE DIN CER

**Scrisoare din lumea celestă de Iulia
Hașdeu către părinții săi,
Bogdan Petriceicu și Iulia Hașdeu
Marin Voican**

Din lumea mea îndepărtată, iubite Tată și dulce Mamă, vă scrie fiica voastră, adorată...învăluită în taina nemărginirii, cutremurată de măreția creației lui Dumnezeu șide armonia fără sfârșit a universului.

Tată bun și mult iubit...

Tu mă chemi din infinit,
În loc sfânt, de rugăciune,
Fiindcă-ți este dor de mine
Și mă-ntrebi: „Ți-e bine?”

Tată, eu simt că în sine...

Nu e moarte, doar iubire –

Altă lume-n despărțire...

*Căci aici, din duh și dor,
Mi-am făcut din vis izvor,
Voi veni din zări senine,
Papa!... să fiu lângă tine”.*

Voi Părinți, iubirea mea...

Când zăriți pe cer o stea,

Eu sunt, și iar mă cobor,

Că de voi mi-e tare dor!

Tot ceea ce odinioară am visat, citesc acum în lumina care nu apune. În fața ochilor mei s-au deschis abisurile cerului, iar gândurile se prefac în raze. Cât adevăr avea poetul Eminescu când vorbea despre *Steaua* ce-a murit de mult, dar lumina ei ne ajunge abia

acum! Așa este și cu sufletele noastre: ele nu pier, strălucesc în altă parte, trimisese unei alte dimensiuni a Ființei.

Eu sunt glasul ce răzbate
Din tăceri nemăsurate...
De pe drumuri de lumină
Unde clipa nu se-nchină,

Unde timpul nu mai doare,
El se naște din izvoare
De gândire și simțire —
Și a duhului sfințire...

Călătoresc, însoțind mirificul nostru Pământ, cu viteza amețitoare de șase sute optzeci de kilometri pe secundă. Nu-i așa că-i fantastic? O,... câtă măreție și armonie în dansul cosmic al planetelor, al stelelor și al galaxiilor, totul pulsează în spirală ascendentă, asemenea rugăciunii către Cer.

Mă opresc o clipă asupra planetei albastre, căminul nostru trecător, care se rotește neobosit în jurul axei sale, în 24 de ore, împletind ziua cu noaptea, iar într-un an îmbrățișează Soarele, pășind împreună prin oceanul Căii Lactee. Dar galaxia însăși, cu tot ce conține, se mișcă în spațiul infinit, într-un dans care nu se va mai repeta niciodată în același loc. O, cât de mică e ființa omenească și cât de mare e întrebarea ei despre începuturi și rosturi!

Tată și Mamă, simt durerea ce vă mistuie, iar lacrimile voastre s-au prefăcut în stropi de lumină aici, în lumea de sus. Nu există despărțire, ci doar o altă formă a iubirii. Tată, geniul tău a ridicat un templu — castelul din Câmpina — unde m-ai chemat, și eu am venit. Am coborât prin vis, prin sunet, prin flacără, prin cuvânt. Am fost acolo, în aerul care vibra când mă chemai: „Iulia, ești tu?” Da, eram eu, și sunt mereu lângă tine.

Am privit în urmă, spre clipa când am fost doar un copil visător, ascultând glasul îngerilor în adierea vântului. Apoi, adolescența, studiile mele la Paris, unde-am învățat iubirea de artă, de poezie, de muzică și de filosofie. Acolo am compus, am pictat, am scris, am cântat, am visat

neîncetat. Am iubit, poate, o umbră, un ideal, o chemare spre absolut. Mi-am înălțat gândurile mai presus de vârsta mea, dorind... nu gloria, ci înțelegerea.

Dintr-o lume-ndepătată,
Unde Timpul, niciodată...
Să-l măsoari nu s-ar putea,
Vă trimit scrisoarea mea.

Spațiul care-i străbătut
Doar dee mintea omenească
E mirific, e veșnicul infinit —
Cu lumina lui, cerească...

Se rotesc, atrag, resping
Comete, planete, stele:
Putrea Marelui Demiurg,
Ce dă viață... și durere....

Și din taina aceasta sfântă,
Vă trimit o stea ce cântă,
Din lumea... necunoscută,
Care sufletu-mi frământă

Acum vă privesc din locul meu de lumină și vă trimit o-mbrățișare, dulce alinare pentru inimile voastre. Nu vă mai întristați... căci ceea ce numiți moarte este doar trecerea într-o dimineață mai senină. Eu trăiesc în voi, în amintirea voastră, în fiecare rază care pătrunde prin vitraliile castelului, în cântecul păsărilor, în clipa sfântă de rugăciune.

Când priviți cerul, amintiți-vă: steaua pe care o vedeți poate fi departe, dar lumina ei există, așa sunt și eu — lumina voastră, de dincolo de timp.

Cu iubire nemărginită, LILICA voastră.

Marin Voican

DOCUMENTE

Bucovina

Noi,
*Congresul general al Bucovinei,
întrupând suprema putere a țării și fiind
investit singur cu puterile legiuitoare, în
numele Suveranității naționale, Hotărâm:
Unirea necondiționată și pentru vecie a
Bucovinei în vechile ei hotare până la
Ceremuș, Colacin și Nistru, cu regatul
României".*

Serviciul divin din 13 Noemvrie 1918¹¹

Fericitele și marele timpuri, ce le trăim s-au solenizat și printr-un serviciu divin în biserica catedrală din Cernăuți, la care au asistat reprezentanții armatei române, în frunte cu dl. general (Iacob) Zadic și Consiliul național cu dl. Iancu Flondor în frunte, reprezentanții oficiilor și un foarte numeros public credincios. Sodați romani cu două drapele ale armatei se poitaseră în apropierea d-lui general.

De pe amvon
Ipolitul **Teodor
Tarnavski** (foto)
ține următoarea
memorabilă
cuvântare:

„De 54 ani de când s-a zidit acest măreț Iacăș dumnezecesc din daniile pioase ale vechilor voievozi, boieri și archierei moldoveni, s-au celebrat aici multe serbări și solemnități comemorative și jubilare; — în fața acestui sf. altar s-au pontificat nenumărate servicii divine solemne, dară

în tot cursul acestor 54 ani nici bolțile aceste înalte, nici chipurile blânde ale sâtișilor de pe părăi n-au văzut în biserica catedrală atâta emoțiune profundă sufletească, n-au văzut așa înălțare de inimi, așa însuflețire și entuziasm și în acelaș timp așa dispoziție reculeasă așa impuls spontan și elementar al mulțimei adunate de a cădea în genunchi și a aduce o călduroasă rugă de mulțumită Atotputernicului Creator. Și nu e lucru de mirare!

Căci nu o serbare comemorativă, fie ea cât de înălțătoare, nu un jubileu fie el cât de grandios, ne-a adus astăzi încoace, - ci un eveniment istoric de prima ordine. În aceste zile mari adecă - se arată zorile unui viitor, mai senin și mai luminos unui popor de 300.000 de suflete, se schimbă din temelie soarta poporului român bucovinean, care din încătușat și asuprit ce a fost a devenit liber și suveran, având posibilitatea mult dorită și mult așteptată de a se reîntoarce la patria-mumă de la sânul căreia a fost smult acu 143 ani.

Aceasta solie, aceasta cheazășie ni aduce glorioasa armată română, ilustrul ei general și ceilalți ctiorați reprezentanți ai ei, pe cari îi sălut și de pe amvonul acestei biserici cu următoarele cuvinte.

Cu dor V-am dorit, cu răbdare V-am așteptat, cu bucurie și cu însuflețire vă primim. Bine ați venit pe pământul Bucovinei, bine ați venit și în biserica catedrală, care de astăzi înainte, de la intrarea D-lor Voastră în ea, devine iarăși biserică curat românească cum a

¹¹ Monitorul Bucovinei, 19 noiembrie 1918

fost de la început.

Iubiților ascultători !

Un împărat, — ni zice o istorioară — a fost chinuit de dorul, de a deslega toate tainele, toate enigmaticele câte le are viața firii, viața oamenilor și viața popoarelor. El avea obiceiul de a chema în fiecare seară la sine pe un om care trecea de cel mai înțelept în largă lui împărăție. Și acest înțelept cu experiențele sale bogate adunate într-o viață de 9 decenii cu mintea sa ageră, cu inima sa la care — după cum spune istorioara — nu ajungea dorul deșertăciunilor lumești, deslega în totdeauna problemele în așa fel, că-l satisfăcea pre întrebătorul. Într-o seară făcându-și ei earași preumblarea lor de peripatetici îi puse împăratul înțeleptului următoarea întrebare. Tu care pari a ști toate - să-mi spui, de ce soarta popoarelor e atât de varie, atât de diferită, de ce. Unele trăiesc numai zile senine în dulce nepăsare ca în vremea lui Odisseu, pe când altele sunt apăsate de o soartă vitregă și amară, nu-ți pare aceasta a fi o nedreptate a providinței dumnezeiești?

Înțeleptul se gândi puțin asupra răspunsului pre care avea să-l dea și răspunse: Tu-mi pui întrebarea aceasta, pentru că te gândești numai la liniile clipe din viața popoarelor, numai la o epocă din ea. Dacă nu Te-ai restrânge la aceasta, ușor ai cunoaște că providința lui Dumnezeu a fost în veci justă și justă va rămânea. Căci precum șirul zilelor senine ale popoarelor, cari trăiesc ușuratec nu durează în veci, ci trebuie să fie întrerupt dela o vreme prin cercări, totașa și asuprirea și chinul popoarelor subjugate își are sfârșitul său. Au n-ai citit în scripturi, cu chiar atunci când setea popoarelor în pustie era mai mare, când disperarea lor era la culme, chiar atunci a lovit Moisi cu toiagul în stâncă, de a isvorât apă vie încât popoarele și-au putut potoli setea lor. Astfel ia ieșii fiecărui - popor asuprit un Moisi — pentru fiecare popor vine odată o clipa fericită care-l face să uite suferinți de veacuri.

Dacă ne oprim la aceste cuvinte ale înțeleptului și le aplecăm la evenimentele cari se întâmplă în jurul nostru, ni vine a crede că acestui înțelept i-a fost dat un dar divin, că ochiul lui ager a pătruns tainele viitoiului, pentru că chiar acum un cap puternic al unei împărății mari dincolo de marea atlantică asemenea unui Moisi din secolul al 20-lea. Bați în stânca de granit în care erau ascunse scuturile popoarelor și din aceasta stâncă a răsărit (...lipsă text) multe popoare subjugate din vechea Europa scumpa i:b-ș:Ue. Între aceste popoare ne găsim și noi românii.

După un timp lung de robie ne putem potoli viața sfântă, setea sântă a libertății ni-a sosit și nouă cei care ne udăm chinul și suferinți de veacuri. Astăzi putem spune că a sosit ziua în care a ascultat Dumnezeu rugile (...text lipsă) credinciosul popor roman îi aduce de veacuri. Astăzi s-a împlinit visul de aur al neamului nostru pre care multe generații nu l-au putut vedea împlinit și-l vizează numai în mormintele lor.

Astăzi un neam divizat, "trăitor de mai multe stăpâniri s-a unit spre a forma de acum înainte un singur și mare popor, o singurie împărție menită să ocupe în viitor un loc de importanță și onoare în Europa transformată. Dară scris i-a fost întotdeauna poporului român, că orice succes a trebuit să-l răscumpere cu mari și amare jertfe. Și unirea neamului nu s-a împlinit urât prin cel mai dureros sacrificiu pre care îl poate aduce un neam prin sacrificiul sângeros al nenumăratelor vieți tinere.

Mulți eroi de ai noștri nu se vor mai întoarce la părinți, la neveste și la copii, mulți dorm, sub stâncile prăpăstioase ale frontului italian, în Serbia, Rusia, Polonia, mulți și în pământul sânt al țării lor. Noi pe care ne-a învrednicit bunul Dumnezeu să ajungem aceste zile mărețe avem datoria sfântă de a aduce astăzi acestor eroi cu o lacrimă de recunoștință tributul nostru și a le zice: Dormiți cu toții un somn lin în pământ străin și în țărâna sfințită țărilor românești, eternă să vă fie amintirea.

Și acu să ne întoarcem la actul sânt în fața căruia ne găsim Lumea participanților la serbarea de astăzi se compune din toate păturile câte le are neamul nostru. Pe lângă

onorații reprezentanți ai glorioasei armate române, se află aici întreg consiliul național o mulțime de funcționari, profesori, învățători, poporeni. Cu toată deosebirea de stare, vârstă și ocupațiune, simțim ca în acest momet sărbătoreasc din inimile tuturor se înalță, de pe buzele tuturor se desprinde aceiași rugă, ruga pre care o

fură însoțite de „Imnul Regal“ și de imnul „Salut armatei române“, ascultate cu profundă bucurie și pietate.

Urma *panachida* pentru frații și eroii români, căzuți în crâncenul războiu, pe a cărui urmă se înfăptuește „România Mare“. Ne-am rugat cu adânci regrete pentru sufletele bravelor jertfe ale idealului măreț.

Intrarea armatei române în Cernăuți în 11 Noiembrie 1918¹² către seara sosiră primele

putem îmbrăca în cuvintele imnului național român care de acu înainte va fi și imnul nostru: „**Doamne sfinte, ceresc părinte, Tinde a Ta mână Spre țara română**“.

Apoi urmă *doxologia* ceremoniată de archimandritul mitrofor de scaun Vorobchievici, încunjurat de o numeroasă asistență a elitei preoților din Cernăuți. Felul însuflețit, cum se desăvârșiau rugăciunile pătrundeau până la suflet. Rugile pentru Regele nostru Ferdinand I se repetau de toate buzele pioase și admirabil sunau accentele corurilor executate de „Armonia“.

Rugile pentru Regele Ferdinand și familia Regală, cât și cele pentru armata română

patrulare române întâmpinate de urale și ploii de flori. Spre întâmpinarea d-lui general de divizie Zadic și al statului major al diviziei fură trimiși d-nii Dr. V. Bodnareșcu și Dr. Georgian, însoțiți de ofițeri de onoare, dintre ofițerii români bucovineni. Primite de un indescriptibil entuziazii sosiră automobilele cu d-l general Zadic și colonelul statului major dl. Rovinaru, însoțiți de domnii trimiși spre întâmpinare. între ploii de flori și entusiaste aclamații de „Trăiască Regele României mari“, „Trăiască România mare“, „Trăiască Armata Română“ mult doriții soli ai desrobirii fură conduși în- sala, de recepțiune din palatul național.

¹² Monitorul Bucovinei, Cernăuți, fascicola 1, 14 nov 1918

Aici urmară clipele celei mai mari înălțări sufletești, așteptate cu dor de aproape un secol și jumătate. Sublimă emoțiune pătrunse pe cei prezenți și d-l Iancu Flondor vorbi:

„*Domnule General!* Ca președinte al Consiliului național am datorința să bineventez fâlnica Oaste Română la intrarea ei în capitala Bucovinei, aceslei feri, ce păstrează în sinul său sfintele moaște ale marelui nostru Domn Ștefan.

Suntem pe cale să întregim iară moștenirea lui - România mare! Sufletul lui nemuritor

e în mijlocul nostru! Resimt un sfânt fior, ce trece prin inimele noastre! !

Dară nu este dat ființei omenești de a fixa în graiu viu o asfeliu de simțire. Numai o rugăciune fără cuvinte, care se înalță la ceriuri, îi poate cores punde întru câtva.

Domnule General!

Dați' mi voe să Vă bineventez așa, cum o țin doi frați iubitori, cari după o lungă și dureroasă despărțire se întâlnesc spre a nu

se mai despărți - niciodată ! O fac, deschizând brațele mele și stringându-Vă la piept. (Urmează înduioșătoarea îmbrățișare între d-l. Flondor și d-l. general Zadic, care se sărută lung și cu ardoare, ear jur împrejur ochii lăcrimează).

Domnilor! Acum să mulțumim din adâncul inimelor noastre celui mai mare și mai bun Român al veacului nostru: Maiestatea Sa, Regele nostru Ferdinand /. Trăiască'''.

Frenetice strigăte de „Trăiască“ însoțiră aloctiunea, participanții lăcrimau și se îmbrățișau de bucurie, iar corul „Armoniei“, condus de dirigentul lui dl. Constantin Șandru esecută Imnul Regal al României. Solemn și sublim pătrundeau accentele imnului în inimi.

După terminarea serviciului divin **generalul de divizie Iacob Zadic (foto), comandant al Diviziei 8 Infanterie** a rostit pe șoseaua din fața bisericii Catedrale din Cernăuți un discurs avântat către armată în urma cărei izbucniră entuziaste strigate la următoarele cuvinte:

„Onorați cetățeni ai Bucovinei!

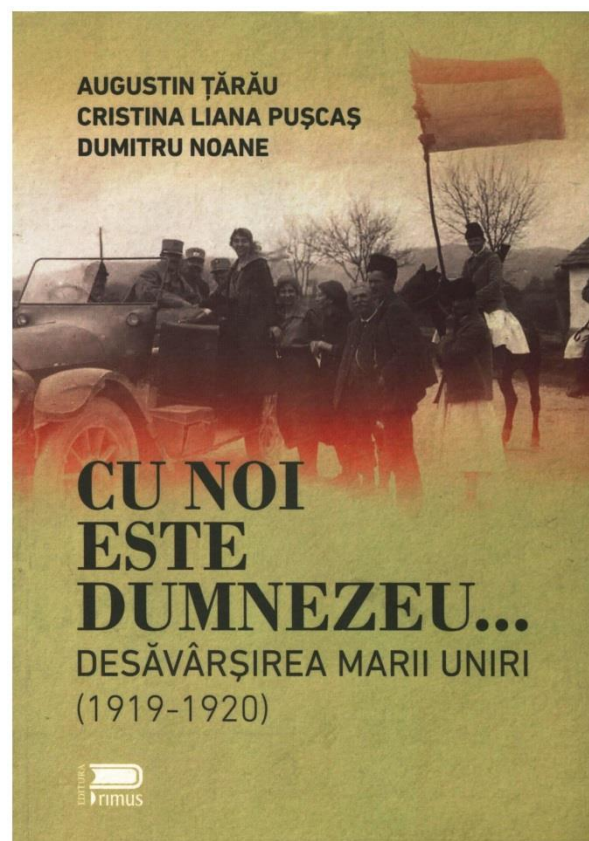
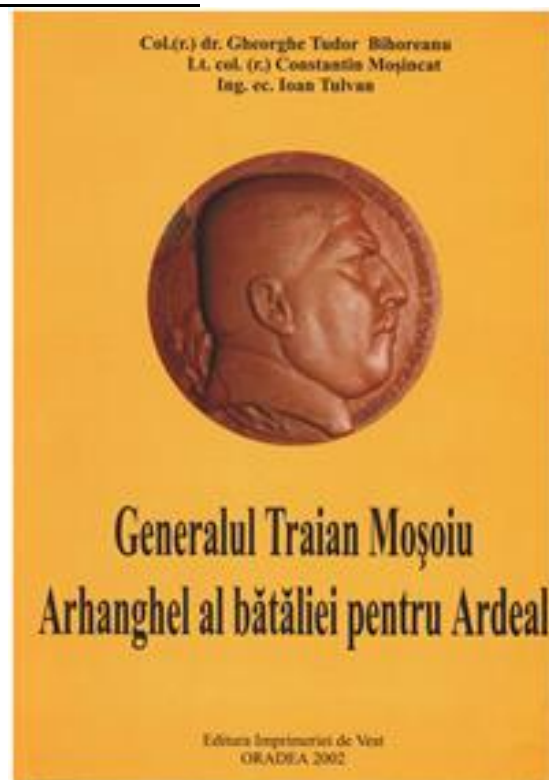
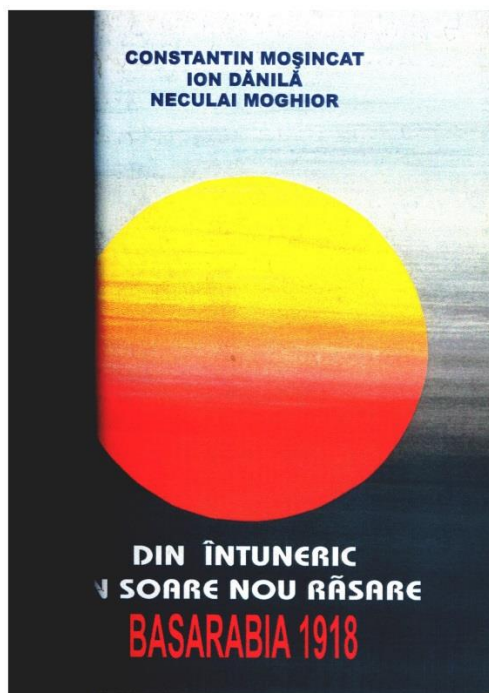
În urma dorinței Comitetului Național Bucovinean, Maiestatea Sa Regele și Țara României au răspuns chemării și au adus ajutorul armatei române, pentru ca liniștea acestei țări să nu fie turburată.

Sosind, aduc salutul, cu iubire frățească, și pot să spun cu iubire de mamă al României libere către țara Bucovinei!

În aceste momente, gândul meu se înalță către Dumnezeu și-i adresează mulțumirile României mari, că a scos sfânta dreptate la suprafață.

Pentru despărțirea Bucovinei a trebuit să curgă sânge și să cadă un cap de Domn, pentru re-împreunarea ei, însă, n-a curs nici un pic de sânge. Să strigăm cu toții: Trăiască România mare! Trăiască Bucovina! Trăiască regele Ferdinand I!’. „Trăiască armata română“.

Apoi urmă între vîi aclamații lădefilarea ofițerilor români bucovineni și a unităților armatei române apărute. Cu pași tineri, repezi și vînjoși, șoimi păreau soldații români cu magic avînt de eroi. Muzica militară română execută marșul defilării.

OPINII – CU ȘI FĂRĂ PARDON

ZIUA LUI IOSUA, CEA MAI LUNGĂ ZI DE CÂND EXISTĂ OMENIREA

N. Grigorie Lăcrița

Cuprins:

1. Prevederi din Biblie
 2. Explicații, pe înțelesul tuturor, cu privire la durata „zilei lui Iosua”
 3. Câteva precizări care ajută la o mai bună clarificare a problemei în discuție
- Bibliografie

1. Prevederi din Biblie

„*Căci pentru Domnul, o zi este ca o mie de ani, și o mie de ani ca o zi.*” (2 Petru 3:8)

„*Ziua cea lungă a lui Iosua*” este prezentată în Biblie ca fiind „*cea mai lungă zi de când există omenirea*”.

În Biblie, Vechiul Testament, Cartea lui Iosua¹³, capitolul 10, versetele 12 – 14 se spune (culorile și sublinierile îmi aparțin):

„12 **Atunci Iosua a vorbit Domnului**, în ziua când a dat Domnul pe amoriți în mâinile copiilor lui Israel, **și a zis în fața lui Israel: «Oprește-te, soare, asupra Gabaonului, și tu, lună, asupra văii Aialonului!»**

13 **Și soarele s-a oprit, și luna și-a întrerupt mersul**, până ce poporul și-a răzbunat pe vrăjmașii lui. **Lucrul acesta nu este scris oare în Cartea Dreptului? Soarele s-a oprit în mijlocul cerului și nu s-a grăbit să apună, aproape o zi întreagă.**

14 **N-a mai fost nicio zi ca aceea, nici înainte, nici după aceea, când Domnul să fi ascultat glasul unui om; căci Domnul lupta pentru Israel.**”

Deci:

¹³ Iosua, care a trăit în jurul anului 1200 î.Hr. este un personaj biblic, care a fost urmașul lui Moise în conducerea poporului evreu. În perioada cuceririi Canaanului, a ocupat poziția de comandant militar.

1. Atât Soarele, cât și Luna, **s-au oprit în mijlocul cerului aproape o zi întreagă**. Cât a fost această zi de lungă, nu se spune în Biblie, dar, în mod sigur că **nu a fost o zi obișnuită** ca toate celelalte zile.

2. Cuvintele lui Iosua au exprimat puterea și voința lui Dumnezeu, care lupta pentru Israel(?), ele nefiind cele ale unui om obișnuit, adică Iosua a vorbit sub călăuzirea lui Dumnezeu (Iehova), cu aprobarea Sa.

3. Domnul a ascultat glasul lui Iosua pentru că „*Domnul lupta pentru Israel*”!?

4. Prin „*prelungirea zilei lui Iosua*”, Iosua a beneficiat de cât timp a avut nevoie pentru totala nimicire a nu mai puțin de 5 (cinci) împărați (conform Iosua 10:16;23), respectiv: pe 1) împăratul Ierusalimului, 2) împăratul Hebronului, 3) împăratul Iarmutului, 4) împăratul Lachisului și 5) împăratul Eglonului.

Ce binecuvântare și ce îmbărbătare pentru poporul evreu!, că Dumnezeu era iarăși în mijlocul său!, ***Luptele lui Israel erau iarăși luptele lui Dumnezeu***, deoarece ***Însuși Dumnezeu a dat lui Iosua indicațiile pentru învingerea a nu mai puțin de 5 împărați***, și aceasta într-o singură zi, o zi cu totul deosebită, o zi mărită cât a fost necesar pentru ca Israel să-și învingă dușmanii, ***o zi cum n-a mai fost niciuna ca aceea, nici înainte, și nici după aceea.***

2. Explicații, pe înțelesul tuturor, cu privire la durata zilei lui Iosua

Ziua în care „**soarele s-a oprit, și luna și-a întrerupt mersul în mijlocul cerului și nu s-au grăbit să apună, aproape o zi întreagă**”, este considerată, din punctul de vedere al relatărilor din Biblie, ca fiind „**cea mai lungă zi de când există omenirea**”, și este numită „**Ziua lui Iosua**”.

Neînțelegerile și controversile sunt pe cât de numeroase, pe atât de mari, inclusiv în rândul celor care propovăduiesc Biblia, cu privire la ***cât le lungă a fost „ziua lui Iosua”***, cei mai mulți crezând, ***greșit***, că aceasta a fost o zi obișnuită, ca toate celelalte zile.

Atâta timp cât „soarele s-a oprit, și luna și-a întrerupt mersul în mijlocul cerului și nu s-au grăbit să apună, aproape o zi întreagă” (Iosua, 10:13), o asemenea zi, despre care Biblia ne spune că „**N-a mai fost nicio zi ca aceea, nici înainte, nici după aceea,**” (Iosua, 10:14), o asemenea zi nu avea cum să fie „o zi obișnuită”, nu avea cum să fie „o zi ca toate celelalte zile”.

Din cauză că este destul de greu de înțeles faptul că ziua respectivă nu a fost o zi ca toate celelalte zile, voi prezenta elementele necesare pe baza cărora să se asigure înțelegerea cât mai bine a acestei probleme, de către cât mai multe persoane.

1. Să considerăm că **o zi obișnuită**, din locul și din perioada respectivă, **era între orele 6 și 18, deci de 12 ore.**

2. Pentru a înțelege minunea făcută de Dumnezeu acelei zile, să considerăm că „**Ceasul Lui Dumnezeu**”¹⁴ era exprimat prin soare și prin lună.

Presupunem că la ora 10, **Iosua, aflat deja pe câmpul de luptă, a vorbit Domnului, și a zis: Oprește-te, soare, asupra Gabaonului, și tu, lună, asupra văii Aialonului!** (Iosua, 10:12), **și soarele s-a oprit, și luna și-a întrerupt mersul**, până ce poporul și-a răzbunat pe vrăjmașii lui.

Să considerăm că la ora 10, „**ceasul Lui Dumnezeu s-a oprit**”, adică „**soarele s-a oprit, și luna și-a întrerupt mersul**”, **pentru o perioadă de 15 ore**, adică pentru atâta timp cât Iosua a avut nevoie pentru totala nimicire a celor 5 împărați (Iosua 10:16;23).

După cele 15 ore, pe care „**ceasul Lui Dumnezeu**” a fost oprit, la ora 10 ceasul a fost pornit, iar ziua și-a reluat cursul normal și s-a încheiat tot la ora pământească de 18, dar nu după 12 ore, ci după 27 de ore, respectiv: 4 ore de la 6 la 10; 15 ore pe care ceasul Lui Dumnezeu s-a oprit; 8 ore de la 10 la 18.

Aceasta a fost „o zi destul de lungă” față de toate celelalte zile, zi despre care Biblia ne spune că „**N-a mai fost nicio zi ca aceea, nici înainte, nici după aceea,**” (Iosua, 10:14), zi care nu a fost una obișnuită, care a fost o zi cum „**N-a mai fost nicio zi ca aceea, nici înainte, nici după aceea,**” (Iosua, 10:14).

3. Câteva precizări care ajută la o mai bună clarificare a problemei în discuție

1. Timpul nu poate fi oprit

1.1. De mai mult timp este dovedit științific că nu Soarele este cel care se mișcă pe ceruri, ci Pământul se învâртеște în jurul axei sale, ceea ce marchează ziua. Deci, mărirea „zilei lui Iosua” a putut avea loc numai prin oprirea rotației Pământului în jurul propriei axe.

1.2. Astăzi este dovedit științific **că o oprire a rotației Pământului**, nu numai pentru o zi (și cu atât mai mult pentru o zi așa de lungă, precum „Ziua a lui Iosua”), dar nici pentru o fracțiune de secundă, nu este posibilă, iar dacă, prin absurd, această oprire ar avea loc, ar cauza efecte catastrofale, atât asupra Pământului însuși, cât mai ales asupra existenței întregii omeniri.

1.3. O oprire a rotației Pământului, indiferent pentru cât de puțin timp, nu ar fi posibilă decât în cazul unui cataclism cosmic (și nici atunci pământul ar putea rămâne în nemișcare), cel puțin la nivelul galaxiei noastre.

1.4. Ceea ce mii de ani s-a crezut ca fiind o adevărată „**povestirea**”, conform căreia 1) la cererea lui Iosua către Dumnezeu, „**soarele s-a oprit, și luna și-a întrerupt mersul**”, până când Iosua a învins nu mai puțin de 5 împărați, în numai singură zi!?, și 2) aceasta pentru că Domnul lupta pentru Israel!?, încă din secolul XX aceasta a ajuns „o **poveste biblică**”, ca urmare a faptului că știința a dovedit că așa ceva nu este posibil, această explicație fiind înсуșită de tot mai mulți oameni pe zi ce trece.

¹⁴ A se vedea articolul subsemnatului intitulat „**Ceasul lui Dumnezeu**”.

„**Timpul nu poate fi oprit**” este un concept fundamental în fizică și în filozofie, și se referă la natura ireversibilă a timpului, care curge întotdeauna înainte și nu poate fi încetinit sau oprit.

Despre faptul că „timpul **se dilată**”, știința are explicații, dar tot știința a dovedit că „**timpul nu poate fi oprit**”, nici chiar și pentru cea mai mică fracțiune de secundă, precum de miliare, de miliarde, de miliarde ... de ori dintr-o secundă.

„**Timpul se dilată**” în anumite condiții, în principal (1) în funcție de viteza cu care te miști în spațiu și (2) de câmpul gravitațional în care te afli.

Acest fenomen se explică prin teoria relativității *restrânse* a lui Einstein (pentru viteze mari) și teoria relativității *generale* (pentru câmpuri gravitaționale intense).

Cu cât te miști mai repede în spațiu sau ești într-un câmp gravitațional mai puternic, cu atât timpul trece mai lent pentru tine în comparație cu un observator aflat în repaus sau într-un câmp gravitațional mai slab.

2. Distincția dintre „o povestire” și „o poveste”

Cunoașterea distincției care există între „o povestire” și „o poveste” este foarte importantă și pentru interpretarea cât mai corectă a numeroase versete (texte) din Biblie.

2.1. La general

Sunt frecvente cazurile în care, în vorbirea curentă, nu se face o distincție clară între „povestiri” și „povești”.

Povestirea:

- 1) este un termen care are pretenția de a reflecta „un adevăr”, de a prezenta unele „*fapte despre care se presupune că au existat cândva în realitate*”;
- 2) relatează fapte din punctul de vedere al unui povestitor, care a fost martor sau a participat la evenimentul povestit;
- 3) de obicei, este de mică întindere, relatează un singur fapt, are personaje puține, iar interesul cititorului se

concentrează asupra situației istorisite, povestite.

Povestea:

- 1) este, prin esența sa, „*ficțiune, invenție, un basm*”, dar poate fi și „*o balivernă, o minciună*”;

2 de obicei, relatează întâmplări imaginare, precum în basme, cu personaje fantastice care se luptă între ele, cele nefaste, cele negative fiind învinse de cele ale binelui;

- 3) spune, de multe ori, istorioare puțin, sau deloc credibile, iar cel care o spune este considerat ca o persoană care spune de la „*povești*”, până la „*basme*”, până la „*năzbâtii*” și „*baliverne*”.

„**Povestirea unei povesti**” are loc atunci când o persoană (de exemplu, bunicul) relatează (în special prin citirea din cărți de povești) altei persoane (de exemplu, nepoțelului) întâmplări imaginare, cu personaje fantastice, unele ale binelui, altele ale răului, care se luptă între ele, cele negative (ale răului) fiind învinse de cele pozitive (ale binelui). Spre exemplu, „*povestirea unei povesti umoristice*”, spune că „Surdul a auzit cum mutul a povestit, că orbul a văzut, cum șchiopul alerga foarte rapid.” (Proverb evreiesc)

A se vedea și Articolul „Controversă între religie și știință. Soarele s-a oprit și luna și-a întrerupt mersul, pentru o zi”, pe mai multe Sire-uri, precum <https://uzpr.ro/22/11/2023/controversa-intre-religie-si-stiinta-soarele-s-a-oprit-si-luna-si-a-intrerupt-mersul-pentru-o-zi/>

2.2. Din punct de vedere religios

Este ușor de înțeles că, la începuturile omenirii pe pământ, nu exista nici grafie (scriere), și nici consemnări scrise despre acele vremuri.

Moise, fiind întâiul autor biblic, a relatat evenimentele credinței în Dumnezeu de dinaintea sa, atât pe baza unor documente scrise (foarte puține în vremea respectivă), cât (cel mai mult) pe baza unor „tradiții sfinte *orale*”, transmise de mai mult timp (imposibil de cunoscut) din generație în generație.

Transmiterea, pe cale *orală*, a „*tradițiilor sfinte*” s-a făcut ca ceva *sacru*, existând convingerea că ele nu relatează simple fapte omenești, ci evenimente pe care Dumnezeu le-a provocat, sau în care S-a implicat direct; acestea au o *descendență discutabilă sub aspectul exactității lor*.

Tradițiile sfinte orale erau recitate public, după un anumit ceremonial, deseori și ca *imnuri liturgice*.

Așadar, în momentul în care Moise le-a consemnat în scris, *din forma orală*, ele aveau deja investirea unor texte revelate care se integrau în structura unei scrieri de inspirație Dumnezeiască.

A fost nevoie de secole până când autoritatea Bisericii să decidă (1) care anume din cărțile Vechiului Testament poartă în ele atributul inspirației dumnezeiești și pot fi incluse în ceea ce se cheamă „*canonul biblic*”, „*cărți canonice*” și (2) care sunt „*cărți necanonice*”.

3. Ceasul «*pământesc*» al lui Dumnezeu, conform Bibliei

Pentru a se înțelege cât mai corect și de către tot mai multe persoane problemele legate de timpul în care Dumnezeu a intervenit în viața omenirii, de la Creație și până în prezent, am introdus în discuția noțiunea de „*Ceasul «pământesc» al lui Dumnezeu*”, care este definit într-o concepție proprie.

Ceasul lui Dumnezeu măsoară eternitatea, măsoară un timp fără de început și fără de sfârșit.

Ceasul „*pământesc*” al lui Dumnezeu este un ceas care măsoară timpul care a început cu „*Facerea lumii de către Dumnezeu*”, conform Bibliei, cartea Geneza, numită și *Facerea*, Capitolele 1 - 3, și care, posibil, va avea și un sfârșit.

Despre data la care se va opri „*Ceasul «pământesc*» al lui Dumnezeu” nu se poate ști de pământenii, numai Dumnezeu poate hotărâ.

Despre data la care a pornit „*Ceasul «pământesc» al lui Dumnezeu*” ne vorbește Biblia, dar fără ca pământenii să știe cu cât timp în urmă a avut loc această „*pornire a ceasului*”, cu câți ani în urmă a fost pornit acest ceas.

Conform Bibliei, „data la care a fost pornit Ceasul «*pământesc*» al lui Dumnezeu”, rezultă din cartea Geneza 1:1-5, în care se spune (sublinierea îmi aparține):

„1 La început, Dumnezeu a făcut cerurile și pământul.

2 Pământul era pustiu și gol; peste fața adâncului de ape era întuneric, și Duhul lui Dumnezeu Se mișca pe deasupra apelor.

3 Dumnezeu a zis: „Să fie lumină!” Și a fost lumină.

4 Dumnezeu a văzut că lumina era bună; și Dumnezeu a despărțit lumina de întuneric.

5 Dumnezeu a numit lumina zi, iar întunericul l-a numit noapte. Astfel, a fost o seară, și apoi a fost o dimineață: ***aceasta a fost ziua întâi.***”

Dar nimeni nu va putea data când a avut loc această „*primă zi din creația Lui Dumnezeu*”, cu câți ani în urmă, care poate să fie în urmă cu mii de ani, cu zeci de mii de ani, dar poate fi și cu miliarde de ani.

Datarea în timp, de către omenire, adică măsurarea timpului în ani, a unor evenimente din Biblie, a început numai după izgonirea lui Adam și a Evei din Grădina Edenului.

Despre perioada de timp cât au stat Adam și Eva din ***Grădina Edenului*** nu se știe, și nu va putea ști vreodată de către om.

Conform Geneza 1:27;31, Adam și Eva au fost creați în ziua a șasea.

Din cauză că Adam și Eva au încălcat porunca dată de Dumnezeu, de a nu mânca „din pomul cunoștinței binelui și răului” (Geneza 2:15), aceștia „au fost izgoșiți din grădina Edenului” (Geneza 3:23).

Omenirea nu știe, și nu va putea să știe vreodată:

1) cât timp a trecut de la „ziua întâi a Creației” și până la izgonirea lui Adam și a Evei din grădina Edenului, adică pe ce perioadă de timp, câți ani, au trăit Adam și Eva în grădina Edenului;

2) cât timp a trecut de la „ziua întâi a Creației” și până în zilele noastre.

Număratoarea anilor a început numai și numai după izgonirea lui Adam și a Evei din grădina Edenului.

Frecvente și mari erori se fac, inclusiv de cei care propovăduiesc (papagalicește) Biblia, prin a se considera că număratoarea anilor a început cu prima zi a Creației.

„Ceasul «pământesc» al lui Dumnezeu” a funcționat perfect, permanent și uniform, fără abateri (întreruperi, accelerări etc.), cu **o singură excepție**, care este descrisă în Biblie, în Vechiul Testament, Cartea lui Iosua, capitolul 10, versetul 13, în care se spune că „13 **Și soarele s-a oprit, și luna și-a întrerupt mersul**, până ce poporul și-a răzbnat pe vrăjmașii lui. Lucrul acesta nu este scris oare în Cartea Dreptului? **Soarele s-a oprit în mijlocul cerului și nu s-a grăbit să apună, aproape o zi întreagă.**”

Despre această zi, din Iosua 10:14, se precizează că „**N-a mai fost nicio zi ca aceea, nici înainte, nici după aceea**”, zi care este cunoscută ca fiind „**Ziua cea lungă a lui Iosua**”, care rămâne și „**cea mai lungă zi de la facerea lumii**” și aceasta ca urmare a faptului că „**Ceasul «pământesc» al lui Dumnezeu**” a fost oprit pentru câțva timp, rămas și acesta necunoscut.

Bibliografie

Biblia

Biblia cu explicații, de pe Site-ul <https://mybible.eu>

Nicolae Grigorie Lăcrița. Scrieri religioase. Volumul 1. Un nou mod de abordare și de explicare a unor mistere din Biblie, prezentată și pe <https://www.librarie.net/p/488655/scrieri-religioase-volumul-1-un-nou-mod-de-abordare-si-de-explicare-a-unor-mistere->

din-
biblie?srsId=AfmBOorzfUeqJ2Ij2Qmjhz
AVE_9TN4JECV0eVNbRVF0xaBBJDRis
dDP

Nicolae Grigorie Lăcrița. Articolul „Controversă între religie și știință. Soarele s-a oprit și luna și-a întrerupt mersul, pentru o zi”, pe mai multe Sire-uri, precum <https://uzpr.ro/22/11/2023/controversa-intre-religie-si-stiinta-soarele-s-a-oprit-si-luna-si-a-intrerupt-mersul-pentru-o-zi/>

Conf. univ. dr. N. Grigorie Lăcrița,
Craiova, 30.10. 2025

CIRCULARITATEA MARILOR ROMANE REBRENIENE

George PETROVAI

Se știe foarte bine, de către critici și istorici ai culturii în primul rând, că orice mare artist (scriitor, pictor, sculptor, muzician, arhitect) nu doar că are perioade faste (de mare inspirație), când produce opere remarcabile cu o relativă ușurință, urmate de perioade mai puțin faste pentru calitate (nu și pentru cantitatea comercială), dar și că toți oamenii de cultură cunosc acele săptămâni și luni de secătuire spirituală, când au nevoie de odihnă prin călătorii, discuții energizante și lecturi relaxante, întru refacerea magicului fond inspirațional.

De pildă, uriașa *Comedie umană* a lui Honoré de Balzac, părintele romanului modern, cuprinde „optzeci și patru de romane sau de nuvele terminate din cele o sută treizeci și șapte proiectate” (Gaëtan Picon în *Histoire des littératures*), între acestea fiind câteva capodopere incontestabile (*Eugénie Grandet*, *Moș Goriot*, *Iluzii pierdute*), romane „de căpătâi” pentru alți scriitori (*Istoria celor treisprezece*, carte pe care Mateiu I. Caragiale se pare că o știa pe dinafară, *Crinul din vale* care, ne spune Haralambie Grămesu în amplul *Tabel cronologic* al romanului *Femeia de treizeci de ani* din ediția 1974, „îi va sluji lui D. Bolintineanu

atunci când va scrie unul dintre primele romane românești, *Elena*), unele scrieri de mare succes în epocă (succesul romanului *Pielea de sagri*, ne informează același H. Grănescu, „este enorm, situându-l pe autor printre cei mai mari scriitori ai vremii”) și, desigur, producții de mână a doua, chiar „romane comerciale” în faza de început (cu pseudonimul Horace de Saint-Aubin, în anul 1823 publică *Ultima zână* sau *Noua lampă fermecată*, posibil și alte romane „în colaborare cu vreun prieten”, precum *Michel și Christine și urmărirea* sau *Anonimul*).

Ce să mai spunem de Alexandre Dumas-tatăl, despre care Marcel Gafton, tălmăcitorul și prefațatorul celebrului roman *După douăzeci de ani* (BPT, Editura Minerva, București, 1971), afirmă următoarele: „A scris aproape două sute de romane, unele cu o ușurință care le-a sortit singură uitării. O asemenea activitate scriitoricească a avut, desigur, cusururile ei; n-au lipsit nici acuzele, între care pamfletul *Alexandre Dumas și Compania. Fabrică de romane*.

În comparație cu cei doi renumiți francezi și cu ilustrul Nicolae Iorga, care – se zice – ar fi scris în prodigioasa sa viață circa 1000 de cărți și peste 10.000 de articole, Liviu Rebreanu este, cantitativ vorbind, un scriitor modest.

Din punct de vedere calitativ, opera rebreniană însumează *producțiile literare de mare valoare* (romanele *Ion*, *Răscoala* și *Pădurea spânzuraților*, excepționalele nuvele *Cântecul iubirii*, *Răfuiala*, *Proștii*, *Golanii*, *Nevasta*, *Hora morții*, *Catastrofa* și *Ițic Ștrul*, *dezertor*, plus reușita comedie *Plicul*), precum și *restul creației sale*, unde intră atât nuvelele și piesele mai puțin izbutite (comediile *Cadrilul* și *Apostolii*, de exemplu), cât și romanele minore: trei dintre ele preced capodopera *Răscoala* (*Adam și Eva*, *Ciuleandra*, *Crăișorul Horia* – necesar exercițiu pregător în vederea elaborării construcției epice de maturitate), ultimele trei (*Jar*, *Gorila*, *Amândoi* – o

însăilare polițistă la nivelul „unui reportaj banal de ziar”) neilustrând în opinia lui Alexandru Piru, autorul studiului-prefață la ediția bibliofilă în două volume (Editura Pentru Literatură, 1962), decât „o totală scădere a instinctului său creator, o surprinzătoare lipsă de conștiință artistică și o curioasă dezorientare ideologică”, fapt pentru care „rămân în activitatea sa tot atâtea pete negre”.

Mai înainte de-a evidenția circularitatea, cuvine-se să aruncăm o privire de ansamblu asupra operei rebreniene cu adevărat referențială:

1) Alături de Hortensia Papadat-Bengescu (ciclul *Hallipilor* în patru volume: *Fecioarele despletite*, *Concert de muzică de Bach*, *Drumul ascuns* și *Rădăcini*, romane apărute în perioada 1925-1938) și de Camil Petrescu (romanele ușor înrudite *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* și *Patul lui Procust*), Liviu Rebreanu este întemeietorul romanului românesc modern (în principal țărănesc, psihologic și realist, dar și cu reflexe naturaliste), chit că în opinia lui C. Petrescu „nu se poate face roman și nici măcar literatură” în lumea satului, căci trebuie să ai „o societate în care problemele de conștiință sunt posibile”;

2) Câteva dintre nuvele constituie focarele de iradiere artistică ale viitoarelor romane mari: *Cântecul iubirii* (Volbura dragostei, *Cântec de dragoste*, *Răzbunarea* în primele versiuni) cuprinde în nuce tema din *Glasul iubirii* (a doua parte a romanului *Ion*), tot la *Ion* trebuie raportate nuvelele *Glasul inimii* (inițial *Codrea*, apoi *Dezertorul*) și *Idilă de țară* (prima creație rebreniană în care apare *Ion* a Glanetașului), iar problematica lui David Pop din *Catastrofa* „va fi dezvoltată de Liviu Rebreanu în romanul *Pădurea spânzuraților*” (Al. Piru);

3) Fără a pune la îndoială mărturia lui Rebreanu cu țăranul din Prislop (Pripasul romanului *Ion*), pe care l-a văzut aplecându-se și sărutând pământul, gest făcut mai târziu de *Ion* (dar, ne atenționează

criticul Al. Piru, „o scenă identică este zugrăvită în *La terre* de Zola pe seama eroului Buteau”), trebuie identificate în mod corect sursele sale de inspirație, îndeosebi din marea literatură rusă, cunoscută de el pe filieră germană, ba chiar făcând nisaiva traduceri din ea: tolstoian în romanul *Ion* (prin cele două planuri și prin proiecția sa artistică în Titu Herdelea, tot așa cum pe două planuri se desfășoară acțiunea romanului *Anna Karenina*, iar Konstantin Levin repezintă alterego-ul lui Lev Tolstoi) și la fel tolstoian în *Răscoala*, continuarea primului roman prin Titu Herdelea ajuns la București (acțiune tot pe două planuri, dar mai ales formidabila capacitate a autorului, la fel ca în epopeea *Război și pace*, de-a mobiliza „un număr apreciabil de personaje din diverse medii”), pentru ca - prin tehnica analitico-psihologică - să devină dostoevskian în *Pădurea spânzuraților*, respectiv cehovian în nuvelele care ilustrează crâmpie impresionantă din viața slujbașilor umili (*Ocotitorul*, *Norocul*);

4) Tot Al. Piru ne face cunoscut că în romanul *Ion* „lupta pentru pământ era purtată individual”, pe când în *Răscoala* „ea va cuprinde întreaga masă țărănească și va tinde la împlinirea aspirațiilor colective”.

Romanul *Ion* demarează cu descrierea drumului „ce vine de la Cârlibaba, întovărășind Someșul când în dreapta, când în stânga, până la Cluj și mai departe”, cu crucea strâmbă de la marginea satului, „pe care e răstignit un Hristos cu fața spălăcită de ploi” și, fiind duminică, cu locuitorii satului adunați la hora de la Todosia, „văduva lui Maxim Oprea”, încheindu-se în chip simetric: cu șoseaua „care cotește, apoi se îndoaie, apoi se întinde iar dreaptă ca o panglică cenușie în amurgul răcoros”, cu satul care a rămas același („Câțiva oameni s-au stins, alții le-au luat locul”), cu „Hristosul de tinichea (...) zuruindu-și ușor trupul în adierea înserării de toamnă” și cu hora care tocmai s-a isprăvit.

Romanul *Răscoala* începe cu discuția din trenul de București dintre Grigore Iuga (fiul blajin și liberal al aprigului latifundiar Miron Iuga) și arendașul Ilie Rogojinaru, terminându-se pe peronul Gării de Nord cu întâlnirea în fugă dintre cei doi, arendașul fiind la fel de pornit împotriva țăranilor, deși mulți dintre răzvrățiți (circa 11.000) fuseseră de curând omorâți de armată, la ordinul guvernului liberal: „Nu vă spuneam eu că țăranii sunt ticăloși?...V-aduceți aminte?”

Nici romanul *Pădurea spânzuraților*, închinat de autor fratelui său Emil („executat de austro-unguri, pe frontul românesc, în anul 1917”), nu se abate de la regula circularității: se deschide cu pregătirile pripite pentru executarea prin spânzurare a sblocotenentului ceh Svoboda, condamnat pentru încercare de trădare de către Curtea Marțială (din ea făcuse parte și locotenentul român Apostol Bologa, personajul principal) și se sfârșește cu spânzurarea lui Bologa, ofițer remarcabil (multiplu decorat) atâta timp cât n-a fost în situația să lupte împotriva conaționalilor, obsedat de ideea că, după mutarea unității sale pe frontul românesc, va fi obligat să-și împuște frații și prins de locotenentul ungur Varga, prietenul lui din perioada studiilor la Universitatea din Budapesta, pe punctul (ipotetic) de-a trece la români.

George PETROVAI
3 noiembrie 2025, Sighetu Marmației

DE CE?

Simona Mihuțiu

De ce, oare, o apă desparte
Copil de părinte, frate de frate?
De ce de doruri doina se frânge,
De ce-s departe frații de sânge?
De ce, dacă rotundă ni-e hora,
Ciobite rămân pământul, prora,
Când ruga trimitem spre-aceiași sfinți?
De ce nu putem fi lângă părinți,
De ce când avem aceiași strămoși
Ne vând părți din trup acei ticăloși?
De ce dacă Cerul Cer îl numim

Și-aceeași limbă română vorbim,
De ce, mamă, o apă desparte
Copil de părinte, frate de frate?

FĂRĂ RISIPĂ

Mă rog să nu fie risipă
de cald, Lumină și frumos!
Tu strânge-le pe toate-n Tine,
să le distribui cu folos
atunci când e prea trist pe lume,
când nu vezi joacă de copii,
când uită pomul că e verde,
pictând pe cer melancolii,
când pasărea de vânt se-agață
de face-o roată-n zbor și țipă,
când frunza foșnetul și-l pierde,
când clipa mai cerșește-o clipă...
Păstrează pentru vremuri tulburi
un zbor albastru pentru gând
ca să-l urcăm în largul zării...
Păstrează viața pe Pământ!

NE REGĂSIM ÎN CUVINTE

Găsindu-ne în cuvinte,
Acelea ce pleacă, ce vin,
Legăm suspin cu suspin
S-aline vorba, să-ncante.
Cuvântul ne poartă rana,
Din ea curge sânge străbun
Ce viu este-n graiul comun,
Ca în biserici Icoana.
Ne ducem crucea-n altare,
Iar ruga ne este la fel,
„Amin” este cuvântu-acel
Pe care-l rostim fiecare.
Cuvintele sunt sămânță,
Răsar din ea muguri de rai
Și-un cântec de leagăn la nai,
Ne sunt curata ființă.

BULGĂRELE DE ZĂPADĂ

M-aș face bulgăr de zăpadă
să mă rotesc pe ninse creste,
mirări în gândul alb să-mi cadă
și avalanșele celeste.

Cu ele aș pleca de-ndată
spre necuprinsa lege-a firii,
să schimb alunecări de soartă
din paradigma omenirii.

Ce-aș da să scutur de tăcere
sau să trezesc în stânci cărunte
ecou din vremuri de zăverie
și existențele mărunte!

ÎN AȘTEPTAREA PLOII

E-o secetă de gânduri
În tot rotundul lumii
Și veghea se complăce
În lenea rațiunii.
E-o secetă de lacrimi,
Din lipsa empatiei
Și-i prinsă omenirea
De starea apatiei.

E secetă-n cuvinte,
Oprite sunt din curgeri,
Neîncăpute-n vorbe,
Se-mprăstie în frângeri.

E-o secetă-n simțire,
Iar negre energii
Dezvoltă nesimțirea
Și-o eră de orgii!

Ce bine-ar fi să plouă
Cu ape-ntămâiate,
Să măture pustiul
Și seceta din toate!

NODUL

Avem nevoie,
nevoie de noi,
precum o toamnă
ce are nevoie,
nevoie de-un rod,

și-o primăvară
de soare și flori,
precum o furtună
ce are nevoie,
nevoie de nori,
precum două sfori
ce au nevoie,
nevoie de-un nod.

Din trunchiul nostru,
în miezul toamnei,
ne pleacă târziu,
se duce-napoi,
într-un devreme,

În primăvară,
c-avem nevoie,
nevoie de flori,
nevoie de rod,
de galben destin,
nevoie de noi,
acea uniți
c-un strâns, singur nod.

A MAI TRECUT ÎNCĂ O TOAMNĂ

A mai trecut încă o toamnă
Și zboru-i bătuit de vânt,
A fâlfâit din aripi frunze,
De curge galben pe pământ.

S-au agățat crengile nude
De aer, arătând stingher,
Se întrebau de ce-au plecat
Atâtea frunze înspre cer,
Ca mai apoi să se întoarcă
În ploaie galbenă plângând?
Dar mulțumind, au luat culoarea
Și-au pus-o-n seva unui gând.

A mai trecut încă o toamnă,
Ne-a luat și clipele cu ea,
Vor înverzi copaci la anul,
Mai galbenă va fi o stea...

RUGĂ DE SFÂNTUL ANDREI

Fiind Prea-Sfântul protector
Al raiului în care ne-am născut,
Ne apără de cel otrăvitor
De trădător, de hoț și prefăcut,
Căci nu-i nimica mai meschin
Decât un diavol cu aripi de înger,
Decât un Lucifer străin
Ce-aduce peste plaiuri fulger,
Decât acel ce dragostea de neam
O așează-n zaruri măsluite
De vreun strigoi sau marțian!
Te rugăm, cu suflete smerite,
De rău să ne ocrotești, Prea-Sfinte!

Dr. Simona Mihuțiu,
Oradea

SCURT POPAS

Lazăr Cârjan

Doamne, m-ai învrednicit sa-mi regăsesc
Mierleștiul meu pitulat după măguri,
În straie curate, dar alte figuri
Sunt miruite cu har dumnezeiesc.
Bătrânii s-au înghesuit în noapte
La bisericuța tristă din Deal,
Tinerii au trecut Carpații-n Ardeal
Ori și-au ales zări foarte-ndepărtate.
Doar câțiva cunoscuți îmi zic pe nume,
Ceilalți se uită la mine suspicioși
De parcă-aș fi venit din altă lume.
Da-n glodul uliței, cu vechii galoși
Îmi găsesc desaga plină de uimiri
Care nu vor să devină amintiri.

Vedere Mierlești, com. Bărbătești, Vâlcea

La bisericuța din Deal, cu sora tatălui meu, Catrina
Grigorescu și vărul primar Onel Boharu cu soția.

Lazăr Cârjan,
Oradea

RECOMANDĂRI

CENTENARUL MORȚII
SCRIITORULUI IOAN SLAVICI –
CLASICUL CONTROVERSAT

Mircea Popa

La 17 august 1925 se stingea din viață la Crucea, lângă Panciu, în vârstă de 77 de ani cel din urmă mre clasic al generației junimiste, Ioan Slavici. Născut la 18 ianuarie 1948 la Șiria, lângă Arad, dintr-un tată cojocar și o mama, soră cu Sigismund Borlea, fost deputat al Haălmagiului, Ioan Slavici are șansa de a urma câteva școli care i-au deschis orizontul cunoașterii, învățând de mic limbile maghiara și germana, la Arad și Timișoara. Bacalaureatul l-a susținut în august 1868 la Satu Mare, venind acasă pe jos, după ce a vizitat Baia Mare, Baia Sprie, Cavnic, Dej, Gherla (unde a luat parte la lucrările Astrei), continuându-și drumul pe ruta Cluj – Turda - Munții Apusen – Roșia – Abrud - Valea Crișului Alb - Șiria, călătorie pe care o va descrie mai târziu în memorialistica sa, alături de multe altele făcute în țară sau în străinătate. Textul nostru despre această călătorie a fost publicat în volumul *Ioan Slavici interpretat de...*, ceea ce ne-a determinat să acordăm scriitorului de la Șiria un loc important în cercetările noastre publicistice, între care s-a numărat și una cu titlul *Ioan Slavici de la Vaș la Văcărești*, lămuritor pentru relațiile scriitorului cu închisosrile noastre.

Apariția la 14/26 aprilie 1884 a „Tribunei” de la Sibiu, pusă sub conducerea experimentatului scriitor Ioan Slavici, a marcat fără îndoială un eveniment cu rezonanțe multiple în viața social-politică a românilor transilvăneni. Ziarul era menit să imprime, înainte de toate, un suflu nou creației literare locale, să o elibereze de provincialismul stagnant și de sentimentalismul fără orizont al mai vechii literaturi, spre a o îndrepta spre izvoarele vii ale literaturii populare și ale realismului țărănesc. Lecția Junimii fusese asimilată și

asumată în datele ei esențiale insistându-se pe observația atentă a tipurilor și a mediilor, pe o literatură care servea nemijlocit interesele marii majorități a populației provinciei – țărănimea română – spre a o face aptă să-și fixeze mai limpede și mai cu hotărâre viitorul și să lupte pentru traducerea lui în faptă. În acest scop, redactorul său a sprijinit pe toate căile manifestările creatoare ale scriitorilor transilvăneni, orientându-le pe linia realismului popular, scoțând în acest sens și o „Bibliotecă populară” a „Tribunei”, prin intermediul căreia s-au difuzat în mase o serie de opere valoroase (originale și traduceri) și s-au impus scriitori, între care cel mai de seamă a fost George Coșbuc. Scopul ei nemărturisit a fost realizarea unei unități culturale și literare reale, care să ducă, prin unificarea ortografiei și printr-o apropiere sistematică și între oamenii de cultură de pe ambele versante ale Carpaților, la pregătirea unității politice. Ziarul a deschis astfel larg coloanele sale scriitorilor și colaboratorilor din România, lansând și lozinca îndreptar: „Soarele pentru toți românii la București răsare!”, ceea ce însemna de fapt așezarea declarată a lui pe postamentul activismului național.

Plecând de la programul bărnauian al adunării populare de la Blaj din 3/15 mai 1848, prin care se afirma că „Libertatea cea adevărată nu poate fi decât națională”, „Tribuna” a devenit centrul cel mai de seamă al luptelor politice ale epocii. O echipă de luptători naționali temerari se înregimentază sub steagul acelorași idei și al aceluiași program, vizând în ultimă instanță realizarea comunității de simțire și ideal cu românii de dincolo de Carpați. Încă din primul său an de apariție, într-unul din editorialele cotidianului sibian se făcea această declarație de credință: „Parte dintr-un popor, pe care împrejurările au ajutat să întemeieze un stat național la hotarele patriei noastre, noi românii din țările supuse coroanei ungare avem fără îndoială inimile totdeauna calde pentru acest stat românesc, căci în el e pus centrul firesc al

culturii noastre naționale. Aceasta n-o tăgăduiește nimeni dintre noi, și în zadar am tăgădui-o, căci nimeni nu ne-ar crede. Tot atât de puțin tăgăduim că atunci când ni s-ar pune serios întrebarea dacă am dori ori nu ca toți românii să fie întruniți într-un singur stat, n-am sta cătuși de puțin pe gânduri și am răspunde că da. Și această dorință e pentru toți oamenii cu minte un lucru care de la sine se înțelege, căci el urmează de sine din conștiința noastră de unitate națională”.

Înspre realizarea acestui scop, care figura de altfel și în programul ziarului („Cea mai de căpetenie preocupare a noastră e de a-i îndemna pe români la unire și la lucrare întinsă și de a înrăuri literaricește”), sunt chemați la organizare și acțiune toți românii din toate provinciile românești. O încredere nestrămutată în soarta și viitorul nației transpiră din toate luările de cuvânt ale redactorilor ei, o forță secretă mobilizează inimile și conștiințele la acțiune, le într-armează în vederea rezistenței. Există suficiente mărturii care vorbesc de legătura cu poporul de la sate, de credința optimistă, activă, încrezătoare în capacitatea de ripostă și de organizare a maselor populare. Viziunea generală e una tonifiantă, stenică. „A sosit timpul să ne ridicăm glasul cu mai multă putere și să zicem: pe pământul acestei patrii voim să trăim și să murim ca români și numai ca români”, scria „Tribuna” la 1890, iar peste doi ani relua: „Cine crede în vitalitatea neamului nostru românesc, în chemarea sa aici între Carpați și Dunăre, nu se va descuraja după nici un nesucces politic, ci, cu atât mai vârtos, va da înainte. Nerăbdarea caracterizează pe copii, și noi voim să fim bărbați. Pesimismul caracterizează pe popoarele fără viață, iar noi suntem plini de viitor. Oportunitatea e o însușire a inimilor șovăielnice, dar noi avem ideal național. Nu vom propovădui deci capul plecat nu-l taie sabia, ci totul prin luptă fără răgaz să ajungem”.

Un prilej ideal de oțelire a sufletelor îl dă mișcarea memorandistă din 1892 când

„Tribuna” va face loc în coloanele sale unor ample manifestații de solidaritate cu cei împrocesați, va organiza acțiuni de protest împotriva asupritorilor, publicând un mare număr de telegrame și scrisori de adeziune din toate colțurile țării, dintre care foarte multe din România. Alte evenimente comemorative, aparținând trecutului de luptă al neamului, au fost resuscitate și readuse în actualitate pentru a întări combativitatea și spiritul de acțiune, între care episoadele eroice de la 1848 și 1877. Alături de ele, figuri din marea galerie de bărbați ai neamului, ca Horea, Iancu sau Bărnuțiu, vor constitui alte puncte de referință importante la care conștiința națională făcea apel ori de câte ori se simțea nevoia a se alimenta la focul veșnic viu al eroismului popular.

Proiectul unui mare cotidian pentru românii din Ardeal a fost fixat de el și Eminescu încă din programul serbărilor de la Putna din 1871, având ca scop refacerea unității naționale a ținuturilor românilor din toate ținuturile locuite de ei, în vederea intensificării luptei pentru constituirea statului național român. Ideea n-a putut fi pusă în practică imediat, ci doar în 1884, când, în urma semnării tratatului politic cu Austro-Ungaria, mulți din fruntașii politici ai românilor au considerat că actul respectiv a constituit un grav gest de abandonare a cauzei transilvăenilor. S-au găsit chiar printre liberali susținători ai proiectului publicistic, astfel că Slavici a primit și fondurile necesare și a putut porni acțiunea de unificare culturală, ca prin unitatea culturală să se ajungă la unitatea politică. Sub îndrumarea lui Slavici, „Tribuna” a devenit nu numai un recunoscut centru de lucrare literară, așa cum își propusese, dar și unul de lucrare politică, fixând un tipar și un mod de acțiune ce va fi urmat cu strictețe de toate celelalte ziare și reviste ce-i vor revendica numele, între care se așează la loc de cinste „Tribuna” de la Arad (1897-1912), cea de la București din 1915, a lui Onisifor Ghibu, „Tribuna” lui Ion Agârbiceanu de la Cluj,

din anii 1938-1940 și chiar „Tribuna” lui Gh. Pop de la Brășov din anii celui de al Doilea Război Mondial, Exemplul strălucit al „Tribunei” sibiene a constituit astfel o zestre de preț, născătoare a „tribunismului” cultural-politic, recunoscut ca atare de toți cei care s-au dedicat acestei munci.

Ioan Slavici a condus nemijlocit „Tribuna”, de la înființarea ei la 26 aprilie 1884 (când fondatorii ei, Ioan Bechnitz, Aurel Brote, Ioan Dușoiu, Diamandi Manole, Simion Mărginean, Ioan Neagoe, George B. Popp, Ioan de Preda, au adresat un apel *Către publicul român*, prin care își anunțau intențiile), până în 3 martie 1890, când a părăsit Sibiul și s-a reîntors la București, nu înainte de a-și fi câștigat și titlul de martir prin temnițele ungurești, după un an de închisoare petrecut la Vaș, în urma unui proces de presă. Linia sa politică a fost continuată de echipa pe care a lăsat-o în loc, între care se cuvine a fi amintiți Septimiu Albini și Eugen Brote, care au condus efectiv problemele redacției până în ianuarie 1896, când a izbucnit așa-zisa „criza” tribunistă, prin preluarea de către Ioan Rațiu a conducerii PNR. E momentul în care o parte din membrii Comitetului Central și-au dat demisia, iar o parte din redactori, în frunte cu nepotul său Ioan Russu-Șirianu, au găsit de cuviință să părăsească redacția pentru a înființa la Arad, propria lor „Tribună”, zisă „a poporului”, la 6 ianuarie 1897. Acesta va ajunge să câștige treptat simpatia cititorilor, încât în 1903, la dispariția „Tribunei” sibiene să-și ia vechiul titlu de „tribuna”. În paginile acestuia se vor reuni mai toate condeiele de frunte ale nației, începând cu Vasile Lucaciu, Vasile Goldiș, G. Bogdan-Duică, Sever Bocu, Il. Chendi, Sextil Pușcariu, Ion Agârbiceanu, Ion Montani, Constantin Bucșan etc., Slavici însuși reușind să-și mențină poziția de îndrumător din umbră al ziarului, prin legăturile de rudenie cu Ioan Russu-Șirianu. Slavici semnează aici numeroase articole și foiletoane (*Criton*, 1898, *Noua fază*, 1899, *Bizantinisme*, 1899, *Românii și sașii*, 1900,

Politica tribuniștilor, 1904, *Lihneala tradițională*, 1905, *Memento*, 1906, *Chestiunea română*, 1906, *Politica românească*, 1906, *Unitatea noastră culturală*, 1907, *Noua îndrumare*, 1907, *Liberalism și democrație*, 1907, *Practica religioasă*, 1907, *Nota timpului*, 1908, *Aspirațiuni și scopuri*, 1908, *Iredentismul românilor*, 1909, *Pesimismul meu*, 1910) până în iulie 1910, când, excedat de poziția ambiguă a lui Ioan Slavici cu privire la dinastia habsburgică, Goga intervine cu articolul incendiar *A murit un om: Ioan Slavici*, prin care acesta e făcut răspunzător de tolerarea lui Mangra și a altor politicieni colaboraționiști. Gestul lui Slavici a fost sancționat public de Goga, carea considerat că a venit timpul să ne debarasăm de vechiul servilist loyalist, dar mai cu seamă să-i sancționăm pe cei care împărtășeau politica guvernului dualist, candidând pentru parlament cu program guvernamental, precum Vasile Mangra, care, pentru a-și asigura mitra de mitropolit, a ajuns să declare fără echivoc că viitorul românilor transilvăneni este doar în granițele statului austro-ungar, negând astfel marele șir al luptelor de veacuri pentru statul national unitar. Înainte de a se ajunge aici, în primul deceniu al secolului al XX-lea, când Octavian Goga a dobândit prin „Luceafărul” budapestan un rol de lider necontestat al tinerei generații. Sfătuit de Ilarie Chendi, el a acceptat să intre în politică, inaugurând o adevărată campanie împotriva celor tranzacționiști și dispuși a se lăsa amăgiți de promisiunile guvernanților, atacând puternic tabăra „bătrânilor” ruginiți și pledând, în numele „tinerilor oțeliți” pentru o nouă retransare în jurul ideii naționale. În acest context, candidarea lui Vasile Mangra la un post de deputat pe listele guvernamentale a fost considerată o adevărată trădare, iar atitudinea de „înțelegere” a gestului să și de acceptare a situației, așa cum a făcut-o Slavici, o atitudine intolerabilă, total condamnabilă. De unde atacul direct și fără menajamente pe care l-a rostit în cuvinte grele la adresa bătrânului scriitor, prin

articolul *A murit un om: Ioan Slavici*, și care a echivalat cu o necruțătoare punere la zid. Se voia astfel scoaterea din politica activă a tuturor celor care mai credeau în loialism și în ideea „bunului împărat”, care s-a dovedit, după cele întâmplate lui Avram Iancu, urmate apoi de condamnabilul pact dualist, un eșec politic total. Desigur că românii mai puteau spera în prietenia primarului vienez Lueger, sau în posibila orintare a arhiducelui moștenitor, dar odată cu uciderea acestuia la Sarajevo, românii au pierdut orice încredere în Casa de Austri. Cu atât mai mult în încercările de împăcare duse de Tisza, marele păpușar al al politicii parlamentare, care a intensificat politica de maghiarizare. ei rămași fideli Împăratului, o ruptură definitivă, o condamnare categorică. Or, pentru aripa tinăra din PNR, actul lui Vasile Mangra nu putea fi acceptat, iar refuzul desolidarizării de acesta la fel de inacceptabilă. Ioan Slavici a fost astfel cea dintâi victimă a tinerilor oțeliți, pe drumul construirii unui partid intransigent, a unei păduri fără uscături. Semnele acestei noi orientări au putut fi recepționate, o dată cu intensificare luptelor electorale, când candidații românilor s-au văzut concuși de tot mai mulți grofi bine situați materialicește care cumpărau voturile pe față, așa cum a fost și experiența trăită de Goga și redată în piesa sa *Domnul notar*. Opinia publică românească va asista la un întreg curent de radicalizare de „întineriere” pe care tinerii susținători ai lui Goga l-au declanșat în paginile „Tribunei” arădane, punând pe jar conducerea PNR, mai ale că acum „Tribuna” a devenit cel mai citit ziar al momentului, făcând din Arad centrul politic al luptațiionale românești. Faptul s-a confirmat o dată cu ridicarea la Arad a unui adevărat palat al ziarului, inaugurat în noiembrie 1909, ocazie cu care N. Oncu a spus: „Serbarea aceasta nu e numai a „Tribunei”, ci a întregului neam românesc pentru care luptă ea ca o strajă neadormită și neînvinsă”. Succesul „Tribunei” arădene și influența ei tot mai mare asupra

publicului, a alertat conducerea temperată a PNR, care a încercat scoaterea ei din luptă, motivând cu nevoia solidarității depline, dar și cu obligativitatea recunoașterii meritelor celor care au dus gruel bătăliilor în etapele anterioare, precum în cea memorandistă. Pericolul a fost amplificat prin scoaterea la Arad a unei noi publicații, numită „Românul”, pus sub conducerea lui Vasile Goldiș, care și-a propus refacerea unității partidului. Trebuiau diminuate atuurile lui Goga, fapt care s-a inventat un presupus derapaj al acestuia, care a dus la o polemică cu Al. Vaida Voievod și acceptarea medierii asumată de Constantin Stere. „Împăcarea” a dus în final la dispariția „Tribunei” și la absorbția membrilor redacției în echipa celor de la „Românul”, reușindu-se astfel consolidarea necesară a forțelor PNR atât de necesară perioadei în care se presimțea declanșarea celui de al Doilea Război Mondial. E momentul din 1914, când O. Goga, a trecut munții la București, luptând alături de Vasile Lucaciu pentru sensibilizarea opiniei publice bucureștene pentru cauza Ardealului. Aluzia pe care Slavici a făcut-o cu privire la acești „pribegi ușuratici”, l-a adeterminat pe Goga să riposteze, dedicându-i poezia *Unui scriitor vândut*, apărută în volumul *Căntece fără țară*, reiterând postura de trădător al interedelor neamului. Poezia a cântărit greu în dosarul incriminării de mai târziu a lui Slavici, mai ales că și de data aceasta condamnarea e fără echivoc: „Nu-i simți, în noaptea ta de jale,/ Cum vin, întunecat, / Eroii scrierilor tale / Și ți se-apropie de pat ?// Vin popi bătrâni cu barba sură, / Țărani cu chip însângerat, / Vin să te blesteme din gură, / Vin să te-ntrebe de păcat...// Și, spune-mi, nu te-ncearacă oare/ Un vis cumplit, un vis urât : / Că mâna lor răzbunătoare / Te-a strange într-o zi de gât?”

Slavici a încercat să explice pentru publicul larg toate aceste măsuri și întâmplări, publicând broșura *Zbuciumări politice la românii din Ungaria* (1911), fapt care în loc să tempereze lucrurile, le-a acutizat,

mai ales că se făceau referiri directe la conflictul din sânul Partidului Național Român și la relația acestuia cu „tinerii oțeliți”. Au fost momente tensionante la care au participat mai mulți protagoniști mai ales că războiul european se declanșase. Ceea ce a îngreunat și mai mult vinovăția lui Slavici, a fost preluarea de către acesta a conducerii ziarului „Ziua”, ziar al comunității germane din București, care nu era în nici un fel interpretul intereselor românești aflate deja în război cu armata germane și austro-ungară. Mai mult, el a inițiat la 1 martie 1915, un sondaj privind atitudinea populației românești despre război și despre puterea militară germane, care ocupase la acea data Bucureștiul, silind oficialitățile țării să se refugieze la Iași. Răspunsurile primite au fost publicate în volumul *Vox populi* (1915), câzând foarte greu sutelor și miilor de ostași români aflați deja concentrați în armata țării, care avea ca inamic principal Austro-Ungaria. Cartea a fost socotită o aberație de către Societatea Scriitorilor Români, care l-a exclus din rândurile sale, strângând tot mai mult lanțul învinuirilor cu care a fost gratificat, ducând la sfârșitul lunii august 1916 la arestarea și închiderea sa la Domnești și apoi la Luvru. Eliberat după două săptămâni, scriitorul *Marei* n-a luat în considerare faptul că gestul s-ar putea repeta, acceptând să conducă o altă publicație progermană, „Gazeta Bucureștilor” (12 decembrie 1916 - 17 septembrie 1917), fapt care l-a făcut pasibil de acuzarea în așa-zisul „proces al ziariștilor” colaboraționiști, din rândul cărora au mai făcut parte Tudor Arghezi, D. Karnabatt, S. Grossmann, Dem. Teodorescu, A. Camburopol, proces în care a fost condamnat la cinci ani închisoare. Ajuns la recurs în fața Curții Marțiale, a fost apărut de N.D. Cocea și Em. Socor, și în cele din urmă, întreg lotul a fost eliberat, prin actul de mărinimie al lui N. Iorga și a altora, care au influențat grațierea lor printr-un decret al regelui Ferdinand și al ministrului de justiție,

Ștefan Cicio Popp, la 21/31 decembrie 1919.

* * *

Având în vedere rolul jucat de el în conducerea „Tribuna” de la Sibiu (1884-1903), când a fost condamnat într-un proces de presă, suferind un an de închisoare la Vacz se cuvine să insistăm puțin și asupra activității sale culturale din această perioadă, când „Tribuna” sibiană a s-a străduit să devină un adevărat centru de lucrare literară, și când influența sa culturală a devenit preponderentă în cadrul mișcării literare din Transilvania. Este bine știut că aici artisticul nu s-a disociat multă vreme de cultural, etnicul de estetic, alcătuind o lungă perioadă de timp fețele aceleiași probleme. Așa s-a întâmplat cu, „Foaia pentru minte”, așa cu „Tribuna” și „Telegraful român”. Toate aceste ziare au creat și o mișcare literară adecvată, lansând și afirmând scriitori. Adresându-se unui public larg și diversificat, marile cotidiane transilvane au îndeplinit această funcție dublă, politică și literară, fapt confirmat și de revista „Familia” lui Iosif Vulcan. Mai întâi „Tribuna” sibiană (1884-1903). apoi cea arădeană (1897-1912), au fost cele care au pus bazele unui „tribunism” notoriu, prin atragerea în paginile lor a unui însemnat număr de scriitori, continuând astfel o tradiție transilvăneană, cu mari repercusiuni literare. Mai toți scriitorii transilvăneni din noua generație au debutat (inclusiv O. Goga) s-au format în cadrul curentului păstorit de „Tribuna” și numai „Luceafărul”, începând cu primul dnceniu al secolului al XX-lea o eclipsează. Mișcarea literară a „Tribunei” începută la Sibiu, va continu a apoi la Arad și Oradea, ajungând să eclozeze forțe politice și culturale demne de a fi luate în seamă. E vorba de o întreagă generație de scriitori în rândul cărora trebuie așezați Goga și Agârbiceanu, Slavici și, Coșbuc, Iosif, Emil Isac, Aron Cotruș, Zaharia Bârsan, I.I. Soricu, T. Murășan și V. Loichița. Revista budapestană a dăpostit debutul poetic al lui Lucian Blaga, paginile de critică ale lui Il.

Chendi, foiletoanele lui Russu-Șirianu și Horia Petra-Petrescu. Ea este aceea care va pune paginile sale la dispoziția manuscriselor eminesciene, publicând număr de număr din ineditele sale; ea este aceea care va primi colaborarea lui Gârleanu, Anghel, C. Sandu-Aldea, G. Topârceanu, V. Eftimiu, Cincinat Pavelescu, M. Sadoveanu, M. Săulescu ș.a., adăpostind multe din creațiile lor originale și realizând o salutară operă de unificare culturală, nu mai prejos de cea a „Luceafărului”. „Tribuna” poate fi considera pe plan literar anexa „Luceafărului”, dar pe plan politic situația este inversă. De aceea, mișcarea lor literară are multe caracteristici comune și aproape că nu poate fi studiată decât într-o strânsă dependență. Dacă o facem totuși separat, e din rațiuni de ordin metodologic. Introducându-ne la „Tribuna” vom observa că în linia ei de evoluție se pot distinge totuși câteva etape bine delimitate. Mai întâi: o perioadă de început, corespunzătoare anilor 1897-1904, când accentul se pune pe o literatură de factură populară, folclorică, mai puțin pretențioasă, dar pe gustul și înțelesul maselor populare. Ca atare se publică mult, foarte mult folclor, sub formă de balade, doine, colinde, strigături, bocete, cât și sub formă de tradiții, obiceiuri. Culegerile sunt făcute în general de colaboratori de la sate, iar în domeniul presei se formează câțiva povestitori locali, ca: G. Bodnariu, G. Maican, Teodor A. Bogdan ș.a. Scriitorii „Tribunei” se compun dintr-o seamă de condeie locale, multe dintre ele aflate chiar în faza debutului, care n-au reușit să depășească un anumit nivel de improvizație: Iosif Stanca, Iuliu Enescu, Ion Tripa, Al. Munteanu a lui Vasile, Al. Aciu, V.E. Moldovan, Elena din Ardeal, Romănuț Bortoșiu, Nicu Stejerel, U.T. Mihai în poezie, Eugenia Pinciu, Tr. T. Țieran, Petru Popa, Augusta Rubenescu, T.I. Magier, Pompiliu Robescu, Adelina Olteanu ș.a. în proză. Mulți dintre ei au colaborat și la Familia lui Vulcan și vor publica sporadic și în „Luceafărul”, dar

creația lor nu poate fi reținută ca atare. Ca să nu mai vorbim de mulțimea impresionantă de pseudonime, sub care se ascund poeți lipsiți de talent, aflați în faza dintâi a dibuirilor, sau prozatori obscuri și insignificanți, chiar dacă „producția” lor literară din coloanele revistei depășește cifra câtorva zeci. Cei mai mulți nici nu vor reuși să străbată dincolo de granițele Tribunei, cultivând o lirieă ocazională, minoră, total aservită modelelor (Eminescu, Coșbuc, Goga).

Și în domeniul prozei situația este asemănătoare, majoritatea prozatorilor de aici stând sub semnul tutelar al lui Slavici, al cărui model de povestire va sta la baza scrisului tânăr transilvănean din această perioadă, aceasta cu atât mai mult cu cât Slavici este prezent în coloanele „Tribunei poporului” (așa s-a chemat ziarul până în 1903) de la Arad. Făcând parte din grupul redactorilor disidenți care în 1896 au provocat sciziunea din cadrul Partidului Național Român, el se bucură din partea „Tribunei” arădene de o binemeritată atenție. Prin nepotul său Ion Russu-Șirianu, redactor al ziarului (despre volumul acestuia de nuvele *Moara din vale* va scrie chiar N. Iorga), el va putea exercita și de acum înainte o puternică influență asupra direcției și destinului ziarului. Din această cauză contribuția sa cea mai substanțială la mișcarea „Tribunei” trebuie căutată pe teren politic. Totuși nici pe tărâm literar activitatea sa nu e deloc neglijabilă. După o serie de articole politice sau consacrate problemelor de cultură, educație și învățământ, el își reîncepe colaborarea literară cu schița *Anghel*, publicată în 1906. E o povestire moralizatoare, în care eroul, un lucrător plin de păcate, pierde tocmai când promisese că se va schimba. În 1907 își publică în foileton, aproape număr de număr, lungă „narațiune istorică” *Corbei*. În fond, un roman inspirat din actualitate. Mai interesantă decât aceasta ni se pare suita de note de călătorie din Elveția pe care scriitorul o publică în același an. Sunt aici câteva impresii memorabile care ne

rețin interesul pentru autenticitatea comunicării, spontaneitatea observațiilor, comentariul efectuat. Astfel, Elveția îl impresionează mai ales pentru curățenia orașelor, buna organizare a serviciilor, promptitudinea și rapiditatea cu care își îndeplinesc angajamentele, dar mai ales pentru onestitatea și corectitudinea oamenilor, respectul față de muncă și față de semenii, sentimentul cetățenesc al egalității și libertății. Elveția devine astfel pentru el țara ideală, cu organizarea ideală. Elveția înseamnă pentru el progres și civilizație, libertate și egalitate, fiind frapat de faptul că acolo nu observă rezervații pentru potențați, căci: „În Fribourg și prin alte orașe mai mici nu se găsește un singur restaurant, o singură berărie ori o singură cafenea, în care să stai fără să ai, ca la biserică, alături de tine aici un țăran, iar acolo un muncitor cu palma groasă ... Înțele-gând-o pe aceasta, am înțeles și simțământul de dignitate al elvețianului și mi-am dat seama, cât de ușor e să ții buna rânduială într-o societate alcătuită din oameni, care, având simțământ de dignitate, își pun înșiși frâu că li-e rușine să facă ceea ce nu se cade”¹.

Evident comparația cu realitățile de acasă funcționează prompt. Dându-și seama de starea de lucruri din Apus, el nu poate apoi să nu observe că „nu bunele întocmiri nici priceperea și îndemânătăcia în toate, nici în învățăturile propagate prin fel de fel de școli, ci curățenia atmosferei morale și cumpătarea sunt ceea ce face pe oamenii aceștia mereu voioși și cu zâmbetul pe buze și nu-i lasă să îmbătrânească și sufletește”.

Cele văzute îi trezesc însă constatări triste, chiar pesimiste, privind „progresul” realizat acasă, care nu ne-a schimbat organic, în adâncime: „Nu progresele, așa cum le-am realizat, cultura, așa cum am asimilat-o, învățătura cum am primit-o noi ne-au ridicat, ci ne-au coborât, nu ne-au întărit, ci ne-au slăbit, căci ne-am înstrăinat de obârșia din care am ieșit și-au făcut să ne înstrăinăm unii de alții și să căutăm mulțumirile vieții numai în cele materiale”.

Prin urmare progresul înseamnă la noi regres, câtă vreme nu se realizează o transformare în planul conștiinței, rol atribuit de el religiei, care ar reprezenta, după Slavici singura forță morală necesară consolidării și propășirii unui popor. Iată argumentul său: „Deșteptăciune, știință, îndemânătăcie, vigoare trupească și destoinicii sufletești, bogăție și putere, toate sunt arme primejdioase pentru cel lipsit de statornicia îndemnului spre bine, iar pe aceasta nu poate să mi-o dea decât religiozitatea adevărată”.

Constatarea relelor din viața noastră, dezvăluirea cauzei lor, a stagnării și a decăderii vieții noastre publice (dezinteresul, goana după înavuțire, lipsa de organizare și seriozitate), nu înseamnă însă lipsă de patriotism. A-ți iubi patria, nu este echivalent cu a nu fi obiectiv, și frumoasa descriere pe care o face plaiurilor natale la înapoiere este relevantă. Chiar dacă frumusețile patriei îl incită și-l impresionează, trezindu-i fiori de adevărată bucurie, el nu se poate stăpâni să nu remarce sărăcia în care se zbate poporul.

Dar iată-l pe scriitor în calitate de autor de însemnări de călătorie: „Ziua se dezvăluia încetul cu încetul din noapte când am trecut pe la Turnu Severin apele Dunării revărsate, și am început să urcăm spre înălțimea de la Palata. Cu cât mai mult ne apropiam pe cursul șerpuit pe culme, cu atât mai largă ni se deschidea prin amurgul crevetului vederea spre Dunăre și cu atât mai bine se deslușeau în zarea din ce în ce mai albă a revărsatului de zori văile rămase în urmă și pâlcurile de păduri în care privighetorile cântau tot mai întetite și mai pe întrecute.

Din culme, în sfârșit, se desfășoară o priveliște parcă din altă lume. Departe în largul văii, la poalele dealurilor acoperite aci de crânguri și colo de păduri dese, printre care se întind poiene și luminișuri, trece Dunărea ca un lat brâu de argint și în lumina oarecum tainică și sficioasă a

răsăririi soarelui toate, până și Balcanii depărtați, se arată ca prin vis.

Frumoasă e clipa aceasta pretutindeni, nicăieri ea nu e atât de fermecătoare ca aici, la poalele despre Dunăre ale Carpaților, unde seninul cerului e mai limpede decât apele Ronului la ieșirea lor din lacul de Geneva și lumina se revarsă cu îmbelșugare peste toate. Stând cu ochii îndepărtați spre cerul acesta, inima-ți se limpezește, încât o neistovită sete de viață te cuprinde; spre pământ să nu-ți întorci însă privirea căci sub cel mai frumos cer se petrece aici cea mai urâtă viață și în lumina plină a zilei vederea se-ntunecă“.

Și aici urmează contrastul tragic, dintre peisajul dumnezeiesc și pământul plin de nedreptăți. Ochiul lui Slavici înregistrează dureros priveliștea :„ La marginea unei păduri dese și acoperite de un frunziș bogat ca nicăieri în lungul nostru drum, pasc câteva vite, stârpituri de vaci și boi piperniciți, sub paza câtorva oameni zdrențoși și istoviți de foame.

Ceva mai la vale se ivește la stânga un sat risipit pe coaste, bătături pline de bălării și gunoi, prin care stau improvizate niște case, în care elvețianul nici porcii nu și-ar ținea, iar mai la o margine se află ceva ce pe aici se ia drept o biserică, o alcătuire păraginită din turnul căreia clopotele răsună din când în când în pustiu.“

Dezvăluirea acestor realități crude tocmai în anul răscoalei din 1907, mai precis la puțin timp după înăbușirea ei, poartă în subsidiar protestul sincer al scriitorului pentru realitățile strâmb alcătuite din Transilvania, unde naționalii săi sunt lipsiți de drepturi politice. Denunțarea diferențelor de clasă se face de pe pozițiile celor mulți și năpăstuiți, în numele dorinței legitime de schimbare spre mai bine. Căutând cu obstinație soluții pentru remedierea relelor sociale, scriitorul crede că ele pot veni pe calea educației, a religiei și a familiei. Acestea sunt după părerea sa elementele de bază, componentele spirituale ale unui popor, cu ajutorul cărora

se poate acționa în direcția progresului istoric, elemente de conștiință socotite mai importante decât orice schimbări în plan economic. E una dintre falsele credințe ale scriitorului, pe care a slujit-o ani de zile, dar ea e izvorâtă dintr-o concepție morală organică a scriitorului.

Proza publicată de Slavici în „Tribuna” reprezintă o ilustrare în plan artistic a acestei idei. În concepția sa la temelia societății stă familia, iar o familie bine educată, cu solide principii morale, duce la prosperitate și fericire. Lipsa familiei și a copiilor constituie la Slavici un motiv de dezordine și turbulență socială, iar în plan moral atrage după sine, inconsecvență, dezechilibru până la patologic, nefericire. Căsătoria este aceea care schimbă cursul vieții omului, îl împlinește. Această concepție socială sănătoasă duce la descoperirea femeii, a universului său plin de candoare, capabil de trăiri bogate. Căci prezența biblică a femeii îmblânzește, umanizează totul. Așa este, de exemplu personajul Lucia din *Corbei*, femeia care îl transformă dintr-o dată pe mizantropul și îmbătrânitul Corbei într-un adept al vieții casnice, care îi oferă revelația bucuriei și a fericirii, pe care o credea imposibilă de realizat în lumea oamenilor. Așa este într-un fel eroul din *Precupețul*, care duce dorul soției și al copiilor morți, din care cauză ajută pe văduva coana Zinca și pe copiii ei să se ridice și să iasă din sărăcie, făcându-i părtași la câștig, ca, în final, să se îngrijească de cei săraci fără sprijin familiar oferind spitalului o sumă de bani în acest scop. În genere, nuvelistica lui Slavici are un iz moralizator accentuat, pledând pentru emanciparea fiilor de țărani prin școală, învățarea de meserii bune, intrarea în comerțul aducător de venituri, depășirea stadiului primitiv al lucrării pământului. El pune în circulație eroi întreprinzători, cu idei, care să conducă la strângerea de capital (cojocari, cârciumari, arendași, comercianți, preoți, învățători, meșteșugari etc.), prin intermediul cărora societatea poate să progreseze. Cazul lui Popa Tnada,

care începe exploatarea varului aflat în apropiere, care dă exemplu de trecere la plus valoare, este concludent. Nu degeaba numește G. Călinescu nuvela „un adevărat manual de economie politică”, deoaface ea afișează un adevărat program de emancipare economică, pus mai apoi în ecuație în *Moara cu noroc*, *Mara*, *Pădureanca*. O altă linie de demarcație o constituie pledoaria pentru colaborarea cu oameni de toate etniile, un fel de multiculturalism central-europe neînchistat etnicește, remarcat cu ironie de Eminescu, care și-a poreclit în intimitate prietenul cu aplativul de „Vondracek.” Oricum, sentimentul de toleranță creștină este vizibil pesten tot în proza și publicistica sa.

Nici ampla nuvelă *Spiru Călin*, apărută în „Tribuna” din 1908, nu este în fond altceva. Majoritatea celor care s-au pronunțat asupra ei au fost frapați mai ales de figura acestui „cămătar cinstit”, Spiru Călin, care își ajută prietenul vechi de școală în cele mai grele situații, fără a observa de fapt că toată această strategie epică n-are decât un singur obiectiv: acela de a demonstra că Spiru Călin e o ființă recuperabilă sub raport moral și social. Ceea ce o și atestă căsătoria sa cu Veta, cumnata prietenului din tinerețe. Spiru Călin este apoi expresia desăvârșită a cumpătării și echilibrului, întruchiparea concepției lui Slavici despre modul cum se poate îmbogăți cineva prin mijloace perfect cinstite și loiale în mediul capitalist, fără a frustra nici morala, nici pe semenii săi (soluție, evident, cam utopică). *Spiru Călin* își sporește capitalul grație unor plasamente sigure și unor acțiuni ipotecare, rezumându-se în schimb la strictul necesar fără a face risipă de lux. Lumea îl taxează însă cu epitete depreciative: „îmbogățit, calic, magic, cămătar”, dar față de familia prietenului său s-a arătat întotdeauna îndatoritor. Căsătoria din final marchează, de fapt, intrarea sa în rândul adevăraților oameni, lasă să se străvadă autorul.

În concepția acestuia, căsătoria reprezintă o unire sfântă, una din tainele cunoașterii

biblice, iar scriitorul va acorda o mare atenție raporturilor dintre soți, dintre bărbat și femeie în general. Atunci când această taină nu este respectată, ea atrage după sine consecințe dezastruoase, pustiitoare pentru sufletul omenesc, mai ales atunci când ea se întemeiază pe profunde sentimente de afecțiune. Nerespectarea acestor principii au dus la prăbușirea lui Ghiță din *Moara cu noroc*, la nenorocirea Anei și la eșecul familiei lui. Același lucru îl sugerează scriitorul și în nuvela *Din valurile vieții*, publicată în 1908 în „Tribuna” și editată în același an la București, de Institutul Minerva.

Subiectul este destul de interesant. Bucur, copil lăsat la ușa unei biserici din București, e găsit de niște oameni sărmani din Argeș, veniți la oraș pentru procopseală, care-l iau și-l cresc. Copilul e rău și neascultător. Îl dau la școală, dar copilul creează și aici probleme. E dat la meserie, dar fuge. Cineva îi descoperă însă taina și copilul se schimbă. Devine un bărbier foarte bun, onest, apreciat. După armată se stabilește bărbier în centru, unde cunoaște o muncitoare, Zoe, pe care o iubește și o ia de soție. Nemulțumit cu starea lui, și la îndemnul lui Zoe, Bucur trece la poliție. Aici i se dă misiunea de a înscena unui deputat un scandal amoros și Zoe se oferă să-l ajute. Apoi dându-și seama că Bucur îi nesocotise dragostea, fuge cu un boier bătrân, abandonându-și căminul și copilul.

Ca și în *Moara cu noroc*, Bucur este victima propriilor sale ambiții și a dorinței de îmbogățire. Mulți au văzut în el doar pe omul corect, distrus de legătura cu o femeie fatală, de care omul cinstit trebuia să se ferească. A judeca așa, înseamnă a privi simplist lucrurile și a nu ține cont de concepția scriitorului privitoare la rolul familiei și la respectul ce trebuie să i se acorde acesteia. Procedând ca și Ghiță, Bucur nu e în stare să pună mai presus de interesele egoiste, materiale, dragostea și fericirea personală, va trebui să suporte lovitura ca pe o lecție a sorții.

E drept că Slavici nu ocolește nici situațiile inverse, în care femeia este cea vinovată, cea care provoacă mari distrugerii sufletești. Alegerea nu trebuie făcută la întâmplare, ci cu chibzuință și după o îndelungă cunoaștere reciprocă. Ultima proză publicată de Slavici în „Tribuna”, *O aventură galantă* este o transpunere în plan artistic a acestei concepții. Un tânăr sublocotenent plecat în concediu, sedus de aparențele aristocratice ale unei tinere partenere de compartiment, toacă în câteva seri toți banii pe care-i are, spre a se convinge apoi că domnișoara nu e decât o frivolă cântăreață de cabaret, ceea ce-l lecuiește de dorința altor experiențe și-l îndreaptă spre căsătorie.

În nuvelele sale din „Tribuna”, Slavici se dovedește un prozator rafinat, deloc desuet sau epuizat artistic. Detașarea de nuvelele tip „povestire din prima sa perioadă” este vizibilă. Atent la transformările suferite de nuvelistica românească, la cuceririle realizate de ea, între timp, Slavici dovedește capacități reale de evoluție, de acomodare și experimentare a unor noi tipuri de nuvelă, de lărgire a ariei tematice și a mijloacelor de expresie. Chiar dacă uneori apește investigația asupra unui mediu predilect (vizând slava țărănească sau pe micii funcționari de la orașe) și a unei tematici „tradiționaliste”, înnoirea se simte atât sub raportul compoziției, a conducerii intrigii, cât și sub cel al problematicei și al dezvoltării artistice, perioada tribunistă a nuvelisticii lui Slavici consemnează o etapă de căutări, dar și de reușite ale creației sale, o etapă de mare importanță în evoluția scrisului său, asupra căreia cercetarea literară trebuie să se oprească mai insistent.

În mod evident, Slavici s-a străduit în toți acești ani, respectiv în răstimpul 1890-1910 să păstreze un contact strâns cu mișcarea politică și literară din Transilvania, să fie prezent, măcar spiritual dacă nu fizicește, la întreg procesul de „deșteptare” a provinciei sale natale, la netezirea drumului de unire culturală și spirituală dintre românii

ardeleni și cei de peste munți. Programul lansat de el la „Tribuna” sibiană, program ce avea în vedere crezul de la unitatea culturală la unitatea politică, în acest răstimp a și dat roadele cele mai vizibile. După ce a trecut munții la București, „tribunistul” George Coșbuc a devenit cel mai important poet al românilor, un „fenomen” de largă reprezentare socială și națională a țărânului român de pretutindeni, lucru recunoscut atât de Dobrogeanu-Gherea, cât și de Titu Maiorescu. Acesta din urmă și-a revizuit atitudinea critică față de ardeleni, și prin notele critice pe care le consacră lui Ioan Popovici-Bănățanu, lui Victor Vlad-Delamarina, Lucreției Suciu, lui Miron Pompiliu, dar mai ales lui Octavian Goga, în 1905, când îl recomandă pentru premiul Academiei, reintroduce în circuitul național de valori tot ceea ce era demn de relevat din mișcarea literară de peste munți. În acest efort, el face echipă bună cu Al. Vlahuță sau N. Iorga și Il. Chendi, care sprijină în mod insistent reprezentanții scrisului transilvănean, Il. Chendi și Șt. O. Iosif văzând în „Sămănătorul” o resuscitare a ideilor tribuniste în spațiul literar al României moderne. Importanța care se dă aici folclorului, trecutului și vieții țărănești consună extrem de vizibil cu însuși programul literar tribunist, inițiat de Slavici prin gazeta sibiană. Faptul că toate aceste idei sunt resuscitate și așezate acum sub cupola ideii naționale de către N. Iorga reprezintă argumentul cel mai elocvent că ne aflăm într-o fază în care creația literară devine un factor național de primă mână, că forța lui catalizatoare, forța reprezentată mai ales de noile publicații apărute, precum „Sămănătorul”, „Viața românească” și „Luceafărul” începe să dea roadele dorite și că lupta pentru emancipare socială și națională devine un deziderat conștientizat la scară tot mai largă. Exemplul educativ de mare forță mediatizatoare a nuvelilor și romanelor lui Slavici au creat un cadru propice tuturor manifestărilor literare de mai târziu, netezind drumul spre înțelegere și receptare deplină a scrisului lui Coșbuc,

Goga, Agârbiceanu și transformând literatura într-o adevărată armă de luptă. Deschiderile europene operate de „Tribuna” din Arad, prin numeroasele traduceri de calitate realizate, dar și prin prezența de corespondenți specializați în principalele capitale europene, la Paris, Roma, Berlin, produc aspecte literare benefice (aici se publică mai multe convorbiri cu Björnson), așezând scrisul literar transilvănean la locul ce i se cuvenea în mișcarea literară și artistică europeană. Și în tot acest proces rolul lui Slavici nu poate fi neglijat.

Prof. univ. Dr. Mircea Popa,
Cluj-Napoca

NICOLAE OLAHUS LA MASĂ CU ERASMUS

Constantin Moșincat

Nicolae Olahus nu s-a întâlnit nicodată cu Erasmus (n. 1466 - m.1536). Dar cu toate acestea se spune că acesta l-a prețuit într-atâta, încât, la toate mesele sale, Erasmus așternea un tacâm și pentru Olahus (10.01 1493-17.01 1568) ca pentru un oaspete de seamă.

Relațiile lui Olahus cu unii diplomați precum Scepperus sau Gilinus sau cu umanistul Erasmus erau orientate spre culegerea de informații cu privire la politica europeană și soarta Ungariei, la care el se gândea în timp ce o însoțea pe exilata văduvă regină Maria în Țările de Jos. Olahus se gândea mereu la o „cruciadă”¹⁵

¹⁵ Prima cruciadă a fost inițiată în 1095 de către Papa Urban al II-lea pentru a recâștiga controlul asupra orașului sfânt Ierusalim și a Țării Sfinte creștine stăpânite la acel moment de către musulmani. Ceea ce a început ca un apel făcut cavalerilor francezi, s-a transformat rapid într-o incursiune pe scară largă, și o cucerire a teritoriilor aflate în afara Europei, în Orientul Mijlociu. Atât cavaleri, cât și țărani, din diferite națiuni ale Europei Occidentale, fără o conducere centralizată efectivă, au plecat pe uscat și pe mare spre Ierusalim și au ocupat orașul în iulie 1099, înființând Regatul Ierusalimului și celelalte state cruciate. Deși acestea

contra otomanilor, deși el nu avea o asemenea putere de organizare, decât cel mult numai de a influența diplomația prin corespondența sa.

Nicolae Olahus (secretar consilier al Curții din 13 martie 1526) a însoțit-o pe văduva defunctului rege Ludovic al II-lea al Ungariei, Maria de Habsburg (sora lui Carol Quintul), desemnată guvernator în Țările de Jos, și de acolo, de la distanță, cum zicea el, purta de grijă ca Ungaria, împărțită între turci și habsburgi să nu se destrame și mai mult (Croatia și Transilvania devenise independente sub suzeranitatea turcească). În contextul corespondenței sale aflăm și câte o amintire despre românii, din care se trăgea ca origine.

Frustrați de propria moștenire, în sensul că marele umanist român Nicolae Olahus¹⁶ n-a

au rezistat mai puțin de două sute de ani, prima cruciadă a reprezentat un moment important în expansiunea Lumii occidentale, fiind de asemenea și singura cruciadă — față de multele care au urmat — care și-a atins scopul, respectiv ocuparea Ierusalimului. „Soldații lui Cristos” erau îndemnați de Papa Grigore al VII-lea să ajute pe bizantini în Orient contra musulmanilor. Succesul musulmanilor de cucerire a Ierusalimului era dat și de faptul că Împăratul bizantin Comnen se limitase la partea europeană și a Anatoliei în apărare, ceea ce a permis extinderea în Nordul Africii a musulmanilor. Cruciadele erau alianțe de armate, organizate de către regii Marilor puteri ale vremii, cea de pe urmă a 8/9 a avut loc în 1270 sub conducerea lui Ludovic al IX-lea al Franței, contra armatelor otomane care stăpâneau Tunisul. Pe 25 august 1270 regele a murit de boală digestivă, iar fiul său Filip al III-lea n-a dus la capăt. Vestea succesului primei cruciade s-a răspândit în întreaga Europa, inspirând pe mulți să o reproducă. Cruciada nu a creat însă un climat politic stabil în Orientul Mijlociu. Așa și gândul lui Olahus avea rădăcini.

¹⁶ Cariera politică incitantă a culminat prin numirea sa ca *regent al Ungariei* (1562), iar pe tărâm religios, prin obținerea arhiepiscopatului primat al Strigoniului (1553). Născut, după spusele sale, la 10 ianuarie 1493 la Sibiu (deși pe piatra sepulcrală comandată de el prin testament apare anul 1491), era al doilea copil al sibienței Varvara Hunsar și al argeșeanului Stoian (Ștefan) Olahus. Se pare că o avea bunică dinspre tată pe Marina, sora voievodului Iancu de Hunedoara, ajuns și el regent al Ungariei. Gradul de înrudire cu domnitorii

fost tradus, sub aspect literar, iar opera sa istorică „exploatăată” doar când convenea istoricilor despre *Ungaria* și *Atila* (apărute în 1536 – ambele îmbină dimensiunea istorică cu cea geografică, sau mai ales aceasta din urmă).

Din opera istorică a lui Olahus aflăm cum a pierit Regele Ludovic al II-lea în bătălia de la Mohács, pe câmpul de luptă (26 august 1526) și drama suferită de armata maghiară însemnând pentru Ungaria primul pas spre transformarea sa parțială în pașalic, dezastru marcat de căderea Budei (1541), iar pentru Olahus începutul unei pribegii de cinci ani (între 1526 pînă în 1531), alături de regina Maria (soția-văduvă), în Slovacia, Boemia, Moravia, Austria și Germania, urmate de un deceniu de exil (pînă în 1541) în Țările de Jos.

Chinuit de dor („dor”¹⁷ – cuvânt pur românesc), căci de la vîrsta de treisprezece ani nu avea să-și mai revadă familia de origine română, Nicolaus Olahus se întoarce în Ungaria, numit fiind episcop al Ungariei, mai întîi de Zagreb, apoi de Agria (Eger) și de Strigoniou și, la scurt timp, din această postură a ajuns regent al Ungariei.

Principatul Transilvaniei, după îndelungatele lupte interne pentru tronul Ungariei și vreo 14 armistiții între Ferdinand I (fratele lui Carol Quintul) și Ioan Zapolya s-a convenit o împărțire (după ce se promisese prin jurămînt că fiul lui Zapolya, „care se va naște” se va însura cu o fată de-a lui Ferdinand – astfel să se conserve averea moștenită. Ferdinand avea de partea sa diplomația europeană a lui Carol Quintul (1500-1558), care după cum se vede era neam cu toată monarhia

europeană¹⁸, a fost împărat al statelor germane, dar puterea lui era în realitate limitată de principii. Protestantismul s-a bucurat de mult succes în Germania, iar Carol era decis să nu lase asta să se întîmple în Țările de Jos. El a organizat o inchiziție încă din 1522. În 1550, s-a introdus pedeapsa cu moartea pentru orice erezie. Dizidența politică a fost ținută sub control, în special în Gentul natal al lui Carol, unde a înăbușit personal revolta din 1539.

Carol s-a aliat cu Anglia și cu Papa Leon al X-lea împotriva francezilor și venețienilor,

Florini, din timpul lui Carol Quintul. Monedă europeană bătută mai întîi la Florența, avea echivalent în aur

¹⁸ Carol Quintul (n. 24 februarie 1500 – d. 21 septembrie 1558) a fost împărat romano-german din 1519, pînă la abdicarea sa în 1556. A domnit, de asemenea, ca rege al Spaniei, cu titulatura „Carol I”, din 1516 pînă în 1556. Ca moștenitor a patru dintre casele regale importante din Europa, a realizat o uniune personală a unor teritorii întinse și dispersate, incluzând Sfîntul Imperiu Roman, Aragon, Castilia, Napoli, Sicilia, Țările de Jos și coloniile spaniole din Americi. Când a renunțat la tron, și-a împărțit ținuturile între fiul său, Filip al II-lea al Spaniei, și fratele său, împăratul Ferdinand I. Cu deviza „Mai departe”, el a trecut granițele etnice, fiind crescut de la 6 ani de Margareta de Austria, astfel că a pretins că vorbește: cu Dumnezeu în spaniolă, cu femeile în italiană. Cu bărbații în franceză și în germană cu calul său”. Pentru el Parisul era Universul! Tutorele său, Adrian al VI-lea a ajuns Papă la Roma. Teritoriile moștenite de la tatăl și mama sa au fost extinse prin anexări de provincii în Sfîntul Imperiu Roman (de origine germană). Cu conchistadorii spanioli, prin Magellan, în 1522, ajunge să supună America, în numele „lui Dumnezeu, al Majestății sale și să ne îmbogățim”, după cum declarase Bernad Diaz, după dezbaterile puse la cale de Carol privitoare la „moralitatea folosirii forței împotriva populației indigene”. De aceea se zicea că pentru imperiul său „soarele nu apune niciodată”.

munteni Vlad Țepeș și Mihnea cel Rău, cu Drăculeștii și Dăneștii, este tulburat de cercetări mai recente, fără a fi contestată această legătură. (Nicolae Olahus, *Ungaria*, Ed. bilingvă, traducere și note Antal Gyöngyvér, București, 2011, p 6)

¹⁷ Dor – o stare sufletească, o dorință puternică de a râvni, a vedea sau de a revedea pe cineva sau ceva drag, de a reveni la o îndeletnicire preferată (DEX).

ieșind învingător, împingându-i pe francezi afară din Milano și capturându-l pe Francisc în Bătălia de la Pavia din 1525. Din postura sa de împărat al teritoriilor din jurul Franței, și al relațiilor de rudenie cu aceștia, Carol Quintul i-a silit pe rând, inclusiv prin asediu, Roma și l-a ținut ca pe un prizonier pe Papa Clement al VII-lea, împiedicându-l să anuleze căsătoria lui Henric al VIII-lea cu matusa lui Carol, Caterina de Aragon - fapt ce nu a rămas fără consecințe, ducând la încheierea *Păcii Doamnelor* 1529.

Dar, principalul adversar european a lui Carol Quintul a fost *Imperiul Otoman* și sultanul acestuia, Suleiman Magnificul. Marea înfrângere maghiară de la 1526, în Bătălia de la Mohács, „a trimis un val de teroare asupra Europei”, stopat după nereușita asediere a Vienei de la 1529. Teritoriul uscat al continentului european a fost împărțit practic între cel două Mari Puteri astfel: ***până la Viena sub Suleiman Magnificul, cealaltă parte sub Carol Quintul***. Mediterana însă era dominată categoric de flota sultanului. Corsarii sultanului devastau cu regularitate coastele spaniole, italiene și sever controlau comerțul pe mare. Europa era divizată și din punct de vedere religios: o parte *protestanții*, formațiune nou formată după viziunea lui Martin Luther și Jan Calvin, *catolicii* împinși și sprijiniți de Papa și *musulmanii* marelui vizir Ibrahim Pașa, ca o contrapondere la catolicism

În Transilvania *luteranismul* a fost recunoscut și impus oficial la 1550. Și sub acest raport cheltuirea banilor în războaie antiotomane nu era susținută de principii și Dietele locului. Când Carol Quintul a abdicat, Spania a rămas fiului său, Austria sub fratele Ferdinand I de Habsburg, l-a succedat ca Împărat al Sfântului Imperiu Roman.

În acest context european de la 1541 comitatul Bihorului, Sătmăr, Maramureș, Arad, Bekeș, Cenad, Solnocul Exterior, Timiș și Zărand formează, prin decizia

nobililor din zonă, așa zisele „părți ungurene” (*Parțium*) și care decid să-i ofere conducerea lui Martinuzzi și să stabilească capitala la Oradea. Astfel oscilația, între conducerea vestică a părților transilvane, ocârmuite de Izabela, și Ferdinand, s-a datorat poziției geografice, până la Tisa, din acel moment și până pe la 1660, când turci au făcut *pașalâc* și acele teritorii. **Interesant și de reținut rămâne faptul că toți voievozii români ai locului și-au recăpătat privilegiile și moșiile prin circulara lui George Martinuzzi, ajuns episcop de Strigoniu și guvernator al Ungariei. Această circulară a anulat măsurile fiscale anterioare, iar drepturile cuvenite se considerau „cele din vechime”¹⁹.**

Și ascunderea coroanei ungare, după ce Buda a fost transformată în pașalâc la 1541, era făcută din teama de a nu fi furată, iar pentru a scăpa, oarecum, de presiunea turcească, Dieta de la Debrețin, a recurs la stratagema de a recunoaște vasalitatea Porții asupra Transilvaniei, iar prin tratatul de la Gilău, din decembrie 1541, Izabela, văduva lui Ioan Zapolya, în schimbul unei moșii din domeniul Zips și al unei subvenții anuale în florini, „restituia, coroana Ungariei, lui Ferdinand de Habsburg”²⁰. De reținut rămâne faptul că văduva lui Ioan Zapolya, Izabela i-a cedat prerogativele regale cu totul, la sfatul lui Martinuzzi, la 19 iulie 1551 lui Ferdinand de Habsburg. În ce privește tronul Transilvaniei, în încercarea de refacere a Coroanei Regatului Ungariei, profitându-se de mânia sultanul Soliman Magnificul (1522-1566), s-a pus la cale asasinarea episcopului pretendent Martinuzzi, în castelul său de la Vințu de Jos pentru motivul că acesta ar fi *îndrăznit* să refacă și supună vechiul Regat al Ungariei, deși fusese înfrânt la Mohaci, și să se supună sultanului.

¹⁹ Dumitru Noane, Augustin Țărău, *Oradea, momente inedite din istoria așezării*, Ed. Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 2023, p. 71

²⁰ *Istoria României în date*, p.120

Coroana ungară, pe care ungurii o considerau „sfântă, împreună cu privilegiile și alte legi regale”, cică dobândite printr-o Bulă Papală dată de Papa Silvestru, primului rege al lor Ștefan – *Bulă* care a fost doar născocită – după cum aflăm de la Nicolae Olahus -, a fost „închisă în pereții cetății Strigoniu”, păzită de câte o jumătate an de un „**jurat-pârcălab ce nu scoate piciorul de acolo până nu e schimbat din post și de unde diadema regală se scotea doar la „încoronarea regelui și reginei”**” (Ungaria, p. 71). Cetatea Strigoniu, era una dintre cele mai puternic fortificate și a rămas *cetate de scaun* al arhiepiscopului catolic, loc de naștere și botez al Sfântului Ștefan, primul rege creștin al ungarilor.

Apoi au urmat o seamă de acțiuni inclusiv unele de ordin administrativ în cadrul bisericii cu privire la „neamestecul regesc în chestiunile care privesc exclusiv biserica, pentru numirea episcopilor”, chestiune veche în biserica catolică, revendicată ca „regnum” de la Ștefan cel Sfânt, în care Papa confirma decizia regală (Chestiune răstălmăcită de Paszmanyi pe la 1630). Adevărul despre acele evenimente a fost ascuns, ori mascat cu dibăcie de către diferite personalități aparținând Academiei Ungare, ori bisericii catolice, cum a fost cazul demascat de Karacsony Ianos, care după ce i-a sărit în cap toată „intelighenția maghiară”, a trebuit să revină asupra întregii chestiuni, publicând, în acest scop, în anul 1915, tot în revista „Századok” studiul său senzațional: „Vilagbolondito Tomko Ianos” (adică: *Ioan Tomko, cel care a prostit lumea*). Concluziile studiului sunt extrem de concludente și actuale pentru metodele folosite cu teze și idei false: „*dacă ne-a putut prosti atâta timp cu această Bulă falsă a Papei Silvestru II, nu e rușinea noastră, căci Bula a fost plăsmuită cu mare aparat istoric și cu adevărată artă... Ar fi însă rușinos pentru noi (ungurii – n.n.), dacă și de acum înainte, după ce cunoaștem nu numai falsificarea Bulei, persoana falsificatorului și motivele falsificării, am mai da vreun crezământ*

minciunilor lui Tomko Ianos-Marnavic, cel care a prostit întreaga lume”.

După ce Timișoara a fost făcut pașalâc, la 1552, punctul sudic de sprijin al habsburgilor s-a zdruncinat, Ferdinand dispune retragerea din Cetatea Oradea a garnizoanei care o apăra. Cel care avea să unească însă pe toți juzii și voievozii ardeleni a fost generalul italian Giovanni Batista Costeldo (1493-1563), care, cu acordul lui Carol Quintul, avea să conducă expediția austriacă din Transilvania, pentru ca apoi să-i înlăture din scaunul domnesc al Moldovei pe Ștefan Rareș și pe Mircea Ciobanul din Țara Românească, făcând astfel **prima unire a provinciilor românești**, iar Costeldo „rege” prin propria atribuire a titlului de **Restitutor Dacie**”²¹! Așa a apărut prima stăpânire austriacă asupra Transilvaniei, iar Oradea avea să dețină prin Căpitania Cetății a doua funcție în stat, fiscul central preluând averile episcopilor romano-catolice, iar căpitanul cetății Ștefan Bocskai avea o soldă lunară de 50 florini, grâu, vin, secară și ovăz, 200 miei, 23 porci și fân suficient pentru cei 50 de călăreți ai săi²². Căpitani Cetății Oradea vor ajunge principii ai Transilvaniei: Ștefan Bathori preluând și Regatul Poloniei.

Am făcut această trimitere la curțile europene pentru a sublinia faptul că marile puteri erau acelea care croiau drumul prin Europa medievală, iar suzeranitatea era impusă pe două-trei căi, prima fiind forța armelor, a doua puterea religioasă și a treia, strâns legată de cele două era dominația economică, în special prin biserica romano-catolică.

Nicolae Olahus, în corespondența sa, tot timpul amintește de „**protecția și salvarea averii sale**”, situată în Transilvania. Epoca cunoscută ca „reformă” a însemnat în fapt dominația orașului, a meșteșugului care a luat locul agriculturii de la sate. A fost epoca care avea nevoie de „titani ai erudiției, caracterului și spiritului”, după

²¹ Ibidem, p.73

²² Ibidem, p.75

modelele antice. Și iată cum și de ce se făceau trimitere la perioade istorice trecute, și la locurile unde se ridicase grandioase construcții, cum a fost și celebrul Pod de peste Dunăre: „În acele vremuri Traian a făcut peste Istru un pod de piatră, o lucrare cu totul admirabilă și foarte demnă de a fi reținută, cu care greu ai putea asemui celelalte opere ale sale. Sînt douăzeci de stîlpi din piatră cuadrată, a căror înălțime este apreciată, în afara temeliilor, la o sută cincizeci de pași; lățimea are șaiszeci de pași; distanța dintre ei este de o sută șaptezeci de pași, dar sînt legați între ei prin arcade. Suma investită [este] uriașă și greu de crezut. Dar este uimitor cu ce judecată, cu ce puteri și cu ce măiestrie au fost în stare să construiască pe atunci fiecare coloană, în acele vârtejuri adînci și în fluviul atît de agitat [și] să fixeze temeliile unor asemenea coloși; pe deasupra, vadurile erau miloase și nici nu se putuse abate fluviul. (...) „Din grija Augustului, a adevăratului pontif, cîte nu îmblânzește virtutea romană? Iată, și Dunărea este subjugată!” peste toate bogățiile Transilvaniei, pe care Nicolae Olahus le descrie în amănunt, amintește de scrisoarea episcopului Gherendi Miklós, care-i spunea că un „țăran din Abrud i-a arătat un bulgăre de aur de mărimea unei pâini țărănești, mai grea ca 1600 de ducați” (Hungaria, p.187). Pe lângă bogățiile de minereuri de aur, argint, cupru și lemn, Olahus amintește de sarea exploatată în Transilvania, îmbarcată pe plute, transportată pe Mureș și Someș, pe Tisa și „distribuită în toată Ungaria, iar cea din Maramureș trasă cu carele de 16 boi” (p.191).

În capitolul de început al istoriei Ungariei, el amintește de originea sciților și de Scriții de dincolo de Tanais (partea asiatică a Europei), pe care-i localizează între cele 3 mări: Caspică, Azov și Neagră, în preajma munților Caucazi” (p. 13) și partea de nord hiperboreicii – răsărit a Traciei -, pe unde locuiau popoare barbare, Sciție asiatică de unde se trag și ungurii, fără a avea prea

mare importanță, zicea Olahus. Sciții, ca popor mai vechi, atestat de Pompeius Trogus, care amintind de Schyta, cea care a dat numele regatului. Olahus apoi preia niște elemente ale legendarelor cronici cum că hunii se trăgeau din (Hunor=unguri) iar din Magog (maghiarii), deci că își ziceau reciproc *unguri-maghiari* și maghiarii-unguri!!, strădanie rămasă doar ca enunț fără o demonstrație argumentată.

Exagerările lui Nicolae Olahus converg spre fabulație când afirmă că *hunii* aveau o armată de „un milion opt sute de mii de ostași” (p.29) care-și duceau „soții, copii, pe toți ai casei, turme, cirezi”, își căutau un conducător înțelept, în persoana lui Kadár. Toți ungurii erau considerați „*nobili în fața legii*”, deși nici această afirmație nu a fost dovedită, pe care o aplică la scară publică tuturor conducătorul lor, iar cei care încălcau „edictul” socotiți robi, susține Olahus (desigur că o astfel de societate se suprapunea cumva peste imaginația din vremea medievală a lui Olahus, decât ar fi putut exista în realitate).

Apoi umanistul amintește de „**Dacia maghiară**”, locuită cândva de „danezi”, care de spaima hunilor s-au mutat la Nord, dar fără a exista dovezi suficiente, dar nici tăgadă a numelui de „Dacia” (p.35). În istoria sa, Nicolae Olahus, descrie cu interesante amănunte geografia și hidrografia Ungariei, orașele și castrele din preajma Budei. Apoi, sunt luate la rînd Țara Românească, Moldova și Transilvania, ca și când ar fi fost părți ale aceluși regat, nu vasali temporar.

Valahii, susține Olahus, „provin dintr-o colonie a romanilor. Mărturia acestui fapt este că au multe în comun cu limba latină; se găsesc aici numeroase monede ale acestui popor – dovezi, fără îndoială, ale vechimii și stăpînirii romane de aici” (p.135).

Nicolae Olahus a fost prea bine cunoscut pentru intransigenta sa poziție față de alungarea turcilor din Europa, pentru care a „rugat, a mustrat și a admonsetat, atît pe

împărat, cât și pe principii germani, pentru dezinteresul” față de unirea tuturor contra lui Soliman Magnificul, considerat **unicul Împărat**, *ceilalți erau doar regi*, în opinia otomană. Cu toate că-l considera pe Carol Quintul „**împăratul invincibil**”, Olahus îi amintește de cruzimea turcilor contra regatului ungar, regat rămas surorii sale văduve Maria, și fratelui său Ferdinand de Habsburg (Austria), regiuni peste care s-a „prăvălit ciurma turcească ca o calamitate” și îl îndeamna pe Carol Quintul, la 11 martie 1530, să facă o coaliție pentru „**eliberarea creștinătății**” de păgânii turci. Mai târziu, pentru o astfel de expediție antiotomană, domnul Moldovei Petru Rareș, avea să împrumute, cu suma de 200.000 de florini, coaliția la care voia să participe și Petru Paisie, domnul Munteniei, fapt pentru care negociase condițiile cu Ferdinand de Habsburg.

În toamnă, pe 1 octombrie 1530, din Ausburg, în numele regatului Ungariei, Nicolae Olahus îl felicita pe Împărat pentru alipirea „lumii Noi” la strălucirea Imperiului Habsburgic și îi cerea ca și partea de răsărit a fostului regat maghiar să fie răscumpărată de la păgânii turci, prin „expulzarea preacrudului tiran turc” și reinstalarea „încoronată a lui Ferdinand” (fratele lui Carol Quintul) peste acele locuri ale fostei Coroane Ungare.

Ungurii venerează cetatea Szombathely (Sabaia) ca loc natal al Sf. Marton²³. În capitolul al XII-lea Olahus descrie Ungaria „dincolo de Tisa”, unde după sursele istoricilor vechi era odată **Dacia**, oameni cu care ne-am „**înruit cu prin strânse legături de sânge**”, ca unul din stirpea acelor, „bărbați foarte înțelepți și îndemânatici”, capabili a ridica la oaste dintre ai lor peste 40.000 de oșteni”(123).

Trecut antic venerabil era o problemă care îi preocupase și pe umaniștii germani, care de asemenea doreau ștergerea ierarhiilor

culturale prestabilite (din această postură de **venetici- pizmuiau pe băștinașii daci și urmașii lor vlahi**), dacă nu reușeau elevarea strămoșilor lor la un statut egal cu cel al Romei antice. Noblețea popoarelor în secolul al XVI-lea se afla încă sub semnul criteriului antic al vechimi. *Etalarea originii și faptelor unor strămoși antici* era de natură să ridice valoarea poporului maghiar, fapt ce explică strădania făcută de către Nicolae Olahus, mai cu seamă în acea vreme când Regatul, după 1526 Mohacs, era în disoluție. Era momentul potrivit pentru a ridica orice și oricum numai ca să fie acolo sus, printre cei care decideau în Europa.

Opțiunea sa politică a fost aceea a *salvării regatului ungar* prin intermediul integrării în cadrul stăpânirilor *Casei de Habsburg*. Și poate că ar fi reușit dacă n-ar fi fost în contradicție cu poziția adoptată de o mare parte din amicii și corespondenții săi transilvăneni, care s-au aflat în tabăra lui Ioan Zápolya și a soției sale Isabela. Transilvania, pe care geografic, Olahus, o descrie chiar și cu unele elemente de strategie militară, avea statut autonom, chiar sub suzeranitate otomană, iar trecătorile dinspre Țara Românească și Moldova, descrise de umanist erau ușor de „barat cu copaci”, iar înălțimile de pe podiș erau direcționate pentru cucerirea Ungariei mai ușor decât invers.

În corespondența purtată cu Cornelius Scepperus, Nicolae Olahus amintește de „primejdioasa sărutare a turcului”, care era dispus să-i „muște de nas pe creștini”. El a propus Dietei Sfântului Imperiu, la 1530, formarea unei coaliții anti-otomane, dar fără succes. Dar, el era convins că, după împărțirea Ungariei în două, iar ambele părți își vor plăti la vreme tributul, ungurii vor răsufla ușurați, dacă turcul nu se va mai „gândi la alt plan”, căci „schimbatul” e un favorabil obicei turcesc. Atâta vreme cât fiecare principe își vedea de „moșia” lui, turcul de ale războiului și prăzii, tulburările

²³ Constantin Moșincat, *Pași pe caldarâm, Încrustări Istorice: De La Pace La Diktat (1815 – Viena – 1940)* *buletindecarei vol. I*

nu-i vor neliniști pe acei stăpâni. După moartea lui Ludovic al II-lea, pe tronul polonez nu putea fi acceptat un copil căci sfetnicii nu l-ar fi ajutat și ascultat. În acest context Olahus amintește de filozofia tatălui său, român, stabilit sub Matei Corvin în Transilvania, și care a preferat să „trăiască departe de țară, decât să fie omârât de ai săi pentru un rang înalt. Căci valahii au obiceiul să-i omoare pe cei de os domnesc pentru putere”²⁴, iar de nu o fac ei o fac turcii pentru a îndepărta pe domnul nedorit. Ungaria cu greu poate suporta absența regelui, scria Olahus din Bruxelles pe 7 martie 1533. Peste două zile într-o altă scrisoare se interesa de „viitorul chestiunilor ungurești și poloneze”.

Col. Dr. Constantin Moșincat

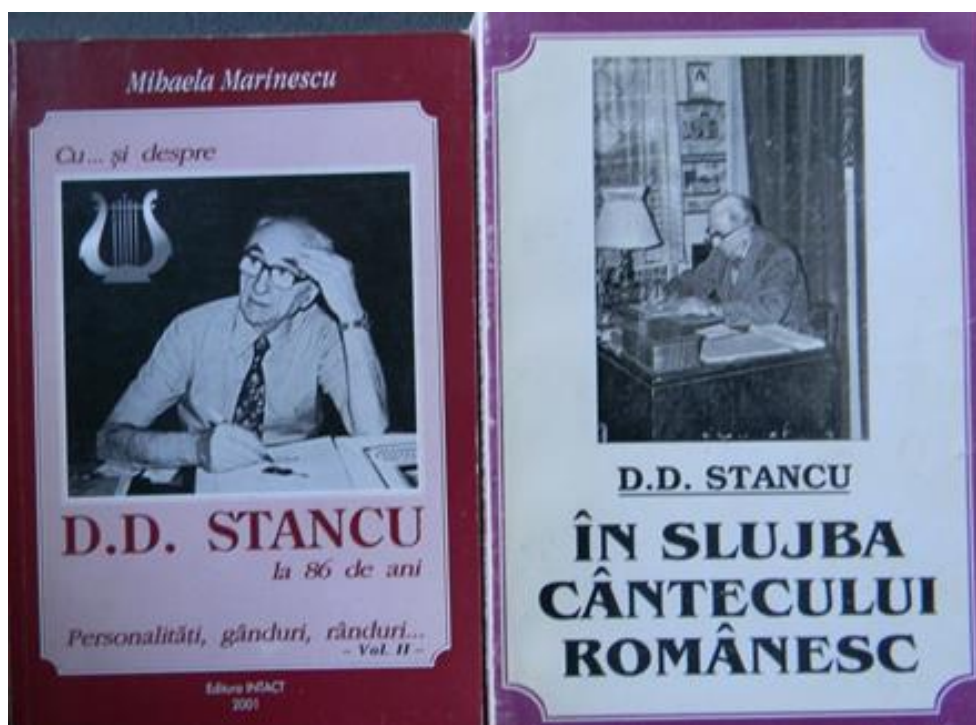

**D. D. STANCU, REALIZATORUL
SIMFONISMULUI
INSTRUMENTELOR POPULARE DE
SUFLAT CU ANSAMBLUL DIN
COMUNA PALTIN, VRANCEA
Aurelian Popa-Stavri**

„Ne lăsăm spre miazănoapte, pe plaiurile umbrite ale munților, în Țara Vrancei... se văd printre munți șerpuirile apelor, și-n lungul văilor albe, cu sclipiri de argint, se lămuresc satele ca-ntr-o panoramă, presărate pe sub frânturi de codru“. Așa descrie Alexandru Vlahuță, în cartea sa, *România pitorească*, trecerea călătorului de la partea de șes a ținutului vrâncean la cea de munte, spre acel spațiu tainic, ce, prin poziția sa, mijlocește apropierea Moldovei de Muntenia și Transilvania. Vrancea, în întregimea ei, partea mocanilor munteni și a cojanilor, cum sunt denumiți vrâncenii de la șes, este miezul acestei apropieri și loc de confluență social-economică, de sinteză a tradițiilor culturale, de întâlnire și de

plămădire a istoriei ținuturilor românești intracarpatică cu cele extracarpatică. Mai mult, Vrancea oferă culturii naționale și universale fructele dragostei dar și fructele unei efervescente concurențe, vinul vieții dar și jertfa întemeierii și statorniciei, mierea aducerii aminte - răsărite toate din arborele ei genealogic cu rădăcini milenare. Ea a atras și a hrănit, a fost tărâm al luptelor de cucerire ca și pământ sfințit al rezistențelor eroice ale dacilor și ale urmașilor lor, vlahii și moldo-vlahii români. Deschid o filă a culturii populare a acestui cuprins de locuire restrâns în cadrul său geografic dar nemărginit în propulsia lui spre universalitate, la capitolul în care învățământul întâlnește folclorul, satul și școala își deschid porțile pentru cuprinderea tradițiilor și comportamentelor străbune sub ochii blajini ai slujitorilor bisericii creștine autohtone. Pe această filă senină stă înscrisă cu scipiri de aur ca apele Zăbalei sub soarele strălucitor al verii povestea profesorului Dumitru D. Stancu, cel care traversa acest râu de munte aprig, de gheață, involburat și adânc, purtându-și hainele bune pe creștetul capului, pentru a ajunge pe malul celălalt, unde, sus, la Paltin și Spulber îl așteptau, duminica, după slujba de la biserică, sau în alte zile stabilite pentru pregătirea serbărilor și concursurilor, ciobanii fluierași și cavaliști, buciumașii, pentru a lucra împreună. Repetițiile se desfășurau „*acolo, sus pe munte, zile și nopți întregi*”, „*pe muntele Tojanul*”. Își dădeau binețe, se verificau instrumentele, calitatea și acordajul, sonoritatea de ansamblu, se înregistrau melodiile fiecărui cântăreț instrumentist sau vocal, se treceau pe portativul muzical și se aranjau în suite de doine, cântece și melodii de joc, se împărțeau grupele de fluierași, de cavaliști, se repetau melodiile pe grupe, la unison

²⁴ Nicolae Olahus corespunde cu umaniști Batavi și Flamanzi, Ed. Minerva, București, 1974. p.260

apoi în ansamblu, în octave paralele, se lămureau intențiile artistice de ansamblu, pentru obținerea culorii scărilor modale populare, se perfecționau mijloacele de tehnică muzicală, se stabileau următoarele repetiții pentru sărbătorile satelor vrâncene, pentru concursurile interjudețene și republicane, cădeau de acord asupra costumului tradițional de sărbătoare ce trebuia să arate impecabil.

Lucrul era intens, orele se „topeau” repede, iar profesorul Stancu nu avea răgaz până nu rezolva ceea ce își propunea. După repetiții trebuia să ajungă din nou la București, unde îndeplinea mai multe funcții în acea perioadă: cea de dirijor al Corului sindicatelor Învățământ (1962-1964), cu concerte la Ateneul Român, inspector general în Ministerul Învățământului (1967-1969), lector în învățământul de perfecționare a personalului didactic - educatoare și profesori de muzică, în cadrul catedrei de pedagogie, Institutul pedagogic de trei ani (1962-1967), lector la Facultatea de muzică a Institutului Pedagogic –

București, disciplina teorie-solfegii, unde a înființat o orchestră de acompaniere a cântecelor populare, dirijor al Coralei profesorilor de muzică și desen din București. Invitat de președintele comitetului regional de la

acea vreme, care auzise „pe viu” realizările profesorului Dumitru D. Stancu împreună cu ansamblul folcloric din Cătina Cislăului, Buzău, profesorul dirijor a sosit în Vrancea în anii 1959-1960. „În mod planificat, de cele mai multe ori neplanificat, am făcut numeroase drumuri grele, subliniez, foarte grele de la București la Paltin-Vrancea, pentru a mă întâlni și lucra cu acești artiști anonimi, dar mari în lumea lor de creatori – de creatori spirituali- constituiți, în cele din urmă, în Ansamblul de instrumente populare din comuna PALTIN, județul Vrancea”. Cei 50-60 de „căciulari”, cum le zicea admirativ compozitorul Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor din acea vreme, l-au impresionat pe Dumitru D. Stancu prin faptul că „nu cunoșteau oboeala, nu cunoșteau decât dorința de a învăța, de a trăi o altă viață dincolo de cea materială, pe care o duceau din greu. Ardeau de dorința de a trăi o viață spirituală, afectivă deosebită, așa cum simțeau ei că trebuie să

trăiască”. În Vrancea a descoperit profesorul Dumitru D. Stancu, așa cum zicea el, o „*minune a naturii*”: „ *aproape toți fluierașii erau creatori de melodii populare-instrumentale și, unele, vocal-instrumentale*”. De la fluierași precum SIMION DARIE, ȘERBAN COROIU sau COSTICĂ BOT au preluat melodii o serie întreagă de lăutari și alți diverși instrumentiști pentru a le înregistra, fără măcar să li se pomenească numele fluierașilor vrânceni, primii care au făcut cunoscute publicului național aceste melodii minunate, hore, sârbe, de doi-uri, doine, balade...pe care profesorul Dumitru D. Stancu le-a publicat în cartea „**Melodii vrâncene- 101 Doine și jocuri**”, cu sprijinul Comitetului pentru cultură și artă al județului Vrancea și Casa creației populare, în anul 1969. Din colectivul Ansamblului folcloric din Comuna Paltin făceau parte și buciumașii din Spulber, sat pe atunci aparținător Paltinului, o așezare cu case împrăștiate aflate la distanțe mai mici sau mai mari una de cealaltă, astfel încât comunicarea se realiza prin intermediul semnalelor convenite, emise din buciume cu muștiuc din lemn. Cu acești instrumentiști, dintre care unii creatori de semnale, Dumitru D. Stancu a reușit să creeze suite de **Jocuri populare din Spulber**. Ele deschideau cu sonorități din vremea și de dinaintea lui Ștefan cel Mare și de după el, suite de melodii precum șiraguri sau șireaguri care sunt specii din genul doinei propriu-zise, hore și sârbe vrâncenești, de doi-uri, de tare, burduiuri, bătutele, cântece precum „Dragă-mi este Vrancea mea”, „Primăvara când dă frunza”, solistă Maria Dascălu, învățătoare și fiică de cioban, suite intitulate „**Pe plaiuri vrâncene**” și „**Păltineanca**”, în continuarea lor apărând, în cei aproape 20

de ani de colaborare cu Ansamblul, o altă prelucrare de folclor vocal-instrumentală, balada-legendă **Ștefan Vodă și Vrâncioaia**, printre soliste numărându-se Lina Vetrescu, interpreta Mioriței-doină din ținutul Țării Vrancei. Procedeele orchestrale cum sunt imitațiile libere sau stricte, „murmurul” în canon, pedala prelungă sau cu întrerupere, în registrul grav sau isonul în registrul mediu sau înalt, numit „presura”, (trilul), sunt realizate melodic de fluierași, cavaliști, peste care evoluau melodico-poetic vocile celor opt fete și vocea solistă a învățătoarei Maria Dascălu. Instrumentația ansamblului era îmbogățită de toacă, clopoței, (sau cutia cu clopoței), buhai, tălângi și, în anumite momente, de buciume. Prin această realizare muzicală, Dumitru D. Stancu urmărea crearea unui gen elevat de practică muzicală cu interpreți amatori, fluierași și rapsozi, dezvoltat organic din fondul aleatoriu al practicii individuale dominante în mediul păstorilor vrânceni, gen sugerat de sonoritățile specifice, incantatorii, din timpul petrecerilor de peste an ale comunităților mari, din timpul nedeilor, târgurilor, nunților și al colindelor, când vocile grupului feminin și bărbătesc, constituit ad-hoc, cântând la interval de octave, sunt îngânate la fluier și cavale prin melodiile ce le imită și îmbogățesc ornamental. Recunoașterea valorilor nu s-a lăsat mult așteptată. Premiile și trofee cucerite la concursuri și festivaluri interjudețene și la nivel național, au răsplătit originalitatea și unicitatea muzical-folclorică, repertoriul muzical-poetic reprezentativ Țării Vrancei, calitățile solistice, de măiestrie ale fraților Simion și Ionică Darie, Șerban Coroi și ale nepotului său Constantin Coroi, Stan, Stănică și Stănel Lăbunț, (pe atunci primul având 76 de ani, iar ultimul, mezinul formației, 16

ani), calitățile lui Mihai Gîrbaciu, solistul și organizatorul formației, Toma Deaconu, Toader Popa și ale celorlalți instrumentiști precum și ale fetelor glăsuitoare de doină, cântec și baladă. La 10 ianuarie 1977, fluierașii din Paltin-Vrancea au realizat înregistrări la Institutul de Folclor din București sub îndrumarea compozitorului Dumitru D. Stancu. La 11 ianuarie, Ansamblul din Paltin a interpretat variatul său program artistic muzical folcloric în aula Palatului Cantacuzino, sediul Uniunii Compozitorilor, în prezența lui Ionașc Nichitoiu, primarul de atunci al comunei Paltin, Dumitru D. Stancu, dirijor, profesor și compozitor, Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor, și Romeo Drăghici, Directorul Muzeului „George Enescu”. Prezentarea frecventă, în acei ani, a Ansamblului în emisiunile de radio realizate de Gruia Stoia și George Antofi, cu interviuri acordate de Dumitru D. Stancu și înregistrarea unui album special cu formația de fluierași ciobani din comuna Paltin-Vrancea, disc Electrecord 45- EPL 10.539, sub îndrumarea de specialitate a lui Dumitru D. Stancu, au încununat munca și talentul instrumentiștilor ciobani din Paltin și a unui muzician dornic să realizeze un experiment: cel al simfonismului instrumentelor populare de suflat, în dialog și sinteză cu vocile feminine, cu solist(ă) și pseudoinstrumentele desprinse tot din practica păstorească, agrară, cum sunt cutia cu clopoței de diferite mărimi, toaca, tălângile și buhaiul.

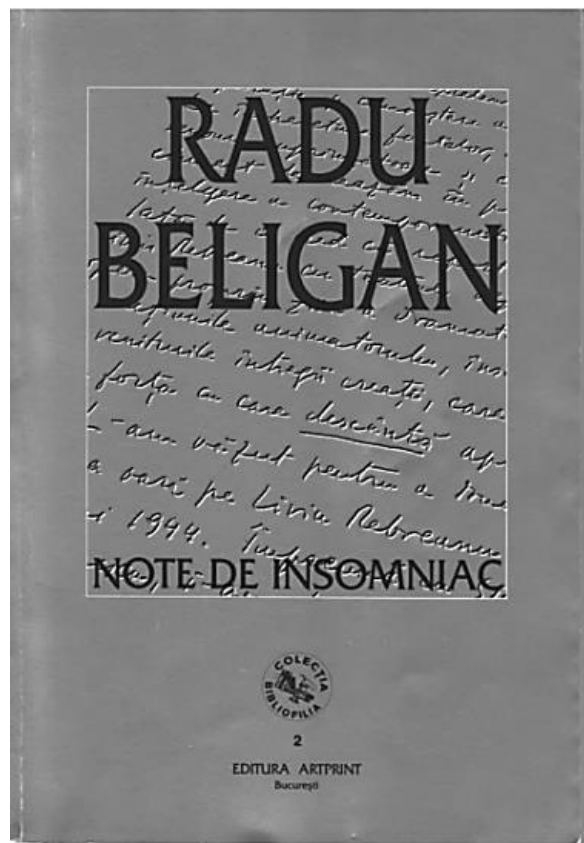
Prof. Aurelian Popa-Stavri,
12.11 2025 București

TE-AM TRĂIT SAU TE-AM VISAT DOAR, VIAȚĂ ? (partea 2 – a Actori)

„Nu regret, nu mă jelesc, nu strig,
Toate trec ca floarea spulberată.
Veștejit de-al toamnei mele frig,
Nu voi mai fi tânăr niciodată”

Serghei Esenin²⁵

C.M. – Mulțumesc pentru aceste gânduri, și sentimente împărtășite, dar aș mai vrea să continuăm pentru a-mi spune și despre cartea **Note de Insomniac**, în care Radu Beligan face trimiteri la 16 iulie 1938, când aflat în vacanță în „Munții Apuseni, la Brad, unde taică-meu era șef de gară”, când a primit telegrama cu acest conținut: „veniți neapărat la București” – semnată de Victor Ion Popa, care avea misiunea formării unui nou tetr, un maestru ca-și învăța ucenicii cum să „tălmăcească pe scenă zăpăzile inimii și tresăririle inteligenței, cum să exprimi într-o privire un peisaj li să schițezi într-un gest nedefinitul unei stări sufletești” (p.10).

²⁵ **Titlul** acestui ciclu de articole este împrumutat de la Serghei Esenin și creația sa literară.

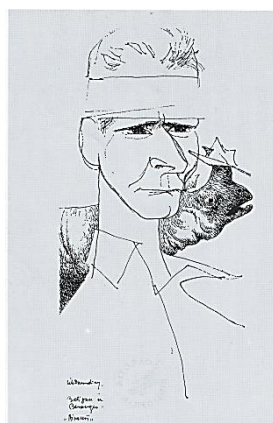
Format ca să „înnoate” în cuvinte de către Victor Ion Popa, Radu Beligan amintește în cartea sa de roluri celebre în care a fost distribuit dedirectori și regizori de marcă ai Teatrului românesc. Cum îl percepeți ca actor pe Radu Beligan?

General maior, prof. univ. Dr. Lazăr Cârjan:

Personaje făcute de Beliga – în drame, comedii – pe scenă sau în filme, se transformau cu fiecare reprezentație într-un dialog viu între personaje, în care umorul și înțelepciunea se îmbrățișau.

C.M -Vă rog să vorbim despre Omul Radu Beligan așa cum nu l-au cunoscut alții.

General maior, prof. univ. Dr. Lazăr Cârjan: Aș putea să fac o versiune a portretului său de om, cu lista de marii actori,

Autografe memorabil

*Radu Beligan
cu o mare presență
cu o mare neînțelegere
Lyăne / ariso*

citați în cartea sa, în cronici și memoriile lui Beligan, într-un format academic unitar, și nu într-un interviu de câteva rânduri. Nu mă hazardez să omit nimic din ceea ce caracterial am descoperit la Beligan. Cel mai sugestiv portret este cel semnat de Cik Damadian, și Beligan-Beranger din „Rinocerii” lui Eugen Ionesco (foto). Remarc la el o caligrafie îngrijită, un scris cursiv (cu foarte puține ștersături,

cea ce înseamnă determinare și un gând curat, cumpătat, așezat și profund), ca un fluviu revărsat cu apă limpede de izvor, creionând destinele oamenilor din jurul său, pe care cu profunzime și bonomie îi ridică pe un pedestal al măreției. Pe toți îi aplaudă ca la scenă deschisă. El nu ezită să vorbească despre iluștri săi înaintași: Victor

I. Popa (1938), Liviu Rebreanu(1942). De la ei a învățat „cultura, din izvoare de mână întâi”, ca hrană necesară vieții de actor (p.15). Și cât de frumos vorbește despre alții aflați la masa de lucru – precum un călugăr în chilia sa – cu modestia biroului tapetat cu afișe, toți reprezentând „familia sa”. Liviu Rebreanu, în opinia lui Beligan, a socotit teatrul „o formă de comunicare privilegiată cu publicul, un contact cu viața”. Rebreanu, prin glasul său, s-a alăturat „acelora ce reprezintă cultura română în fața eternității”, cum scrie Radu Beligan (p.37). Cum vi-l amintiți, pe marele ecran al timpului, pe Omul Radu Beligan, cel care mărturisea că este „vrăjit de scrisorile autografe”,

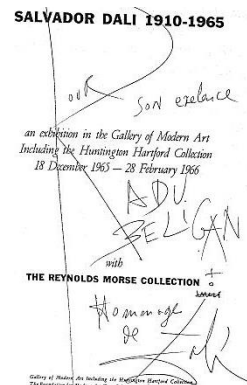
C.M.- Ați fost vrăjit marele maestru sau de Omul Radu Beligan?

General maior, prof. univ. Dr. Lazăr Cârjan: El nu era un vânător de premii,

trofee, pentru că mărturisea mulțumirea sa cu „bucurii mărunte”, care există din plin pentru toți. Ce părere poți să ai despre OMUL Radu Beligan, despre care și în fața căruia contemporanii scoteau pălăria?

El avea vocația teatrului. Îi admir cu respect întreaga viață și activitate. A slujit scena românească, alături de marii actori mentori ai săi, cu o pasiune și o „disciplină legendară” (notă de la p.49, cu referire la Sică Alexandrescu și distribuția sa în „Bădăranii”, când i-a „țintuit” în scaune pe italienii spectatori în grădina de vară din Palazzo Grassi, sub o ploaie torențială). Ca OM, Radu Beligan era modest, generos, duis, torențial, fermecător fără pereche.

Ați văzut vreodată un mare actor jucând un rege? Asta era părerea lui despre George Vraca, un „aristocrat al interpretărilor”, de neegalat la solicitarea de-a interpreta Scrisoarea a-II-a, la fel de fermecător ca în

viața privată. Cum poți caracteriza un OM când Radu Beligan spunea: „**nu vorbi niciodată despre tine. Scrie!**” (p.61). Acest îndemn i-a fost de pildă. Iar el a scris cu generozitate, dar și cu exigență, cuvinte adânci de respect și recunoștință față de colegi, prieteni, mari personalități întâlnite, nu ca un actor într-un rol, ci în sentimente din cele trăite și împlinite zi cu zi.

A scris despre Victor Eftimiu (și etimologia uor cuvinte ca „șmecher” – adică cu bun gust), despre întâlnirea sa cu Șerban Cioculescu, Ion Barbu, Ion Iancovescu, din anii 1950-1960 cu alți artizani ai „gândului și fanteziei”, cum se exprima cu eleganță. Vorbea despre Eugen Ionesco, pe care l-a întâlnit, în 1964, în Japonia, unde Teatrul de Comedie juca „Rinocerii”²⁶, „eveniment” cum se exprima Tudor Vianu, în telegrama trimisă, la Paris, lui Eugen Ionesco, „spectacol magnific cu Rinocerii la București. Beligan și confrății lui neîntrețuți. Mare, eclatant success. Felicitări și îmbrățișări ție și Rodicăi din partea mea și a Lilicăi”.

Între amintirile lui Radu Beligan sunt consemnate și cea din 1964 cu Salvador Dali și dedicația făcută lui Beligan. Cu Chevalier și Edith Piaf de la Olympia, cu Charlotte Dürrenmatt, ori marile regii londoneze cu piesele Dansul morții, machbet sau Stâlpii societății și „simptomul de stabilitate ” a teatrului, prin actualizarea unor idei într-o altă viziune. Întâlnirile cu Tudor Arghezi, cel impresionat de „jocul de nuanțe subtile”, gesturi care dau sens dincolo de textul scris al unei piese. Iar remarca lui Beligan va rămâne memorabilă „de drum nu te poți bucura singur...”, sau „fericirea se strecoară pe o ușă pe care ai lăsat-o deschisă fără să vrei”. Toate considerate arhitecturi ale culturii, orientate de reîntoarcerea la izvoare care le asigură continuitatea.

²⁶ Premiera bucureșteană în 1964, pe 23 mai 1965 la Paris, în prezența autorului, care a remarcat că „Rinocerii noștri au fost cea mai bună reprezentatie cu această celebră piesă jucată în toată lumea” (p. 83)

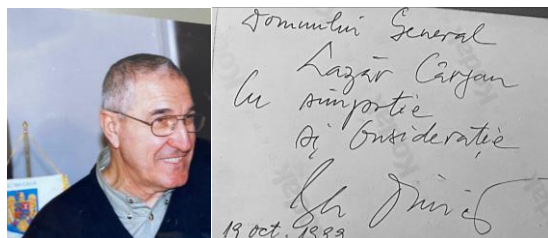
Radu Beligan avea o viziune reală asupra spectrului larg al umanismului, de la compasiune în suferință, la înțelegerea slăbiciunilor umane, sau melancolia moștenită, la hrana sufletului ca „lapte al tandreței omenești”, după cum comenta înțelesul operei lui Sakespeare (p. 172). Pentru Radu Beligan iubirea era o „pânză țesută de natură și brodată de imaginație”. Așa ajunge să compare pe Richard III, ucigaș al celor 2 prinți, ajuns să fie divinizată de englezi, cu *Rinocerii* – personaj idol, om popular, cucernic, erudite, și iertător”. Răsturnarea imaginii celui alt prin personajul richardian și faptele petrecute în jurul personajului cu toate tarele sale. Asemenea discuții au fost depănate ore în șir...

C.M. - Dinică nu se uită – se trăiește! Ar putea fi acesta motoul dicuției despre acest fabulos actor. Un alt mare privilegiu a fost și întâlnirea cu Gheorghe Dinică²⁷, care l-a jucat pe Cadâr, din celebra piesă alături de Beligan (Ianke), și Marin Moraru (Tache), din anii '90, cu „Gravitate, echilibru și noblețe scenic, dând consistență comediei”, distribuție care a mișcat spectatorii siliți a recunoaște că se simt parte dintr-un „univers coerent și prietenos”. Cum și unde l-ați întâlnit pe Gheorghe Dinică?

General maior, prof. univ. Dr. Lazăr Cârjan: Dinică l-a interpretat pe Cadâr în

²⁷ Gheorghe Dinică (1.01 1934-10.11 2009 București) este una dintre figurile cele mai puternice și complexe ale teatrului și cinematografiei românești. Actor de teatru și film, regizor, interpret de muzică românească de cafeana. A absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale”, promoția 1957, clasa profesorului Alexandru Finți. a debutat la Teatrul Municipal din București (actualul Teatru Bulandra), remarcându-se printr-o forță interioară rară și prin capacitatea de a exprima tragicul și grotescul într-un echilibru perfect. A colaborat cu cele mai mari scene ale țării: Teatrul Bulandra, Teatrul Național București, Teatrul de Comedie, Teatrul Mic, unde a interpretat zeci de roluri memorabile, de la comedie la dramă. Actorul a fost prezent în peste 80 de filme românești, multe devenite clasice: Filantropica (2002) – „Puiuț”, Cu mâinile curate (1972) – „Semaca”, Un comisar acuză (1973), Cel mai iubit dintre pământeni (1993), Ticăloșii (2007), Patul conjugal (1993), ș.a.

reluările moderne ale piesei „Tache, Ianke și Cadâr”, alături de Beligan (Ianke) și Mitică Popescu- Marin Moraru (Tache). A fost lăudat pentru **gravitatea și noblețea interpretării**, oferind echilibru comic scenelor comediei. Dinică aducea „calmul și forța personajului, făcându-l credibil și uman”.

Gheorghe Dinică rămâne un simbol al actorului român autentic, care a făcut din artă o formă de viață. Prezența sa scenică a redefinit tipologiile personajului românesc – de la ticălosul cu farmec la filozoful tăcut al destinului. „El nu interpreta, el devenea omul. De aceea Dinică nu se uită – se trăiește”. (Marina Constantinescu, România Literară, 2010).

Acum despre întâlnirea cu Maestru Gheorghe Dinică. Când a intrat în biroul meu din Direcția de Investigații Criminale, cu zâmbetul acela deschis, plin de farmec și totodată misterios, mi-a întins mâna de parcă ne cunoscusem de când lumea - Gheorghe Dinică răspândea în jurul lui o magie greu de descris în cuvinte.

- Domnule general, Velvet mi-a vorbit foarte frumos de dumneavoastră, cum de nu ne-am întâlnit până acum?

- Ne-am cunoscut, maestre, acum mulți ani, dar eu eram un nimuric.

- Nu se poate, am o memorie de elefant, nu v-aș fi uitat chipul!

L-am poftit la masa din fața biroului, am desfăcut o sticlă de whisky și i-am turnat în pahar.

- Doar un strop, că mă ceartă Velvet. Dumneavoastră doar turnați, nu beți?

- Nu pot, maestre, am și eu zbirii mei, dar nu sunt cineva ca dumneavoastră, așa că mă rezum să torn! Doamna Velvet Moraru, producătoarea filmului dedicat Cazului

Anca, mă atenționase și pe mine să nu exagerez cu răsfățatul actor.

- Maestre, ne-am cunoscut în niște împrejurări care nu pot fi uitate.

- M-ați făcut foarte curios!

- Cred că era în toamna anului 1976, eram la o reciclare pe Olteniței și într-o sâmbătă, când promisem învoire până a doua zi seara, m-am adăpostit de vremea rea împreună cu niște colegi într-o magherniță la subsol.

- Nu fi dezamăgit, îmi zise cel mai important dintre noi, maiorul N., impunător cu mustața lui a la I.V.Stalin, aici vin cei mai deocheați artiști, marii boemi ai capitalei. Înăuntru puteai să tai fumul cu cuțitul, dar pe vremea aceea eram un fumător înrăit așa că atmosfera nu-mi plăcea. Cei patru colegi erau bucureșteni, cunoscuți în pivnițele lui Bachus, numai eu eram dintr-un orașel siderurgic din Hunedoara. La masă a venit să ia comanda chiar șeful de unitate, un tip jovial, cu burta până la piept. „E și nea Dinică în seara asta, se laudă el, dă o reprezentație la masa din colț”.

- Colegii mei reușiră să vă distingă și vă salutarăți zgomotos. Mi-am dat seama imediat că era un adevărat eveniment pentru mine, un provincial din Călan, să am o asemenea companie. Discuțiile de la masă erau monopolizate de N., care avea ce povesti, fusese ofițer acoperit în Vest și probabil făcuse o „nefăcută” destul de groasă dacă a fost „vărsat” în țară și retrogradat la Miliția Capitalei, la compartimentul Aur-Valută. Eram fascinat de întâmplările pe care le povesteau colegii mei bucureșteni, dar din când în când

aruncam un ochi și spre masa dumneavoastră.

- *Nu-mi amintesc, am trecut de multe ori pe acolo, barului i se zicea Singapore, după locul exotic la care visau fără speranță artiștii.*

- Nu vă grăbiți, maestre, ajungem imediat în miezul acțiunii. După câteva ore de lupte, la masa noastră a venit agitat șeful localului:

- *Domnilor comisari, s-a întâmplat o mare nenorocire, chiar în prezența dumneavoastră.*

- Ce vrei să spui? se încruntă N.

- Uitați-vă, la masa de lângă prietenii lui nea Dinică ocupată câteva ceasuri un tânăr, s-a așezat un tip serios, care părea a fi din provincie. După ce au vorbit și au băut două sticle de vin, provincialul s-a dus la toaletă, iar când s-a întors la masă, acum vreo zece minute, tânărul dispăruse cu servieta lui. N-avea prea mulți bani, dar era burdușită cu acte contabile foarte importante. Tipul e distrus, nu știe ce să facă.

- *Îmi amintesc, zâmbi maestrul, așa ceva nu se uită.*

- Sigur că nu, pentru mine a fost o lecție de profesionalism. N. l-a chemat pe păgubaș la masa noastră și m-a rugat pe mine, fiind cel mai tânăr, să notez semnalmentele individului, caracteristicile servietei și actele principale pe care le conținea. M-a chemat apoi în biroul șefului. A dat patru-cinci telefoane și mi-a cerut să-i dau toate detaliile. Tânărul avea aproximativ 30-35 de ani, înalt, bine făcut, cu mustăcioară, îmbrăcat cu un palton bleumarin pe care îl avusese pe spătarul unui scaun. Geanta era din piele veritabilă, italiană, de culoare maro, cu o cataramă aurie de firmă.

- Ne-am întors la masă, unde bietul om se perpelea de mama-focului.

- Stai liniștit, îi zise N., am deranjat câțiva șefi, trebuie să așteptăm. E un furt prin împrietenire, ni se adresează el nouă, au doi suspecți cu semnalmentele hoțului.

Eram sceptic că va fi prins individul într-un oraș atât de aglomerat ca Bucureștiul, dar

n-a trecut decât ceva mai mult de o oră, când Burtosul l-a chemat pe N. în birou. Se întoarse triumfător și-i făcu semn nefericitului:

- Du-te la Circa 5, aproape de noi, să dai o declarație și să-ți recuperezi geanta. După ce plecă, veni din nou Burtosul:

- Vă rog să rămâneți pe baricade până dimineață, am ordin să nu vă las să plecați!

- *Da, domnule general, m-am lipit și eu la masa voastră, nu-mi amintesc cum am ajuns acasă.*

- Nici eu, maestre, dar s-a meritat.

Timp de vreo două săptămâni m-am întreținut cu marele actor, doamna Velvet Moraru devenise tot mai înțelegătoare pe măsură ce înaintau filmările. La două-trei scene am participat și eu, maestrul Dinică îl interpreta pe procurorul de caz.. Rolurile negative îi veneau ca o mănășă încât, după cum am aflat de la marele Radu Beligan, Dinică n-a fost distribuit niciodată să recite ode la spectacolele de gală închinat conducerei de partid și de stat, de frică să nu aibă un efect la fel de negativ.

Eu și colegul meu, regretatul Vasile Uțică, pe atunci șeful Serviciului Omoruri, am fost consilieri în film, dar eram nemulțumiți că regizorul Titus Muntean era reticent la propunerile noastre. Aveam să aflu adevăratul motiv după câțiva ani, când m-am întâlnit întâmplător cu jurnalistul de investigații Răzvan Savaliuc: obținuse Raportul Direcției a V-a a Securității cu rezultatul anchetei asupra ofițerilor de miliție care au fost implicați în acuzarea taximetristului Samoilescu Gheorghe de omor calificat asupra tinerei Anca Broscuțean din Sibiu, „cea mai mare

făcătură a Miliției comuniste”, după cum au titrat ziarele după 1990. De la Savaliuc, Raportul a ajuns la tânărul regizor care avea toate motivele să fie reticent cu noi, dar a fost de acord ca în film, singurul personaj cu nume real să fie Dumitru Ceacanica. Celelalte personaje au nume schimbate, fiind păstrată doar inițiala numelui real. Filmul a avut succes, dar Samoilescu n-a fost încântat de final. Cum era de așteptat, maestrul Dinică a fost magistral. Între noi s-a înfiripat o amicitie de care îmi amintesc cu plăcere.

După ce am fost mutat la minister, m-a vizitat de mai multe ori. După lansarea filmului la Cinematograful „Patria”, doamna Velvet Moraru l-a prezentat și polițiștilor la Casa de Cultură a Ministerului de Interne. Maestrul Dinică a fost nelipsit.

Odată, s-a nimerit la mine în birou și distinsul profesor Vladimir Beliș, directorul de atunci al Institutului National de Medicină Legală „Prof. dr. Mina Minovici”. Cred că directorul Gheorghe Boblea a avut ideea să immortalizăm prezența celor doi corifei, și astfel m-am ales cu câteva fotografii pe care le public în premieră.

Pe maestru l-am întâlnit ultima dată la Sibiu. Eram împreună cu soția iar domnia sa se îndrepta spre restaurantul de unde noi tocmai ieșisem. Ne-a spus că a participat la o filmare, nu era în apele lui.

Doamna Velvet Moraru m-a invitat să particip la funerariile marelui actor. Am preferat să aștept cortegiul în Cimitirul Bellu. Era o zi de vineri, 13 noiembrie, plumburie și tristă. Soția mea m-a îmbrăcat la patru ace, pretinzând totdeauna că eu sunt oglinda ei. M-a îmbrăcat cu un costum nou, un pardesiu negru nou și o pălărie neagră, cu boruri mari, tot nouă. Eram atât de schimbat încât când i-am întâlnit pe soții Lăzărescu pe Aleea Actorilor și i-am salutat ridicându-mi pălăria, aceștia au schițat un răspuns fără să mă recunoască. Până la sosirea cortegiului mi-am propus să aprind

o lumânare la mormântul regretatului meu prieten Paul Ștefănescu, autorul vestitei trilogii „În slujba vieții și adevărului”. Lângă mormântul lui am remarcat că se renovase sarcofagul unui agă din secolul XIX. Când m-am apropiat să citesc inscripțiile funerare, am ignorat cu bună știință o cățelușă gravida care probabil s-a speriat de ținuta mea maiestuoasă și mi-a sfârtecat pantalonul stâng. A curs și sânge, așa că am ratat despărțirea de îndrăgitul actor. Am plecat imediat acasă și familia mea a intrat în panică, sfătuindu-mă insistent să merg la medic pentru injecție anti-tetanos. Am ripostat în stilul marelui dispărut: Nu vă faceți griji, până deseară poate să moară doar cățelușă!

C.M. – Domnule general vă mulțumesc pentru aceste destăinuiri, dintre multele pe care le-ați adunat într-o impresionantă carieră profesională, dar și ca un colecționar profesionist de autografe. Vă propun să continuăm și pe aripi de șlagăre. *Va urma: Ștefan Iordache și Dan Spătaru*

A consemnat
Col. Dr. Constantin Moșincat

Finanțat parțial de col. Ioan Moisa-Voievozi